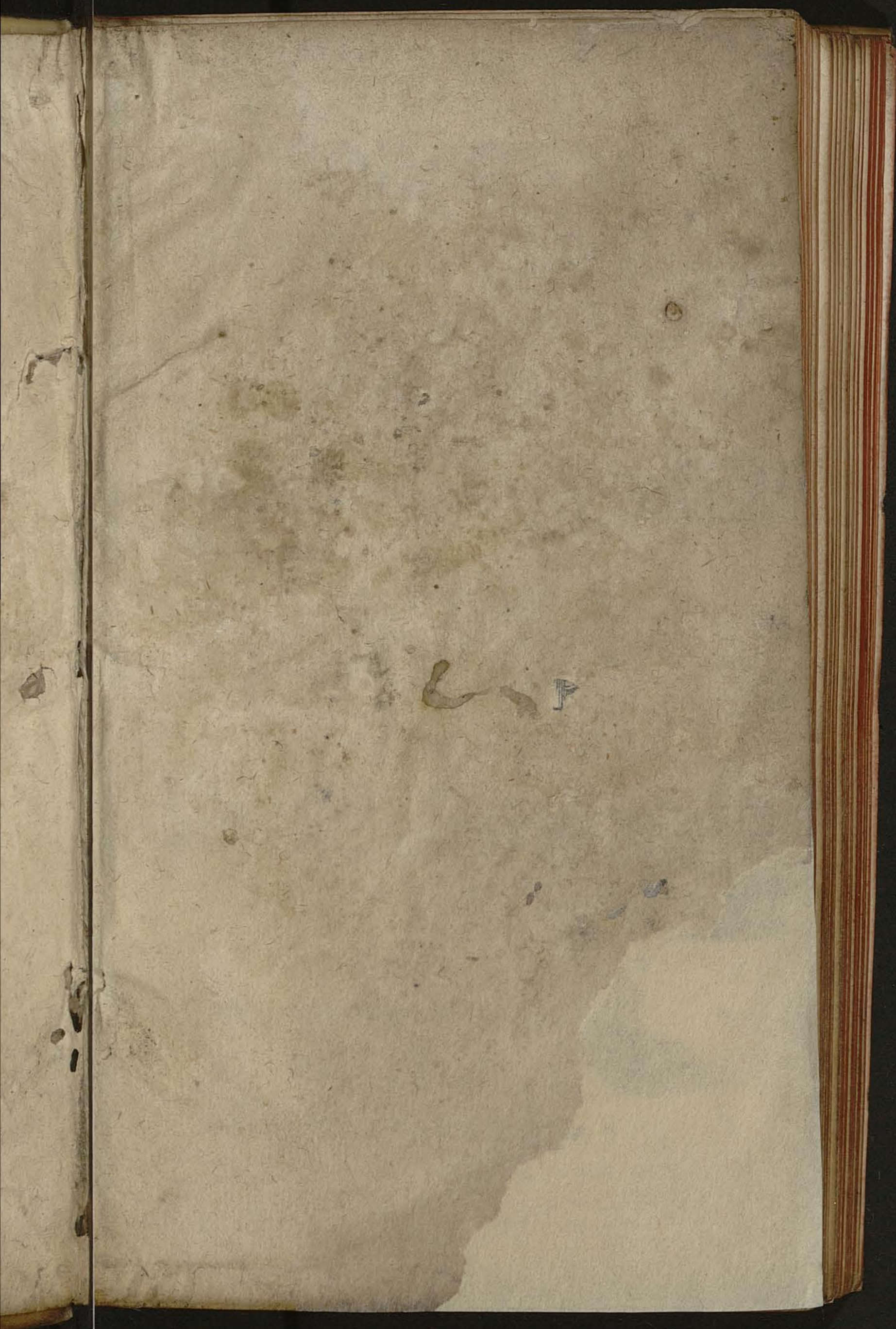

IVSTI LIPSI

EPISTOLARVM SELECTARVM III. CENTVRIÆ:

Ex Libris Stanislai Lebricovii

E quibus TERTIA nunc primùm in lucem emissa.

[redacted]

C. C. Rosiers. Crac. ao 1699. d. 6. Martij

[redacted]

ANTVERPIAE,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
CIↃ. IↃ CI.
Cum Priuilegiis Cæsareo & Regio.

A
CO
SE
V

lucem
vestri.
est, qu
per se c
natus
potens
Belgica

AD PRÆTOREM, CONSVLES, ET SENATVM REIP. VLTRAIECTINÆ.

Viri Nobiles, Viri Prudentes,

PISTOLAS meas aliquot, quas his diebus collegi, & errantes redegi ſub vnum huius Centuriæ velut ſignum, viſum mihi in lucem dare: idque ſub tutelâ nominis veſtri. Cauſſam habui duplicem. Prior eſt, quia lucem aliquam tenui huic, & per ſe obſcuræ ſcriptioni, conciliare conatus ſum à luce veſtrâ: quorũ antiqua, potens, & amœna vrbs ſplendet inter Belgicæ primas: voſque in eâ, per pru-

dentiam & virtutem. Caussa altera. quòd beniuolentia vestra huc me impellit & comitas, quâ publicè ac priuatim insigni semper in me fateor esse vsos. Omitto amicitias, quæ mihi cum plerisque vestrorum ciuium artæ: sed pedem nunquam in vrbem vestram posui, quin clara mihi signa semper exhibita eximij cuiusdam adfectus & cultus. Cum honore & amore venientem excepistis, hærentem habuistis, abeuntem dimisistis. Quo meo merito? nullo, fateor: sed solo impulsu beneficæ & humanæ naturæ. quæ velut fato aut Genio, inter adsitas omnes gentes, propriè est vestra. Quod eo maius beneficium interpretor; quia tam munes fuistis, in re & verbis hactenus immunem. Id autem ne vltrà sim, verborum ecce saltem & scripti munus hoc capite: Epistolas inquam meas, nouum & veterem ingenij partum. nouum dispositu, compositu veterem. sed partum profectò infirmum aut informem: & quem, per diuturni hoc morbi tædium,

nec

nec fingere nec polire mihi mẽs, quemq́ue abiecisse veriùs videor, quàm peperisse. Vos ei tutores, imò patres aduoco: tangite, tollite expositam hanc prolem: & inprimis auctoritatis vestræ scuto defendite, contra maligni liuoris dentem. Ita deus vos & vestram vrbem ciuilium hac bellorum flammâ aliquando eripiat, quâ vndique nunc estis cincti. Lugd. Bat. Id. Nouem.

LECTOREM MEVM SALVERE IVBEO.

EN tibi Epistolas nostras, mi Lector, sed in parte: & eam ipsam partem, non mentior, trepidè emisi, & quodammodo volens nolens. Volentem me sanè volentia tua facit. cuius fauoris aura suauiter adhuc mihi spirat: nolẽtem, ipsum argumentum. Primùm, quia id tenue: nec famæ ab eo magna spes aut seges. Epistolas enim meras damus: id est, diales nostras nugas, iocos, lusus, & cũ amicis garritus. Quid serium hîc magno opere, aut cultum? quin epistolæ esse desinunt, si nimis tales. Ordinem aut dilectum in materiâ, curam aut limam in stilo, quispiã exspectat? à me frustrà: quia in blandiente illâ hæresi sum, vt epistolas sub manu nasci debere censeam, & sub acumine ipso stili. Atque adeò (dicã verè) bis non scribo, bis vix eas lego. Profluũt mihi ex liquido quodã canali pectoris: & vt animus aut corpus meum est cùm scribo, ita illæ. Victor meus solitus dicere, indices ei semper valetudinis nostræ meas litteras, etiam cùm indices non essent. Benè. languent enim illæ, excitantur, dolent, gaudent; calent, frigent mecum. Vt verbo dicam, affectus animi corporisq́; mei in hâc tabellâ. Quòd si quædam in his seriæ, tamen paucæ: & præponderat, vereor, leuiorum multitudo. Nam nullas esse, falsò dixerim. quia interdum intercurrunt totæ, & ex professo tales, philologæ aut philosophæ, & salubrium aut docentium præceptorum. Consulimus, monemus,

cauemus,

cauemus, apud iuuentutem præsertim: quam curæ mihi semper ad vtilia, non solùm ad amœna ducere, & animo ac robore ponere supra vulgum. Quas ipsas si paullò diligentiùs scripsi, & velut percolui digniori quadam sermonis veste: nihil, credo, peccaui. quia hoc quoque sine curâ meâ magnâ, sine ambitu. cuius manus facilè mentem sequitur: & cùm impleuit eam materies grandior, chartam mihi vltrò verba. Famam igitur siue laudem sperem hîc haud magnam. atque adeò infamiā quî nō timeam, cùm oculos siue ad æuum hoc flexi, siue ad rem ipsam? illud quidem, pronum ingerere calumnias vtraque manu; hanc, natā accipere toto sinu. Detegimur enim in epistolis, & subijcimur oculis pæne nudi. Nosse me, aut alium vis? epistolas lege, quæ depingunt. Ingenij mei, adfectus, iudicij, imò & vitæ, non vana imago istic. Alibi fucus & simulatio habitat: hîc candor, hîc veritas, & non nisi natiuus ille color. Quî simulet in subitâ illâ, & sæpe calidâ, scriptione animus? non potest. quî apud amicum, & se alterum? non vult, non debet. Reuera enim deprehenditur aut emicat, priusquam se componat: nec velum ei ducere succurrit, quo tam citò, & apud tales, se tegat. Protrahit igitur hominem maximè hæc scriptio: & ideò iudicijs calumnijsq́; exponit. De te tuisq́; memoras? quod carpant reperient, vt vanum, aut iactabundum. De aliis? hîc quoque, quod carpant. Illi in laudes nimis pronus videbere, alij in reprehensiones: huic ad superbiam vergere, alteri in adulationem proclinare. Denique in publicâ & ciuili re, sub cineribus qui

occulti ignes? Pietatis mihi rem alibi tange: apud hanc aut illam partem peristi. Reges aut status: cadauer es & funus. Atqui hæc in epistolas sæpe intercurrant necesse est, aut illæ ne currant. In quibus omnibus etsi nos (quantum prudentia quidem mea tulit) temperauimus: tamen vereor vt temperet sibi à me quoque intemperies quorundam. Voces iam audio, & præuideo. quid ad me? ego à verâ culpâ tantum abesse me scio, quantum carptores illos à verâ laude. Improuidè fortasse alibi aliquid dictum emissitij illi oculi reperiant: at nihil impiè aut malignè. Hoc testor, hoc profiteor. mali iuris, mali moris ille, quisquis aliã mentem mihi affinget ex suâ mente. Nec hoc te lædat, quòd vnum aut alterum alibi læsi: apertè, fateor, nec tamen nominatim. Se ille quicumque est priùs prodat & accuset necessum est, quàm me. Cur autem non liceat? Pestes & vitia hæc hominum detegi, ex vsu hominum est: etsi non apertè ipsos. Petise illi sentiant, alij suspicentur. In hoc tamen quoque, sicut in cęteris, siquid peccatũ: pòst emendabitur. quia nunc vnicum hunc librum, velut in gustum, damus, & periculi faciendi caussâ. Emitto, inquam, hanc Centuriam, aut præmitto veriùs, ex Epistolari meâ legione, tanquam ad incerta itinerum exploranda: & si nulli aut pauci hostes; fidenter omnes copias producam in hunc Famæ campum. sin laquei & insidiæ; quiescam, & tenebo me iure in fidis silentij castris. Tu ô bone, faue, ama, fauentem, amantem.

INDEX

INDEX EPISTOLARVM CENTVRIÆ I.

IVSTI

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM CENTVRIA I.

EPISTOLA I. *Louanium.*

CORNELIO VALERIO S. D.

VITÆ genus, quod à reditu elegeram & indicaui pręſens tibi mi Valeri, & probaui: quietum iſtud, modeſtum, latens, remotum ab ambitu & à curis. Etiam ingreſſus ſeriò eram: cùm (ecce ſubitam vim fati) vereor vt ſubitò id mutem. Nam tempora quæ impendeant, vides; & quæ tela improuiſò exorſa ciuilium bellorum. quæ ſi pertexitur, & niſi ſtamen eius ac ſubtemen pax aliqua abrumpat, ſtare mihi diutiùs non licitum in hoc loco. Quomodo enim? expoſito cottidie non rapinis ſolùm militum, ſed iniuriis: quorum quàm libera licentia ſit, noſti. Heu vitæ legem! cui annexum, angi & dolere in omni ſorte. Itaque agellos iſtos mente iam deſero, & ſpecto Grudios veſtros. non planè inuitus, fateor, cùm te cogito & Canterum noſtrum: quem tamen audio & doleo in lento eſſe morbo. Quid autem? tabes ea eſt & marcor? an quis alius languor? De illâ, viſus mihi dicere medicus Gemma. quod Muſæ tamen

prohibeant, & diurnare paullò magis in terris velint Parnassium hunc alumnum. Sed caussa morbi quæ? studia, an curæ?

* Morbos enim producere & curæ solent.

* Τίκτουσι γάρ τοι καὶ νόσους δυσθυμίαι:

ait Tragicus. De studiis tamē magis credo: quę calidè ille nimis habuit & intentè. Numquam vidi tam indefessum ingenium, & laboris huius Musici aut appetens magis, aut ferens. Semper ille in libris, chartis; noctu, diu; assiduus, accubuus: nec dies solùm omnes appensi & numerati ad hanc curam, sed horæ. quas singulas ad clepsydram diuidere, & attribuere ille solitus huic lectioni, aut huic scriptioni. De Plinio suo scribit & iactat alter * Plinius? atqui torpor ille hominis & desidia mera, si cum hac assiduitate comparetur. Nos, mi Valeri, remissiores: & si per hanc viam mors, sum immortalis. Vis scire, quàm ignauiter cessem? Tot protela admonitionum tuarum nondum effecēre, vt vel manum admouerem Commentario Corneliano. ita subiit me ignauiæ huius dulcedo: &, quod ille-ipse Cornelius ait; *inuisam primò desidiam, cœpi amare*. Mutabo fortasse, cum loco. Tuus certè non sermo solùm excitabit me, sed vultus. quem iure vereor & veneror, ductorem doctoremque meum in meliore hoc animi cultu. Vale. In Ischano meo. a. d. xij. Kal. Decemb. ∞.IↃ.LXXV.

* Epist. v. lib. III.

EPISTOLA II. *Brugas.*

VICTORI GISELINO S. D.

RARAS à te litteras, mi Victor, accipio: sed certè caras, stillantes mero melle & amore. Vellem vtrumque. vt & diligentiam tuam amare possem, & adfectum. At principium tuum vanum, de abitu meo Coloniam. Vnde hoc autem? ab amico ali-

co ali-

co aliquo, an à famâ? non enim à me certè, aut meis litteris: nec vnquam mihi fuit in mentem. Apage illud scelus (ita loquor) vt pedem hac prouinciâ efferam, non visis vobis. Et sanè paullùm modò hic morbus perseuerasset, veniebam ad te non solùm corporis, sed animi medicũ mei. Nunc, cum deo fauente, reualui: & gallum debeo Æsculapio tuo. O diecula illa, quam vnà mecum exoptas, quando exoriere? quando te & Lernutium, in Iscano isto, complectar & fruar? quando in pergulâ illâ ad Lunæ lumen garriemus, viuemus, imò & bibemus? DI amicitiæ præsides, repræsentate mihi hoc votum. Festino enim. quia vt cogi nubes has video, brevi dabunt tempestatem. Circa nos militares globi: qui vereor non vt interpellent, sed pellant. O locum hunc beatum, absque metu isto sit! A Samboco herè ad me litteræ, sanequàm amicæ. Humanissimum virum coràm repperi, nõ pro opinione mea (tecum hoc sit) literatum. Ita in his quoque rebus, ludit & illudit illud siue Fatũ publicum siue Fortuna: & quidã merentur famã, quidam habent. Inter illos, in eadẽ Germaniâ Andream Ellingerum noui, deus bone, virum magnum & penitùs doctum! at ille pænè ignotus latebat & fallebat inter suos. Ita fatua sæpe huius æui iudicia, aut iniqua. Et nos quid speremus, aut laboremus? dormiamus potiùs, aut cucurbitas pingamus. quorum alterum ego quidem iam facio. Scripsi enim hæc ipsa ad lychnum, labente manu, premẽte somno. In Iscano meo. III. Non. Octob. ∞. Iↄ. LXXVI.

EPISTOLA III. *Lugdunum Bat.*

IANO DOVSÆ *amicißimam salutem mitto.*

ECQVID tinniunt tibi aures, mi Dousa? ita multus non in sermonibus meis solùm es, sed in lit-

in litteris ad amicos. Vel nunc cùm Rogersio nostro, quàm multa, quàm suauis, de te fabulatio! Adest enim mihi, ne nescias, hoc ipso tempore, & quidem in mensâ. Ita dico, in mensâ. & in eâ mihi hæc scripta. Abituriebat enim ille. nec fas certè sine meâ manu: pęnè scripseram animo, quem ille, à me exulem, auferet ad te secum. Non sum ex iis qui

Composita dicta pectore euoluunt suo;
Quæ cùm componas, dicta factis discrepant:

vt ait Attius. audi, Dousa, veram vocem: mens omnis & adfectus apud te est, ex quo legi suauissimos & felicissimi Genij tuos versus. O te magnum, & mei stomachi vatem! Non Musæ ipsæ Lipsium magis ament, quàm ille te. Itaque non vltrà fero desiderium. &, nisi res nostræ turbidè porrò turbauerint, cis paucos dies excurram: & vsurpabo istis oculis, quem nunc animo, auribus, linguâ. De Giselino nostro & Lernutio, omnia recta. nisi hoc tamen, quòd vterque nuper in vincla coniectus (percutio te? pone metum.) nuptiarum. Etiam ego in hoc carcere. si vir es, veni, & Iunones nostras vide. Salue mellitissime. Louanij, Nonis Aprilibus ∞.IↃ.LXXVII.

EPISTOLA IV. *Vbios.*

GERARTO FALKENBVRGIO S.D.

MVNVS vestrum accepi egregium, mi Falkenburgi, imò regium. Et cur non, vestrum? ego scio Redigerum caput huic dono fuisse, te pedem: nec tam beniuolo conciliatori minus debere me, quàm datori. Animus enim est, quem in his talibus specto: nec pretium iis vnquam à se facio, sed ab adfectu. qui in te certè maior. Aurum autem ipsum, quid nisi splendens quædam terra, & nitidius

tidius paullò lutum? Iudicium tuum de libellis noſtris mihi gratum: ſed vtinam iudicium! ſiue tamen amor, is quoque gratus, quia magnus: nec aliter vnquam tam rectam certamq́ue mentem cogeret in errorem. De lapſu memoriæ quod ſubmones, verum eſt: corrigam libens. Quod autem his & ad Pulmanum litteris iteras & pungis de ſeruitute: audi quæſo liberè & diffuſiùs paullò meum ſenſum. Ego qui ſtatus patriæ huius ſit, nec ignoro mi Falkenburgi, nec nego: (aſpera in eo multa, intenta, rigida, præter mores, aut præter leges:) ſed hoc quoque ſcio, qui meus. Apud me ecce, & in ruſculo meo viuo: cur angar, quid Cotta aliquis aut Carus moliantur in aulâ? Vim aliis inferunt? nondum mihi. opes delibant aut diripiunt? pereunt eædem abſenti. ad impium aliquid adigunt? numquam. Mentem enim iſtam liberam quis tyrannus mihi artat? internam ſententiam quis cogit? cultum metumq́ue diuinum è pectore iſto quis eripit? Et ſi velint: ecce ſacram ancoram,

* Τίς ἐστι δοῦλος τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν?

* *Quis ſeruus eſt, perire modò qui non timet?*

Hoc enim firmum aduerſus externa omnia telum, non timere propter quod timentur. Sic Socrates adfectus, qui Athenas nō deſeruit, inſeſſas nō vno, ſed triginta tyrānis: ſic Seneca, qui ſub Nerone, imò cum Nerone vixit: ſic Heluidius, ſic Thraſeas, & magna illa ſapientum manus. Me cur in alia vocas? Animo diffidis, aut annis? noli. Ego enim mi Falkenburgi in iuuenili hoc pectore ſic ſum adfectus, vt deum, virtutem, & me conſtanter colā: non aduler imperātibus, ſed nec irrîtem: & cum Corneliano illo * Lepido, *inter abruptam contumaciam & deforme obſequium, pergam iter ambitione ac periculis vacuum.* Periculis inquam, quorum non ego (homini quantum licet) occaſio ſim aut cauſſa. Quod ſi

* De cuius cautâ prudentiâ apud Tacitum, Annal. IV.

aliunde

aliunde & ab externâ vi ingruant, quomodo aut vbi excludam? Non Vbij vestri ab iis me liberent, non liberæ omnes Imperij vrbes. Sed reuerâ (dicendum est) peccamus multi in hanc partem. prouocamus pericula, & lacessimus sæpe imperantes, vanâ quadam specie aut superbæ libertatis, aut incautæ pietatis. Modestia autem est quæ Deo placita, & his qui dij in terris. Reges vt fulmina esse didici: dura frangere, mollibus plerumque illæsis. Itaque hæc tempora, vt nimbum, habeo: donec desæuierint, latito & me tego. Nec nimium tamen de sæuitiâ illorum queror: quia scio exoriri posse deteriora. Rusticulus ille mihi in mente. qui de Antigono rege viuo questus, cùm obiisset successore peiore: terram laboriosè inuertens, & votorum iam pœnitens, *Antigonum*, inquit, *refodio*. Faxit & ille deus, vt hîc turbæ nostræ stent, neu breui procellæ ingruant sæuiores. Sed hæc magis seria fortasse, quàm pro epistolâ. occasio tamẽ iis ex iteratâ tuâ accusatiunculâ: & gaudebo, si consilij mei ratio proba iam apud te probum. Talem enim non minùs repperi, quàm amicum mihi: qui vt esse perseueres, rogo. Ad Redigerum ipsum scripsi seorsum. In Iscano meo, Kalend. Sextilibus. Anno ∞.IↃ.LXXV.

EPISTOLA V. *Viennam.*

STEPHANO PIGHIO.

FIDEM meam culpas? audi. Prandium mihi hodie apud heroëm nostrum (non enim virum dixerim) Busbequium. post prandium longiusculæ etiam fabulæ: sed de litteris, vt apud illum solet. Hæc res diem mihi abstulit, & me tibi. Ignosce, & iã etiam cognosce. Nam de Prætorũ lictoribus, liticulę nescio quid adfero ad te nostrum Prętorem.

Vulgus & auctoritas veterum ſex eos facit. loca & teſtes tibi noti. At duos fuiſſe tantùm, lex vetus mihi ingerit, apud Cenſorinum iſta. *Prætor vrbanus qui nunc eſt, quique poſthac fuerit, duos lictores apud ſe habeto. vſque ſupremam ius inter ciues dicito.* Cauillari poteram & effugere, tanquam minimùm duos lictores lex eſſe vellet; de pluribus non vetaret. ſed ligauit iterum meus Plautus: apud quem in Epidico clarus ab hac re iocus,

At enim vnum à Præturâ tuâ Epidice abeſt. EP. *quidnam?* TH. *ſcies.*
Lictores duo, duo viminei faſces virgarum.

Inter ornamenta ecce Prætoria diſertim duos lictores numerat, duoſque faſces. Hac reprehenſione, huc ibam: vt cenſerē Plauti & veteri illo æuo haud plus duos ſanè fuiſſe, at numerum poſteà auxiſſe, ſplendoris maioris cauſſâ. Sed hoc quoque diuerticulum intercluſit mihi importunè tuus Valerius: in quo lib. I. cap. I. lego de Furio Bibaculo: *Prætor ſex lictoribus præcedentibus arma ancilia tulit.* quod factum notæ tuæ Chronicæ referunt in annum vrbis DXVI: id eſt, ante adultum Plautinum æuum. An Prætori vrbano & peregrino ſi fortè bini tantùm: aliis extra vrbem, & ad auctoritatem apud ſubditos, plures? Iuua, iuua: angor ego & reſiſto. Præmium tibi operæ, cænula cras apud me in diuerſorio noto. ſed eâ lege, vt ambulatiuncula præcedat ad ſiluulam noſtram Querquetulanam. Salue à tuo Lipſio, & dormi. Viennæ, Idibus Iuniis ∞. Iɔ. LXXII.

EPISTOLA VI. *In Pictones.*

IOSEPHO SCALIGERO IVLI F.
S. *& amorem nuntio:*

QVI verè erga te magnus. Nam iam anteà, mi Scaliger, cum veneratione quadam amabam te paternæ & tuæ virtutis caussâ: nunc magis, cùm te quoque video conspirare mecum in hoc adfectu. Nam, quâ de me erant, litteras tuas Plantinus mihi legit: & amicas valdè, & honestas. Atque in amore quidem tuo, gaudeo: in iudicio, triumpho. quia (verè, & ex animo) si quisquam est proborum, cui probari me meaque velim: is tu es, inter probissimos primus. Nam hunc vulgum, motus ego si morer. Epistolicas his diebus emisi: rude opus, nec istarum aurium. Vide tamen: & agnosce nos in litteris multa velle, te posse. De Plauto quod item ad Plantinum: apage. egóne ante te? Iamdiu librabi hoc onus, cui impar ista ceruix. Tu hic vnus Hercules siue Atlas nobis, & fulcire debes comicum istud cælum. De Nonio etiam cogitare te audimus. veróne & seriò? item de Manilio. sed litteræ tuæ nihil tale nunciabant. Credimus tamen: quia hæc omnia per iocum & ludum te posse scimus, in quîs alij sudant. Aquila in nubibus, quod Græci dicunt, verè tu es: vides, imò peruides omnia; & quidquid venaris, capis. Sed desino huiusmodi sermonum: quia reuera

* Κοῦφα δόσις ἀνδρὶ σοφῷ
Ἀντὶ μόχθων παντοδαπῶν ἔπος εἰπεῖν ἀγαθόν.

Tu salue, & me ama, qui te æternùm. Louanij, a.d. VI. Kalendarum Decembrium, cIↄ. Iↄ. LXXVI.

* *Leue donum, sapienti pro multis laboribus dicere laudes.*

EPISTO-

EPISTOLA VII. *Lutetiam.*

PETRO PYTHOEO IC. S. D.

PLANTINO nostro elapso ex Troiano casu, id est incendio suæ vrbis, & ad vos abeunte: iure mihi amplectenda occasio fuit, mi Pythœe, compellandi tui. quē iamdiu (verè tibi, & in os dicam) inter paucos Gallos amo & admiror. Ignotum, fateor: sed à vultu, non ab animo. quem politissimum exosculatus sum sæpe in tuis scriptis. Nec blanditiæ apud te sunt. testabuntur id publicè Epistolicæ meæ, per hunc tumultum ausæ adspicere lucem: in quibus, si erit tanti, reperies cum beniuolentiâ memoriam tui. Te pariter quęso, vti hunc eundem adfectum erga me aut sumas, aut retineas: &, vt planè pleneque me bees, mutuis eū litteris foueas atque alas. Litteris, non rerum gravium, aut de arcanis regum (quid ad me ista? sed quæ alucinentur liberè & vagè per studia nostra: quid tu, quid Scaliger, quid alij vestri Galli meditentur, eiusdē nobiscum Musæ. Vale, & me ama. quod valdè facturum te scio, si scias quàm valdè ego te. Fratri tuo Francisco, lectissimi ingenij iuueni, à me salutem dicito. Louanij XVI. Kal. Februar. ∞. IↃ. LXXVII.

EPISTOLA VIII. *Bruxellam.*

GVLIELMO BREVGELIO REGIO CONSILIARIO *cognato meo* S. D.

MAGNVM, sed amicum mihi dissidium tecum est, de agro deque vrbe. Tu istam præfers, ego illum: & rationes mihi, nisi fallor, magis firmæ. Quas quoniam herè inter differendum leuiter libauimus, visne hac epistolâ (otium enim & libentia mihi) promam accuratiùs & diducam tibi

per partes? Scio velle. aurium tantùm, vt sic dicam, vacuas ædes mihi aperi: & admitte, sodes, peregrinantem veritatem. Agrum & in eo cultum, meliorem Vrbe esse aio, ad Sapientiam, ad Mores, ad Voluptatem: addo & Fructum. De Sapientiâ: non negabis, quin illîc aptior ad eam animus, vbi is liberior & magis sui iuris. talis autem in agris est. Opida vise & adi: non effugies, quin vnà tumultus, procellas, turbas. Circumstrepent enim te subitò res hominesque: & negotium tibi non solùm tua negotia facient, sed aliena. Vt difficile est in cõuiuio lauto & opiparo solum esse siccum & sobrium: sic vacuum, inter tot occupatos. Ille ad spõsionem te trahet & ad forum: ad nuptias alius & ad templum. In ipsâ viâ clamores alibi & lites: pugna nonnullibi & arma, & mox iudex, lictor, carcer. Domum ipsam tuam cùm veneris: ne in secretũ venisse te cense aut penetrale. Irrumpent ecce salutatores, inuisores, & nomine amicorum quidam fabulas imò epulas captantes. Hos nullum limen submouet, nullum velum: & per omnes rimas inuolant importunæ illæ muscæ. Inter ista & inter istos, quis libris liber locus? quis cogitationibus? sine quibus an vlla legitima ad Sapientiã exercitio aut via sit, haud cerno. Et tamen fac te felicem aut fortem: otium aliquod in ipsâ vrbe diu luctatus tibi vindices: nego id liberum, firmum, aut aptum animo vegetando. Spernit enim naturâ suâ includi cælestis ille ignis, & aërem amat ac campos. Vt generosas feras cauea domat & frangit: sic altas mentes vrbicus ille carcer. Equum ad cursum apertus & liber circus prouocat. animum ad studia, vagans vacansque aura. Siluam illam viridem videt? hîc carmen auet aut hymnum deo pangere. Horti illam purpuram? hîc cum libellis suis decumbere. Aquæ illud murmur?

mur? ad eam altiori cogitatione abiici. Et nocte ipsâ aut ſub eam, pictum illud patenſque cęlum eum capiet: & inter tot ſtellas errantes, aut inerrantes, à curis terriſque erro, mente ſcandet ſuper illas. Adde quòd hîc altum ſecurumq; otium: nemo qui appellet, aut interpellet: & amiciſſima ſemper ſtudiis, ſolitudo & quies. Vides igitur quæ in hac parte ager ante vrbē habeat: nec vanè à Columellâ ſcriptum, *Vitam ruſticam proximam & quaſi conſanguineam ſapientiæ eſſe.* Quòd ſi nunc ad Vitam me vocas & ad Mores: bonâ fide vtrubi, te quoque iudice, illa innocētior, & hi puriores? veritas tibi exprimet quòd in agris. Oculos paulliſper coniice in magna illa & commerciis crebra opida: mētior, niſi ambigas cœtus illic hominum, an confluges vitiorum. Adfert enim ſeorſum quiſque ſuas culpas: quas mixti vulgant, & velut contage, tradunt inuicem capiuntq; morbos animorum. Quin vt flumina per ſe dulcia, cùm in mare venerint, ſaleſcunt: ſic homines haud mali, ex agris in vrbem redacti, tactu inquinātur & mixtione. Illic enim ambitio, auaritia, libido propriè habitant: & fons omnium vitiorum, depudere. cui origo, non negabis, ex crebro illo inter ſe adſpectu occurſuque. Itaque prudentes olim legiſlatores & qui ſemina iecêre boni ſtatus, ciues ſuos plurimùm ab vrbe & conuentibus abductos, habere voluerunt in agris: quos ad probitatem, modeſtiam, robur, gymnaſium cenſuêre & palæſtram. Romulus ille æterni auctor imperij, in duas claſſes cùm ciuem diuiſiſſet, Seruos ac Liberos: iſtis duo tàntùm ſtudia Militiæ & Agri dedit; illis artes reliquas, quæ ad Mercurium & ad lucrum. Ita enim eſt. mercatura & quidquid artium ad opes ducit, ducit ad vitia: nec animum ſolùm emollit & effæminat (verè Salluſtio dictum) ſed corpus. Quis vires &

res & viros vnquam in opidis quęsiuit, aut inuēnit? adeò vetus illud verum in omni gente & æuo est, *Optimum militem legi ex agris*. Parthi olim belli potentes: sed sparsi in agris. Scythę: sed in tuguriis oberrantes. Germani: sed priusquā vrbes coluissent. Turcæ hodie: sed minimùm dediti in amœnitatibus opidorū. Quin illud ipsum Genitserorum agmen, iure terror orbis, nō ex agris solùm, sed pænè dicam haris collectū, & mapalibus pastorum. Nam Romanos tibi quid ingeram? Curios & Fabricios nosti serentes, occantes: Quinctios arātes, & Dictaturam induētes: & vno verbo, non milites solùm ab agris, sed duces. De Moribus ergo vides. qui si vsquam etiā hodie prisci integriq; quærendi sint, vestigia reperias in agris. vbi apud se quisque: & ideò pudor, innocentia, simplicitas manet, & vita malarum fraudium artiumq. expers. Sed quid possim in hac parte magis verè, magis ampliter dicere, quàm Hippolytus ille apud Senecam? quē, quęso te, audi,

Non alia magis est libera & vitio carens
Ritúsque melius vita quæ priscos colat,
Quàm quæ relictis mœnibus campos amat.
Non illum auaræ mentis inflammat furor,
Non aura populi, & vulgus infidum bonis,
Non pestilens inuidia, non fragilis fauor,
Non ille regno seruit, aut regno imminet,
Spei metúsque liber.

& adde plura pulcherrimi cothurni, quæ omitto. Ad Voluptatem enim transeo: quæ tamen hîc tam obuia, vt indigner super ea moueri mihi litē. Elementa omnia intueor? vim suam vsumq; palàm & toto, vt ita loquar, sinu in hoc rure nostro effundūt: obscurè & parciter in tuâ vrbe. Solem vide: meliùs hîc nitet. Aërem: lætiùs latiusq; diffunditur & ridet. Aquas: puriùs bibuntur. Terram: hîc tantùm

cernitur

cernitur in vero suo vultu. Alibi in planitiem effusè porrigitur: alibi in collem placidè adsurgit, aut magis rigidè in montem. Illîc herbis & sponte natis arbustis vestitur: hîc fruge fructibusque, & feliciore ligno. Quem nō delectet tam varius aspectus & cultus magnæ matris? cuius apud vos vna facies ædibus pressæ aut pauimētis. Iam domum si venisti, hîc prorsus gaudiorū & amœnitatis vera sedes. Manè surrexisti? ad musicam quidem & circumsonant te ac velut salutant chori illi alitum, suauiter fritillantium, trutillantium, minuriētium. ad quos non æquiperent se tibiæ, citharæ, aut ex arte vlli cantus. In hortum prospexisti? oculorum aciem tibi præstringet illa ipsâ nocte exortum agmen florum & herbarum. In pratum? occurrent Vere nouo arbores odorâ quadam & canâ niue persperfæ: eædemque sub Autumnum, aliâ pomorum purpurâ siue cerâ distinctæ. Propiùs easdem aspice. insitiones mirabere & matrimonia: adulteria etiam, & suppositos fætus, insciâ matre nec inuitâ. Quam lasciuam comprehensionem fæcunditatemq; quisquis in ligno non miratur; ipse profectò lignū. Iam ad agros deuertisti & tua rura? illîc boues lentè pascuntur & oberrant; hîc pecudes magis vagè lasciuiunt & hœdi. Porcus alibi volutatur & grunnit: alibi cristata cohors cucurrit & scalpit. Segetes illîc tuas vides, & siliginis, farris, hordei vberes fasces: siluā istîc, & ad hiemem lignorū strues. Vitem denique alibi florentem aut maturescentem: & spe iam præbibis sacrum illum alibilemq; liquorem. Quorum omnium quæ copia in vrbe sit? quin ne imago quidem satis certa & expressa. Sed vt ij qui parietem intuētur, ex leui linearum ductu, animalia in eo & facies sibi fingunt: sic vos harum rerum futiles quasdam vmbras. Ita viuitis in pulcherri-

mo hoc mundo, mundi exſules: nec bona aut dona eius plenè vnquam noſtis. Poſtremùm Fructus mihi ſupereſt. de quo quid ambigimus? cùm non ſolùm cultus & ornatus pleruſque vitæ ab agris ſit, ſed vita ipſa. Agricultio enim moriatur: & vnà humanum genus. Adde illa commoda. agnũ aut hœdum à ſtabulo, pullum è corte, porcum ab harâ, & tot dapes inemptas: quas vos ægrè & carè præſtinatis à foro aut macello. Quòd ſi opes omnino quæris & aurum: rideo ego & ſperno. & tamen ſiquis hæc quoque ambiat, non alibi parandorum vberior materia & ſeges. Non palatia, nõ fora, non fœnora plures ad opes euexêre: quàm beati iſti agri. & addo rei caput, quòd tutò euexêre, quòd citò, quòd innocenter. Thales ille olim anno vno diuitias amplas corrogare potuit, emptu proſpero omnium oliuarum: & viro prouido ſapientiq; non hodie idem fas, in ſegete, pecude, ſiluâ? Sed de his quia non libenter, nec ampliter quidem diſſero: & mitto te, ſi voles, ad veteres rei ruſticæ ſcriptores, à quibus diſciplinam eam petas. Nam ego faſtidio. ſicut & illud, quod crebrò ac pertinaciter mihi obiicis de dignitate. Dignitatem ea manſio nõ habet, inquis: imò nec pietatẽ, quia patriam is deſertum. Dignitatem? me iudice, amplam: qui Reges & Principes fuiſſe ſcio in hac parte. An illud dignius, in foro latrare, tribunal ſiue aulam lambere, faſtum in æquales, adulationem in ſuperiores exercêre: quàm Sapientiæ ſacrum colere, Naturæ opes luſtrare & promere, denique placidè viuere, placidè mori? Nam de patriâ, quid ais? In hac confuſione rerum ad clauum ego ſedeam: vbi nemo auditurus, non nemo etiam irriſurus rectè gubernantem ſit? Seculum hoc paulliſper vide. quo noxæ integritas, contumeliæ pudor, ludibrio fides eſt: & aude

ſuadere

ſuadere vt iis præſim, quibus, hoc ipſum (pænè dicam) ægrè mihi eſt, quòd interſim. Concludens voueo, vt procul ab vndoſo illo vrbiũ mari, in hoc tranquillo & rureſtri portu quieſcam & conſeneſcam: vbi Deum inprimis piè purèque venerer, deinde Sapientiæ ſtudia & Muſarũ tractem, & quidquid propriè ad vſum aut cultum animorum. Vbi claſſica nulla aut tubas audiam, vbi coruos aulæ aut fori non videam: ſed modeſtè tranquilleq; mihi & mecum victitem, expers ambitionis & pallentium curarum. Cumque vltimus ille & decretorius dies venerit, ſpiritum hunc, ſine metu, ſine motu, emittam: & apud notos ignotoſque memoriam mei relinquam bonã potiùs, quàm magnam. Habes quæ pro agro, in agro ſcripſi. quæ ſi approbas, tandem etiam hoc inſtitutum meum: neu vltrà commouendum me cenſe ex beatâ iſtâ ſede. Ita Deus beatum aliquando te faciat, cum vxore liberiſque: quos ſaluto. In Iſcano meo III. Kal. Octobreis, ∞.IↃ.LXXV.

Carmen ecce etiam adiunxi, quod eidem argumento, calore iſto effudi.

LAVS ET VOTVM VITÆ BEATÆ.

ILLE eſt par ſuperis deis,
Et mortalibus altior,
Qui fati ambiguum diem,
Non optat leuis, aut timet.
Quem non ambitio impotens,
Non ſpes ſollicitat lucri:
Quem non concutiunt metu
Regum præcipites minæ,
Non telum implacidi Iouis.
Vno ſed ſtabilis loco,
Vulgi ridet inania:

Securóque oritur dies,
Securo cadit & dies.
Vitam si liceat mihi
Formare arbitriis meis:
Non fasces cupiam aut opes,
Non clarus niueis equis
Captiua agmina traxerim:
In solis habitem locis,
Hortos poßideam atque agros,
Illic ad strepitus aquæ
Musarum studiis fruar.
Sic cùm fata mihi vltima
Pernêrit Lachesis mea;
Non vlli grauis aut malus,
Qualis Langius hic meus,
Tranquillus moriar senex.

EPISTOLA IX.

VICTORI GISELINO.

LEGI tuas, ad os appressi & ad pectus. O quæ penna tibi me sistat! Ego ille constans deiicior vnâ cogitationis hac plagâ. Scripta mea desideras & nugas: ego te, te. Sed quî agis? vt ex nuncio intelligo, perbellè. Gaudeo. nam timebam, ob substractum tibicinem Moufflinum celeri casu. Nos fluctuamus, vt qui maximè. sunt qui ad arma inclinant, sunt qui ad Irenen. Aiunt & apud vos puncta esse pro istâ. Quidquid est aut erit, ego te non amo sed pereo. De scriptis, scripsi ad Ocellum nostrum. non inuidebit. Proprid. Kal. Septemb.

EPISTO-

EPISTOLA X.

IANO LERNVTIO. S. D.

HAFTIVS apud nos est, ille cuius tu sororem. Eum rogaui de te multa, & rettulit omnia quæ vellem, excepto silentio: quod caussam habeat necesse est vel ab obliuione nostri, vel quod malo, ab inertiâ tuâ. Et quis insolitus hic torpor? Tu ille qui lacessere me soles, taces ad meas binas? *Omnia mutantur*, ait ille: non enim addam vel ominis causâ, mutari amores. melius de te sentio. & tamen si amorem non deseris, non etiam debebas officia amoris. An etiam nunc te angit nupera mea fuga? Peccas: & emenda hanc culpam, vt in amicitiâ sis sine mendâ. Amicum nostrum audio adscitum in aulam, & in medicum Ducis. Gratulor: & magis, si-quid is titulus ad Plautinam aulã. Nam si nomen tantùm, & nihil ab eo vncti: sperno. Nos hîc in alto otio (Nemesis non audiat:) & te istuc inuitare audemus vel habitandi causâ. Multi certè vestrates oculos flectunt ad hũc portum. Plantinus ædes hîc habet, Typographiam instituit. Quid multa? viuimus & vigemus. Tu vicissim, quid valeas, quid facias, cum Victore, cum vxore, cum amicis, nisi significas: scito seriò me. sed deleo. nec cadat in amorem nostrum vnquam hoc verbum. Vale. Lugduni Batauor. Pridie Idus Septemb. ∞. Iɔ. LXXXII.

EPISTOLA XI.

IANO GVLIELMIO LVBECENSI S. D.

ADFIRMO tibi Iane Gulielmi: pauca munera iamdiu gratiora mihi fuisse, & animo tuo, & versibus, quorum vtrumque tam benignè offers.

Ille enim amoris plenissimus, isti elegantiæ: & cogor (nisi ab ingenio meo abeã) valdè redamare illum, istos æstimare. Hoc magis, quòd vltrò prouocas, quòd ignotum, quòd immerentem. Nam quòd beneficia quædam mea in publicũ profers & prætexis: desine. hoc ipso video quàm me ames, qui non admodum laudanda laudes, & per adfectum recedis à certissimâ iudicij tui normâ. Itaque hoc ex fide tibi respondeo. vicissim amari te à me, vero honestoque adfectu: quem dies ipsa augebit & accendet. ea est eritque tua virtus. Lugduni Batauor. III. Eidus Sextil. ∞.IↃ.LXXX.

EPISTOLA XII. *Gandam.*

ALEXANDRO RATLONI S. D.

RARÒ scribis. sed nescio an ideò litteræ tuæ desiderio ipso cariores. His quidem postremis fateor me non voluptate solùm perfusum, sed gaudio: si verbo eo vti nobis fas in tristitiâ hac rerum. Nam de Antuerpiâ, quæ monstra audimus? Deus bone, huccine tandem erupisse tot mensium consilia malè sana, malè cocta! O factum à regio iuuene minimè regium! Etsi nobis adhuc tenebrę, nec de re totâ satis certis nec de caussâ. Eiúsne fraus siue error? an vulgi consternatio & furor? Quiduis enim potiùs, quàm vt perfidiæ noua hæc macula inuratur laudatissimæ olim optimæque genti. Sed hæc publica videbit publicus ille Rector. Tu in re tuâ quid? etiámne fluctuas? sic appâret. atqui statuendum semel aliquid est, cui firmiter inhęrescas. Mutatio quidem hæc crebra, & desultorium, vt sic dicam, genus vitæ, non ex vsu tuo, non ex famâ. Pessimæ, & Græcorum quoque prouerbio damnatæ sunt, nutantes & * δίχωλαι illæ γνῶμαι. Litteraria

* *Vtroque claudicantes sententiæ.*

hæc

hæc vita & otiosa tranquillitas, quid non habet commodi? Non externa illa fortasse. sed nec terra quę aurum aut argentum gignit, res alias producit: nec animus, qui se colit & virtutem. Cetera, ille ferè sterilis. Quid tamen præferas huic vni? cui honos, cui salus comes, cui externa & interna quies. Militiam gustasti: & vides quàm non ea suauis. Itaque, mi Ratlo, huc redi: &, si me audis, in Musæo hoc portu nauim tuam defige & liga semel sacro morsu. Ad circumfusa illa & vana bona si abis, quis finis? iactabere, & natabis semper inter cupidinum nouos fluctus. Non enim ratio, sed opinio tibi illas ingeret: cui insitum, variare & pęnitere. Vt chamæleon, quoniam aurâ (vt aiunt) non cibo vescitur, hianti semper est ore: sic illi cupidine, quos ventus inflauit vulgarium opinionum. Hoc volunt, hoc nolunt: hoc hodie spernunt, cras appetũt. &, vt resculæ, quę fluminibus innatant, temerè impinguntur in hanc illámve partem. Hinc perpes illud tædium in nobis, & velut nausea omniũ rerum. damnamus parentum & nostra vota; & tam cupidè quæsita quædam deserimus, quàm antè quærebamus.

Certa amittimus, incerta appetimus; atque hoc euenit
In labore atque in dolore vt mors obrepat interim.

exclamat verè meus vates. Ecce ille ad aulam adspirat, & intrauit? rursum fastidit, & beatos censet qui latent. Alius priuatim victitat? ægrescit, & inuidet purpuratis. parique leuitate togati ad sagum properant, & hi rursum ad togam. Et quis non de Lachesi suâ queritur? reges ipsi de suo regno. At tu inter eos esto, quos Ratio, quos Sapientia firmauit: nec circumagere mihi vulgarium iudiciorum omni vento. Vt Vlysses ille donec Leucothea velum ei supposuit, natat nigrum pontum: sic tu hoc vitæ

salum,

salum, donec pectus tibi præcinxerit candida illa diua. Constātiam dico. quam, audi, admitte, serua. * Ἡ δὲ ἐμοὶ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή.

** Hoc mihi ex animo visum optimũ consilium.*

Vale. Lugduni Batauor. x. Kal. Octobr. ∞ . Io. LXXXIII.

EPISTOLA XIII.

Brugas.

IANO LERNVTIO *meo salutem mitto:*

QVAM recepi iam ipse. Hinc enim iure ordior: & gaudere te iubeo, mi Lernuti, quia à molestissimo morbo reualui, imò reuixi. Ad fauces Orci destitutus mihi hos menses fuisse videor: ita me oppressiunculæ & obstructiũculæ illæ internæ pessimis adfecerant modis. Et audésne credere? non leue momētum ad valetudinem meam habuerunt & litteræ tuæ, & carmen: illæ amicissimæ, hoc scitissimum. nec fuerit vnquam vt tam pias, tam disertas preces non audiuerit illa Dea, cuius sedem aptè in Fortunatis insulis ponis. Quæ autem illa tam auida Parca, quæ vincla inter nos abrumpere non parcat sanctissimi amoris? Quin audi me, & securus animi es:

Di me tuentur, dis pietas mea
Curæ est:

& porrò, vt spero, erit. Turbæ apud nos ingrauescunt, abiectâ spe pacis. quæ vereor, vereor autem? imò spero, vti breui eiiciāt me ad vos. procul enim futuri videmini ab hoc belli nimbo: qui imminet prorsum capitibus nostris. Sed quid ais? Dousáne nuper apud vos? nec ad me? ô factũ ab amico non amicum! Quod dixerit, subita res fuit, necessarius reditus: nihil audio. nuncia illi à me sodes, sexcentis versibus non luet hanc culpam. In Statium aliquid meditari te suadet mihi noster Modius. vix persua-

persuadet. cur enim celes? & quidem cum tuo damno. Nam & mihi notata quædam ad sublimem illum & celsum poëtam (ita censeo & appello, non herclè tumidum:) & libri apud nos veteres, qui te iuuent. Innue, mittam. Epistolicæ nostræ nondum emissæ. sed vix eas teneo: ita ituriunt. De quibus quid iudicaturi sitis, timeo. Alia enim quædam à prioribus meis hæc scriptio. cui nitor ille abest, & luxuria, & Tulliani cincinni: pressa vbique, nec scio an quæsita nimis breuitas. Quæ me tamen nunc capit. Timanthem pictorem celebrant, quòd in eius operibus plus semper aliquid intelligeretur, quàm pingeretur: velim in meâ scriptione. Magni Scaligeri ad Amorum illos * Triumuiros vidi, legi, probaui. In Propertio tamen traiectiones illas versuum crebras, mirari malim quàm imitari. Tu quoque non ita sentis? scio. sed quis Polydamas ausit illum Hectorem? qui dîs hominibusque fauentibus tenet profectò, & tenebit hoc regnum. Itali eum quî deiiciant? silent. nec iam à multo tempore quidquam ab eâ gente litteratum. excipio Quæsita Aldi per epistolam, & Fuluij de Nummis. Muretus noster Orationes pangit & edit, & dat se in floridum illum eloquentiæ campum. ad famam consultè, imò & ad quietem. Nam Criticæ istæ tricæ quàm non latè se spargunt! quàm laboriosè colliguntur, & scribuntur! In quibus nos tamen etiam, nescio quo fato an morbo, insanimus. Pergebam in hoc garritu. sed alius mihi in auribus garritus, nuntij ad excubias trahentis. Arma capio, pono stilum. Quid ais? satin' tuti Belgæ, hoc milite? Ite, dormite in vtramque aurem. Louanij. Idibus Iuniis. ∞. D. LXXVII.

* *Notas eius ad Catullũ, Tibullum, Propertium.*

EPISTO-

EPISTOLA XIV. *Louanium.*

MARTINO ANTONIO DELRIO *Consiliario Regio* S. D.

MIRA tua fides in me, mira pietas. amoris enim certè verbum leue est, in re quam rari pro fratre fratres audeant, pro liberis parentes. Me meaq; absentis defendisti: & obiecisti te nõ molestiis solùm sed periculis, in hac flammâ rerũ. Venisti vltrò ad meos, erexisti, securos esse iussisti: hoc tantùm questus, quòd nõ indicassent. Itaque quòd res opesq; meæ saluæ, quòd scripta & libelli (id est, vita ipsa:) beneficiũ est vnius tuum. Quid scribam? gratias agere me? ne concipio quidem: & affecisti me in summo beneficio vnâ hac iniuriâ, (quod olim ingeniosè ille ad Cæsarem) vt viuendum & moriendum mihi sit ingrato. Gaudere me tantùm nuncio; meâ caussâ, tuâ, sæculi. Meâ, cui is amicus obtigit; tuâ, cui ea virtus; sæculi, cui hoc exemplum. Mea salus salue. Antuerpiæ a. d. IV. Non. Mart. cIↄ. Iↄ. LXXVIII.

EPISTOLA XV. *Vltraiectum.*

IANO DOVSÆ *meo* S. D.

SILENTIVM tuum mihi, Dousa, molestum; absentia multo magis. Vbi autem fides? intra dies octo exspectari volebas te: menses ecce labuntur. Statueras hoc iam anteà? an quid interuenit? an placẽt tibi nouitij isti & fallaces mores? An potiùs vxoris partio te detinet? quæ genuit tibi (ita audio) decumam iam prolem. Macte hac fortitudine dicam, an fortunâ? vtrâque certè opus. nec minus hîc, quàm in agricultu, Labori & Euentui litandũ. Sed tibi

tibi quidem propitius vterque deus:& gloria Masanissæ te manet,si sic pergis. Vide tamen ne dum assiduus nimis in illis vallibus, desertũ eas nostros montes. Suspicor:& iure. Vt quid enim procaces illæ anteà Musæ tuæ tam diu silent? cur tribus his mensibus gutta nulla nos irrigauit poëtici tui humoris? Emenda:& hîc & ibi vir esto. Libelli etiam tui addicti Plantino,vbi sunt? Solue sodes,aut Prętorem exspecta & suspensum capiti tuo libellum. Non enim differo,non protollo. Indicem Francoforto en habes. sed sterilem bonarum rerum:& nihil nundinæ istæ ad Phœbum. Melleri tamen Spicilegia edita,acutissimi ingenij iuuenis:vtinam rectissimi, verè addam! Sed profectò aut fallor in hac omni litteraturâ: aut ille valdè in censendo, & scribendo. Quales pleræque eæ coniecturæ? quàm non callidæ solùm,sed calidæ? imò quàm audaces? Mihi crede,corrumpendis ista, siue perdendis potiùs libris litterisque sunt: si dimanat hæc labes. Et dimanabit. ita iuuentutem hanc video: & tantum ingenij specie blanditur hic calor. Iam stilus ille quis? doctus,antiquus,arcanus, inquies. Scio. sed quò tam doctus, antiquus, arcanus? Ego ille ipse qui aliquid hîc capere me puto & sapere, sæpe quęro aut non video eius mentem. Quæso, mittamus tenuem nimis subtilemque hunc colorem,& Apellæas,vt sic dicam,lineas: & Venus nostra inspiciatur etiam à vulgo. Vt nihil minus expedit, quàm agrum optimè colere,(aiebant veteres:) sic censuerim de stilo. Nimis ornas? fucus & adfectatio apparet. Nimis attenuas? tenebræ & squallor. Modus autem in omni re optimus: etiam in epistolâ. quam finio,& te saluere iubeo noue Hercules Musarum, noue matrum. Lugduni nostræ,a.d. III. Nonarum Aprilium. ∞. Iↄ. LXXX.

C EPISTO-

EPISTOLA XVI. *Vltraiectum.*

EVERHARDO POLLIONI *meo* S. D.

A MEA enim velut manu es, à domo, & à disciplinâ. Vt statuarium opus suum delectat, si laudabile: sic in te iure mihi placeam, si tu bonis. Quod futurum omnino est, mi Pollio: si non audies solùm præcepta quæ crebrò dedimus, sed obaudies: eaque admissa in hoc pectus, re exprimes & factis. Ad virtutem ante omnia te hortamur: cui litteras istas seruire volumus, magnum vel in paranda eâ adiumentum, vel paratâ ornamentum. Non enim solùm pulchrior comptiorque per doctrinam virtus, sed fortior: nec colorem modò ab illâ ducit, sed sanguinem & robur. Egregiè noster Seneca: *Etsi magis refert nostrâ fortiores fieri, quàm doctiores: tamen alterum sine altero nõ fit. Non enim aliundè animo venit robur, quàm à bonis artibus, quàm à contemplatione naturæ.* Quod ita verum scito, si doctrinam non hanc mollem & amœnam solùm intelliges, quam φιλολογίαν haud malè appellamus: sed virilem illam magis & robustam, quæ in naturâ aut animo occupatur, quamque φιλοσοφίαν propriè indigetamus. Illa enim sola, tantùm abest vt tutum securumque te præstet inter hos vitæ fluctus: vt moueat sæpe excitetque in ambitioso animo cupidinum nouas tempestates. Itaque vt nautis solitarium Helenæ sidus non placet: non item mihi ista. Gemini illi sunt, qui cùm apparuêre, tranquillitatem nautis nunciant: tibi hæc duo, si iunges. Quod voueo ex animo: & in firmâ hac spe saluere te iubeo carum mihi caput. Lugduni Batauor. III. Nonas Octob. ∞. Iↄ. LXXXII.

EPISTOLA XVII. *Delfos.*

IANO GROTIO.

AT tu quaſi ad Collegium etiam ſcribis: cui vitam fuiſſe te neſcis, & obiiſſe illud te abeunte. Certè à nuptialibus tuis facibus, funereę accenſæ ſunt Muſis & quidquid hîc fuit Muſicorũ. Rem dico. ſolutus dudum ille cœtus: non tamen etiam vinculum amoris, quo inter nos ligati. Tu mihi ſæpe in mẽte, rarò in oculis: nec lepôrem & virtutem tuam deleuerit ex animo meo vlla dies. non magis quàm tuo litterarũ ſtudia exciderint, etſi callidè id præ te fers, & negas agnoſcere te Deas, idq; carmine, quod agnoſcant ipſæ deæ. Abi Socratice nôſter εἴρων, & apud tam fidum age ex fide. Tu Muſas, te illæ amarunt, amant, amabunt: & cũ illis ego. Carmen totum approbum: nec Critica illi à me nota. Rem ipſam & argumentũ vt meliùs nôrim curabo: & legam quæ ſcripſit Belgicus hic Euclides. Nos Pindaricus ἀλέκτωρ ille νέσων reſpicere cœpit in parte. vtinam diffuſiore paullò vultu, vt ſanitas apud me ſit læta, plena, firma. Quam tibi, vxori, liberis (nónne rectè ita loquor?) opto. Lugduni Batauor. poſtrid. Kal. Sextil.

EPISTOLA XVIII. *Lutetiam.*

AVGERIO GISLENO BVSBEQVIO, *Cæſareo Legato* S. D.

NOMEN ipſum tuum in litteris ante legendum me adfecit, & lectio multo magis. Iudicium talis viri meritò magnum apud me eſt: & hæc tam prolixa beniuolentia, quam ſolo animo meruiſſe me ſcio. Nam rem quidem tu auges: & facis tam liberali beneficij interpretatione, vt vltrò obliger, &

nouam gratiam debeam tibi. Quam vt prorsus soluam, ne exspecta. non est istarum virium; non item animi. qui magis magisque illigari tibi cupit, & numquam dependere, vt pendeat à te semper. Liuij variãtes lectiones ex codice Puteani quas submittis, gratæ mihi: etiam vtiles spero, post perfectum Commentarium Cornelianum, in quo vnus nunc sum. Absoluto enim eo opere, libẽs sanè manum & limam adiecerim vberrimo historicorum. Permittit iam valetudo: quæ nõ paullò melior, post iter Antuerpiense & haustum auræ ficcioris. Nam marina ista & palustris, nescio quomodo corpori huic non amica. Sed quis in Belgicâ alius angulus ad quietem? Itaque ferimus, & hîc hæremus: donec Deo visum pacem huic Belgio reddere, & nobis veterem sedem. Quod, vt res sunt, vouemus potiùs quàm speramus. Amplissime & Nobilissime Vir salue. & inter cultores virtutis nominisque tui Lipsium non falsò cense. Lugduni Batauor. Non. Mart. ∞.Iↄ.LXXX.

EPISTOLA XIX. *Hagam.*

THEOD. LEEWIO *Consiliario* S. D.

IN silentio tuo, mi Leewi, mirabar, & (hanc enim libertatem amicitia mihi dat) indignabar. Sed indignatione tibi non ingratâ, cuius fons ab amore. Iniuriam mihi ferre videbar, quia priuabas me hoc alloquio: quod etiam in negotiis occupationibusque meis vsurpo cum libentiâ & voluptate. Veluti hoc ipso tempore, quo Plantinus cum genero apud me est: & eripit mihi non inuito optimã diei partem. Ego tamen scribo. de re priuatâ, valere me non optimè, vt hoc anni labentis tempus fluxionibus meis ferè est infestum. De repub. nec multa

nec

nec bona. Hoſtis Ninouiam obſidere dicitur, & imminere meæ Bruxellæ. certè copias colligit circum illam. Galli lentè & frigidè agunt; nec pro ingenio gentis. Ita vides, mi Leewi, in longum trahi rem, & produci calamitates patriæ iam exhauſtæ. Nec abiiciendus tamen animus. quem ſi ratio non adfectus ſubegit. ille eſt eritque in firmâ arce, quam nulli inſultus, nulla vis perfringent. Sed opinio nobis hæc facit magna & metuenda, quæ ratione ſi examinas, leuia ſunt. Bellum metuimus. ita enim accepimus à parentibus, ita à nutrice, ita à publicâ vulgi voce. Sed imponunt. Cur enim bellum malum? nempe quia vaſtitatem inducit, quia pauperiem, quia mortem. Atqui hæc ipſa mala non ſunt, niſi malis. Quot viri boni beatique paupertatem appetiere vltrò? Litteræ ipſæ diuinæ eam nobis conciliant, vt rectam ad cælos viam. Mors autem quid? metuenda viro? optāda potius: quia finis huius miſeræ, & principium melioris vitæ. At enim hęc Philoſophorum ſunt, inquies, dictu pulchra, re & vſu aſperrima. Imò, mi Leewi, communis hæc vox totius generis humani: quotiens abſtersâ adfectuum illâ nube radius diuinæ mentis illucebit. Sic tu, ſic ego loquemur iuuiti, ſi rem pendemus ad veri iudidicij lancem. Signum vis? Ecce pone mihi ex illo ipſo corrupto & corruptore vulgo aliquem in morbo. ſpernet diuitias, ſpernet opes: ſanitatem dumtaxat vouebit corporis & mentis. Scilicet ſeriò cogitare iam de ſe cœpit admotus ad extrema: & inanium obliuiſcitur, cùm periclitatur de ſalute. Exulant adfectus, cùm ratio rediit: & erigit attollitque ſe animus, corpore iacente. Tamen ſani redimus ad eadem omnia: quia litigium illud cum adfectibus fuit, non diuortium: nec propoſito aliquātiſper boni, ſed metu ſumus. Quare maneamus in hâc viâ,

quam instituimus, segregandi nos à vulgo: nec id sermone tantùm & velut in pompam fiat, sed reipsâ, & quod dicitur, Bonâ fide. Vacillamus, imò cadimus interdum? Surgamus, & citâ celeritate corrigamus, quod temporis ereptum lapsu. Viden' vt miles quoque, si cécidit, surgat alacrior, & animos irasque sumat à casu? Idem nobis sit, & constanter pergamus ad illum Tranquillitatis internæ portum, qui verè efficit beatos. Vale. Lugduni Batauor. III. Idus Nouemb. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XX. *Brugas.*

IANO LERNVTIO *meo* S. D.

DIMISI nuper à me Oudermannum vestrum sine litteris valdè præter meum votum. Sed mihi crede, ita distinebar, vt eius rei facultas mihi nulla. Nec nunc magna: (Plantinus enim apud me cum amicis est, quibus dies dandi pænè toti:) tamen erigit & conari me iubet epistola tua, siqua alia, plena suauitatum. Vel illud de SVAVIIS tuis quàm mihi spirat! crede, quòd omnes Arabum diuitiæ, imò quòd ille ipse halitus à suauiorum deâ. Tu tantùm perge, & damna me huius voti, vt citò teneam amplectarque libellum, & te in illo. Sed de titulo cur mutasti? Mihi simplicius suauiusque inscribi SVAVIA videbantur, quàm funereâ & atrâ voce SECVNDI MANES. An frontes seueras metuis, & consultum tibi is modestiâ inscriptionis? Frustrà. quatenus ego gustum sumpsi, pura illa basia tua: quæ & Catones capere possint, & dare ipsæ Vestales. Denique quousque scribimus istis? paucis nobis potius. & da quod in sinu tenêre Scaligeri possint & Turnebi. De Plantino, verum est. ædes hîc conduxit sanè amplas, &

partem

partem vacantem Typographiæ transferet istuc. Aliquid ea res fortasse me excitabit ad lucubrandum; cùm interesse editioni libellorum nostrorum licebit, imò præesse. Nam aliâs, & valetudo sæpè illud igneum, quod in nobis, retundit: & iudicia hæc multorum aut maleuola, aut malesana. De Germania quidem audistin'? Proscribere misellam Satyram nostram nuper voluêre, & eiicere edicto extra imperij fines. O pisces, pisces! non hæc aqua, in quâ vos natetis: & magis vobis faciat ille ab Cithærone liquor, quàm hic ab Helicone. Sed feramus: & quoniam cœpimus, aremus etiam hoc litus. De Venatione in manus iam sumpseram, & eram in secundo libro: reieci, & iterum daturus me videor in torporem. Catarrhi mei id faciunt, stati mihi sub hoc tẽpus & solemnes. A Scaligero nuper litteræ. edit De Emendatione temporum, & promittit breui exemplar. Vale mi anime, cum animâ tuâ, & cum iis qui ex felici vestro cœtu. Lugduni Batauor. III. Id. Nouemb. CIↃ. IↃ. LXXXI.

EPISTOLA XXI. *Antuerpiam.*

HIERON. BERCHEMIO IC.

NIMIVM vrges, mi Berchemi, de Imitatione. nuper omnibus sermonibus, nunc epistolis hoc agis. Quid censes? aliquos thesauros mihi esse doctrinæ reconditæ? erras. siquid in hoc genere posse tibi videmur, magis à casu siue naturâ est, quàm ab arte. Et tamen quidquid illud est quod sequor, quod teneo; non vltrà celabitur. & proximâ epistola præcepta aperiam, ad quæ stilum meum fingo & conformo. Tu Minerual, sis, para doctori nouo. Scaligeri ad Ausonium en tibi. O virum, ô filium à patre magno magnum!

——— meritò cui doctior orbis
Submißis defert fascibus imperium.

Enimuerò ille vnus eſt, quem miramur, quem ęmulamur, imò ne mentiar, cui inuidemus. Felicem Galliam hoc ſole! cuius claritas non ad eos ſolùm qui nunc ſunt, ſed ad poſteros diffundetur, quamdiu quidem erit in terris nomen litterarum. De rep. quid ſcribam? manus mihi labat, & ingemiſco. Carcer ille nouus tot Lentulorum quò erumpet? de quibus ambigua hîc fama. alij emiſſos dicere, alij artiùs teneri: hi culpam affingere, illi demere. Omnia incerta mihi, præter illud: quod omnino futurum video, vt plebecula illa aliquid plus faciat. Habet hoc ſemper noua libertas, vt ad licentiam facilè deflectat: quid cenſes de vrbe, cui inſitum & fatale, turbare? Vt fiſtulæ diu intercluſæ aut interceptæ turbidiores aquas emittunt: ſic iſti actiones, aliquamdiu preſſi. Sed nos quoque hîc in metu. Quidam inter optimates partium non optimatium: qui, vt cum Pindaro dicam, * οὐ δίκας τεῖχος ὕψιον, ἀλλὰ σκολιαῖς ἀναβαίνουσι ἀπάταις. Plebs iſta mollicula. quid augurer? hoſtis tãtùm adueniat: ego tibi ſpondeo, non fore hîc Numantiam aut Saguntum. Cometam & nos per hos dies vidimus: immanem, dirum, & facie haud ſæpe viſitatâ. Quid portendat, quæris? Chaldæus non ſum, nec cæli ſigna cognoui: tamen hoc vetus noui,

Οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὐ κακὸν φέρει.

cui verſui magis quàm Ariſtoteli credo, qui hæc talia ad cauſſas fortuitas refert & infernas. Quid tamen aut quibus minetur, diſtinctè nouit ille *Prudens futuri temporis arbiter*: ego communiter, non referre eum aureum ſæculum. Vale. & illuſtri Comiti tuo à me ſalutem. Louanij III. Id. Octobris. ∞. Iↄ. LXXVI.

* *Nõ iuſtitiæ rectum murum, ſed obliquæ fraudis ſcandunt.*

EPISTO-

EPISTOLA XXII. *Duacum.*

PHILIPPO LANOYO, *Nobilißimo iuueni* S.D.

IN Italiam cogitare te audio, nobilissime iuuenum: & audio volens. Placet ea mens quàm agnatam scio non nisi optimæ cuique menti. Humiles istæ & plebeiæ animæ, domi resident & adfixæ sunt suæ terræ: illa diuinior est, quæ cælũ imitatur, & gaudet motu. Itaque siue prisco siue nostro æuo, peregrinati ferè sunt viri magni. Sed ista hîc cautio: vt id fiat non cum voluptate solùm, sed cũ fructu. Vagari, lustrare, discurrere quiuis potest: pauci indagare, discere; id est, verè peregrinari. Vt tu id possis, finem verum fructumque ante omnia mihi propone, quem is petitum. Vt enim ij qui iaculum mittunt, non in vanum dirigunt, sed scopum præspeculantur ad quem collineent: sic tu prefini, quid peregrinatione istac quæras. Duo, nisi fallor: vtilitatem, & voluptatem. Non enim hâc solùm. nec vt coronarij bellissimas saltem herbas floresq; struppis aut coronis innectunt, salubrium nullâ curâ: ita hîc tu. Quin contrà potiùs, plura ad mentem ac salutem referes quàm ad sensus aut adspectũ. Ac de voluptate aliquid dicere vacuum sit: cùm ea sponte obuia: nec quisquam tam lapis aut frutex, quẽ non titillet ac flectat amœna illa variaque spectio gentium, vrbium, locorum. Natura scilicet illuc aurigatur, nec duce opus vllâ ratione. At in vtilitate laborandum est. quam nec secuti omnes; nec qui secuti, adsecuti. Eam tibi ingero, & triplici hoc limite designo, Prudentiæ, Sciẽtiæ, Morum. Hæc enim omnia peregrinatio adferre debet; si consilio, si ritè instituta. Ac Prudentiam ab eâ peti, Homerus nobis satis auctor; ille non poëtarum solùm eximius,

ſed, me iudice, ſapientum. qui cautæ illi Vlyſſææ prudentiæ quam aliam cauſſam vbique tribuit, quàm quòd πολύτροπος: quodque, vt ipſe ait,

* Πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω?

* *Multorum mores hominum & ſimul opida vidit.*

Et verè. Inſtituta enim illa varia gẽtium, ritus moreſque hominum, formæ ciuitatium, incredibile eſt ad iudicium & prudentiam quàm potẽter poſſint. ſi tamen non viſa aut libata ea leuiter; ſed admiſſa, retenta, & collata inter ſe examinis quadam lance. Quod ante omnia tibi cenſeo faciundũ. Vide inquam, audi, iudica: nec conquire ſolùm hæc talia, ſed in ea inquire. Et inquiſitio quidem à te & tuâ mente erit: conquiſitio, ab hominibus eſſe debebit, aut à libris. Nam & libri ferè ſiue hiſtoriæ peculiares ſuis quibuſque locis & linguis ſunt quas indagabis: & homines æuo & vſu prouecti nõ deerunt à quibus percontando diſcas. Etſi enim modeſtiam & ſilentium iure tibi ſuadeam: tamen nihil abnuo quin per iter fræna ſæpe laxes effræni illi membro. Ius tibi ſermonis, nõ in viâ ſolùm (ſiqui eiuſmodi comites) ſed in hoſpitio ſit: nec ante menſam modò, ſed in eâ, & poſt eam. Sed ſermonis ius intra hos fines, quærendi de moribus, legibus, facie cuiuſque vrbis. addo & de Principibus, bellis, caſibus, aut ſiquid euentuum magis inſigne. Hęc notabis, hæc ſepones. certus ex iis ciuilẽ illam prudẽtiam inſeri, tacitâ quadam vi & viâ. Vt enim herbas, vt arbores, creſcere non cernimus, ſed creuiſſe: ſic factam hanc prudẽtiam potiùs, quàm fieri. Atqui incrementum & irrigatio illi, ab his inquiſitorij, vt ſic dicam, humoris guttis; quas altè perbibit melior animus, & paullatim madeſcit ſapientis iudicij ſucco. Atque hæc de Prudẽtiâ dixerim: verbis parcè, rebus ampliter, ſi rebus experiris. Ad Scientiã te nunc eâdem manu duco. Quam

mirêre

mirêre fortasse, quòd peregrè quæram. cùm domi illi sedes potiùs & hæc litterarum studia quiete secretoq; magis gaudeant, quàm motu aut discursu. Sed desines huius admirationis, si animum flectes ad duplicem, qui ad Scientiam, modum. Aut enim ab Auribus ea, aut ab Oculis est: à Doctore dico, aut à Libris. Et de libris quidem, nemo it negatum quin domi habeantur, tractenturq; meliùs: in doctoribus, aliter esse ratio suadet mecum. Quæ enim illa, obsecro, tam felix regio, quæ felicissima omnia ingenia includat? Quin sparsa illâ: &, deo dispensante, sua cuique terræ velut gēmula quæ illustret. Hanc adi; hāc audi: & è sacris illis pectoribus hianti ore bibe abditæ doctrinæ fontes. Quis nō à Turnebo aliquo doctior redeat? prudentior à Sigonio? disertior à Mureto? quorum ego non auditum solùm magno emerim, sed visum. Quòd si notitia etiam aliqua tibi cum iis accedet (& id pronū apud tam humanos:) deus bone, quæ occasio hîc tibi discendi & ditescendi! quot gazas legere & recondere cottidie poteris latentium litterarum! Mecum vides. tu arripe tantùm: & me auctore, in vsum eiusmodi virorum omni arte irrepe, vi irrumpe. Nusquam meliore damno frons ponitur. Hæc Platonis, hæc Pythagoræ, Democriti, & aliorum sapientium mens fuit: qui relictâ penu artium Græcia, non ad cultos solùm, sed ad barbaros peregrinati, acri quodam cupidine discendi. Iam & alia ab Oculis vtilitas: qui hîc tibi soli & nudi ad Scientiam sæpe duces. Italiam ecce nunc adis. illam frugibus, viris, opidis cultā, illam famâ inclutam scriptisq;. In eâ non vestigium vsquam pones, nō oculum flectes; quin monumentum aliquod premas, aut memoriam vsurpes, ritus siue historiæ priscæ. Illîc Thrasymenum miserantibus oculis subiicies,

aut

aut æternum imperij vulnus Cannas:hîc magis lętis, Albanum, aut Tybur, aut nobiles Baias. Plinij alibi mansio, & Virgilij aut Propertij patria tibi ostendetur; alibi rudera Varronianæ aut Tullianæ villæ. Quãti & quàm arcani gaudij ista visio? cùm non animo solùm, sed pænè oculis sese inferũt manes illi magni, & sola premimus pressa toties ipsis. Iam coloniæ illæ veteres, iam tẽpla, theatra, arcus, sepulchra, lapides, quem non & doceant mirificè & delectent? Doceant dico. quia reuerà notata aut exscripta hæc talia, mirum quantâ luce mentem perfundant, trepidantem per veterum scripta. idque experti dicimus ipsi. Vt omittam etiam illud commodum, quòd nescio quomodo attollatur & grandior sese fiat animus, adspectu tot sublimium & grandium rerũ. Cupidinem veræ virtutis & gloriæ ingenerat, visa toties aliena gloria & virtus. Ad Mores iam venio, qui postremus mihi locus; tibi, siquid sapis ô adolescẽs, primus. Ab hoc enim scopo si aberrasti, aberrasti ab aliis: & inutilis, imò noxia, scientia omnis prudentiaq; est, secreta à probitate morum. Cetera speciosa puta, hanc necessariã: illa ad ornatum adhibe, hanc ad salutem. In moribus autem duplex mihi pręceptio: & vt bonos rectosq; vbique adnotes, & fugias malos & detortos. Sed in bonis, ne mentiar, haud magna fortasse peregrè copia est. Latẽt enim plerumque verè probi: & in pectore intimo domicilium Virtus habet, non in vultu aut fronte. atque inde vt extrahatur, vsu opus & notitiâ quadam propiore: ad quam peregrinantibus raro accessus. Tamen elegantia quædã morum & comitas, & externa quædam, vt sic dixerim, virtus, quin apud exteros iure quæratur, non negabis. Quid in cultu, vestitu, actionibus deceat; quæ Veneres & lepôres in sermone aut gestu; docere te ritè politio-

politiores illæ gentes possint, Itali, Hispani, Galli. atque ita rus illud nostrum aptè sępè diluas quęsitâ istâ vrbanitate & peregrinâ. Sed quæsitâ, non adfectatâ; vsurpatâ modicè, non ostentatâ: alioqui nihil comptu eo incomptius, elegantiâ ineptius. Risimus non semel eiusmodi histriones, qui ab Italiâ aut Galliâ noui, gestus nescio quos mimicos molestè vsurpabant, & delicias parum nō dicam ciuiles, sed viriles. Tu hæc fuge. & imprimis vera & interna animorum vitia, quorum vbique larga & obuia seges. è quâ ne quas spicas improuidè colligas, magna mihi pro te cura, imò metus. Admittimus enim nescio quomodo & combibimus facilè peregrinas illas culpas; siue quia nouitate aliquâ blandiuntur, siue quia specie virtutū. Atque vt venena vinis admixta, medicorum scito, perniciter & perniciosè penetrāt: sic peccata hæc adsita virtuti. Ferè enim ita fit: vt in quâ gente vitia certa increbuêre, mores iam vocētur, nec in veniā modò veniant, sed laudem. Adde, quòd naturâ ipsâ proniores nos ad mala imitanda. Vt pictor, leui manu, & volante penicillo, rugas, verrucas, næuos in facie exprimit, haud tam facilè ipsam: sic probitatē laboriosè imitamur, nullo negotio maculas illas animorum. Aduigila hîc igitur: & iam-antè seriò prouide, quæ vitia cognata vel amica cuique genti. Quis enim neget? vt hominibus singulis, sic populis suæ laudes, suæ labes. Galliam ecce cogitas? leuitatem & vanitatem etiā, quæ in plerâque eâ (omni, falsò dicam) gente. Italiam? proteruiam in eâ & libidinem. Hispanias? typhum quemdam & Africanum fastum. Germaniam? comessationes & ebrietatem. Quæ velant illi, scio; & comitatē, fiduciam, grauitatem, hilaritatem interpretantur falsò. at tu vitabis, nec in venas rapies peruersi iudicij aurâ blandientem pestem.

pestem. De moribus tantum est. & pertexui hanc telam: nisi quòd leue parergum illi addam de Italiâ ipsâ. Laxat enim nescio quomodo vela huic stilo, prouehitq; longiùs amor & cura tui. In terram is igitur terrâ istâ meliorem, fateor; gentem gente nobiliorem: haud scio an probā magis, an fidam. Ingenium, & subtilitas, & magni erectiq; animi in illis locis habitant: non semper puri, simplices, & ad Gallicam istam niuem. Ideoque incautis & apertis nobis nonnullum ibi periculum, & quidem à duplici telo. Nam & inter viros multi tecti, callidi, periti simulare: & inter fœminas, formæ conspicuæ, sed lasciuæ & procaces. Hîc Scylla, ibi Charybdis: & duo hæc discrimina vt enauiges, opus non prudentiâ quadam solùm, sed dicam fortunâ. Prius tamen illud me angit minùs. quod amoliri magnam partem posse videor cauentibus quibusdam præceptis. Nam contra insidiantes illos aut simulantes, quidni firmum scutū à simulatione item aliquâ sit? Cres mihi esto inter Cretas. Nec viam tibi tamē ad fraudes præeo. absit. sed vt medici, venena quædam venenis pello, in salutem tuam non in noxam. Ad minutas & innocentes quasdam simulatiunculas te voco: nec ad alienas insidias, sed ad animi tui opportuna tegumēta. In Italiâ totâ tria hæc mihi serua. Frons tibi aperta, lingua parca, mēs clausa. Comis & communis vultus aduersus omnes sit, animus externo nulli pateat: & velut in theca clausum eum habeas, dum redeas ad notos animos & verè amicos. Epicharmææ sapientiæ ille neruus hîc valeat, nulli fidere. Nisi facis: non vnus Vlysses Aiacem te circumueniet; & dolorem nobis debes, illis risum. Atque hæc tamē cautio mea propriè in vulgus Italorum dirigitur. Nam de nobilibus cur diffitear? reuera optimates illi plerūque optimi: celsi,

alti,

alti, sinceri, virtutis, gloriæ, litterarum amantes. In vulgo aliter esse obseruauimus, qui fex & limus, & verè vulgus. Itaque in illis, vetus Italicus aut Romanus sanguis ferè apparet: in istis, peream, nisi claræ reliquiæ (fidenter dicam) Gothorum, Vandalorum. Iam contra telum alterum quî muniam te, aut moneam? Ita sim saluus, vt opto potiùs quàm spero te hîc planè saluum. Tantùm mihi metus & ætas tua facit, quæ in ipso æstu: & illæ non dicã fæminæ, sed Veneres, Venetæ aut Romanæ. In naturâ tantùm tuâ spes omnis præsidij hîc, & voluntate. Quarum si alterutra ad calidas & callidas istas Solis filias inclinat: quis hominum te seruet? certè rues: nec vllo præceptorum sufflamine te sistam. Tamen ne nihil dicam aut addam: ecce armaturam à me duplicem, Oculis, Auribusque. Oculos, inquam, primùm mihi claude, & auerte longè ab illecebroso hoc adspectu. Aditus enim mali morbi hinc est: nec amor aut cupido facilè irruperit, nisi per geminas has fenestras. Sed & aures etiam muni, contra omnes non Venereos solùm, sed paullò magis venustos sermones. Ij sunt enim qui titillãt, qui excitant: & vt cupere ab aspectu est, sic velle ab auditu. Igitur vt athletis olim, munimẽta quædam aurium adponi mos (ἀμφωτίδας vocabant) ad vitandos ictus: sic tu hoc firmum contra amatoria vulnera habe velamentum, Amatorium nil audire. De hominibus dixi (quæso ne cum inuidiâ cuiusquam aut irâ: quia liberè aliquid protulerim fortasse, nihil acerbè aut malignè:) adiungam & aliquid de locis. Qui varij in Italiâ omni & pulchri: vt non iniuriâ deliberes, quem præferas ad videndum, siue habitandum. Et meo quidem sensu (vidimus enim plerosque omnes, & triuimus) prima tibi vel antiquitatis caussâ, adeunda Roma est: adeunda

tamen,

tamen, non habitanda. Confusio enim ibi & σύγχυσις, aëris & morum haud pura puritas: & quod verissimè à Varrone dictum, turba turbulenta. Loca igitur illa prisca & vetera, monumēta ac rudera,

——— *& campos vbi Troia fuit,*

cùm lustratus satis & veneratus fueris: Neapolim mihi abi, & paullisper inside illam nobilem, illam cultam, illam amœnam. Per quam viam deliciæ locorum multæ, quas omitto. sed si inhabitanda diutiùs Italia est, in Thuscos mihi redi, & illos incole, linguæ, aëris, morum caussâ. Omnia hæc ibi pura. Quod si de opido etiam quæris: Florentia mihi aut Senæ placeat: & magis istæ. At iam in ambitu & reuersione, Bononiam amicam studiis libens videbis, & eâdem laude insigne Patauium. quibus cùm dies aliquot dederis, non pigebit in vrbe maris domina (Venetias dico) lustrandâ ponere septimanas. Heu ad inuidiam pulchra, opulens, felix vrbs! minùs tamē ad nostrum Genium, quia Mercurio amicior quàm Mineruæ. At in exitu grande illud & diffusum Mediolanum te capiet. in quâ fine Italiæ finis mihi epistolæ. Deum supplex precabor, vt te seruet, & tu ista. Vale nobilissime iuuenis, vale, vale. nec Deus mihi * auguria perficiat, quæ in tristi mente. Antuerpiæ III. Nonas Aprileis ∞. IↃ. LXXVIII.

* *Certè vera. obiit enim eaipsâ peregrinatione, princeps nostræ iuuentutis.*

EPISTOLA XXIII. *Vltraiectum.*

IANO DOVSÆ S. D.

HEVS tu, sacrifica. Lipsius etiam viuit. Discrimen igitur tibi? inquies. Grande, capitale, mi Dousa: & quidem sine crimine discrimen, à scriptis iterum meis, non à factis. Satyram ego nuper scripsi, & illa me pænè proscripsit. Iocari me putas? verò,

verò, feriò, à grauibus, imò à grandibus viris res agitata: à proceribus imperij: tanquam in læso aut turbato publico statu. Suspendo adhuc te: rem habe. In iocis illis Menippææ nostræ, aliquid est de lauru poëtarum, quam largitur Cæsar: & ab eâ iste ignis. Aiunt, ignominiâ à me affici vniuersum id genus: aiunt, Cæsarem ipsum aspergi iniuriâ, quasi non id ei ius per me aut potestas. Itaque à Legatis ipsis Cæsaris litteræ subitò Francofurtū, quæ grauiter me accusarent, ininarentur: & Satyram ipsam priuatum irent publicâ luce. Hæc audis? hæc credis? non ego ipse: nisi litteras eas vidissem his oculis, tenuissem hac manu. O sæculum, ô viri! Ite vos docti, vigilate, scribite: & pro famâ, subite hanc flamam. Et tamen vtcumque calumniarum ferax æuum: quis materiam iis censuisset in re tam leui? Nisi si hoc proprium mihi fatum, vt ex candore istarum niuium oriatur semper aliquis ignis. In Epistolicis meis nónne simile? Benè certè sperare de iudiciis posterorum debeo: cui tam iniqui sunt viui. Tu vide, ride, & si vir es, pro Satyrâ nostrâ Satyram in faturos illos scribe. Nónne enim nostrâ? tu certè eius magna pars es. Vale mi oculissime. Lugduni Batauor. III. Kalend. Iulias. ∞. Iↄ. LXXXI.

EPISTOLA XXIV. *Londinium.*

GVLIELMO CAMBDENO.

MVNVS à te accepi, Vir ornatissime, per mihi gratum, Britanniam tuam: quam illustrasti ingenij & industriæ clarâ face. Multum patria tibi debet: multum exteri nos, qui per te pulcherrimam insulam videmus, etiam cùm non videmus. Perge in hoc & simili studiorum genere, quod ab-

esse non potest quin tibi famam, posteris æternum ferat fructum. Lugduni Batauorum. IV. Kal. Sextil.

EPISTOLA XXV. *Vltraiectum.*

GEORGIO RATALLERO *Præsidi ibidem Consilij Regij* S. D.

VALDE alienus à Gratiis omnibus sit, Vir Amplissime; cui non & litteræ tuæ gratæ, & hæc ad amicitiam inuitatio, tam amica, tam honesta. Quam quòd prior, quòd vltrò suscipis: iure magni facio, qui scio quàm tu sis magnus. Et amaui quidem te, imò colui iam pridem, tacito quodam sensu: qui diu inclusus, libens nunc se promit & exspirat, ad hanc suauem beniuolentiæ tuæ auram. Cui tamen non dicam paria, sed maiora facio: quo plures mihi ad amorem & æstimium tui caussæ. Doctrina, dignitas, virtus, & ante omnia hæc humanitas: quâ trahis & nectis me tibi, adamantino quodam vinclo. Quod nulla vis, nulla fraus, laxabit aut soluet; donec

Lumine adempto animam moribundo corpore fundam.

Idque tibi nõ per epistolam scriptum, sed velut per syngrapham volo sponsum. Tu mihi queso responde: & hunc, vt sic dicam, amoris noui fruticem, quem tam amanter eduxisti, euocasti, alere & fouere perge beniuolentiæ tuæ radiis, ô Belgij & meus splendide sol. Lugduni Bat. postrid. Kal. August. ∞. IↃ. LXXX.

EPISTOLA XXVI. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO *Consiliario* S. D.

MAGNVM illud Antuerpiense facinus, magnum: dicerem & malum, si de caussâ mihi

liquidò

liquidò constaret, aut fine. Sed tamen hoc ipso malum, quòd malum imò exitium patriæ trahet secum. Heu, quæ videmus! quę audimus! quàm inopinata! quàm obliqua! quàm non pro veteri fide & more regum! Nec tamen, mi Leewi, deiicere. erige te potiùs: &, vt palma, attollat se animus contra nouum hoc pondus. Inspice ludibria rerum humanarum, & aleam ambiguæ Fortunæ: quę gaudet iactum aliquem ex occulto iacere, nec exspectandum. Hinc ille vulgi stupor & querela, Quis putasset? quæ non cadit in mediocriter sapientem: qui iam antè ita meditatus, vt sciat hæc & deteriora posse euenire. Vt in bello, etiamsi hostis absit, semper excubiæ: ita vigilat ille cōtra improuisum omnem ictum. Quis fuit ille dies, cùm hîc & alibi insulæ totæ aquis absorptæ, aut vrbes terræ motu? Quis eorum, qui tam magnâ ruinâ perierūt, id putasset. Nec exempla nobis desunt istarum, quas patimur, cladium: sed ipsi nobis. qui, insito à naturâ vitio, proni semper ad spes meliores. Quas coërcere tamen potius sit, & laxiores habenas permittere timori. Non deerit consilium aut solatium illi animo, qui timuit quidquid potuit timeri. Iure à Romano sopho laudatur is versus,

Cuiuis potest accidere, quod cuiquam potest.

Quem velim impressum tuæ menti, vnà cum amore mei. Vale. Lugduni, Prid. Kal. Febr. ∞. Iↄ. LXXXIII.

EPISTOLA XXVII. *Brugas.*

LERNVTIO, ET GISELINO.

SALVETE meę animæ. ita enim meritò vos appellem, quia quamdiu istîc fui, vixisse videor: nunc vitâ frui quasi per vmbram. Circumagunt

me hæ turbæ in Numidæ morem: & adhuc discurri sine lare, sine certis sedibus. quas tamen positurus in Batauis videor, Ordinum vocatu, & stipendio sanequàm honesto. Sed temporaneas, non perpetuas: saltem,

Dum hæ consilescunt turbæ, atque iræ leniunt.

Aliter videtur quibusdam è meis, qui in mutatione hac rerum ad dignitates & splendores vocant. videatur: mihi stat vetus illud decretum meum, reipub. tam confusæ non misceri. Orpheus ille vester Lugduni est, & (inuideo vobis hunc risum) partes has simulat, & ambit professionem. Exambiétne? non, si Batauos noui: in quibus certè plusculum, quàm pro veteri verbo, auris est & cordis. Eurydice etiam eius hîc: & illa professionem. O Dousa, viuis & Satyram non scribis? Sed ridebimus coràm. Ita enim de vobis recepit mihi Winterus vester, adolescens adprobus & perhumanus. Facite, & properate ad hæc Neptunia loca: in quibus ego cum Dousâ tam arctè, tam auidè, vos amplectemur, quàm Amymonem suam illeipse Neptunus. Sed hospitium quidem vobis (ita iubeo) apud me erit: familiare scilicet & sobrium, nec propter vos maiorem fumum vicinia videbit. Properate tantùm. quod vt magis faciatis, nuncio accepisse me nunc nuper Lutetiâ à Pythœo Trochaïcum vetus, cui titulus Peruigilium Veneris, elegans & scitum carmen, & dignissimum illâ ipsâ deâ. Plura non addo. venite, videte, valete. Lugduni Batauorum, Kalendis Veneris ∞. Iↄ. LXXIX.

Sed heus tu, Lernuti! est quod à te seriò petant mei horti. non magnum aliquid, sed illud idem quod hortus tuæ, Seminari. Itaque siquid seminij tibi superest, non illius Plautini (apage nuptiales

les nunc nugas) sed istius hortensis: quæso, hoc nuntio mitte. Habeo enim & colo hîc in ipsâ vrbe hortum, amœnum potiùs quàm grandem, concessu nostri Hauteni. Pro eo, ad Venerem natum mihi herè hoc Carmen. quídni enim friuola mea mittam, vt eliciam gemmulas tuas? Ita callidè captator sum: nec nego.

AD STELLAM VENEREM PRO HORTO.

Alma Venus, quæ cælorum colis ardua templa,
Quæ maria ac terras vitali semine comples:
Quâ sine nec flores hortos, nec gramina campos
Vestierint, neque frugiferas animalia terras,
Quæ'væ solum pedibus sulcant, quæ've aëra pennis:
Tu dea, tu fautrix hortorum in cultibus esto,
Adspiré sque meo numen genitale labori.
Nam sine te nil Flora potest, nil flaua Segestis,
Nodutisque, herbæ pubenti optabile numen.
Pelle malum virus à floribus; imbricitórque
Ne noceat Aquilo, neu grando, neu robigo,
Effice. diua potes. Sol is Lunæq; potestas
Te superà: sed consensu tua tertia regna.
Nec tibi Mercurius certauerit, aut tibi Mauors;
Ipse tuo fasces submittit Iupiter igni.
Intereà, dum nos fera mœnera militiæ
Exercent, lituúque vocant ad ciuica bella:
(Patria da veniam) Hauteni securus in hortis
Ipse habitem, fallátque meos cultura dolores.
Non ego Bellonæ sim victima, non ego Martis
Miles: nascentique alius mihi risit Apollo.
Sat patriæ Belgísque datum, si fama Camœnæ
Nostra erit, atque aliquis venienti Lipsius æuo.

EPISTOLA XXVIII. *Herbipolim.*

FRANCISCO MODIO. S. D.

ERGÓNE viuis Modi, & nos amas? De vtroque enim ambiguos reddebant & locorum interualla in quibus agis, & ſilentium quo tamdiu non iuſtè vſus. At nunc emendaſti, & lõgâ epiſtolâ ceſſationis culpam eluiſti in parte. nam totam tum demum, ſi perſeuerabis. Et quamquam remotum te doleo ſeiunctumque à nobis: tamen quod in iis locis, & apud eum virum es, lenit deſiderium, & gaudio penè mutat. Amo enim, amo, Germaniæ illum tractũ, in quo beatè viximus olim ipſi: & gratulor de hoſpite, qui, vt ſcribis, tam benignus eſt in meliores Muſas. Sæpe apud notos prædicaui, ſed parùm credulos, Homines etiam illa tellus alit ingenio doctrinaq. pares nobis, fide & virtute meliores. Experiris ipſe: & magis experieris cottidie, ſi omiſsâ inanium ſpecie, de re iudicabis ex re ipsâ. Intereà vides portum aliquem & receptum in his ſtudiis eſſe, per res adflictas; nec vanum illum quicunque ſcripſit,

* Τὸ τέχνιόν γε πᾶσα γαῖα ἐκτρέφει.

* *Artẽ minutam terra quæuis educat.*

Ego quidem auctor tibi ſim nõ commouendi ex iis locis, donec Belgio huic fiducia ſtatus melioris. Nam nũc quàm fluctuemur, vides. Fœdera, & domini noui: & omnino aut mutatio, aut interitio rerum. Sed malo aliquid de ſtudiis. Tacitum ad me, ſiue Eclogas potiùs tuas in Tacitum, ſi mittes, gratum: & vtar, non ſine memoriâ eius, per quem vtar. Paramus enim iterùm vulgare Commentariũ noſtrum, ſed auctiorem. Habemus & libros duos de Venatione iam adfectos, Saturnalium priorũ (quæ dilaudas) titulo & exemplo. Sed & de Epiſtolis

meis

meis edendis aliquid cogitabam, ſiquas colligere aut ſeruare potui in hoc naufragio noſtrarum rerum. Quæ mens iniecta mihi nuper, non nego, per Italos: quorum Epiſtolas ambitioſè editas vidi, & (liberè dicam) non inuidi. Quid enim? à verbis cultas eas cenſeas? ſæpe nec Latinæ ſunt. à ſententiis acutas? torpor & tepor merus eſt. O Italia, vbi Politiani tui, aut Barbari? defeciſti: & hoc ſæculum ambitionis & fuci aliquid fortaſſe plus habeat, re deſeritur & ſeriâ illâ doctrinâ. Etiam Agellius nobis nuper in manibus: depoſuimus, poſtquam aliis audiuimus eam eſſe curam. De Matulis illis & Petreiis, iam aliquid inaudiueram. ſed quid? etiam illæ nitedulæ extrahi volunt è ſuis ſenticetis? à me fruſtrà. Tu tantum purga me calumniarum eiuſmodi apud Poſthium: & animum hunc illi aperi candidiorem veſtrâ niue. De poëtis Germanis aliquid dixi aut ſcripſi: at non de germanis, inter quos mihi ipſe. Fucos & dehoneſtamenta poëtarum ſaltem tetigi: quorum fertilis ſanè illa ora. Vidimus nos, & vides ipſe. Quis non ibi ſomniaſſe vult in bicipiti Parnaſſo? Itaque vates omnes audiunt, & prodeunt: & compti ſublimesque multi, cum Cæſareâ ſuâ lauru. Quos non equidem ſperno aut rideo: hoc tantùm iis inſtillo, *Laurigeri multi, pauci Phœbi.* Quin re plerumque didici, minimè re poëtas, qui titulo illo ſunt & nuncupatione. Extrema tua epiſtola pupugit me de M. Antonio. Itáne eſt? abiit? certè doleo. Nã æmulatiunculas illas eius (ita appellare malo, quàm calumnias) nihil moror. Habere hoc ſcio iſta ſtudia, vt neſcio quomodo facilè pariant riualitatẽ. quam ego ſeriò contẽno: ſed & hoc mihi ſeriò dolet, contemni per hãc illa. In contẽtionibus enim iſtis quis riſus ſępe vulgi? & iure, cùm tã pueriliter deſipiẽtes

eos videant, qui ad ſapientiam aliis magiſtri. Ratallerum Præſidem quod ſaluere tu patronuſq. iubetis: ille verò ſaluus. iampridē enim à nobis abiit ad beata illa loca: idque præcipiti quodam fato. Nam benè valens ad curiam cùm veniſſet, ſubito deliquio animi concidit, nec ſurrexit. Ita ereptus patriæ optimus ciuis, nobis amicus. Hoc ante ſeptem menſes accidiſſe ſcitote, & mecum dolete. Vale mi Modi, & magno illi patrono tuo à me ſalutem. Lugduni Batauor. Nonis Auguſti. ∞. Iↄ. LXXXII.

EPISTOLA XXIX. *Hagam.*

THEOBALDO TEELINGIO.

APPELLA me verò, & litteris, & ſermone: nec excuſa. vaco ſemper ingeniis, quibus diſcere vacat: quale eſt, & ſpero erit, tuum. Hoc excuſa, quòd ad epiſtolam proſam, carmen non addideris: nam id te decebat. An alienum ab Muſis me cenſebas? non ſum. amaui adoleſcens & nunc amo, & ſcio eas eſſe, quæ lato & læto limite ad ſapientiam & virtutem ducunt. Laſciuia modò caueatur, & obſcænæ illius deæ laquei, quos in Muſicis illis arbuſtis ſæpe texit. Tu redux me appellabis reducem, (nam & ipſe iam in vlteriorem Batauiam excurrebam:) & hoc mihi ſemper gratior, quò maior in te ardor ad diſcendum. Ætatis tuæ florem cogita, & æui huius fluxum: quodque Æneas ille Homericus aurigæ ſuo dixit, tibi ego:

* Ἀλλ' ἄγε νῦν μάστιγα καὶ ἡνία σιγαλόεντα
Δέξαι.

** Verū, age, nunc manibus flagrum & ſplendentia fræna Accipe.*

Atque vnà ſalue. Lugd. Bat. Poſtrid. Id. Sextil.

EPISTO-

EPISTOLA XXX. *Viennæ.*

NICOLAO BIESIO *Cæſareo Medico.*

NOS quoque, mi Bieſi, Legatum Budenſem vidimus. Magna pompa, multi comites: veſtis & mores nobis exteris mira. Pellis illa iniecta puerorum anteeuntium humeris, numquid abeſt à priſco Scytharum ritu & habitu, qui pelliti? non videtur. Veſtis illa laxa à Braccis? nihil. Sed & honoris habendi ritum, quem Cæſari retrogradiens exhibuit (ſollemne id genti) odoramur eſſe à Perſis. Ammianus ſuggerit lib. XVIII. de Antonio quodam, qui transfuga ad eos eorumque mores: *Simul hoc dicens è medio proſpectu abſceßit, non aduerſus, ſed dum euaneſceret, verecundè retrogradiẽs, & pectus oſtendens.* Garritum hunc præmiſi. plura, ſi voles, in cænâ: ad quam bonâ fide me ſiſtam. Salue.

EPISTOLA XXXI. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO S. D.

ITA certè oportuit. in viam, inquam, officij redire, à quâ exorbitauimus vterque nimium diu. non negligentiâ aliquâ, vt ſcio, aut contemptu: ſed fortaſſe dulcedine ceſſationis, & fiduciâ amoris. Id enim de me fateor; de te opinor. Quin ſæpe ſic afficior, vt quemadmodum mulieres, quæ vterum ferunt, ad omnia nauſeant: ſic mihi nec ſcribendi libido vlla ſit, nec legẽdi. Mare quoddam mortuum eſſe aiunt, ſine vento ſine motu: ſic ſæpe ego. Sed tu me excitaſti: præſertim illâ parte epiſtolæ, quâ conſilium à me petis de ſummâ vitę. Deliberas de coniugio, aut cœlibatu. Difficile mihi ſententiam interponere, præiudicio iam pænè deuinctam. Vides

enim quid ipſe fecerim. Ita niſi à coniugio dixero, damnem me ipſe neceſſe eſt aut inconſtantiæ, aut erroris. Sed ſeponam tamen paulliſper eam cogitationem, & de totâ re videbo quaſi liber & exſolutus. Ac principio coniugium ſi quis damnet; impius ſit in vtramque legem, & ciuiũ & naturæ. Stare genus humanum non poſſe omnes ſcimus, ſine viri mulieriſque cœtu. Non ergo vniuersè id quæris, credo, an coniugium probandum: ſed ſtrictiùs, an ſapienti, an hoc tempore, an tibi. Sapientiæ ſtudia & vitæ quietem ſi ſequeris; neſcio an ducenda vxor. Exempla veterum ſapientũ in vtrumuis ſunt: ratio magis eſt vt neget. Si enim liber animus, Deo & ſibi vacans, ad ſapientiam & tranquillitatem requiritur: non video quomodo adſumenda illa cura, quæ noctes dieſque adhæreat, angat, coquat. Si ſatis moleſtię in te tuiſque cupiditatibus regendis, frænandis: quid aliunde accerſis, cui imperes & moderêre? Cymbam noſtram difficulter gubernamus: ecce nauim adiunctam volumus, cum tot armamentis? Et fero adhuc, ſi reges. ſed quid ſi regere illa vult? ſi fulmenta lectum ſcandunt, vt vetus verbum eſt? quid? nónne bellum tibi non ciuile, ſed familiare ſumendum eſt de principatu? At enim moderatam audientemque tibi ſperas. Ita cenſeo, & opto. ſed quâ in re vnquam magis ſpes & vota fefellerunt? An ex compoſito illo vultu, oculis, verbis, toto corpore ad modeſtiam ficto, vxorem eliges? crede mihi, nulla fides. Proprium hoc & velut innatum illi ſexui, vt crudę adhuc & vix pueritiam egreſſæ ſimulent, fingant, fallant. At enim fide & commendatione aliorum, inquies. Nolim equum ſic emere aut agrum. Et quâ in re libentiùs, aut minùs cum periculo, fallũt amici? Si in equo aut agro impoſuerunt, expoſtulandi mihi ſaltem ius eſt: at

id non

id non in isto. Canetur tibi illud comicum, *Habeas vt nactus*: & querelæ tuæ in ventum ibunt, imò in irrisum. In genere hoc prædixerim de sapiente: iam tempora ista videamus. Si res lætæ & prolixæ: magis ferrem te ligari hoc nexu. Nempe publica solarentur: nempe in spem honorum & felicis æui liberos susciperes, educares. At nūc quid nisi communes calamitates & bella? ne domi tu quæras. Quid nisi exsilium, exitium, imminet, & mutatio vniuersi status? ne ad aureum sæculum liberos procudi à te censeas. Denique teipsum (quod tertiò posui) intuêre. Animus tibi ingenuus, & corpus: id est vires valetudoque parum firmæ. Ætatis quidem bona pars superest; sed & bona elapsa. ingenium tibi come, molle; quòd ferre iniuriam potiùs possit, quàm inferre. Hæc omnia vide sis, an apta ad mores fœmineos nostri æui. Et Diogenes quidem ab omni ætate coniugium remouebat, satis scitè: *Nam iuueni*, inquiebat, *nondum ducenda est vxor: seni nunquam*. Græcè hoc sonat meliùs, τῷ νέῳ μηδέπωτε, τῷ γέροντι μηδεπώποτε. At ego certè non vanè id restrinxerim ad statum mediumq. hoc æuum, quod velut vinū iam deferbuit; & quale, mi Leewi, est tuum. Hæc in parte vnâ dici possunt, nec pauciora in alterâ: quæ quoniam scio subiici & à te tibi & ab aliis cottidie, laborem non sumam in iis recensendis. Eò minùs, quòd frustrà scio suaderi coniugia aut dissuaderi: quę à cælesti nutu & à fato haud vanè esse dicuntur. Benè Euripides,

*Εὐνὴ γὰρ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ μορσίμη: * Fatalis est viro atque fœminæ thorus.

idq; didicimus nos ipsi. Bina Socratis monita tantùm addam. Primum, iuuenes cælibes similes esse piscibus, qui alludunt circum nassam & gestiunt inire; contrà, qui iam inclusi, exire: simile in matrimonio esse, quod ambiunt liberi, damnant capti. Alte-

Alterum, Sciſcitanti cuidam Vxorem an non duceret? *Vtrumuis*, inquit, *feceris, pœnitebit*. In quo verè oraculo concludo, & ambiguum te ſententiæ meæ relinquam, non amoris: qui tam verboſam à me Epiſtolam expreſſit. Vale.

EPISTOLA XXXII. *Lutetiam.*

IOSIÆ MERCERO S. D.

AD me verò ſæpe eiuſmodi muſcæ aduolent (ita per iocum te appellas:) imò apes. quoniam tu & litteræ tuæ plenæ ſuauitatum, & meri mellis. Ipsâ quidem cauſsâ ſcribendi quid mihi gratius? Appetere te amicitiam meam: quæ ſi vltrò offerenda ſit tam benè natis ingeniis, nihil abeam à decoro. Tu tamen anteuertiſti. etſi non ignotus planè, vt ais: quia famæ aliquis radius te quoque illucet à magno illo patre: cuius eruditio, & virtus, clara apud omnes. Et tu ſuccedes, imò præcedes: ſi pergis modò in hoc laudis ſtadio, quod currere cœpiſti recto & felici pede. Nam notæ tuæ ad Cornelium noſtrum quas mittis (verè, nō blandè dicam) vix tuę ætatis. Macte hoc acumine! quod vide te, quæſo, ne ambitio deprauet aut calor. Nam illud niſi ad rectum maturumque iudicium dirigis; noces, non iuuas, & infligis ſcriptoribus vulnera, non ſanas. Nos Tacitum vulgare iterùm paramus, cum Commentariis noſtris (ſiue Notæ erunt) ad omnes libros. Nam priores ſanè illi ad Annales, refingendi etiam ſunt: quia & lapſus alibi ſum, & quædam mihi elapſa. Cur negem? ſemitam ſæpe ingredior, cùm maximè cenſeo viam: & gratiam ſeriò habeam, ſiquis corrigat, dirigat, reducat. Ad P. Pythœum litteras iam nuper dedi. accepitne? inquire obſecro. Nam ipſe quidem ſilet: at non in illum

lum meus amor, quod indicabis, & salutem à me nunciabis ipsi & fratri. Vale. Lugduni in Batauis. Idib. Martiis, ∞. Iↄ. LXXXII.

EPISTOLA XXXIII. *Gandauum.*

ALEXANDRO RATLO *amicissimam salutem.*

LECTIS litteris tuis, mi Ratlo, & dolui dolorem tuum, & gauisus in constantiâ sum: quòd videam te quæ euenerunt ita ferre, vt ferenda humana sunt, & vt dignum est iis sapiētiæ studiis quæ tractas. Nam reuera hæc bella, hæ turbæ, hi discursus, quid aliud quàm ludi? cruenti fateor, sed tamen ludi, quos instruit ambitio & sæuitia nostrorum regum. Itaque non ferenda solùm ista, sed ridenda. Et vidésne cùm nuces sparguntur, vt currāt pueri, & rixentur? idem isti, qui oppida & arces rapiunt, diripiunt, alieno malo & suo nullo bono. Atqui ea ipsa quæ tanti faciunt, propter quæ sudorem sanguinemque fundunt, si dimotâ vulgi nebulâ consideres, nuces sunt. Quare mi Ratlo mittamus ista, & habeamus eo loco quo sunt: id est, pro nugis. Ad nos redeamus, & ad eum quem dicis * τετράγωνον λίθον: in quo solo quies & tranquillitas firma: *cetera fluminis ritu feruntur*, vt canit Poëta ille inter verè sapientes. Senecam nostrum tibi placere ex animo gaudeo. Scio non alios è priscis magis consentire cum Christianâ pietate, quàm eos qui è Stoica domo. In quo numero etiam Arrianus est, qui digessit Græcè dissertationes Epicteti, mihi valdè probatas. Quære, moneo, & lege. Nos hîc turbæ iterum exercent, quæ sub discessum tuum sopitæ. sed sopitæ tantùm: nam euigilant iterùm & viuunt, metuo ne in reip. malum, & scholæ nostræ exitium. Nisi fallor, ea imminent, vt non discessisse à nobis videare, sed

*lapidem quadratum.

re, sed

re, sed nos præcessisse. De Gallis mihi quidem ænigmata. Veniunt; non veniunt; volunt, nolunt: audent. timent; & omnia ancipiti metu suspensa & suspecta. Turcarum princeps aliquid in Africâ mouet: & aget is saltem bonâ fide. Mitto ad te Saturnalium meorum primam partem De Gladiatoribus, vt videas cruentas etiam illas in pace pugnas. Salutem quibus dici voluisti, dixi: iidemque te resalutant. de patris tui morbo doleo: quem à me saluta, & tu vale. x. Kalend. Feb. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XXXIV. *Brugas.*

IANO LERNVTIO.

SPES iterum me fefellit. quid fecimus quod totiens in nos vana ista dea? Mercurialis ille hodie ad me rediit, negauit posse. Rem dicam: poscere volebat, nec audebat: quia collybum vulgò iam dinumerant trium florenorum in centenos. Id lucellum inhiabat; nec petere scilicet ab amico volebat, nec ego dare, te inconsulto. Tu dispice illic. aut, si vis, Atuaticum excurre: in hoc statu abeuntium, redeuntium, transferentium, reperies qui velit. Loquere cũ Moreto, efficaci ad res tales. Sed quid me celasti? túne Grudios? Pereã, nisi adprobo: ad quietum locum, amænum, &, quod caput, amicum Paci, & eximium à milite ac Marte. Si expedire te vinclis possessionum tuarum potes, abi, curre, vola. Ego nónne aliquando vicinus? si dî me, & mihi Iscanum meum seruant; quam sedem destinaui reliquę huic vitæ. Cum lege, si securitas illîc; si status; quem Modestia & Probitas non spernat. Parêre boni possunt & debent; seruire, ancillari, adulari, non nisi vitiorum ancillæ. Valeat autem æternùm mihi patria, si valebunt in eâ ista. Tu quoque mi

Lernuti,

Lernuti, (sed ab aliâ mente) mihi vale. I. Octob. ∞. IϽ. LXXXV.

EPISTOLA XXXV. *Antuerpiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO.

DILATVM mihi responsum ad superiorem epistolam tuam, non dimissum. Dum enim cottidie discessum sororum tuarum exspecto, atque aliud ex alio interuenit; septimanæ aliquot in hoc silentio exactæ, vt vides. Ceterùm grata mihi tua scriptio, vti & amor: cui à me cum fide respondebo. Filius tuus in studiis perseuerat, & effecimus ne quid Typographia auocaret illum aut impediret. Cursum certè hunc studiorum interpellari aut sisti, non erat è re eius. De filio altero tibi agnato, gratulor: etiam filius tuus, vt videbis è carmine Genethliaco, quod credo illum iam misisse. In Constantiâ nostrâ pergimus: sæpe negotiis, sæpe valetudine, retardati. Iuuat tamen opus, argumento saltem vtile futurũ hodie multis. Nubem enim hanc temporum vides: nec Solem aliquem qui pellat. Ille quidem Gallicus, qui * DISCVSSVRVM se promiserat, videtur FOVISSE. Et Austri isti cum Circiis mixti & iuncti, vereor vt dent mage maiores tempestates. Omnia hodie Principum, infida, intuta: nec veri solatij vsquam spes, quàm in se cuique. Firmemur iam antè contra hæc omnia, quæ euenire homini non solùm possunt, sed communi quadam lege debent. Ciceronis falsi Consolationem vidimus. quæ me quidem adeò non erigit, vt deiiciat potiùs: scripta videlicet frigidè, solutè, & verbo dicam, ineptè. Quis ille tam stultus, qui sperauit se posse imponere nobis falsâ hac persona? sub quâ latet aliquis ne superioris quidem, vt su-

* Ad dictum eius allusũ: *Discutit, & fouet.*

vt suspicor, æui. Bardi Typographi, qui tam ambitiosè hæc diuulgant! sed credo in nostrum risum, & suum quæstum. Valdè me Ciceronis pœniteat, si ille vel in medio dolore tam elumbis. Nusquam nerui, nusquam sententiarum sanguis: ne color quidem verborum, nisi cum cerussâ & fuco. At tu vale, & sine eo me ama. Delphis. huc enim sorores tuas abeuntes deduximus. III. Idus Septemb. ∞.IↃ.LXXXIII.

EPISTOLA XXXVI. *Viennam.*

IOANNI SAMBVCO S. *mitto.*

DIV mihi nullum alloquium apud te, ne per litteras quidem. caussâ & temporum horum, quæ nos turbant: & locorum, quæ seiungunt. Nam nos, vt audisse te credo, in Batauis agimus, apud Oceanum verè vndosum: & iactamur ciuili tempestate, tibi non ignotâ. At nec loca tamen, nec tempora, gratam mihi memoriam Sambuci excutiunt: quam testari volui per hanc occasionem, primò nunc datam. Qui enim illuc viam affectaret, præter hunc adolescentem, nactus sum neminem: & nuncij illi ordinarij, ordines deseruêre per hæc bella. In studiis, dum Mars hîc feruet, languidè versamur: ita tamen, vt cogitemus editionem nouam Taciti, cum pleno iustoque Commentario in eius omnes libros. Eâ in re iuuari me à te posse sentio, vsu libri manuscripti, quem memoriâ teneo Viennæ olim vidisse. non illum quidem antiquissimum: sed è quo tamen non dubiè aliquid eruamus, & Criticâ istâ sagacitate indagemus. Quare si eum ad tempus gratificari mihi volueris; amorem in me ostenderis, & simul morem tuum tenueris rei litterariæ adiuuandæ. Videtur sub has nundi-
nas

nas tutò transmitti ad Plantinianos posse: quibus mandata dedimus accipiendi, adseruandi. Velim voluntas tibi & occasio in mittendo non desit: nobis fides constabit in remittendo. Salue ab eo qui meritissimò te amat, Iusto Lipsio. Lugduni Batauor. Kal. Martiis. ∞. Iↄ. LXXIX.

EPISTOLA XXXVII. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO S. Dico.

SEMPER amo litteras tuas, præsertim eas quibus (vt sic loquar) nota aliqua impressa est bonæ mentis. Vel hæ postremę quàm sine adfectatione prudentes! quàm verè Philosophum referebãt, & sine vllo fuco! Itaque vt calebant adhuc à meâ latorisque manu, iis rescripsi. Melonis tui odor vel hucusque nares meas adflauit: & mentior, nisi saliuam mihi mouet & desiderium gustandi. Sed cohibe tamen. & vide ne gnatum illum, qui vnicus nobis, nimium properè auellas à matre. Auster saltem & imber hic abeat, & soles aliquot videat puriores. Tum licebit,

Extremum hoc oculis lumen radiatum rape.

De Alenconio mehercle quid dicam nescio: ita ænigmati similis res est. Venit, non venit: accessit, recessit. Credo non illum Callipidem, qui prouerbio locum fecit, tardiùs ambulasse, quàm hûc subnixum tot equitum alis. Nec aliud tamen adhuc audimus quàm, Veniet. Si seriò hæc aguntur, facilè præsagio difficile & diuturnum bellum: cuius exitus Deo in manu est. Ad nos quidem quid ista? non magis quàm si Æthiopes inter se belligerent, aut noui Indi. In animo nobis pax sit, cum affectibus concordia: & ecce omnia tranquilla. At enim patria periclitatur. Fateor. sed quis nostrûm iter præ-

cludet publicis fatis? Habent ista transitus suos, imò interitus: quorum tempora cùm venerint, nulla vis aut consilium ea firmet. Et tamen illi ipsi patriæ, cùm res feret, non manu, non mente, deerimus: atque hoc scilicet agemus, vt non solùm boni viri simus, sed & boni ciues. Vale mi amicissime. Lugduni Batauor. xv. Kalend. Septemb. ∞. Iↄ. LXXXI.

EPISTOLA XXXVIII. *Rostochium.*

IOANNI IONSTONO SCOTO.

QVOD & me amas, & Constantiam meam laudas, mi Ionstone: alterum valdè amplector & approbo, alterum timidè, quia scio reipsâ non attingere me culmen hoc laudis, in quo collocat me tuus affectùs. Etsi tamen nonnihil blanditur, quòd Dauid Chytræus (quis ille vir?) pariter tecum, vt ais, siue iudicat, siue errat. Quidquid huius est, amo iam, amo Constantiam meam, quæ tam multos mihi conciliat amicos. In quo numero vt fidenter te deinceps censeas, mi Ionstone, iubeo, non solùm rogo. Quòd si Deus mihi tangere & videre Germaniæ solum iterùm dederit (fiet fortasse voto citiùs, vt res hîc fluunt) te videbo, & dexteram iungam, tesseram Fidei & Amoris. De Carmine gratiam tibi habeo, magis magisque habiturus, si crebrò me epistolis tuis salutaueris, in quibus notas claras video elegantiæ priscæ & doctrinæ. Lugd. Bat. XI. Kal. April. ∞. Iↄ. LXXXVIII.

EPISTOLA XXXIX. *Lutetiam.*

IANO GVLIELMIO S.

LIBENS vidi Quæstiones tuas Plautinas, mî Gulielmi: in quibus non doctrinæ solùm notæ vberes & acris cuiusdam iudicij, sed etiam amoris in me tui. Partem enim mihi inscribis. cum magnâ meâ gratiâ (liberè profiteor) vel quia scriptoris eius res est, quem amo vnicè, vel quia beniuolentiæ hoc testimoniũ me delectat ab eo, quem æstimo, quemque amo. Ego profectò si vnquam occasio erit, præstabo me ad gratiam referendam non modio, sed horreo toto. At in libro eo tuo, magnæ mihi voluptati non semel interpositum iudicium, de studio Sapientiæ & Morum. Macte hac sententiâ! Obsecro enim, vt quid ista humanitatis studia tam ambitiosè adfectamus, tantùm propter ipsa? Abutũtur plerique ad malam & vanam pompam, vt scis, verè cum Appione illo cymbala quædam inanis iuuentutis. Tibi melior, vt video & gratulor, mens: atque vt porrò sit, quæso & hortor. Nostrum illud de Constantiâ censeo vidisti. nũc damus De Amphitheatro, & cis paucos dies habebis: etsi opus ludicrum, & natum mihi per remissiones, vt stilus ipse indicabit. Dedi litteras ante septimanas sex ad Egmondũ, quibus inclusæ alteræ ad Busbequium de te, imò pro te. quid iis factum, nescio. quia hactenus nihil inaudiui. Quæso inquire. Ille quem tangis, quid & vbi agit? Vtinam in gratiam cum virtute redeat! nam mecum tunc vt volet, & quando volet. Busbequium si conuenis, salutem illi à me dicito: & è iuuentute selectâ, Iosiæ Mercero, si nosti. Passeratio item doctori publico, & si quibus aliis ex eo numero procerum innotuisti. Vale.

EPISTOLA XL. *Brugas.*

IANO LERNVTIO S. D.

CISTÆ tuæ hesterno die ad me perlatæ binæ. hoc ante omnia scire te volui: sed perlatæ benè madidæ, per continuum imbrem. Itaque valdè veremur, si quid in iis sit, quod periclitetur ab vdore, ne putiscat: præsertim si quid è lino aut lanâ. Cogitet tua vxor: & si videtur, aliquem fidum huc mittite, qui inspiciat, aperiat, euentilet. Nos quidem amicam & sedulam omnem operam custodiamque pollicemur: quantum id pote. Collocabimus etiam eas bono & aërio loco. Scripsi bis ante septimanas aliquot, & valdè fallor si meas non accepistis. Carmina tua adhuc apud me sunt. Doussam enim exspecto in horas, cui velim ostēsa. Ego, nisi quid interuenit, intra septimanas duas aut circiter Antuerpiæ ero. velim sanè te videre & amplecti: & si illuc venis, posses mecum pergere in Batauos: atque ita ipsum iter nobis non sine gaudij & amoris fructu. De Giselini re, omnia hactenus nequiquam. & nonnihil turbellarum inter Magistratum & Curatores, occasione professoris cuiusdā admissi Senatu inconsulto. Priuata profectò & publica turbāt. quid refert? si quies modò apud nos & in hoc animo sit: ex quo puro siue impuro, liquidum omne aut turbidum manat humanarum actionum. Vt in corpore ægro & corrupto, quidquid infertur, alimentum est morbi, atque abit in noxam: sic in homine, qui internum illud non depurauit. pectus dico, fontem & originem cupiditatū. Opes adfluunt? auaritia te torquebit, & angor seruandi, dispensandi. Desunt? inopiam non feres, & quæres eas per vndas & per ignes. At motus ab animo

petendus

petendus eſt: cui compoſito ſemel & ſecuro, numquam ſupereſt aliquid aut deeſt. Sola, mi Lernuti, quies eſt & internæ illæ opes,

* Οἷσιν τ᾽ ἂν ζώωσι, καὶ ἀφνειοὶ καλέονται, ** Queis rectè viuunt homines, ditesq; putantur.*

vt ait Homerus. Vides philoſophari me tecum: nec excuſo. amplius dico, Sæpe faciam. Valdè enim te tuamq́ue egregiam naturam trahere ad hæc alta velim (quò ſcio propendes:) & collocare te ſupra hominem, etiam dum es in humanis. Et enitêris, ſi nitêris. Vale, & ſalueat à me virorum optimus noſter Giſelinus, à quo reſponſum exſpecto, ſed non lentum vt ſolet. Lugduni Batauor. III. Non. Feb. ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPISTOLA XLI. *Pontem-Muſæum.*

GODSCHALCO STEEWECHIO S. D.

MIHI & ſcriptio tua grata, & magis Coloniam reditio: quam extra noxam fuiſſe gaudemus, etſi non extra metum. Scimus quàm intutæ viæ his temporibus: quibus ad iniuriam omne ius prædonibus non militibus, dant hęc latrocinia non bella. Tu quoque gaude. portum enim iterum attigiſti, in quo acquieſcere poſſis, Muſarum ſuauiter aſpirante aurâ, ſine vento vllo aut nimbo ciuilis huius tempeſtatis. De promiſſis Plantini, ſecurus es. hominem non noſti, ſi ambigis: & credi illi poteſt, tanquam Fidei ipſi. Nec tamen deero ſubmonere, cùm redierit: quod fiet cis paucos dies. De Modio, certè amicus ei ſum. (ingenium & adoleſcens eius virtus ita merentur.) ac valdè auctor tibi, ſic rem in ſcriptis tuis temperes, vt nequâ parte eum aut ſtringas aut lædas. Lædas autem? laudes imò volo. Ita de illo ipſo Vegetio meruit: & ſepone mihi, ſodes, omnes iſtas æmulatiunculas, quę intercurrunt

currunt hæc studia malo iure, malo more. Inuidet quispiam? hoc ipso inferiorẽ se ostendit, quia apud humiles dumtaxat animos habitat, & in altos dirigitur liuida illa dea. Sed tu non talis. moneo tamen vel ex superuacuo, quia peccatum hoc in litteratorum nostrâ gente peccatur hodie nimium crebrò. De Vegetio ipso sic sentio. scriptorem non malum potiùs, quàm bonum esse: & hoc tamen quod in eo boni, deprauatum & pollutum à patribus variâ labe. Creber enim in illorum manibus: quæ nec innoxiæ vsquequaque, nec puræ. sed nec oculatæ. Itaque non iniuria ad perpurgandum eum tu Modio nostro velut optio succedis: & opto vt cum publico fructu, cum tuâ famâ. Quod fiet, si stilum manumque modestiâ quâdam temperabis & diriges: malisque ambigua quædam vlcera relinquere, quàm districtè auferre omnia, & præcipiti quodam ferro. Medicos in Criticâ istâ ferre possum: sectores ad Matrem deûm ablegem, procul à virginali nostro choro. Vale mi Steewechi, & mutuiter me ama. Lugduni Batauor. Postrid. Nonas Octob. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XLII. *Vltraiectum.*

THEOD. CANTERO S. D.

ITANE Dalius noster abiit? abiit, non visurus ampliùs, non videndus. Sanè dolui: eò magis, quòd subita ea plaga, & præter exspectatum. Nam letalis quidem ille morbus (phthisis enim vera erat:) sed quis putasset tam præcipitis eum fati? Trahere, vt scis, plerumque solet & lento passu ducere ad Orciuum illum thesaurum. Sed nimirum vt nauim interdum improuisus vortex absorbet: ita homines nigra dea. & præsertim eos, quibus indoles

doles melior, & ingenium ſupra annos. Quod in Dalio planiſſimè fuit. Claudium Quadrigarium ſcribere memini: *Hæc maximè vexatur deorum iniquitas, quòd optimum quemque non ſinunt inter nos diurnare.* Aptè & verè. niſi quòd iniquitati impiè tribuit, quod eſt æquiſſimæ æquitatis. Cur enim cæleſtes illæ animæ diu in hac fæce? abeant imò, & euolent ad ſuum cælum. De Arnobio, vrge cœptum. Quis poſt Tertullianum inter ſacros ſcriptores doctior? ideoque doctorum limâ dignior? Etſi bona ſanè in eo opera Gelenij: quamquam interdum (quis non Criticorum?) exerret per acumen nimium aut calorem. Satyram quam vulgaui his diebus, en tibi. Nomen te terret? fruſtrà. edentula eſt, &, vt antiqui noſtri loquebantur, planè innox. Laſciuiam alibi agnoſcas, nuſquam morſum. Artemidorum tuum totũ auidè legi, & velut ἀμυστί. Neſcio quomodo non ſperno totum hoc diuinare (id quoque fortaſſe à noſtrâ porticu:) & eam rem viſus mihi ille commodè & acutè tractaſſe, ex ipſis fontibus naturæ. Salue. & ſalutem à me, vt Comicus noſter ait, plenis faucibus propina Lamberto Burchio Decano, viro qui litteras & litteratos vnicè amat; ideoque digno qui ab iis vnicè ametur. quod me bonâ fide facere ei nuncia, imò ſponde. Lugduni Batauorum, quo die Cæſar olim in Curiâ Pompeij. ∞. Iↄ. LXXXI.

In Arnobij tui iſto loco, libro I. *Et tamen, ô iſti, qui pollutas res noſtras vitiorum criminamini: ſtribiligines & vos iſtas in libris illis maximis atque admirabilibus non habetis? Nónne aliud hæc vtria, aliud dicitis hos vtres? calus, & calum? non item filus & filum? crocus & crocum? fretus & fretum? ſanguis & ſanguen?* Odoror duplex vitiũ. Ac primum ſcripſerim, *res noſtras vitio verborum criminamini*. Fugit enim omnino prior

illa verbi syllaba, retrahenda ex Arnobij ipsâ mente. Hoc scilicet politi illi & docti Romani obiiciebant nostris, *solœcismis obsitas res nostras*, *vitiorum deformitate pollutas*, vt ipse præmisit. Respondet: variari sermonem pro arbitrio, & illos ipsos veteres à talibus solœcismis non abfuisse. *Nam*, inquit, *alibi hæc vtria, alibi dicitis hos vtres*. Ita enim alterum vitium tollo; *Alibi*, inquam; scribo, non *Aliud*. Clamat res, & sequentia exempla. An enim aliud sanguis, quàm sanguen? fretus, quàm fretum? Minimè. Variatum tantùm licenter genus ostendit, & modò Vtres positos ἀντὶ τῶν ἀσκῶν, modò Vtria. Ecce in Nonio: *Vtres vsu generis masculini tantùm, Neutri, Liuius Andronicus: Flacci teget vtria.*

EPISTOLA XLIII. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO S. D.

TE verò laudo, non imitaris meam pigritiam, & quanquam ad binas tuas iam silui, tamen tertiis etiam lacessis. Etsi, mi Leewi, nulla hîc pigritia. ignoscas aut miserearis potiùs, si scias quàm per omnes hos dies distrahar & distinear negotiis nec seriis nec bonis. Amici & alieni adpellant, interpellant: ad conuiuia vocant: & hoc putant comitatem, auferre mihi vsum veræ vitæ. Pareo tamen, & quamdiu in hoc proscænio sum, sustineo personam. Mallem ad interiora illa gaudia diuertere, studia dico & sapientiæ exercitationes: à quibus non per hæc solùm acerbissima tempora, sed etiam lætiora, veros petam quietis & gaudij fructus. Sed differo sæpe illa, non dimitto: quod tibi etiam vsu venire certò scio. Plantinus nunc adest. seriò à me monitus de * Thalete illo Gallico, seriò ad suos iterum scripsit: & illi responderunt iam Lu-

** Ita indigetaui Michaëli Mõtani librum Gallicũ Gustuum titulo: probũ, sapientem, & valdè ad meũ gustum.*

tetiâ ſe petiiſſe. apud nos ſcilicet ſapientia illa non habitat. De adoleſcente quem nuper mihi cõmendaras: ſcis quàm omnia velim tuâ cauſsâ. Hoc tamẽ nolo. & ſi rationes omnes meas audias, ſcio, ipſe non velles me velle. Multis iam recuſaui. quos omnes offendo, ſi vnum admittã. denique rimam aut feneſtram hanc ſi aperio, toto oſtio admittendi alij ſunt. Quies autem mea id non patitur, & ratio vitæ quam per ſilentium ago. Peto ergo vt id excuſes: & maiora aliqua à me petas, cùm opus erit, non neganda. Inſtitutum tuum de omiſsâ domo, hactenus probo ſi in eo perſeueras. Semel enim conſtituendum eſt quod vitę genus eligas, ſolitariũ an ſociabile, illud cum paucis & ſapiẽtibus quos melior Deus adſpexit, commune tibi futurum; hoc, cum multis. Et vtrumque tamen illi rectum, qui incommoda vtriuſque fert. nam vt omnia tollas, vanè cum vulgo ſperes. Siue vxor ducitur, ſiue omittitur: habebis quod doleas, quod querare. nec in hac omni vitâ tam optabile aliquod bonum eſt, quod nõ mixtum poculo aliquo mœrorum. Hæc publica & æterna lex: cui, improbus & refractarius eſt, quiſquis repugnat. Vt athletis olim ſors non electio aduerſarium dabat, cum quo certarent: ſic cuique noſtrûm vitæ ſuam conditionem fata, cum quâ luctemur. Hanc vincere oportet, id eſt ferre. Huius enim pugnæ robur omne in patiendo eſt, & victoria in cedendo. Res publicæ non in bonâ ſpe. Pręcipuæ aliquot Flandriæ & Brabantiæ vrbes nauſeare incipiunt, & faſtidire pręſentem hunc ſtatum. ſiue diuturnitas belli id facit, ſiue gubernatio non vſquequaque inculpata. Conſilia arcana agitare dicũtur de paciſcendo cum hoſte. quidquid horum eſt aut erit, nos peſſima timere nihil nocuerit: & vt pugiles, iam nunc parari ad ſtrenuam cum omni ſorte

 pugnam.

pugnam. Paupertas imminebit? exsilium? carcer? proponamus interdum animo has imagines; & persuadeamus illi quàm nihil in his aut certè non multum mali sit illis, qui mala ea non putant. Reuera enim vti opinio diuitias bonum fecit, sic eadem inopiam malum. Sed hęc facilia dictu videntur: fortassis etiam factu, si quis conetur. Nunc plerique eò stultitiæ venimus, vt nec aspirare audeamus ad bonam mentem. Sicut ij qui phrenesi laborant, irrident aut verberant suos medicos: ita nos. Vale. & me amantissimum tui, ama. De hortulo tuo nihil narras noui. meus in eadem caussâ. qui iam pridem animam agit, aut potiùs egit. Credo enim per huius ipsius diei æstum ablatum illi omnem succum & vitam. Hoc quoque feramus. Leidæ. VIII. Kal. Iun. ∞. Iↄ. LXXXIII.

EPISTOLA XLIV. *Antuerpiam.*

GASPARI SCHVERMANNO IC. S. D.

LITTERAS tuas, mi Schuermanne, libens vidi: at nondum sororem. quam ne frustrà mihi commendaueris efficiam, si quâ in re operâ meâ illi vsus. Constantiam nostram quòd laudas amasque, gaudeo: complecti magis te velim & amare virtutem ipsam. quâ certè in omni æuo, & hoc nostro imprimis, opus. Hostis, vt audio, vicinus vobis, perfidiâ eorum in quibus numquam fuit eritque fides. qui vt trutina in eam partem vergit, in quâ plus ponderis: sic ipsi in eam, vbi plus æris. Pestis iam olim & calamitas nostri fundi. sed quî auertas? cùm etiam nunc immixti nobis, nec longè à clauo, quibus idem morbus. Ambitio aut Auaritia multa regna & opida euertit: vtinam ne vtraque hunc Belgicæ statum! Hortaris me, vt iuuem. votis possum,

ſum, non conſiliis; quis enim audiet? Publicè dico. at priuatim ſi quoſdam poſſim erigere, & in ſingulis ciuibus de totâ patriâ bene mereri; non immunis hæc mea quies. Conati id ſumus in poſtremo hoc ſcripto, & conabimur porrò, ſi Deus mihi dat vitam. Nam otiũ ipſe mihi parabo, etiam in æſtu negotiorum. Gabrieli Roelandio, adfini tuo, velim ex me nunties beneuolam ſalutem. Verè eum amo & æſtimo inter paucos meos Belgas. Vale. Lugduni Bat. poſtridie Non. Nouemb. ɩɔ.Iɔ.LXXXIII.

EPISTOLA XLV. *Toletum.*

ANDREÆ SCOTTO.

CARVISSE me alloquio litterarum tuarum tamdiu, mi Scotte, non re ſolùm, ſed cogitatione moleſtum fuit. Illud, quia priuari voluptate eâ mihi durum: iſtud, quia trahebatur animus hoc ſilentio in varias ſuſpicionum partes. Quid cenſerem? mutatum eſſe te? non fidei tuæ videbatur, non amoris. Offenſum? verebar. vtique cùm oculos flecterem ad illum, qui non mihi, non bono cuiquam ſatis bonus. Sciebam litteras te crebrò commutaſſe cum eo, & ſermones: ſciebam & hominem duplicem, cuiq. (ſed non mente Ennij) *plures linguæ & plura corda*. In aliis didici, quàm illi volupe diſiungere & ſoluere, qui mihi iuncti. At rurſum tuæ prudentiæ videbatur, non temerè ei credere, qui aliarum rerum apud te ſæpe vanus. &, vt video ac gaudeo, haud planè credidiſti. Litteræ hæ tuæ mihi teſtes, ſcriptæ ex veteri more & amore. nam binas alteras, quas dediſſe dicis, non vidi. Iſtæ me delectarunt; & te mihi reſtituerunt, me tibi. De manſione in Toletanâ vrbe, & in illuſtri domo,

domo, gaudeo. eò magis, quoniam ſplendorem hunc cum fructu video, nec interiora illa tua ſtudia interpellari aut abrumpi: quod ſæpe in illis aulis. Senecam patrem quòd paras, approbo. Vnicè me ſapientia in filio delectat: in patre comitas, lepos, & facundia quędam profluens ac ſimplex. Sanè Controuerſiarum illi libri mirificè non corrupti ſolùm, ſed abrupti: atque opus in elimandis ingenio meliore, ſed inprimis libro. quem valdè veterem & integrum ſi repperiſti, vt ais, apud Couarruuiam; vtere ſodes, & adnitere. nos iuuabimus in parte. Nam quæ notata mihi, quidni tranſmittam libens? De Lanoij noſtri morte, valdè mihi acerbum. Amabam adoleſcentem altæ indolis, niuei pectoris: & deſtinabam eum olim in corruptâ hac noſtrâ nobilitate velut gemmam. De Papio etiam, vt video, inaudiſti: qui merſus Mosâ flumine, dum in eo iuueniliter ludit & natat. Sed hæc triſtia. illud lætius, quòd amicum mihi te interprete & tanquam parario conciliatum video Ant. Couarruuiam, virum à ſtirpe, à fratre, à ſe verè illuſtrem. Deus bone, quæ illa ad me epiſtola! mentior, ſi ab aliquot annis litteras vidi magis litteratas. Imbutum profectò arcanâ doctrinâ pectus illud oportet, quod promit tam docta. Quidni ita iudicem? facilè nobis * ἐκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα γινώσκειν. Veterani venatores ceruum ex impreſſo veſtigio dinouerint: ego ex ſcriptiunculâ virum. Saluta quæſo à me: & quoniam te ſerente, & ſub tuâ velut manu, hæc amicitia ſurrexit, effice vt eodem te irrigante, augeat & creſcat. Libellos noſtros miſimus, & in his Electa: in queis reperies amicam memoriam tui. Iure. quia amamus te, & æſtimamus: quod velim à te mihi fieri, alterum certè. Vale Nonis Iuliis. ∞. Iↄ. LXXXII.

* *e fimbriâ de veste iudicare.*

EPISTO-

EPISTOLA XLVI. *Vltraiectum.*

EVERARDO POLLIONI S. D.

LITTERAS tuas & adiunctum carmen, Euerarde, legi lubens. Alteræ memoriam mei; alterum diligentiam tuam testabatur: quam te non remittere in ipsis remissionibus, lætor. Et ita te dignum est. Quid ætatis sis, vides. in hoc vere, nisi virtutis doctrinæq. feceris sementem, frustrà cùm æstas erit, exspectaueris fructum. Indoles tua ingeniumque ad alta te vocant, & sæpe Homericum illud instillant: ——— * Παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο: nec nos monitores tibi defuimus aut doctores. Nisi sequeris & adsequeris, prẹter ipsum te, quem culpes? Feriæ nostræ finem habent cum ipso Caniculæ fine. Sub id igitur tempus te exspecto: sed ad Valerianum scitum: *vegeta ingenia quò plus recessus sumunt, hoc vehementiores impetus edunt.* Vale. Lugduni Batauorum VI. Idus Sextil. ∞. Iↄ. LXXXI.

* *Omnis virtutis memor esto.*

EPISTOLA XLVII. *Antuerpiam.*

GABRIELI ROELANDIO IC. *mitto salutem.*

GRATÆ mihi tuæ gratiæ: quas tamen ita ad me mittis, vt ipse eas non dimittas. Habitant enim apud te illæ diuæ: nec aliud pectus magis amant, scio, inter meos Belgas. Fama ita mihi anteà dixerat: nec mentitam eam, firmant lepidæ istæ litteræ & litteratæ. Atque vtinam post hos nimbos lux & sol aliquis tranquillitatis; in quo apricari nobis liberè liceat, & sermones sæpe miscere, non solùm scripta. Voueo. quid sperem tamen nescio, cùm oculos deflexi ad hunc rerum statum: qui indies minùs stabilis, & nisi à Deo aliquo fulciatur, (non

(non enim à Gallo illo tibicine) ruet. Iani Guiliel-mI litteras accepi: paullo antè etiam librum Quæ-stionum. quem ego ita probo, vt negẽ aliquid me-lius in hoc genere vidisse ab aliquot annis. Rectam viam adolescens ille ingressus est: & ingenium in eo ac iudicium pariter magna. At tu mi Roelandi salue, quod vt mihi quoque magis magisque sit, lit-teris me tuis sæpe appella. Dousa, nisi fallor, scri-pturus est: quem scire debes tui peramantem. Ad-finem tuum Schuermannum saluta. Lugduni Bat. Non. Maiis. ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPISTOLA XLIIX. *Viennam.*

CAROLO CLVSIO S. D.

Et salutem à te accepi, mi Clusi, & munera quę Plantinus noster reddidit; bis mihi grata, quia & à te missa, quem tacito quodam sensu dudum amo, & quia missa in optatũ mihi finem. Vis enim ea sanciendæ amicitiæ esse, & offers velut arras: quas libens accipio, & restipulor tibi sanctè, eâ fide & officiis cultum à me iri hanc nouam amicitiam, quæ sunt inter verè bonos. Talem enim te scio, nec minùs integritate & ingenuâ quadam virtute cla-rum acceptumque, quàm doctrinâ. Atque vtinam tempora aut conditio nostra permittant, minus longè vt absimus: non litteris solùm beniuolen-tiam hanc foueremus, sed alloquijs & adspectu. Sed istud quoniam non datur, nec fortasse citò da-bitur (augescunt enim hę turbæ, & in isto mari cot-tidie maiores fluctus:) quod relictum est alterum amplectar, & te amicissime Clusi per chartaceum hoc æquor (vt cum poëtis loquar) sæpe adibo, sæ-pe salutabo. Vale. Lugd. Bat. Non. Maiis. ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPISTO-

EPISTOLA XLIX. *Antuerpiam.*

IOHANNI VIVIANO. S.

VTRVMQVE libellum carminum tuorum accepi, mi Viuiane: gratiſſimum mihi & argumento, & tersâ (ita ſentio) verſione. Sciunt experti, quàm arduum ſit in talibus & mentem ſcriptoris exprimere, & non abire à proprietate aut vetuſtate priſci ſermonis. quod vtrumque egregiè es adſecutus. Atque meo voto, poëtæ noſtri alij laborent in ſimilibus argumentis: quibus non oblectari tantùm animi poſſint, ſed inſtrui & iuuari: pietas & mores inſeri, qui nimium exſulant ab hoc æuo. Itaque Prouerbia eiuſdem regis, hortor te, accelera & vrge; quibus ne in externâ quidem ſapientiâ melius aliquid apud omnes Sapientes. Otium nónne adeſt? Mercurius certè veſter non calet. Mars vobis ante portas, & hactenus non nimis felix. Deus tamen ille noſter iuuabit: quem bonum & propitium ſemper ſcimus bonis, vtcunque externa iſta cadant. Remitto muneri Conſtantiam noſtram recuſam, cum Epiſtolę nouæ additione ad Lectorem. Douſæ non libellos tuos offerre potui, non ſalutem. abierat enim à nobis in Angliam peregrinandi cauſsâ. De loco Ioſephi nihil mihi in mente, præter adſentiri Ortelio. Sed nec in Serrato nummo iuuo multum: de quo tamen quid ſentiam, iam dixi in Notis meis ad Tacitum, qui tantùm non abſolutus. Vale mi Viuiane, & pariter me ama. Lugduni Batauor. ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPISTO-

EPISTOLA L. *Lugd. Batauor.*

IANE HAVTENE

A LIPSIO tuo salue. Suaues herè conuiuas habuimus (auribus enim meis inerrat ille sermo) elephantos. Multa de ingenio eorum, deque mirâ indole, garriuimus: omnia iucundè, nisi quòd in plerisque indignabar haud plenam mihi esse fidem. Quid censebatis? madidum esse me? non fui. Quin siccus nunc & sobrius ingeram tibi eadem: & laudum hunc campum stilo paullò certiùs decurram, quàm linguâ. Nónne Hilariûm isti dies sunt? lubet ludere húc lusum. Sed fides mihi priùs stabilienda veterum, quibus præcipuè innisa mea fides. Nonnemo enim eam herè eleuabat: & nimios harum rerum aiebat fuisse, aut vanos. Itáne? quibus igitur hæc res notior? Nobísne, qui omni hoc nostro æuo vix * vnum vidimus, eumque pusillum, iuuenem, bonarum artium rudem: an illis, quibus cottidiè bellua ea in ore, in oculis? quibus tam crebra de ingenio & moribus eius pericula facta, in bellis, in ludis? Habebant enim & docebant magnâ curâ, Afri, Asiani, Græci, ad prælia: Romani magis ad spectacula & Venationes. Quanquam Europæis tardè sanè innotuit; & * ἐλέφαντας (Pausaniæ verba sunt) πρῶτος τῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης Ἀλέξανδρος ἐκτήσατο: qui victâ scilicet Indiâ, intulit siue immisit. Sed ab eius tamen morte statim crebri: & transportauit in Italiam ipsam Pyrrhus, bello quod cum Romanis. Hinc quoque iam Romæ nobiles. & magis per Punica bella: quibus tãta copia, vt vno tempore centum quadraginta duos ceperit & in vrbem miserit L. Metellus. Nam Critolaus apud * Plutarchum apertè mendax; qui à Paullo Æmilio, bello

*Illum, qui anno LXII. donũ Cæsari missus ab Hispaniarũ rege.

* *Elephantes primus inter Europæos Alexander habuit.*

*In Parallelis.

Pyrrhi,

Pyrrhi, centum sexaginta Romam missos vult, & quidem turritos. At posteà sanè Romæ semper: siue capti, siue magis pretio parati ad populi voluptates. Vides initia, vides frequentiam: quæ magis expressa apud Plinium: quem, si voles, lege. De fide igitur veterum cur ambigimus? Nonne nouerunt hoc animal? intimè atque optimè. An fallere nos voluerunt de compacto? nec potuerunt quidem, in re cottidiè omnium oculis sensibusque expositâ: & in quâ miracula milleni aliquot homines simul viderunt, id est theatra tota. Ista ipsa ætas fidem fidei illorum struit, etsi in alio illo orbe. Lusitani nauigationibus suis terras eas aperuerunt, in quibus animal hoc crebrum. Insula Madagascar eos habet, & quidem Indicis maiores: habet Zeilam, vbi vænales sunt miro modo. ad mensuram enim admetiuntur, vt pannos, aulæa, telam: tanti palmos singulos. ita cùm magnitudine pretium crescit. Habet prouincia Malabar, Goa, & tota illa ora: itemque regnum Beniamen inferioris Æthiopiæ, sed omnes (quod notes) albos. Qui adierunt, qui viderunt; eadem aut similia narrant de ingenio bruti huius non bruti. Quæ vt seriò aliquando noscas ac credas: cape à me de naturâ eorum & moribus. quæ nihil aut paullùm ab homine abire, miretur aliquis, imò indignetur. Sed priùs vniuersè commemorabo elogia de iis veterum: inde facta ipsa distinctè, & exempla. *Aristoteles inter alia de elephante: ἔστι δὲ καὶ εὐαίσθητον, καὶ τῇ συνέσει τῇ ἄλλῃ ὑπερβάλλον: *est autem apprimè bonis acutisque sensibus, & cetero intellectu excellens.* *Cicero: *Elephanto belluarum nulla prudentior.* *Idem: *Elephanti acutissimis sensibus.* Quin homini ipsi adiungunt passim. *Cicero: *Esse illi belluæ quandam cum genere humano societatem.* *Strabo: ἐγγὺς εἶναι λογικῷ ζώῳ. *adsidere animali ratione pra-*

* Lib. IX. Hist. cap. XLVI.
* De Natur. deor. III.
* De Diuinat. II.
* Epist. ad Marium.
* Lib. XV.

* Lib. II. De Vita Apoll. ne prædito. * Philostratus: τοῦτο γὰρ ζῶον δεύτερον ἀνθρώπου τάττω, κατὰ ξύνεσίν τε καὶ βουλάς: *hoc enim animal proximum ab homine colloco, prudentiâ & consilio.* Plinius: *Animalium maximum elephas, proximúmque humanis sensibus. quippe intellectus illis sermonis patrij, & imperiorum obedientia, officiorúmque quæ didicêre memoria, amoris & gloriæ voluptas. imò verò, quæ etiam in homine rara, probitas, prudentia, æquitas, religio quoque, siderum solísque ac lunæ veneratio.* Et Plinius sanè effusè; tamen verè. ad cuius accuratam laudationem, videor non ineptè diducere posse & adducere lecta mihi testimonia aut exempla. Tribuit primò,

Intellectum sermonis patrij.] Quod mireris. Nam cùm duo velut limites sint, quibus Hominem à Bruto disparamus, Sermo & Ratio: prior iste vide quàm vacillet. Sermonem patrium ait ab iis intellegi: id interpretor, Indorum, Æthiopum,
* Lib. IIII. c. XXIIII. Afrorum, & vbicunque nati. Præter Plinium, * Aelianus: συνιᾶσι γὰρ ἐλέφαντες καὶ γλώττης ἀνθρωπίνης τῆς ἐπιχωρίου: *capiunt & humanum sermonem elephantes, sed indigenam.* Etiam * Dio: ἤδη καὶ ἐκεῖνο
* Libro XLIIX. εἶπον, τῆς φωνῆς τῆς πατριώτιδος αὐτοὺς ἐπαΐειν: *Etiam hoc aiunt, eos patriam vocem audire atque intellegere.* Nec alia res certior. Institutionem eorum vides? linguâ fit. Domituram? lingua. Incitationem, reuocationem? lingua. Denique vt clauus nauim: sic animal hoc impellit dirigitque, quò libitũ, humanus ser-
* Lib. XIII. cap. XXII. mo. De institutione, * Ælianum audi: *Docentur,* inquit, *atque instituuntur ad varia* φωνῇ τινι ἐπιχωρίῳ, ἧσπερ οὖν ἐπαΐειν εἰλήχασι, φύσει τινὶ ἀπορρήτῳ καὶ μάλιστά γε ἰδίῳ τοῦ ζώου τοῦδε, *sermone vernaculo, cuius miro quodam & ineffabili modo ac velut peculiari naturâ sunt capa-
* Lib. XV. ces.* De domiturâ, * Strabonem: *Primum,* ait, *captos vinclis ac fame domant,* μετὰ δὲ ταῦτα πειθαρχεῖν διδάσκουσι,

δάσκουσι, τοὺς μὲν διὰ λόγου, τοὺς δὲ μελισμῷ τινι καὶ τυμπανισμῷ κηλοῦντες, *deinde cicures eos reddunt mansuetósque, hos sermone, alios cantu aliquo aut tympani sonitu delinientes.* De regimine toto: cottidiana olim exempla in bellis, in pace. atque item hodie. Quin furere etiam cùm incipiunt & à se abire, ad mentem reducuntur oratione. Credere ita seriò Christophorus Acosta me iubet: cuius assertioni præstruenda breuiter fides. sæpiùs enim testimonio eius vtar. Is gente Hispanus, professione medicus, ad nouum illum orbis tractum abiit, quem Orientalem Indiam vocamus. Diu illîc egit, lustrauit, scripsit: & inter alia, de elephantis non pauca, visa sibi aut à visoribus accepta. Crebrum enim valdè & cottidiani vsus, animal in iis locis. Is igitur * refert. Genere morbi tẽtari elephantos quotãnis, quod haud distat à * furore. caussam, amorem esse, & venire cùm venit ad eos Venus. Tum bacchari eos, furere, lædere, incurrere: nisi quidem vinclis coërceantur. quod fit ab incolis studiosè. *Sed eum morbum haud fermè aliter tolli, quam pharmaco verborum. Adsistere belluæ magistrum, increpare acriter, & ostendere fœditatem. Tantámne belluam & reginam aliarum ita dementire per adfectum? Vilitatem eam esse, degenerationem à naturâ & à stirpe. Rediret ad sese, & cõculcaret amorem, qui turpiter nimis ipsum. Et his talibus, quæ etiam homini vtiliter adhibentur, fieri medicinam.* Quomodo autem possunt ista, nisi si non audit solùm, sed imbibit, & capit? Nec verò, vt aliquid mirius dicam, audiunt solùm sermonem, sed edunt. Oppianus disertè Elephantos colloqui inter se vult:

* In libello De Aromatibus.

* Plinius & Aristot. meminêre eiusdem morbi, sed Plinij locus malus, cui corrigẽdo non hîc locus.

Φήμη δ' ὡς ἐλέφαντες ἐπ' ἀλλήλοις λαλέουσι,
Φθογγὴν ἐκ στομάτων μεροπηΐδα τονθρίζοντες.
Fama est inter sese sermonari elephantas,
Distinctasq; susurrare atque emittere voces.

Acosta ille idem nihil acceptius in regno Malabar esse ait, quàm quòd hæ belluæ communicent inter se sermone. Denique vis in hac re aliquid mirissimum? (ignosce. tanta nouitas egebat nouo verbo.) edunt & loquuntur etiam humanam vocem. Boues inter prodigia Romę locuti olim: iunge & elephantem. Atque audi ipsum Acostam: *Erat*, inquit, *in vrbe Cochin elephas, qui operas diurnas præbere solitus ad portum & res marinas. Eum fortè iam fessum vrgebat nihilominus vrbis eius Præfectus, vt Liburnicam quam cõmouere cœperat, deduceret porrò in mare. Ille abnuere. instare alter multis blandísque verbis, & ad extremum in gratiam Lusitani regis vt id vellet, orare. Hîc (immane dictu) elephas motus, clarè hæc duo verba ingeminat, Hoö, hoö: quod Malabarum linguâ est, Volo, volo. ac sine morâ nauim traxit in mare.* Trepidas ad hæc, & nutas? Age, age, mouebo tibi in isto exemplorum mari magis maiores fluctus: & ambiguum relinquam, non dicam an hominem capiant, sed ad hominem imò supra hominem sapiant elephantes. Dixi enim de priori limite, qui discriminat obscurè: alterum vide, Rationem. quâ ego omnino carere me fateor, si prorsus ille. Audi igitur è Plinio, quæ huc spectant. Ait:

Imperiorum obedientia.] Clara, & quam nemo neget. Semel domiti, omnia ab homine & pro homine perferunt: & tanta illa moles vel à * pusione regitur ac dirigitur tredecenni. idque sine vi, bacillo tantùm (καλαύροπι in Philostrato scriptum) aut * leui ferro. Et quid non imperentur? etiam iugum subiêre, & traxêre currum. Oppianus id tradidit, & Romæ primus ostẽdit Pompeius, ac posteà sæpe Principes secuti. Nummi docent. Tertia in Plinio laus,

*Philostr. tradit lib. II.

*Falcem siue δρέπανον Aristoteles Elephantistę attribuit: Aelianus eâdem mente ἅρπην.

Eorum quæ didicere memoria.] Tenax sanè memoria, & ad humanam, vt mox dicam. Sed ingenium

Plini

Plini cur omittis? Præuaricaris in hac caussâ: quia si vlla propria & magna iis laus, hæc est acuminis & ingenij. de quo, te silente, non ego silebo. Ingenium igitur iis docile, facile, flexile, aptum ad omnes artes: & artes Belli dico, siue Pacis. Quod vide mihi, & disce, è paucis his effectis. Ac de bello, quis non ingenium eorum admiretur: siue cum belluis pugnam, siue in homines iussu hominum habent? Dirigunt enim velut * consilio aciem, defessos aut infirmos in medium agmē recipiunt, in * fugâ ipsâ suos non deserunt, sed gregatim abeuntes circumdant & propugnant. Iam læsis medicinam faciunt: spicula aut infixa tela leniter manu suâ extrahūt, & vt * Plutarchus ait, *ἄνευ σπαραγμοῦ ῥᾳδίως καὶ ἀβλαβῶς*, *sine conuulsione, facilè & sine damno*, prorsus vt * peritissimi chirurgi. Quin & proprium medicamentum, aloës lacrimas, instillari vulneribus ab iis, Philostratus adseuerat. At pro homine quis homo nescit acres eorum pugnas? Instituuntur velut milites ad prælia; bellatores non dorso solùm ferunt, sed & ipsi bellant: propugnant suos, impugnant hostes: denique eò veniunt, vt munia etiam omnia militaria vsurpent. * Ælianus quidem mihi auctor, *Elephantos decorè etiam motus bellicos edere: ex iis viginti quattuor Indorum regi adsistere, & excubias agere, vt fidißimos quosdam corporis custodes. atque ita agere, vt alternis in stationem succedant, sine somno quidem aut conniuentiâ oculorum.* A peritissimo milite, dic sodes, quid aliud exspectes? Iam quanta fides eorum in dominos, quàm ad extremum spiritum pro iis pugnent; satis tibi claruerit vel ex vno elephanto illo Pori. qui decantatus: & ab eo disce omnes. * Hæc de belli artibus. At in pacis; quid hominem doceas, quod non istos? Quorum tanta in discendo (* Æliani verbis & sententiâ vtar) * εὐπείθεια καὶ

* Plin. VIII. cap. VII. Aelian. VI. cap. LVI.

* Aelian. VII. cap. XXXVI.

* Libello, πότερα τῶν ζώων.

* Aelianus libro VII. ὥσπερ οἱ χειρουργίας ἐπιστήμονες.

* Lib. XIII. cap. XXII.

* Lib. II. cap. XI.

* *Obtemperatio & facilitas.*

ἀκολῆ, vt eas disciplinas artesque hauriant, quas ægrè homo ipse. Circa corpus, circa animum hoc considera. De corpore: conformant id ad omnem ex arte motum aut gestum. Ingeniculare, submittere, & adorare reges docentur.* Aristoteles: πολλὰ γὰρ καὶ παιδεύεται καὶ ξυνίησιν. ἐπεὶ καὶ προσκυνεῖν διδάσκονται τὸν βασιλέα. *multa erudiuntur & sciunt, quando & regem adorare condiscunt.* Saltare etiam & choræas ducere. * Plutarchus: ὀρχήσεις τε μανθάνει, καὶ χορείας, καὶ προσκυνήσεις: *saltationes discit, & choræas, & adorationes.* Ad scopum iaculari, armis vti, natare. Strabo: οὕτως δὲ ἀπιθασεύτους εἶ), ὥστε καὶ λιθάζειν ἐπὶ σκοπὸν μανθάνειν καὶ ὅπλοις χρῆσθαι, νεῖν τε κάλλιστα: *adeò autem mansuescere, vt & lapides ad scopum iacere, arma vsurpare; & natare optimè discant.* Vbi tamen τὸ νεῖν siue Natandi verbum mihi anceps: quia nec alteri id traditum, & alienum à naturâ elephantis qui aquas profundiores horret. Ventilare, gladiatorios militaresque motus edere docentur. Plinius: *Vulgare erat arma per auras iacere, non auferentibus ventis,* (vt scilicet iterum iacta reciperent.) *gladiatorios congressus edere, aut lasciuiente Pyrrhice colludere.* Denique in theatris eos gestus effingere, quos vix Pylades aliquis aut Bathyllus. * Plutarchus: ἐν τοῖς θεάτροις ἐπιδείκνυται σχημάτων εἴδη καὶ μεταβολάς, ὧν οὐδὲ ἀνθρωπίναις μελέταις τὸ ποικίλον καὶ περιττὸν ἐν μνήμῃ καὶ καθέξει φυλάσσειν πάνυ ῥᾴδιόν ἐστιν, *in spectaculis ostendit elephas eas gestuum figuras & varietates, quarum copiam atque concinnitatem difficile sit humanæ vlli industriæ exprimere aut memoriâ complecti.* Itaque & funambuli elephanti reperti sunt, irrisum vobis herè & explosum. * Plinius: *Posteà & per funes incessêre.* *Iterum: *Mirum maximè, & aduersis quidem funibus subire, sed regredi magis; vtique pronis.* Quorum verborum mens: quod & ascendant per extentos funes

* IX. Histor. cap. XLVI.
* περὶ τύχης.
* Libro, πότερα τῶν ζώων.
* Lib. VIII. cap. II.
* Eod. lib. cap. III.

funes aduersi: & regrediantur etiam per eosdem proni. * Seneca: *Elephantem minimus Æthiops iubet subsidere in genua, & ambulare per funem.* Suetonius Nerone: *Notißimus eques Romanus elephanto insidens per catadromum decucurrit.* id est, per funē in theatro extentum; interprete Dione de hac ipsâ re: Καὶ ἐλέφας, inquit, ἀνήχθη ἐς τὴν ἀνωτάτω τοῦ θεάτρου ἀψίδα, καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ χοινίων κατέδραμεν, ἀναβάτην φέρων: *Elephas ad superius theatri fastigium conscendit, atque illinc per funes decucurrit sessorem ferens.* Quod genus spectaculi primum exhibuisse Galbam, qui posteà Imp., Suetonius idem monet: *Prætor, inquit, commißione ludorum Floralium nouum spectaculi genus, elephantos funambulos dedit.* Et quæ frons vltrà obduret contra tot & tales testes? Atque hæc tantâ curâ & intentione discunt (id quoque valet ad vim testādam & indolem acrem animi:) vt sæpe deprehensi sint noctu velut dictata sua ruminantes & meditantes. Plutarchus cum Plinio mihi auctor, quemdam tardioris ingenij, & verbis verberibusque malè sæpe acceptum, inuentū ad Lunam gestus illos & motus præscriptos exercentem. Grandia hæc, grandia: tamen de illis artibus quid dices, quæ non nisi propriæ videntur humanæ mentis? Legere aut scribere, quis ab homine seiunget? ego: nisi si elephas inter eos. Nam is quoque scribit. Rides? time potiùs. æmulus mi Hautene repertus muneris tui, & tuæ artis. Plinius è Muciano clarè affirmat: *quēdam Græcas litteras pingere didicisse, eâq; linguâ scripsisse.* IPSE EGO HÆC SCRIPSI, ET SPOLIA CELTICA DICAVI. Et Philostratus: *Scribunt igitur, atque tripudiant, & ad fistulam saliunt.* Quod si hos duos testes eleuas (herè ita memini) * Æliano quid facies, qui oculis suis id spectasse pænè per oculos suos iurat? *Vidi, inquit, ego ipse quemdam in tabulâ litteras*

* Epistola LXXXVI.

* Lib. II. Var. cap. II.

* ἀστρόφως καὶ ἀστρέπτως.

*Romanas promuscide scribentem,** *rectè & non contortè. Quinetiam cùm scriberet, oculi eius cum rigore deiecti in tabulam erant: vt planè intentos diceres & scriptitantes.* Sed iam concludam hęc de artibus, insigni & nimis certo exemplo, cuique milleni aliquot oculi spectatores: munere, quod Romæ publicè dedit Germanicus Cæsar. *Plinius tangit, & magis vbertim narrat *Ælianus; exque iis ego. *Ludis igitur illis, Tiberio Principe, duodecim elephanti theatrum inducti sunt siue Circum, induti floridas & histrionias vestes. Ac primum ad vocem Magistri diuidebantur in diuersas Circi partes, inter eundum molli & saltatorio gressu inundantes: iterúmque ad eandem vocem coibant, & efficiebant saltatorium quemdam orbem. Sed & flores spargebant, & corollas, & ad cantum terram pedibus leniter & numerosè pulsabant, & omnia præstabant quæ peritissimi ludiorum. Iam iidem (quod insanum mirum) docti mensas accumbere, cibum potúmque sumere, parcè, modestè, ordine, humanum in modum. Lecti erant humiles*(agnoscis Romanum ritum)*instrati purpurâ & aulæis: mensæ ad eos, vario & dapsili instrumento: disposita pocula aurea, argentea, minuta, grandia: cibi in lancibus, panis, caro, fructus. Ecce ingressi duodecim elephantes, sex mares, totidem fœminæ: illi togati, hæ stolatæ. Decorè & verecundè in lectis se reclinant, mensam accumbunt. tum signo dato (non enim antè) in mensam promuscides siue manus suas extendunt: summâ modestiâ cibos capiunt, delibant. non voracitas vlla in iis, non auiditas visa, non maioris meliorísve partis appetitio, præreptio. denique cum bibendum, pateram pueri porrigebant: iíque promuscide eamdem genialiter hauriebant &* (iucundæ potioni hoc adnexum)*reliquiis vini circumstantes aspergebant, velut cottabum facientes.* Hæc meis verbis texui, sententiâ germanissimâ Æliani. Et effare. potuítne spectaculum magis ad Gratias, ad Venerem, ad Naturam?

* Cap. II.

* Lib. II. cap. XI.

ram?

ram? cui vtinam his oculis arbiter paullisper ego! id mihi ante omnes theatrorum opes, luxum, nugas. Atque hæc nisi promptissimi cuiusdam & acutissimi ingenij signa sunt, tardus valdè & cæcus ego. Quid illa, quæ non à doctrinâ insita sunt, sed emicant & subsiliunt naturæ ipsius sponte? Cuiusmodi spectata in iis sæpe, ad prodigium vsque, sagacia & acuta. Quale illud * Plutarchi: *In Syriâ elephas quispiam alebatur. seruus curator additus, cottidie de dimenso subtrahebat, & dimidio belluam malo furto fraudabat. Fors fuit, vt hero præsente cibum daret: & admensus igitur est totum. Elephas vt iniuriam diu sibi factam, quà posset, detegeret, accuratè hordei partem separat: dimidium sibi seruat, altero repulso.* quid nisi clamans, callidissimo inuento, illud diarium sibi hactenus fuisse? *Alius* (refert idem scriptor) *cùm rudera & terram magister ad explendam mensuram pabulo identidem misceret: fraude fraudem hanc vltum iens, in ollam eius carnium plenam, è foco correptum cinerem iniecit.* Sed exemplum quod ab Acostâ, fidem omnem superat, etsi scriptum ex fide. Palàm enim & spectante populo res gesta est. *Elephanti cuidam in vrbe Cochin ad horam cibus non oblatus. Queritur, & barrit. Magister excusat, & vas æneum eius cibarium ostendit perfluens & pertusum: caussam hanc moræ esse, quòd cibi non vltrà tenax. iubet igitur, si esse velit, ad fabrum ærarium ferat reconcinnandum. Ille pâret, promuscide aufert, fabro offert. Faber siue per neglegentiam, siue ludos belluam faciens, infideliter reparat atque obstipat. Elephas refert, herus vitiū videt, & indignatur. inclamat illum absentem, hunc præsentem: denique redire iubet cum illo ipso vase. Facit. & fabro querulus impingit. Ille homo suauis iterum imponere conatur, & admoto malleo claudere rimam simulat, non claudit. Nec tamen imponit, nam ille catus lebetem resumptum ad flumen defert, im-*

* Libello, πότερα τῶν ζῴων.

 mergit,

mergit, & aquâ implet periculi faciendi caußâ. Videt effluere. Plenus igitur irarum ad fabrum recurrit, intonat magnâ voce. Confluunt vicini, & inter eos Vicarius regis. Faber blandis verbis demulcet (nescio an vltrà audeam dicere) *belluam: vas denique sumit, & refingit probè atque ex fide. Sed ille ne tum quidem fidens, iterùm ad flumen, & ad haustum, dum contineri aquam videt, vertit se ad adstantes & ostendit, velut testes eos aduocans in hoc factum: ita demum abiit domum.* Quid addam? nec verbum: quia reuera datus sum in stuporem. Et cur iam * Æliano non credam, qui iure optimo duplex cor tribuit tam cordatis? Sed satis ad ingenium ista: redeo ad Plinium meum, qui suggerebat

* Lib. XIV. cap. VI.

Memoriam.] Ea autem pars tam magna in hoc animante, vt homini non dicam nihil cedat, sed eum excedat. Vnum exemplum vetus dabo, pauca noua. Michaël quidam Glycas inter Græcos, Annales scripsit haud improbè nec indecenter. Is in parte primâ prodidit: *Elephantum quemdam cùm in Circum deduceretur, sedentem in foro ad Milliarium aureum Magistrum ferarum, subitâ irâ atque impetu interfecisse. Caussam non aliam violentiæ fuisse, quàm quod ante annos totos decem, eodem illo loco, idem magister, eumdem elephantum ferro percußisset. quam iniuriam tot annos recondens, tunc demum iuisse vltum.* Aliud ex Acostâ: *Miles quispiam in vrbe Cochin elephantum, per lasciuiam, in fronte putamine nucis percusserat:* (grandem illam Indicam intellego, quā incolæ Coccum appellant.) *Elephātus putamen studiosè tollit: illud, atque iram, recondit. post dies pluscules, in viâ quapiā publicâ obambulantem militem conspicit. accedit, & elatum ex ore putamen, promuscide suâ acriter in illum coniicit. tum exultabundus abiit, quasi talione illâ iniuriā probè vltus.* Iterùm ex eodem: *Miles elephantem in eâdem vrbe cum rectore*

obuium habuit. noluit decedere. elephas suam & rectoris contumeliam id interpretatur: vlcisci tamen à rectore prohibetur. Post dies aliquot, in ripâ Mangatæ fluminis (id vrbem alluit) militem fabulantem otiosè repperit. Cùm rector non adesset, corripit illicò hominem, in altum tollit, nec precibus nec clamore adstantium motus, aliquotiens flumine mersit, alleuans subinde & demittens. Cúmque lusum eum satis diu lusisset, contentus hâc vindictâ, hominem vitæ suæ iam diffidentem, rectum & illæsum destituit eo ipso loco vnde sustulerat. Sed hæc in deteriorem & vindicem partem Memoriæ exempla: ecce etiam in beneficam & benignam. Acosta idem mihi suggerit: *Elephantum in vrbe Goâ fuisse, qui annuo illo & solemni furore correptus catenas abruperit & vincla. Fugientibus omnibus, seruulum quempiam qui vlnis infantem dominicum gestabat in ædes properè irrupisse, oblitum sarcinæ quam deposuerat in illâ trepidatione ante ædes. Elephas adest. mortem omnes & obtritum pueri exspectant. Ille contrà, manu suâ leuiter attollit; in humile tectum, quod è regione ædium, collocat, respectans curiosè, satine puer illic sine damno. Dein furibundus cursum suum exsequitur. Id datum omnes interpretabantur veteri beneficio; quia mulier earum ædium domina & infantis mater, elephanti trãseunti sæpius panem aut fructus obtulerat.* Et alia quædam legere tibi fas, si lubet apud eumdem Hispanum. Ego in Plinio pergo, qui admonet

Amoris.] Quod ipsum iure mirũ. Nam sicut Sermo & Ratio homini peculiaria videntur, sic certi quidam Adfectus. Inter quos auidus ille & varius amor, pro leni tormento, soli huic animantium datus. Sed abnuit elephas, & hac quoque parte sociat se nobis. Seriò enim amat. Trita & nota * historia est illius qui Aristophani Grãmatico præbuit se riualem. *Vterque enim Alexandriæ in Ægypto corollariam quampiam*

*Narrata Plinio c. v. & Plutarcho, in libello πότερα τῶν ζώων.

quampiam amauit. nec minus studij aut ingenij elephanto fuit ad declarandam & mitigandam suam flammam, quàm illi acuto & litterato. Forum, in quo ea desidebat, crebrò adire: adsistere, suspirare; poma aut flores offerre: manum intra sinum blandè penetrare: & ea omnia, quæ Venereus aliquis nepos. Alia similis in* Æliano. *In Antiochiâ vrbe Syriæ, elephas inter cicures more suo ad pastiones iens, vidit fortè mulierem haud inscitam, pariter corollariam. Vidit, periit. Assiduus ille apud eam; promuscide faciem, manus, lambere, tergere; & quacumque poterat, blandiri, insinuare. Quin & illa redamauit, corollas & flores aliásque amoris illecebras sæpe offerens. Cùm perseuerasset mutuus hic amor, mulier ecce ad plures abiit. elephas desiderium non tulit, nec mentis suæ vltrà compos datus est in furorem.* Sed & honesti fidique amoris non deficiunt me exempla. Habe vnum.* *Antigono regi elephas fœmina fuit. Euênit vt in obsidione opidi Megarensis, puerum páreret vxor Indi elephantistæ. Is suâ linguâ commendat infantem inter bellicas turbas elephanti (ita nomen eius fuit)* Nicææ. *Capit illa seriò in fidem: & omnia officia exhibet, quæ piissima aliqua nutrix siue mater. Infans ante pedes eius deponi debebat. nisi fieret; cibum non capere, iram omnibus signis ostendere & dolorem. Gaudere contrà, eo adiacente: & tum cunas mouere ad oblectandum, aut somnum conciliandum; tum ventilare & pellere muscas. quod faciebat sanè scitè, arundinis ramum promuscide suâ motitans. Atque hæc officia interdum etiam vsurpabat elephas maritus.* Pergit Plinius, & addit

*Lib. VII. cap. XLIII.

*Athenæus lib. XIII. cap. XXX. Aelianus lib. X cap. XIIII.

Gloriæ cupiditatem.] Qui sanè ipse affectus hominum proprius; & inter eos, animæ cuiusque maximè sapientis. Exempla eius in hac belluâ pluria. tu vnum vetus à Plinio cape, nouitium alterum ab Acostâ. Plinius: *Erat*, inquit, *Antiocho regi elephas, cui (ita enim hominum canúmque exempla distinguuntur)*

nomen Aiax. Is dux plerumque agminis, generosus, celsus, & velut rex in regio illo grege. Euênit vt flumen transmittendum esset. renuit infelix, & malâ suâ sorte Aiax. Pronunciatum enim illicò à Magistris, Principatum eius fore qui prior transisset. Intellexit, & arripuit Patroclus (& hoc elephanti alteri nomen) fluuiúmque transmisit. Præmio igitur donatus est; phaleris argenteis, quibus mirè gaudent, ornatus, & velut in possessione positus principis loci. At Aiax noster properè ab hoc Vlysse circumuentus, fatum etiam quâ potest, illius veteris exsequitur: & mortem ignominiæ præferens, inedia se confecit. Acosta autem infit: *In litore vicino vrbi Goæ tormentum grande æneum commouendum erat. conatur elephas: non potest. Instigante magistro & duos iuniores elephantes ostentante, qui id facerent ni ipse faceret: iterum iterúmque conatur, tanto nisu, vt medius illico creparet.* En! dum gloriam illam præreptum alteris iuit, miser sibi vitam. Sed prosequitur laudationem suam Plinius, & adiungit magis alta. Est enim, inquit, elephantis, quę etiam in homine rara,

Probitas.] Ergóne virtutes elephanto? virtutes. vt nequid scilicet ad perfectum, omnibúsque numeris hominem, desit. Et de probitate, planè verum est. Innoxium enim, pudens & pudicum hoc animal: probę mentis, probi oris. Vis ei vt omnibus noceat; vt nemini, voluntas. Homini occurrit? * vitam non adimit, ostendit viam. Feræ alteri? transit. Quin nisi irrites & impugnes, nec in Arenâ quidem excitabis ad lædendum. In magistros rectorésque suos mira illis pietas. * quos aliquando per calorem aut furorem interfectos, ita luxêrunt, vt inediâ interfecerint sese ipsi. Eadem in natos: quos, * vrgentibus venatoribus adeò non deserunt, vt millies capi, cædi, malint, quàm ipsos. Adde reuerentiam in grandiores & senes. quibus de * loco, de potu, de cibo iuuenes

* Plinius cap. III.

* Strabo tradit, lib. XV.

* Aelianus lib. VI. cap. XV.

* Aelianus ibid.

iuuenes concedunt, bonæ ſuæ Naturæ legibus, non Lycurgi vllis minis adducti. Adde pudorem, & caſtitatem. quia non niſi occultè & ſiluis tecti coëunt, & ſanè rarenter. Nam quod Plinius, & ex eo Solinus prodiderunt, *non amplius quàm ſemel párere, nec plures ſingulos*: validè refutat ratio. quia ſi vnus ſaltem è duobus: iamdiu, minuente numero, defecerit id genus. * Ælianus tamen vſum Veneris ſemel item iis tribuere videtur. Sed ea ex Ariſtotele hauſta, malè aut lecto aut intellecto. Nam * ille hoc tradit: *Marem quam ſemel inierit, non vltrà tangere interpoſito tamen triennio coitum repetere, ſed nimirum in aliâ. Fœminam vterum biennio gerere, párere ſingulos.* Strabo etiam de initu eorum & partu, magis cautè & verè. Adtexitur in Plinio

*Lib. VIII. cap. XVII.

*Lib. V. Hiſt. Animal. cap. XIV.

Prudentia.] Quam non dilato, ſatis mihi in Acumine & ingenio dictam & doctam. Oſtendunt tamen & hanc propriè in Acie inſtruendâ, in tardandis ſecutoribus fracto abiectoque dente, in flumine tranſmittendo. quæ apud Plinium, Philoſtratum & Ælianum vide. Sequitur

Æquitas.] Quam in ſe, quam in aliis amant. In ſeſe, exemplum à Petro Bellonio narratum Cluſio noſtro. In Aſiaticâ, inquit, peregrinatione noſtrâ hoſpitium diuertimus medio iam die, & acri æſtu. In comitatu noſtro elephas erat: in hoſpitij ſtabulo viatoris alicuius aſinus, quo ipſe vectus. Comedebat fortè hordeum, magno illo ingrediente: qui famebat. Itaque ſtimulo illo impulſus, aſinum pellit, ipſe hordei reliquum auidè inuadit & vorat. Superuenit mox elephanti dominus, dimenſum ſuum hordeaceum, de more, elephanti offert. Ille, ſpectante hero & ipſo Bellonio, memor iniuriæ & rapinæ, reparatum ſtatim it, & diuiſo in duas partes promuſcide ſuâ hordeo, alteram aſino procul ſtanti & muſ-

& mussanti offert. Atque ille & iste suas deinde partes edút. Vis æquius aliquid aut iustius? sed amplius, retegunt scelera, amore isto Iustitiæ, & alienas etiã iniurias vlciscuntur. Historiam Æliani duplicem te non celo. *Narrat Romæ euenisse, Imperatore Tito: *vt vxor elephantistæ malo iure cum altero mœcharetur. Videt elephas, non fert domini hanc iniuriam: irruit, & in ipso complexu, vtrumque dentibus transfigit. Denique prouidè ita copulatos relinquit, stragulo tegit. & cùm dominus aduenisset, stragulo reiecto facinus ostendit, & se vltorem.* Hoc pro magistro, sed probo. Narrat *iterum in illum, sed improbum. *Fuisse magistrum elephanti, qui adulteraret. nec contentum furtiuâ libidine, vxorem suam clàm sustulisse, & ad præsepe elephantis sepelisse, alterâ illi mox inductâ. Elephantum hoc scelus tacitum non habuisse. vxorem nouam illuc traxisse, & cornibus pedibusq; refodisse cadauer, tantum non rebus ipsis mulieri inclamantem, cui, & quomodo, innupsisset.* Extrema laus est

*Lib. x. cap. xv.

*Lib. III. cap. XVI.

Religio.] Quam veteres omnes tribuunt consensu. Lustrari aquâ, orientem solem ab iis adorari, *Plutarchus & *Ælianus mihi auctores: Lunam nouam, Plinius, & *Ælianus. Sed & hoc ad Religionem, quod mortuos è suo genere sepeliunt, & prætereuntes iniiciunt humum. Ælianus ille idem hoc tradidit libro I. cap. XLIX. Homines ecce, mi Hautene, elephantes feci; Sermone, Ratione, Adfectibus, Virtutibus præditos: quid superest, nisi vt etiam diuinos? Diuinant enim. & Oppianus de hoc animante dixit:

*Libello, πότερα.

*Lib. VII. cap. XLIV.

*Lib. III. cap. X.

Μαντικὸν ἐν στήθεσσιν ἔχειν κέαρ.

Diuinum cor habere in pectore.

additque præscire eos fatalem suam horam. *Dion amplius, scientiâ eos ornat cælestium rerum. ἤδη γάρ τινες, inquit, καὶ ἐκεῖνο εἶπον, ὅτι πρός τινας τῆς φωνῆς τῆς πατριώτιδος.

*Libro XXXIX.

πιδ@ αὐτοὺς ἐπαΐειν, καὶ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ γινομένων συνιέναι.
Quidam hoc etiam aiunt, eos, præter quod ſermonem patrium intellegunt, ſcire etiam quæ in cælo gerantur. Sed inter quoſdam illos, ne te fallam, non ego. Habes luſum, natum non importunè mihi ex heſterno luſu & ioco inter vina. cui vt ſeria multa & vera ineſſe nihil ambigo, ita quædam maiora vero: nec vſquequaque in his talibus veteres illos Fidei litaſſe, facilè tecum credam. Quis enim tam magni oneris ſit, vt quidquid illi imponunt, vehat? Nec tamen mali quidpiam in iſtis, etiam falſis: quia innoxia mendaciola ſunt, & volente deo Riſu nata. Qui ſi te non aſpexit dum hæc legis; iamnunc me imponente licet vſurpes cognomen priſci illius Craſſi. Iterum ſalue.

EPISTOLA LI.

IANO LERNVTIO S. D.

IPSVM pectus mihi commouit ſeries malorum, quæ es paſſus. Heu homines, quid ſumus? quid ſperamus? Atque ego ſub idem illud calamitatis tuæ tempus, neſcio quo inſtinctu, in Saturnalibus meis adfinxeram orationem tibi de incertis caſibus vitæ. Sed benigno Deo gratia, qui concuſſit te, non deiecit: oſtendit vulnus, & non impreſſit. Vtile enim, mi Lernuti, vtile, admoneri nos interdum à ſummo illo Principe & imperij illius, & fluxæ noſtræ conditionis. Nempe quid eſt homo? lutum, vt ille ait, ſcitè mixtum. quid vita? hæmina vna ſanguinis: quam quilibet leuis caſus rumpit, quælibet febricula corrumpit. Solus animus & eius actiones æterni. Vides pulcherrimum hoc mundi corpus? ruet aliquando. Vides hanc Belgicam noſtram? iam ruit. ne indignemur interitum aliquot hominum,

num, cùm cadauera futura ſint cæli terrarumque. Saturnalia noſtra credo te accepiſſe. primam dico partem, quæ de Gladiatoribus. Nam reliqui ſunt aliquot libri, De Venatione, & Circo: in quibus etiam tuus ſermo. Iudicia veſtra liberè, liberè, velim adſcribi: vt mutemus, ſi quid tale erit, iteratâ editione. Iubebo enim, ſi otium aut valetudo mihi conſtat, ſimul excudi omnia quæ ad ludos Romanos. Nunc moleſti mihi quidã nomine Ordinum, vt Grammaticam conficiam, quę legi poſſit in Belgicâ vniuersâ. Ride, ſi ſapis: & vide quò me vocent iſti. Apud vos miles, vt audio, & turbæ. Si ita eſt; quid ſi expedias te ab eâ vrbe, & ſecedas in hęc loca ſub Neptuni regnum? Nam terreſtres dij, parum nobis æqui. Cautè id fiat tamen, & circumſpectè. Nam & apud nos neſcio quid turbellarum, ab iis qui pax deberent eſſe mundo: at illi fax ſunt. Vale mi ſuauiſſime, & aut me exſpecta ſub æſtatem, ſi quies illic; aut ego te, ſi hîc. Vxorem ſaluta à me ex animo, & tua pignora diſſuauia. Victorem noſtrum ſilere ita miramur, vt ſuſpicio ſit ne & ille penetrauerit ad loca ſilentum. At tu eum ſaluta, & è veterno excita. Salutat te Duſa, Hautenus. x. Kalendas Feb. ∞.IↃ.LXXXII.

EPISTOLA LII. *Romam.*

FRANCISCO BENSIO S. D.

DEUM ego teſtor, vir optime, vt in ſolo nomine tuo lecto exſilij: quanto magis in commemoratione amoris, quem integrum inuiolatumque ſeruari apud te cognoui! Ita enim ad me ſcribit P. Egmondus: quem certum mihi, amatum anteà, vel nuncij huius cauſsâ, magis amare. Non enim diſſimulo. verus & vetus mihi in te adfectus eſt,

hæresque mihi in arcano isto penetrali. Genus vitæ mutasse te audiui: quod salutare tibi futurum omnino confido. Et reuerâ, mi Bensi, quid hæc humana sunt, nisi iactationes & fluctus? in quibus nihil firmum sit, nisi ad anchorā ea alliges veræ Pietatis. A me quoque abiit illa iuuentus: & vna mihi hæc cura, vt quidquid hoc est æui, in virtute & seriis iam studiis traducam. Publicè id testari cœpi: & edidi nuper De Constantiâ libros duos, qui pietatem (nisi fallor) aliquam præferunt, etsi priscæ Philosophię velo. quos ad te mitto, non vt inspicias modò, sed iudices: & liberè me moneas, si quid exorbitans in iis aut minùs rectum. Nec amantis adfectu iudicabis, sed vt apud Pindarum est,

* Βυλαῖς ἐν ὀρταῖς Ραδάμαντος.

* *Sententiis rectis & rigidis Rhadamanthi.*

Hoc omnino peto. M. Antonium Muretū (ex animo dico) amo æstimoq́;. minus promptè id ostendo, quia quædam in me ab illo non amica. Ita enim moneor litteris multorum. Quo meo merito? nam ego te iudicem non defugio, qualiscumque ea est, litis. Tacitum edidi. quid ergo? an illius? quæ hîc iniuria est, si campum eumdem Famæ decurri, sine fraude? Sed mihi iam ista non magna: & reuerâ pudeat me verba consumere in talibus rebus. Nati ad maiora & meliora quædam sumus, & ego & Muretus. Quém tu quidem à me salutabis, & animum hunc illi firmabis volentem semper eius & amicum. Ita me posteritas amet siue æstimet, vt ego illum. Constantiam nostram vt cum eo communices, volo siue iubeo: cuius exemplar etiam à me exspectet. iam enim recuditur. De Amphitheatro ante paucos dies edidi: & mittam. Tu quæso me ama, & interdum solare & erige in his turbis & cōfusione rerum. IX. Kalend. April. ∞. Iↄ. LXXXIV. Si quid ad me voles, mittes tutò ad Plantinum.

EPISTO-

EPISTOLA LIII. *Romam.*

M. ANTONIO S. *dico.*

CAVSSA mihi ſcribendi nata ex tuis ad Plantinum litteris: quas cum gaudio vidi, cum motu animi legi. Vel in manu tuâ conſpectâ lætabar: quanto magis in hoc animo, & tam inſigni teſtimonio amoris? quem ſi à quoquam mortalium, à te certè volo. Ita adoleſcens iudicaui, ita nunc, conſenſum quemdam eſſe conſpirantis iudicij noſtri & naturæ. qui ad coniunctionem, quæſo te, valeat; non ad æmulationem, aut, quod pudet me dicere, ſimultatem. Et fuêre tamen improbi homines, qui id ſperarent: à quibus alia quædam ad me delata olim, non nego: ſed vana, falſa, vt nunc video; & quibus caput, homines non profeſti ſolùm, ſed vtrique noſtrûm infeſti. Ea, per communes deos deasque, obliteremus mi Amice: & beneficiis inter nos certemus, nō querelis. Electorum librum iamnunc vulgaui: paro Saturnalium ſermonum, & de vitâ ac ſcriptis Annæi Senecæ. quem nec inuitus ad te miſerim, quaſi vadem amicitiæ coëuntis & ſaneſcentis. Etſi quid in eâ ægrum? nec aliud peccatum vtrimque, quàm ceſſatione, & amicitiæ, vt ſic dicam, inuſu. Quod ipſum emendemus. Viximus amiciſſimè vnà, viuamus porrò & moriamur. En ego ille, cuius ingenium & os coràm probaſti: nec amorem abſentis requires profectò aut fidem. Te vt eumdem ſperem, faciūt paucula, ſed impreſſa & ſignata epiſtolæ tuæ verba: quæ ruminor idemtidem & examino, vt ſolent amantes. Vale. Lugduni in Batauis, ad magnum & ſine terminis mare. III. Kal. Decemb. ∞. Iↄ. LXXXI.

EPISTOLA LIV.

ABRAHAMO ORTELIO *S. precor.*

PER fidem, Orteli, vt tu vtrimque largus es, & amando, & donando! Miseram ad te nescio quid munusculi nuper, Amphitheatrales meas nugas: tu rependis illicò & reponis, sed verum amplumque donum, THEATRVM tuum. Ad tutelarem Prætorem ibimus? Profundis enim tua, & quidem valdè * ἀμέτρῳ μέτρῳ: cùm pro libello, libros; pro ludis, seria: pro orbiculis Arenarum, diffusum istum terrarum Orbem admetiris. & eum ipsum in triumphali veste, purpuratum auratumque. Quid censes? donis magnis capi me? non magis quàm numina (si comparare fas:) quæ vt voluntatem solam in oblationibus metiuntur, sic ego. At ea in te magna: & ideò munus tuum iure mihi magnum. Vtinam hic quoque animus aliquà tibi liqueat! in quo acris flamma, sed per nullam occasionem erumpendi, adhuc clausa. Quod vereor, mi Orteli, vt breui quoque vestræ vrbi sit. Quæ enim istæ pontium moles, quas audimus? aut quid parat nouus ille Xerxes? Non ego * κέρκῳ σαίνων, cum Aristophane: sed maior profectò est & prudentior opinione nostrâ ille Princeps. Hoc ipsum opus quanti animi est? prisci, & Romani. Ac compedes profectò Poliorcetes ille iniiciet indomito vestro Scaldi, nisi quid subueniant filij isti Neptunini. Batauos & Zelandos dico. qui tamen lentè accurrunt, nec vt ad socialem flammam. Heu * κρατὴρ κακῶν! & salsa vobis vita, si aufertur hoc salum. Quid suadeo igitur? fugam. sed non ab vrbe, mi Orteli, aut solo patrio; tantùm à vulgo. Ad Constantiæ nostræ asylum te voco, & ad arcana illa Sapientiæ templa.

Cuius

*Immensâ mensurâ.

* Caudâ blandiẽs siue adulans.

* Crater malorum.

Cuius tectum si semel subis & penetras, tectum ego sarctumque te habeo ab omni vi, ab omni hoste. Salus missa à Dudithio, Cratone, Monauio, mihi grata: quæ tres stellæ in vnâ iam vrbe, valdè illustrant Germaniæ illum tractum. tu quoque à me remitte. Viuiani nostri poëma vidi: valdè mihi tersum & probum. Sed Itinerarium vestrum quando ad nos? Ne preme. & quod boni prouidique patres, si tibi obsideri visum, emitte saltem hanc prolem. De* Chirio Fortunatiano, indagatio tua noua. adeò autem mihi ille non visus, vt nec auditus. quin ipse vltrò peto, si alicunde eruis, concede vsuram. Ad Scottum nostrum scripsi. en litteras, quas mittes, & amorem nostri non dimittes. Lugd. Bat. IV. Kal. Ianua. ∞. IↃ. LXXXIV.

*Scripsit de Impp olim, & exemplaria in Italiâ edita, sed perpauca.

EPISTOLA LV.

HENRICO WILTIO. S. D.

VERE existimas. officium mihi fuit tua scriptio, imò beneficium: quia & amoris tui in me index, & diligentiæ, quam intermitti à te in hoc otio gaudeo, non dimitti. Adde amicam inuitationem tuam: cui quòd hoc tẽpore non pareo, ab occupationibus meis est, non à voluntate. Nam animum si consulo; reuerâ ambit esse isthic, & regustare humanitatem vestram, quam anno superiore pleno ore hausi. Sed ita conditio mea est, vt mos mihi potiùs alienis cupiditatibus gerendus sit, quàm meis. Impedimenta, quæ desubitò mihi nata, scripsi ad Pollionem: nec hîc itero. Itaque quod benigni creditores solent, voluntate meâ sustentaberis, & illam nunc accipies in solutum. At te, mi Wilti, hortor (quod in extremâ epistolâ tuâ prudenter scriptum) cogites, quàm in præcipiti cursu

ætas tua ſit: nec facilè facturum te meſſem, ſi in hoc iuuenili vere neglexeris facere ſementem. Sementem dico, & virtutis, & doctrinæ. Ad vtramque enim te voco. quòd hæc ſine illâ, damnoſa: illa ſine hâc, parum decora aut ornata ſit. Aures tuas ſæpe inſonet illa Democritici, vt opinor, laudata vox: * πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος. Vt in flumine vnda vndam trudit, nec vnquam reuocas elapſam: ſic in tempore dies diem, nec reparas amiſſam. Cogita, & vale. Parens tuus à me ſaluebit, & noſter Canterus. Lugduni Batauorum III. Idus Sextiles. ꝏ. Iↄ. LXXXII.

* Sumptuoſiſſima iactura tẽpus.

EPISTOLA LVI.

CONSVLIBVS ET SENATVI ANTVERPIENSI S. D.

NOBILISSIMI & Ampliſſimi Domini, Munus accepi, non meo munere, ſed ſplendore veſtro dignum. Pretium in eo reſpiciam, ſiue artem; omnia eiuſmodi, quę animum veſtrum abundè declarent, & quæ me deuinciant nouo vinclo. Cuius ſi non ſoluendi, at laxandi ſaltem aliquo genere officiorum, vtinam facultas mihi vnquam ſit! Intelligeretis profectò æſtimare me munera poſſe, & accipere: non tam propter ipſa, quàm eos qui adfectu tali dederunt. Ingenuè dico. Aurum illud aut argentum nihil me mouet, aduerſus talia ſatis firmum: mouet prolixa hæc veſtra humanitas, quæ omnia non impetrare ſolùm à Lipſio poteſt, ſed imperare. Valete Ampliſſ. Coſſ. & Senatt. vrbemque veſtram regite inter hos fluctus, præeunte & gubernante ſupremo illo Nauclero. Lugd. Bat. IV. Idus Ianuarias. ꝏ. Iↄ. LXXXIV.

EPISTO-

EPISTOLA LVII. *Vltraiectum.*

HADRIANO VANDERBVRCHIO V. C.

ET litteras tuas nunc accepi, & nuper carmen. vtrumque gratũ mihi fuisse scire debes, etiam me silente: quidni enim testimonia hæc à pectore tam amico? At tu etiam Valerium Max. vltrò submisisti: in quo priuatim mihi, & publicè nonnihil litteris etiam contulisse te, re(spero)ostendam. Maneat feliciter hic cœptus amor inter nos, qui Genio ingenioque non dispares; & his solatiis vtamur in mæstitiâ publicâ temporũ & infelicissimi æui. Nam vt sol aliquis alius tenebras & turbas istas pellat, video nondum. Ligna & oleum ad miserum incendium hoc Belgicæ suggerunt passim. & nos ardemus: vicini alij rident, spectant; alij miserantur, sed miserantur tantùm. Deus scilicet ille est qui punitum it iure veterem nostrum luxum. feramus; aut ne feramus, emendemus. De munere apto ad valetudinem meam firmandam, habeo gratiam. ego quid mittam? animum & verba: cetera immunis. Vale. Lugduni Batauor. v. Kal. Febr.

EPISTOLA LVIII. *Amstelrodamum.*

MART. LYDIO. S. *mitto.*

NEC epistolâ tuâ quidquam mihi potuit accidere gratius, nec admonitione siue censurâ. In vtrâque amor tuus elucet: in hac magis. quam nisi liberè in amicitiam admittimus, tollimus pulcherrimum eius fructum. Ego de meo sensu noui & attestor, libentissimè me sicubi deflexi, non corrigi solùm, sed corripi: certè cùm de animo mihi

constat corrigentis. quem totum candidum purumque in te scio, mi Lydi, & famæ ac salutis meæ amantem. Itaque nec excusatione nec tergiuersatione istâ opus: quâ (verè dicam) gratiam admonitionis corrupisti in parte. Ego enim me ab amicis non blandè amari velim, sed fortiter: id est, vt viris ac sapientibus est dignum. Sed de notâ ad verba illa paginæ 66. * Constantiæ meæ: sentētiam meam breuiter sic habe. Cùm ea scripsi, ad peccatum & ad malum respexi: quod Deo sanciente & præscribente euenire, durum mihi videbatur dicere. Fateor eam vim esse Prouidentiæ diuinæ, vt nihil in minimis maximisque eueniat, quod à filo illo non pendeat: tamen cautionem cautissimam in verbis & effatis adhibendam censeo, vulgi inprimis caussâ. Itaque Damasceni verba hoc fine adiunxi. Nam πρόγνωσιν, πρόνοιαν, προορισμὸν, ratione quâdam distingui ab hominibus, & caussâ hominum, non ignoras: nec temerè dixerim, Peccata euenire Dei præfinitione. Nec tamen certamen hîc mihi vllum tecum: sed rem altam, intricatam, & vereor vt homini semper obscuram, sic explico. Definitum à Deo omne agnosco, quidquid euenit: trepido tamen dicere, peccata ipsa. quorum fontem à solâ malâ voluntate nostrâ esse censeam, supremâ illâ voluntate permittente. Exempli caussâ. In Tarquinij adulterio, in cædibus ab Herode innocentum, duo specto: factum ipsum, & crimen. Factum à Deo definitum fateor, & comprehendo sub fatali illâ lege: crimen, quod soli voluntati inhæret, non videor fateri posse, sine iniuriâ Dei. Caussam omnium rerum diuinam volūtatem statuo, omniumque euentuum etiamsi mali sint: at non caussam caussæ mediæ, quoties ea mala. Alias quomodo effugimus, vt non auctor ille sit mali? vt non adprobator?

* Lib. 1. cap. xx. *Vidit, non coëgit: sciuit, non sanxit.* &c.

bator?

bator? Itaque ea quæ ex * Actis aptissimè adducis, *Acta Apost. c. 1 1. vide.
huc accommodo. Mortem Christi destinatam ab æterno, proditionem Iudæ ab æterno, mediaque omnia quæ ad salutare illud opus ferrent: sed non crimina adnexa ipsis factis, quibus fundamentum in impiâ tantùm voluntate. Quod si tamen satis habemus generaliter & vniuersè dicere, omnia non præscita solùm à Deo, sed præscripta, hoc respectu, quòd illa ipsa facta sine peccato euenire non potuerunt: ego non pugnaciter pugnauero, & fatebor fortasse (cùm omnia examinauimus) vim hanc inesse cathenæ illi & nexui Prouidentiæ immotæ & æternæ. sed disseri tamen ea in vulgus, periculi inuidiæque plenum existimem: vulgi autem scriptus meus liber. Habes strictim mentem mei scripti. Tu si quid aliud obseruas, aut si quid etiam est in quo ambigis, valdè à te peto ne me celes. Non delectabunt me solùm eiusmodi iudicia & indicia, sed docebunt. In istis ipsis quæ nunc scripsi si quid aberro, dirige: reipsâ videbis, me non admoneri solùm posse sed emendari. De misso ad me Heroldo, habeo gratiam. remittam cum fide, vbi legero. Quamquam de Germaniâ Taciti, nescio an hac editione emoliar accuratè. Occupationes, & valetudo & Typographi festinatio sæpe nobis impedimento. Quod pag. eiusdem Constantiæ meæ 131. in margine positum est, * *Dauidis adulterium*: facilè obseruasti peregrinationem esse meæ mentis. Itaque velim pro eâ notâ hanc in libro tuo substituas, * *Quâ populum ambitiosè recensuit.* quod alios etiam monui. Vale Lugduni Batauor. XIII. Kal. Decemb. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA LIX. *Antuerpiam.*

CORNELIO PRVNIO S. D.

LIBROS hos de Constantiâ cùm ad Senatum vestrum, Vir Clarissime, mitterem: valdè peccassem, si non ad te vnà. Nec enim Senatus solùm ipsius magna pars es: sed & mei. qui amo te, qui abs te amor: nec cùm Antuerpiam veni, facilè pectus reperio magis promptum in me aut pronum. Addo & caussam tertiam, quia prudens tu & doctus: cuiusmodi lectore, imò iudice, opus mihi in nouitio hoc scripto. Parum enim adhuc tritum istud ad Sapientiam iter: nec scio an ipse id peragrauerim vsquequaque pede recto. aut si; an aliis videbor. Sæculum enim & mores non ignoras, quamque in re quæ pietatem tangit, varij hodie sensus & dissensus. Non sententia, sed verbum aliquod à calente calamo anceps fugiat: ecce calumniarum subitus & magnus ignis. Quæ caussa abstinuit me, fateor, ab altiori initu in sacrarum illud rerum mare. quò materies alioqui & ingenij ventus vocabant: sed repressit hic metus, & adnauigare iussit litus. Elephantes aiunt, etsi amnibus impensè delectentur, haud temerè tamen eos ingredi, cùm inscij sint natandi: idem in Theologiâ mihi. quam amo, quam æstimo; & tingo salubribus eius aquis libens animum non tamen mergo. Quæstionum enim vortices illos horreo: iisque ne inuoluar, adsideo & obambulo saltem eius ripas. Et hinc tamen haurio & ex tuto sumo, quæ ad vsum. Nam acumina aut dissertatiunculæ quid iuuent? Quod ille de Virtute censet, rem eam esse non verba: iustiùs ego de Theologiâ. cuius verum seriumque finem censeo, Vitam. Vt melior, nõ vt doctior fiam,

sacra

ſacra illa volumina tango: vt pectus inſtruam, non vt acuam mentem. Procul à me iſti, qui alti & ſubnixi ambulant, * μείζω τινὰ ἢ κατ' ἄνθρωπον σοφίαν σοφοί: quique, quod Socrati obiectum olim, * περιεργάζονται ζητοῦντες τά τε ὑπὸ γῆς καὶ τὰ ἐπουράνια. Et cùm omnia tamen ſubtilis ingenij alâ peruolarint; miſelli, præteruolant ipſi ſeſe. Reliqua ſciunt: illud vnum quod ſcitu neceſſarium eſt neſciunt, vt ſe ſciant. Sed hos mitto. te Vir amiciſſime quæſo, vt gratum hoc munus animumque noſtrum habeas: & iſtum ames, illud examines. quo fine præcipuè ſcito à me miſſum. Siquid alibi aliter dictum: hoc magis mihi amicus, quò liberiùs monueris. quia inter eos ego qui labi & errare poſſunt, ſed & inter eos qui reſurgere & emendari. De Ampliſſimi Torrentij valetudine & ſtatu; gratum mihi ſi per te cognouero. Iure nobis carus, rarus ille vir. Vale. Lugduni Batauorum XVIII. Kal. Nouemb. ∞. Iↄ. LXXXIII.

Maiorem, quàm pro homine, ſapientiam ſapientes.

Satagunt inquirentes, & quæ terrà infra & quæ cælum ſupra.

EPISTOLA LX. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO, *Leodienſi Epiſcopo & Principi à Secretis*, S. D.

DIV eſt cùm ſcripturio ad te, Vir clariſſime. ſuſtinui me dum ſcriptum illud promiſſum exſpecto, materiem ſcilicet vberiorem reſpondendi. Nam lata & læta illa epiſtola, quid ferè aliud habet, quàm adhortationem & laudes? Quæ amplector vtraque, quia in iis amorem tuum agnoſco, ſine labe, ſine fuco. Non merui. quid refert? hoc ipſum delectat, talibus viris & iudicibus meruiſſe videri. Non enim fallacia tua verba, ſed prompta è pectore, & vt ille ait * ἐκ φρενῶν μυχοῦ. Itaque calcar

è præcordiorum penetrali.

mihi addis ad decurrendam reliquam hanc viam: quod detrahunt mihi ſæpe iudicia quorumdam, qui θεολόγων, vt volunt, παῖδες. Miſceri enim hæc nolunt: & ſatis eſſe puram illam à Chriſto doctrinam, ſine mixtione vllâ Sapientiæ humanæ. Nec acriter iis ſanè pugnem: niſi quòd neſcio quomodo apud homines vim aliquam habeant & iuuent etiam iſta externa. Quis veterum Theologorum Philoſophiam ſpreuit? vſurparunt imò & Græci & Latini, ſed ſuo quodam fine. Ego ex vſu non iuuentutis ſolùm noſtræ, ſed generis humani putem, trahi & conduci omnia ad metam hanc pietatis: modus teneatur tantùm, & vt hæc diuinis litteris ſeruiant, non vt contrà. De Amphitheatro, philologum aliquid nuper edidimus: & exemplaria mitti iuſſimus ad Clariſs. Torrentium, vnà tecum. Nunc feriamur: niſi quòd Taciti Commentarium recenſemus, & in quibuſdam refingimus, ſed leui manu. Ximenio tuo, imò noſtro, velim à me multam ſalutem dici. quem virum olim pęnè puer Coloniæ vidi & audiui, ſed nunquam pernoui. Doleo, & excitor, non in amorem ſolùm eius, ſed amplexum: ita multa à multis audio de ſincerâ illâ & doctrinâ & pietate. Tu ſi mihi interpres & conciliator amicitiæ illius es, magno me beneficio deuinxeris. Otho Venius à nobis abit, ſed inuitis: inſignis moribus & arte adoleſcens, & cuius manus vſui mihi eſſe poterat ad multa Antiquitatis illuſtranda. Eum commendatum tibi, tamen commendo. etiam meis quem ſcire certò debes tui ex animo amantem. Salutat te I. Douſa. Lugduni Batauorum Prid. Kalend. Iun. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTO-

EPISTOLA LXI.

THEODORO LEEWIO *Consiliario* S. D.

HAVTENVS noster ad te venit: cui vtinam ego comes! Sed valetudo valide vetat: quæ semper anceps, nunc acerba, tenet, ligatque me domi. Alioquin in votis mihi prorsus te videre, te solari, & officium exhibere quod eiusmodi tempora exigunt ab amico. Litteris id feci anteà: sed nescio quomodo momentum hîc magnum habet frons ipsa & ipse vultus. Euripides non vanè mihi visus scribere, Nō serenitatem nautis gratiorem in tempestate aduenire, quàm lugēti amico amicum. Sed & hoc breui, vt spero, fiet. intereà mi Leewi, firmare quæso paullùm, & frigus illud tenebrasque dolorum calface & illustra ad Rationis solem. Ante omnia nouitatis opinionem hanc exue, quæ luctui tuo malè fauet. Miserabili, inquis, genere mortis periit, & quod luctu municipium omne nostrum compleuit. Scio, & adfectu aspectuque primo ipse misereor: sed hîc quoque paullùm te attolle, & secerne à vulgo. Quid illud miserabile? cùm omnia circumspexeris, Mori. Varia ad illam metam via fert, cliuosa, plana, breuis, longa: eadem tamē omnibus quies, cùm peruenêre. Tua per difficilem partum, & velut per nimbos fluctusque delata est in Beatum illum portum: delata tamen. & præteritus labor adeò non grauis illi nunc, etiam gratus. Tu tantùm ne miserare, imò nec mirare. Scilicet id genus Fati non cadit in hunc sexum? non communis ille omnium prægnatium timor? Imò non crebriores alios sermones audias, si in concessum aut conuentum venias muliebrem. Attamen hic nostrûm omnium error: cùm triste aliquid accidit, etiamsi

etiamsi non nouum, habere id vt nouum. Per circumstantias quasdam augemus, polimus, & velut fucum ac lenocinium circũponimus dolori. Peruersi mortales! contrà oportuit: & in omni casu oculos flectere ad communem dispersamq; legem. Non Hagam solùm aut Batauię hunc angulum intueri, aut quid pauculis ibi annis gestum sit: sed diffundere cogitationem per sola hæc terrarum. Conditionẽ tibi pono. Iure non lugebis solùm, sed indignabere vt in nouo fato: nisi alibi terrarum, hac ipsâ horâ, idẽ ille aut acerbior casus. Et tamen cur peregrinêre? reperies exempla eadem, si quæres, in finitimis istis locis. Quamobrem exsurge, & contra leuia ac lusoria hæc Doloris arma, arripe vera. Quid vita, quid mors, quid fatum sit, seriò cogita: scio placari posse implacabilem etiam dolorem. Quid enim hæc vita, quam eripi lugemus? ludibriorum scæna, miseriarum mare. per quod vt maximè ex voto tibi feratur nauis, tamen in multos scopulos impingas, multis vadis obhærescas necessum est. Quid ipsa mors, quam timemus? requies, gaudium, & vera vita. aut siquid in eâ mali, malis tantùm. Quid miseraris traductam ad hanc, optimam matronam, & per fidem salutis suæ velut certam? Iam Fatum quid? ęterna, ab ęterno, in ęternum, dei lex: quam adeò non abrogare fas, vt nec obrogari ei liceat aut derogari. Si ab æterno & immobilis: stulte, quid cum Necessitate pugnas? hoc vnum vinces, vt pluribus plagis contusus vincare. Si à deo: impie, quid quereris? Culpare non potes aliquid malum aut acerbum in eo & ab eo, qui Bonitas & Benignitas est totus. Naturam eius si exprimere vales, nòn meliùs aut magis propritim expresseris, quàm per eas voces. Mortua igitur tua est? debuit. illo tempore, illo fati genere? debuit.

Lex

Lex ita lata : quam fruſtrà ſolicitant & exagitant acumina hodie ingeniorum . non enim mouebunt. Quin nos,qui ſapimus, pareamus potiùs ; & quod neceſſariò patiendum eſt, etiam libenter patiamur . Leuamentum aliquod miſeriarum eſt , non reniti. Cur autem renitamur ? Non Deus ſolùm eſt, qui ita de nobis ſtatuit : ſed & pater. Salutare igitur, bonum, proſperum : quidquid ſenſibus oculiſque noſtris aliter videatur. An illi curæ aut amori nos eſſe non putas ? magis quàm nos nobis. Sed & pueris parentes multa præter votum imponunt, idque tutelæ aut ſalutis cauſsâ : item ille nobis. Hæc mi Leewi ſeriò diſcute & bona fide. leuaberis, ſi oſtium pectoris ſemel Rationi aperies, remoto repagulo iſto vulgarium opinionum. Plura me Hauteni diſceſſus vetat addere : iubebat tamen amor, qui magnus mihi in te ſemper & ſanctus. Vale. Kal. Martiis. ∞. Iↄ. LXXXV.

EPISTOLA LXII.

AMICO *cuidam* S. D.

IRASCI debebam mi **, ſi poſſem. Tu ne vt iter vllum ſuſceperis, non dicam ſine comite me, ſed ſine conſcio ? Hoc verum fuit ? Pectus tuum roga : non dicet id eſſe pro veteri illo & fido inter nos amore. Caput meum hoc tango & teſtor, nullum mihi caput carius fuiſſe tuo. Quid autem ſuſpicer ? arcanam aliquam cauſſam huius conſilij fuiſſe? non inquiro. & ſi ea aperienda mihi non fuit totâ fronte, ſaltem veſtigiis & ſub perſonâ oſtẽdenda. Ego te in meis rebus tale aliquid nunquam celaſſem. An ſubitò hoc tibi natum, & per mortem vnius illius viri ? Hoc potius credo : quia reuera

caussæ

caussæ tibi temporanei alicuius secessus hîc non iniustæ. Noui collegas tuos scio quibuscum res & consilia miscenda fuerint: homines & actiones, parum ad tuum stomachum aut ad nostrum. Interea tamen (quæso hoc volens audi à volentissimo tibi amico) nec nos omnino eam rem celandi eramus, nec certè vxor: quę misera se adflictat Quamquam nos solamur & erigimus: certi non aliud latêre sub hoc instituto tuo, quâm secessum aliquem ab his turbis. Tamen mulieres nosti; (etsi tua sanè prudens, & mariti ex animo amâs) & linguas siue malas siue vanas. Quibus, oro te, in tempore medêre: & ad nos redi qui manere tecum parati abire, pænè dicam perire. omnia, vt ferent res & tempus. Quæ enim tibi caussa eximij alicuius consilij, aut singularis? Confusio hîc & discrimen? scimus: sed & animum tuum nouimus nihil horum metuentem. Denique inter homines istos dum viuimus, obsecro vitam etiam instituamus humanâ hac & communi viâ. Pax aut bellum erit? communiter consilium aliquod capiemus, quod paci huic attemperemus siue bello. At ego tanquam seriò scribo, & quasi monendus mihi sis: quem liquet vsurpasse hanc profectionem animi caussâ; etsi cum angore aliquo tuorum. Quibus etiam, mi * *, consule. & ad suauitatem conuictus illius nostri redi, sine quo tenebræ nobis in mediâ luce. Verè dicam etsi vulgariter, Vita sine te nobis non vitalis. Res adhuc hîc quietæ: sed Brabantia tamen & Flandria raptantur, vt audire te credo etiam istîc. E Galliis litteras iam bis accepi, & quædam in iis noua. vti de Re accipitrariâ carmen, subtilis & nouitiæ inuentionis. Veni & vide, & (quod Constantiam tuam meamque decet) ride. cur enim non spernamus hæc circumfusa & externa, iure iis altiores? Nobi-

lifs. VV. Philippum Sidnæum, & Dierum, ſi vides, ſaluta à me quæſo: & iis indica, per te ſtetiſſe quòd eos non viderim tecum. Certè enim inuitis meis omnibus iuiſſem. Tui valent: vale & tu, & fac vt breui te videamus exſpectatum. Salutat te Hautenus noſter, qui hilariter herè apud me in prandio fuit, ad funus Melonis. Inuideas illis exſequialibus epulis, ſi in tam albo pectore liuor. Lugduni Batauorum x. Kalend. Septemb. ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPISTOLA LXIII. *Lutetiam.*

AVGERIO BVSBEQVIO *Cæſaris Legato,* S. D.

PERIISSE litteras meas nuperas ad te, minùs doleo, quòd de officio meo tamen tibi conſtat. Nihil enim in iis magnum aut ſerium. hoc tãtùm, adfectus mei & cultus ſignificationem continebant: quem à iudicio ſuſceptum, conſtanter ſeruo. At tuæ iſtæ litteræ, quàm mihi gratæ, & in mediis his moleſtiis iucundæ! Præter enim amorem (qui largiter appâret) etiam grauiſſimi teſtimonij tui pondus continent & iudicij de meis ſcriptis. Quod amo magis, quàm probo: quia mihi virium mearum conſcius ego ſum, & modicæ laudis. Fuimus his ſeptimanis aliquot in Taciti Commentariis refingendis, & nouis quibuſdam attexendis, vt vidèbis. exemplar enim Antuerpiâ iuſſi mitti. ſi tamen commodè id poterit per has turbas. Nam caput illud Belgij à corpore noſtro ſemi-auulſum. Ripas obſident, & tormentis aditum nauibus arcent: etſi nautæ adhuc perrumpunt. Nobis mutatio non impendet iam, ſed adeſt: faxit ille Deus vt in bonum. Quamquam hæc ſunt illa, aduerſus quæ Conſtantia noſtra nos armauit: quæ hoc ſaltem mihi pro-

fuit, quòd ab eâ ſcriptione impreſſum animo meo ſenſi aliquod robur. Plures hîc imperant. nec vidi eam rem benè vnquam ceſſiſſe in bellis. Diſcidium etiam animorum præſagio, & motus fortaſſis in ipsâ plebe. Nobis tamen decretum patriam non mutare, ſi mediocris aliquis in eâ ſtatus. ſi nullus, & ſi confuſio tantùm & raptus: quæcunque terra dederit nobis aliquam ſedem. Nec enim liberi pręgrauant, & ſola mihi vxor. Ianum Gulielmium commendaueram tibi ſuperioribus meis litteris, adoleſcentem, ſi quid video, probi ingenij, animi, iudicij. Ei ſi quid benignè facere potes aut dicere, quæſo ne grauêre. Ex iſtâ iuuentute non eſt alius, de quo meliùs ſperē. Itineraria tua Plantinus ſi accipiet, edet. nos qualecumque augmentum auidè exſpectamus. De Thraſeâ meo poliēdo cogitabam, vereor vt tempora permittant. Quidquid tamen ea permittent, mihi certum conferre ad hanc meliorem curam: & quod in me eſt, fugitiuas virtutes retrahere in noſtrum æuum. Valdè me huc incitat etiam tua admonitio, & votum, quo honorificè nimis epiſtolam tuam claudis. Vale Ampliſs. Domine. Lugduni Batauor. x. Kalend. Septemb. ∞.IↃ.LXXXIV.

EPISTOLA LXIV. *Leodium.*

LÆVINO TORRENTIO
V. *ampliſſimo* S. D.

ITA Salus aliquando ſeriò me reſpiciat (nam hactenus quidem adit, abit, & vacillat) vt mihi inſigni gaudio imò robori ſunt tuę litterę, tam amanter ad Plantinum de me ſcriptæ. Te noui, me noui: & hoc ſcio, hunc tam prolixum adfectum non meruiſſe à tali viro. Quid dicam? me meaque offer-

rem & addicerem, nisi iam pridem addicta tibi, nexu quidem & vinclo, quod non nisi atra mors rumpet. Commentatiunculas nostras semestris hic morbus valdè tardauit: morbus, qui per interualla duxit me ad Fati limen, & reduxit. Nec nunc optimè: etsi in optimâ spe, vt medici volunt, & iam in abscessu atque inclinatione sit morbus. Absque eo, iam & Suetonium meum haberes (meum? imò verè tuum, cum tuo integro Commentario, meis tantùm ad oram Notis: præterea, votum tibi & dicatum:) & Dialogos nostros De Rectâ institutione iuuentutis, quibus sermonis partes do Philippo Lanoyo & Papio nostro. Amo enim & amaui rectissimum ingenium adolescentis, dignissimi hac vitâ, nisi meliorem ei Deus destinasset. Plura iubet amor meus, imò ardor: vetat languor, & serum hoc diei, quò litteræ tuæ conspectæ nobis. Excusa. & apud Dominicum Lampsonium item nostrum, cui cis paucos dies vbertim scribam. Officij enim aliqua cessatio apud me per hos menses, non amoris: qui mihi æternus in tales viros. Vale, & salueat à me Læuineius tuus. Lugduni, vt volunt, Batauorum. Postrid. Kalend. Ianuar. ∞. IↃ. LXXXV.

EPISTOLA LXV. *Lugd. Bat.*

BONAVENTVRA VVLCANI,
Vir & collega amice,

CALLIMACHVM, Bionem, Moschum, iamnunc à te accepi: vno partu trigeminos, rarum & felicem ingenij tui fœtum. Publicâ caussâ (verè dicam) tibi debeo: priuatâ magis, quia duos ex iis mihi inscribis, hoc est, immortalem me facis. quo quid homini ab homine maius dari potest?

Viuent enim amœnissimi poëtę illi, quamdiu Musæ: & cum iis tuus labor: & cum labore tuo meum nomen, quod Musæo illi peplo intexuisti amicâ & doctâ nimis acu. Gratias agam aut habeam? referre malim. & tamen verbis quoque nunc dicam, sed paucis & fidis. Emptum me tibi hoc munere; mancipio tuum. & addo improbi hominis priscas illas voces, sed probè & sinceriter: *Quid concupiscas, tu videris: quod concupiueris, certè habebis.* Libros nouitios, quos è diuite bibliothecâ tuâ prompseram, per hunc puerum recipe. De ** Collectaneis iudicium quæris? illud Iuliani scitum profero: * ἔγνων, ἀνέγνων, κατέγνων. Magis ad gustum meum Conuiuialia Stuckij, ex eâdem gente, non ab eâdem mente. Firmiora hîc omnia & lectiora. De Sigma, quod obiter quærebas & videras, ille nihil noui: fortasse nũc ego. Nam quæ in Antiquis scripsi, vacillantia aut falsa. Nõ enim Sigma antiquis Biclinium propriè, vt sensi ego: non diæta aut cænatio tota, vt Cælius: non mensa ipsa, vt Brodæus: sed nisi fallor, certa in cænatione pars seorsum erecta & exstructa ad recipiendum lectum. idq; hemicycli aut lunatâ formâ, quâ littera illa Græca passim hodie in lapidibus & priscis libris. Suggestum, inquam, quoddam ligneum (siue quâ meliore materiâ, non impedio) semirotundum: in quo perpetuus vnus lectus, ad sex septem conuiuas recipiendos. Quod velut dimidiatum triclinium repertum inferiore æuo, ad facilem & magis aptum vsum. Ab Apuleio hîc mihi prima lux, & à me illi. de Psyche, lib. v. *Visóque statim proximo semirotundo suggesto propter, instrumentum cænatorium rata refectui suo commodum, libens accumbit.* Non nominat Sigma, fateor: sed auribus oculísque ingerit quasi nominasset, ita clarè. Semirotundum suggestum ponit, & Instrumentum

Vidi, legi, damnaui.

tum

tum cænatorium appellat. quid capere aliud eſt, quàm hoc Sigma? Triclinij enim certè non illa forma. Radium mihi etiam aliquem, etſi à tenebroſo æuo ſcriptor, allucet Ditmarus Epiſcopus libro IIII. Chronicor. De Othone Imperatore: *Imperator*, inquit, *antiquam Romanorum cupiens conſuetudinem reuocare, magnâ ex parte iam ſuis deletam temporibus, multa faciebat quæ diuerſi diuersè accipiebant. Solus ad menſam quaſi ſemicirculum factam, loco ceteris eminentiore ſedebat.* Quod libens item rettulerim ad Sigma: ſicut illud ad Principalem morem, quòd ſolus, quòd loco eminentiore. Sed menſam ipſam ad Sigma, lunatâ item formâ fuiſſe hinc diſcis. parte dico eâ, quâ conuiuas tangebat: nam illâ, quâ alios, fuerit lineâ ſanè rectâ, ad miniſterium & adſtitionem puerorum ſcilicet aptiore. Et quanquam de mensâ hîc Ditmarus: non tamen eam ſolam veniſſe in id nomen (eruditiſſimo Brodæo ſcriptum:) peruincit Sidonius, qui in his verſibus diſcriminat clarè:

Non tibi gemmatis ponentur prandia menſis,
Aſſyrius murex nec tibi ſigma dabit.

Ita omnino lego, non *Signa*, vt vulgò. Idem alibi nominat, & oſtendit duplex fuiſſe, Æſtiuum & Hibernum.

Cominus aſpicitur vel prima vel extima turris:
Mos erat hic dominis hibernum ſigma locare.

Vbi Locandi verbum refutat item Cælium, Diætam capientem ipſam. At ea non transfertur, non locatur in turre. Cetera, quæ huc faciunt, aut ego aut Stuckius iam diximus. De Antecænâ etiam ambigo, quòd ad vocem. Macrobius ſanè ita: ſed in Apuleio & Iſidoro tuo Antecænium, ſiue multitudinis caſu Antecænia reperio. quidni rectè, quo flexu à Scænâ Proſcænium? Ille libro II. ſic: *Prorſus*

gladiatoria Veneris antecænia. Alter lib. XX. *Merenda est cibus qui declinante die sumitur: quasi post meridiem edendus & proxima cœnæ. vnde & Antecænia à quibusdam dicitur.* nisi si hîc vtrobique Antecæna reponenda: quod haud temerè putem. Salue iterum mi Vulcani: iterumq́ue tibi à me gratiæ. quas promam semper & recondam, habebo æternùm & debebo.

EPISTOLA LXVI. *Lutetiam.*

IANO GVLIELMIO S. D.

SERIÒ ægrotabam, mi Guilielmi, tamen expressit amor vt scriberem: non miraberis, si paucis. Hepatis enim acer nec sine discrimine morbus est, qui me septimanas iam aliquot adfligit: quam partem ad vitam eiusq́ue munia principem esse, non ignoras. Litteræ tuæ nuperrimæ suaues. celasti in iis me de Epistolâ in Sigonium, quam missam tamen è Britanniâ vidi. Gaudeo conspirare te mecum: cuius iudicium super eâ Consolatione credo te iam vidisse. Sed tu, sodes, cur non acriùs paullo egisti hanc caussam? Debebas. & sine adspectu illius, quem nimis attollis, falsę huius prolis patrem. Agnosco stilum, disiunctum, otiosum, lentum: & illam (audeo apud te dicere) Sigoneitatem. Quid sibi volunt Itali? Transalpinos omnes esse fungos? Scilicet nemo nostrûm inter oletum illud diiudicet, & Tullianam myrrham. De Re Accipitrariâ nouitiæ & acutæ inuentionis carmen accepi: legi mihi iussi per hunc ipsum morbum. placuit. Gratias quæso à me auctori & datori nuntia. cuius mihi laudes gratæ, eò imprimis, quòd iunxit me laudatissimis illis viris. De P. Fabro: gaudeo mihi impositum. Tamē scripseram etiam aliquid ad Cuiacium.

cium tu purga. Tacitus noster prodit, & nouæ ad Historias reliquosque libellos Notæ. sed Notę tantùm. plura valetudo vetuit, & hæ turbæ, quæ rerum & mansionis nos faciunt incertos. Saluta Brissonium, Memmium, Scaligerum, & tu salue quidquid me erit. Constantia nostra iterùm prodit, cum Præscriptione aduersus quosdam, qui in εὐσεβείᾳ ἀσεβεῖς. Critica omnia nostra imprimuntur vno volumine iunctim, quibus noua quædam addemus, si valeo & viuo. Lugd. Bat. XIII. Kal. Octob. ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPISTOLA LXVII.

IACOBO CVIACIO IC. S. *dico.*

SÆPE mihi de te sermo, Cuiaci clarissime virorum: apud te adhuc nullus. Hoc pudor vetuit: illud iussit amor & admiratio tui. quæ non apud me solùm, sed apud omnes in quos scintilla aliqua diffusa lucis melioris. Et eualuerunt tandem hæc duo, vt abrumperem ingenitum mihi modestiæ vinclum: & iter ad amicitiam tuam struerem, sine vllis cuniculis, apertè. *Perit enim procari, si latet*, aiebat ille: & sæpe iam litteris nec vnis nec vnius, spes imò fiducia mihi facta mutui tui adfectus. Quæ non me fallet: si noui humanitatis veræ genium, qui spirat in tuis scriptis. De rebus meis si in hoc aditu amicitiæ aliquid quæris: cetera commodè agimus, nisi quod inter eos, quibus rerum bonarum non magnus sensus. Bella etiam & tumultus, quibus inuoluimur, fieri non potest quin interdum & tangant nos & angant. Si de studiis: Commentarium Cornelianum vulgamus iterùm, sed pleniorem. addimus enim in Historias & adiūctos libellos. Vtinam autē fas polire mihi eum

præsentis tui limâ! Quia non licet, velim tibi animus otiumque sit vel per litteras dirigēdi me, corrigendi. Labimur enim, Cuiaci, in hoc genere ego aliјque: & illa tua velut propria laus, exacta certaque esse quæ semel ex adyto tui pectoris profusa. Paramus etiam de Amphitheatro seu Venatione libros tres, vt fiant legitimi Saturnales quinque. Nescio quid pręterea in Liuio nuper exorsus: quod pergam detexere, si auxilium mihi paullò firmius librorum. Duo tresque apud me sunt: sed quasi de compacto consentientes. Tu, Vir maxime nostri æui, si dignum me habes quem redames, quem rebus item tuis consiliisque (de litteris loquor) participes, in cælo me collocabis nouâ apotheôsi. Ios. Scaligerum quem scio me tantum amare quantum tu, & quantū te (liberè enim addo,) ex animo salutes velim: cuius libros De emendatione temporum auidè, auidè exspectamus. Nisi ambitiosum sit, includam in eandem salutem magnum Brissonium, Puteanum, Fabrum, Pythœosque, viros clariss. & ideò mihi quoque famâ notissimos. *Amare* autem *liceat, si potiri non licet.* Vale Vir clariss. Lugduni, vt volunt, Batauorum. III. Non. Octobreis.

EPISTOLA LXVIII.

THEODORO LEEWIO *Consiliario* S. D.

DISTVLI ad te scribere, Vir Clarissime, non libens. Morbus meus hoc fecit, qui non sine discrimine etiamnūc me vexat. Ego fero: & æquissimo animo exspecto illum diem, quo Imperator hoc corpore, imò carcere, me soluet. Obstructiones sunt quæ me tenent, internæ inflammationes, nescio quæ arcana alia symptomata, ad quæ medici ipsi trepidant & caligant. At non ego. scio hanc legem

gem vniuerso humano generi datam: nec magis mirum aut nouum mori hominem, quàm nasci. Denique quid est quod in sęculo hoc me teneat aut delectet? Publica video: pessimè habent. Priuata: etiam in iis suæ cruces. Melonem nostrum tibi gratum fuisse, mihi gratum. Sanè bonos & eximios aliquot habui hoc anno. sed quid? ego, velut Tantalus sitit inter suas vndas, esurio inter medios melones. Nec gustare quidem mihi fas, ob hunc morbum. Constantiam nostram recudit Plantinus. pauca mutata aut addita præter Epistolam, quam videbis. Exemplar Latinum Seb. Gryphio nostro dabis, cui ex voto debeo. Belgicum vxori tuæ seruiet: si tamen hæc ad sapientiam illius sexus. Sed tu, si tanti est, interpretando iuuabis. Ego te illamque saluere ex animo iubeo. nam longior scriptio mihi non facit. Valete vterque. Leidæ, IX. Septemb. ∞. Iↄ. LXXXIV. hodiè paullo rectiùs valere visus sum.

EPISTOLA LXIX.

MARTINO LYDIO. S. D.

VALDE me, Lydi, de scriptiunculis meis vrges: vtique de Thraseâ. quod nollem. Cur enim eæ tanti? & si essent, non certè differrem, si otium aut vires mihi tempora darent & hæc valetudo. Quæ nunc quidem (deo magno gratia) præter spem melior: sed infirma tamen ancepsque: & quam fouere ac vegetare per quietē debeo, quàm meditatione aut scriptione infringere. Paratus sanè magnâ ex parte Thraseas, fateor: sed limam tamen exspectat & extremam illam manum, quæ mihi quidem maximè in labore. Cetera enim impetu & calore quodam scribimus: iudicij hîc res

est & acrimoniæ, & intentionis. Materiem ipsam vide, grauem, seriam: an præcipitanda tibi ea videtur, & in pugnam aut aciem vocanda mea fama? Futurum id enim certè in rebus illis sublimibus, nisi omnia non benè solùm dicta, sed etiam cautè. Sæculum hoc noui, contentiones & variantes sententias, quæ vbique vigent. & vt veram liberè maximè exprimam (non enim vnquam deterrebor:) videndum tamen vt verbis & tempore id faciam opportunè. Festinare in alio quouis scripto possim fortasse, & debeam: hîc non nisi maturare. At de Agellio, ecce magis me tibi facilem. Etsi enim H. Stephanus iamnunc eum dedit: tamen non spicæ mihi solùm multæ, sed fasces reliqui, quos carpam ex Attico eo agro. Itaque Plantino vltrò iam locutus sum: nec differemus, si cursum typographiæ eius non sistent aduersi isti venti. Nam Antuerpia si amittitur, optimi viri res in arcto: nec facilè de sumptibus expediat aut papyro. Quamquam id quoque curabimus. Sed tu mi Lydi, quando in Frisiam? Gratulor enim tibi hoc otium, non otium: honestum tibi, vtile futurũ iuuentuti. Meo voto & electione iampridem tibi is locus apud nos fuisset, & Dousam habeo crebri iudicij huius mei testem. Sed Deo aliter visum: qui te meq; ad salutem foueat & firmet. Vale Vir amicissime. Lugduni Batauorum. IIII. Kalend. Iul. ∞. Iↄ. LXXXV.

EPISTOLA LXX. *Brugas.*

VICTORI GISELINO S. D.

ITANE litteræ à Victore? tandem, tãdem. Quod in gaudio improuiso, vix credidi ipse meis oculis cùm legerem, manibus cùm tenerem. Itaque verè scribis, pro bonó tibi cessit peruicax cessatio:

quia in morem abiisse videbatur,& desiisti flagitari. Imò præscriptio tibi iam pænè proderat (si Iurisconsultus esse vis) nisi hęc interrupisset scriptio. Sed vide vt non specimen solùm emendãdi nobis præbeas, sed re emendes: nec gustum modò, sed rectam plenamque cœnam. Aliàs, quò aréti mihi & sitienti pauculæ istæ guttæ, si venam tu iterùm interclusurus es huius suauitatis? Sed non facies: quia non vltrà ego facilis in ignoscẽdo, vel te auctore. Quòd si iram etiam meam contemnes: quid? quid? Veniam videlicet ipse, & iterùm te mihi adserã subtractum non bonâ fraude. Trellæo illi dij omnes benefaciant: qui adiutor tibi, vt opinor, & interpres honestissimi muneris. Sed ad carmen eius suadésne rescribam? nec enim hominem satis noui aut mores. De scidis reciperatis, noua & mira. Sed siue illum pœnitentia (nõ enim pudor) furti subiit: siue eum apud quem deposita: tibi quidem ex animo gratulor de receptis. Vide, vt te vnà cum illis. Nam certè, mi Victor, indignantur iam pridem nostræ deæ desertas se à te, illo militiæ suæ principe olim & antesignano. Purga: & ostende emansionem hanc fuisse tantùm, alendis ingenij viribus, & velut quiete irrigandis. De Plinio, ego quidem valdè sum auctor. Nec excusa. velis modò, fides mea interueniet de successu. Plantinus ædes hîc emit, Typographiam instituit, & videmur effecturi vt stipendium ab Ordinibus accipiat honestum. Fortassis ea res eriget excitabitq, me ad studia aliâs sępe languentẽ. Laco noster, vt audio, planissimè periit: nec deseruit illum præeuntem Nemesis, etsi pede claudo. A Cuiacio benigna multa ad me & honora. Gifanij Agellium excudi audimus. quem ego scriptorem ante quattuor menses ad Plantinum miseram, seuerè & anxiè correctum:

curque

curque omiserit aut dimiserit, ne nunc quidem scio. Nec quæro sanè aut curo. Nam si mens aut otium mihi, satis multa in aliis scriptoribus quæ agamus: ne eripiam hanc patri prolem, iam certè nubilem & plus quàm quindecēnem. Scis quid ille semi-Italus questus de filiolâ suâ nuper: non sine risu meo, credo etiam vestro. Quem mihi commendasti, cupio omnia: sed nihildum ego aut Dusa extricamus. Nam de Plantino quam ei spem ostenderam, profertur in eius aduentum, id est ad initia veris. Antè nihil statuere de domo suâ vult, aut potest. Dusa noster Commentarios ad Petronium scripserat, nunc totus in Historiâ concinnandâ suæ gentis.

EPISTOLA LXXI. *Londinium.*

IANO DOVSÆ V. N. *Salutem opto.*

AN potiùs linguam? ista enim deest, qui tamdiu siles. Vindictam talionis merebare: sed noster amor si non maior, certè acrior: procatur, & lacessit te vltrò. Valemus ego, tui liberi, tua vxor. non meæ Musæ, quæ frigent absente suo Sole. Exorere. & aut vultu tuo coràm calface; aut illinc saltem radios & stricturas aliquot per epistolam mitte.

EPISTOLA LXXII. *Antuerpiam.*

IOHANNI MOERENTORFIO S. *dico.*

VXOREM ad te redeuntem, mi Moerentorfi, quî dimittam sine litteris? Ægrè eas scribo, fateor: sum enim in alienâ vrbe & domo: scribo tamen. siue quia debeo, siue quia valdè volo. De filioli tui apud nos obitu socer, credo, iam scripsit.

Ego

Ego te ſoler? animo facio: verbis nunc non licet, nec opus eſt, ſi firmitudinem animi tui probè noui. Sæpe eam in litteris ad ſocerũ adſpexi, ſed in alienis rebus: te illa deſeret in tuis? Non opinor. præſertim cùm ita placita tibi ea virtus, vt per eam Conſtantia etiam noſtra: quam non legis ſolùm auidè, ſed vertis. Vidi enim ſpecimen, & probo. illud vellem, plus aliquid tibi permitteres, nec veſtigia vſquequaque ſermonis Latini premeres pede tam certo. Arta per hanc curam verſio, aſtricta, tenuis, ſæpe obſcura. Eſt ſuus videlicet cuique linguæ Genius, quem non auellas, nec temerè migrare iuſſeris in corpus alienum. Quàm multa Latinè breuiter ſcripſerim; quæ ſi totidem verbis transferas, ſentẽtia nec plana ſatis, nec plena ſit! Quàm multa rectè & altè: quę in aliâ linguâ iaceãt, aut vacillent! Quod iis præſertim euenit, quorum ſtilus paullò magis ab eruditione habet & à curâ. Iam alluſiones illas, annominationes, flexus, & in vno ſæpe verbo imagines, quæ tam dextra mens vertat, vt eadem vis iis aut Venus? Exorbita igitur: & hoc erit rectam in vertẽdo viam tenêre, viã non tenêre. De pecuniolâ Facuenſi grata tua cura. expediemúſne aliquid à nummario hoc tricone? quidquid erit, tibi debebo. De ciſtâ ſcriptoriâ, ô gratum & opportunum tuum munus! planè eâ egebam. gratiam tibi meæ Muſæ. Tu tam benignus in nos ſalue; & vide vt validum te reperiat valentula iam tua vxor. Delfis, III. Idus Sept. ∞. Iↄ. LXXXIII.

EPISTOLA. LXXIII.

GEORGIO BENEDICTI.

ET carmen tuum valdè mihi gratum, mi Georgi, & beniuola memoria mei. ſed illud longè gratiſſi-

gratissimum, quòd valens & incolumis appuleris ea loca, ad quæ missus es velut ad mercatū artium seriarum. Philosophię dico, & inprimis Theologiæ, ad quam postremam, non actiones solùm omnes tuas, sed cogitationes necessum est collineare. Quæ tamen ipsa, quoniam sine pietate & puritate nulla est; caue, te quæso, ne quid labis aut maculæ trahas ex cœtu iuuentutis maculosæ. Fuge illos, fuge, qui liberioris vitæ obtentu ad licentiam trahunt: quæ vna ianua & aditus ad omne scelus. Magna non frustrà nobis de isto ingenio tuo pollicemur: tu vide sollicitè, ne id deprauent praui. In flexu ipso ætatis es: in quo si non laberis, speramus te inoffenso deinde cursu pertingere posse ad metam. Vale. Lugduni Batauorum. ∞. Iↄ. LXXXIV. Deus te seruet, in quo & à quo omnis salus.

EPISTOLA LXXIV. *Lutetiam.*

IANO GVILIELMIO *meo* S. D.

EGO verò Quæstiones tuas iam antè videram, & legeram cum curâ. An gemmæ hæ non luceant? an nos celentur? itaque non itero apud te iudicium meum, quod apud alios nusquam celo. Si tamen de alterâ editione cogitas, sunt minuta quædam quæ te monebo. Quid ni moneam? amici hoc est: & vtinam id mihi iuueni factum in meis scriptis! Quamquam reuera tua iuuenile nihil spirāt, matura, adstricta, grauia: nisi quod à iudicio tuo abeo in pauculis locis. Itaque abi, nec festinationem mihi excusa, quâ nihil peccas. Noster, ille noster, etiamnum Lutetiæ? & quando tandem videbimus in luce illas Noctes? sanè longa & difficilis satio in hoc Agello. & metuo vt acerbi etiam fructus, incusante & incursante Oberto. Doleo. sed videor

tamen

tamen de his ſtudiis noſtris poſſe dicere

* Δίκη δίκην ἔτικτε, καὶ βλάβην βλάβη.

* *Litem peperit lis, noxa item noxam ſerit.*

Impudentiâ id fit & ſcęuitate quorundam, qui perfudêre animum ſcientiâ, non imbuêre. Gulielmi Furnerij, ad De verborum ſignificatione, vidimus: probum, & ſine ambitione doctum planè opus. Faueo, admiror, amo. Petri Fabri Ad Regulas áuidè exſpecto: nec inducor vt lædi me credam poſſe ab eo viro, non certè ſi me nouit. Quid tamen eius ſit (nam è Coluio noſtro inaudiui aliquid) liberè. vt oportet, ſcribe. Ego æquiter punctiunculas aliquot ſtili eius feram, qui ſæpe me iuuit. Errico Memmio viro ſummo, (ita dudum ſentio) meo nomine indica: ſcriptum ad me ab Egmondo de oblatis Notis aliquot in Tacitum. ſed litteras eas tardè, imò ſerò redditas: itaque non poſtulaſſe eas me, habere tamen ei gratiam, proinde ac ſi impetraſſem. Dicare me ipſi hunc animum, & ſine fuco amorem. Clariſſimo viro Claudio Puteano, iam diu etiam laboro, vt animus meus innoteſcat. ſcio illum eſſe inter lumina illa Galliæ: & velim valdè eum à me ſaluere. Sed tu, mi Gulielmi, quid agis? quid cudis? vt enim vegetum ingenium tuum eſt, non ceſſas. Perge quæſo te gnauiter in hac viâ, quam ad æternitatem tibi ſtrauiſti. De Scaligero, doleo ſiue indignor eſſe nebulones, qui conuicientur & obſtrepant viro, quem non lædant (* ἄτρωτοί γε θεῶν παῖδες, ait Pindarus:) ſed nos per eum, & curſum illum impediant bene monendi & ſcribendi. Et quis, obſecro, ille Inſulanus, qui iactat etiam reges? Me pariter morantur interdum, & turbāt hæ peſtes. De Ioſiæ Merceri Nonio, gratū. vrge vt promat. Ad Augerium Busbequium credo me nunc aut certè breui ſcripturum, cum teſtimonio quod tibi debeo. Nicolao Fabro, Pythœis, Paſſera-

* *Inuulnerabiles deorum liberi.*

Passeratio, multam à me salutem dicito. Vale; & salue à Dousâ nostro. Lugduni Batauorum xv. Kalend. Iunias, ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPISTOLA LXXV. *Noribergam.*

IOACHIMO CAMERARIO *Doctori Medico*, S. M. *precor.*

EXHILARARVNT me litteræ tuæ solo nomine & adspectu. Grati mihi semper Camerarij, ob vnum illum virum, quem Germania vestra habuit sine pari: & tu meritò inter eos, cuius beniuolentiæ in me olim signa non obscura. Libellum à te missum falsi Ciceronis, cum iis quæ adiuncta, accepi & legi lubens. O duram frontem Sigonij, qui hoc pertendit! sed sentire eum ita seriò, vix fides. Quid autem ais de altero illo Ricconi responso, si vidisti? satin' vt acriter & veris armis in Sigonium itur? Ait non obscurè, illum ipsum auctorem esse laudatæ Consolationis. Vide & ride hoc bellum Italum, cui me non misceo. Vt quid enim? mihi tam clarum est quàm Solem illum lucere, scriptum hoc nouitium esse & improbæ nimis spei. Nec dissentient, scio, docti. Sigonio ignoscere possumus, si agit suam caussam. etsi metuo ne labecula aliqua ab hac re offusa priscæ illi gloriæ. Ita fit, si quis eam non habet cum modo. Nos Tacitum recudimus, & Constantiam in quâ Notas aliquot adiunximus, ad reprimendas calumnias quorumdam: quarum hoc sanè sæculum ferax. & eâ re tardari nos ad nouum aliquid pangendum non negamus. Andreæ Dudithij per te litteras accepi; viri magni, alti, & de quo illud possim

——— * πεπλασμένον ἐκ Διὸς ἔργον.

* *Effictus ex Ioue ramus.*

Saluēat

Salueat à me,& tu vnà amicissime Camerari. Lugduni Batauor. XVI. Kal. Iun. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA. LXXVI. *Biturigas.*

IACOBO CVIACIO IC.

NON ipse contentus in amicitiam tuam penetrasse, aliis ecce fores aperio, quasi in eâ vetus. Iuuenem hunc tibi commendo, familiarem nuper meum, oris & ingenij probi. Commendo autem ita, non vt ad interiorem illam amicitiam tuam admittas (aliis seruetur aditus ad illa adyta) sed ad externam hanc notitiam, quæ in adfatu posita & adspectu. Hæc enim illi sufficit: & adolescentibus id ætatis satis gloriæ, Vidisse, Couenisse. Quamquam hic etiam Audisse referet: quæ vnica illi caussa Biturigas, imò Galliam, petendi. Tu mi Cuiaci illum, vel meâ causâ complectere, & me omnino, qui æternùm tuus. Lugduni Bat. Non. April. ∞. IↃ. LXXXV.

EPISTOLA LXXVII. *Lutetiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO FRANCISCI F. S. D.

IAM vir es, laudo. Binas à te litteras accepi, tu à me nullas: non culpâ tamen nostrâ (scripsimus enim vbertim nuper) sed Legatorum qui diem ex die ducunt, & more suo morantur. In eorum enim comitatu I. Esychius noster est, cui fasciculum dedimus. Valetudo nostra infirma, incerta, non etiam animus, cui fixum parêre & sequi magnum illum Deum. At rumor ille falsus, qui vos terruit de meâ morte: qui tamen idem Brugis & Leodij sparsus, ne mirer apud lôginquiores Gallos. Homines de meo

capite possunt ludere, statuere tantùm supremus ille Princeps. Ego mortem non timere dudum didici: quin vt hæc tempora & languores mei sunt, propior sum appetenti.

——— * Κρεῖσσον εἰσάπαξ θανεῖν
Ἢ τὰς ἁπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς,

*melius est semel mori, Quàm continenter in diem affligi malè.

ait Æschylus. In studiis quòd pergis & perseueras, gaudeo. quid sequendum tibi, reperies in litteris meis primis. Passeratio sedulam operam da: qui vna columna labenti nunc Scholæ. Nam vetus sanè Parisiensium doctorum gloria valdè flaccuit & imminuit. Sapientiæ studia & virtutis ne omitte. Pietas tibi in mente, modestia ante oculos & demissio animi: ad quam numquam satis te horter. Illa fundus bonorum omnium & fundamentum: nec pestis alia plura ingenia abripuit, quàm Confidentia & ęstimatio sui. Tu abstine. Reuera enim quid sumus? quid scimus? Quò longiùs progrediere in scientiæ verę viâ, tenebras & circumfusam caliginem magis cognosces ingenio humano. De me ne labora, si quidam inuideant aut carpant. An ego eximius sim inter homines qui sunt, qui fuêre? Omnes qui excellere aliquâ in re conātur (non enim dicam qui excellunt) statim adflauit & adussit maleuolentiæ ista aura. Cita veteres, reperies. circumspice hodie nostros: idem. Quid miraris si Marculus aliquis hoc in me faciat, aut Lacon? Mihi sententia de me, non nisi apud me fertur: nec quis sim, alium rogo. Interno isto iudice si probus audiam: quid addent aut dement mihi hi sermones? Nec famam tamen sperno, aut neglego: sed hoc te moneo, non esse eam nostræ potestatis. ideò inter externa habendam, & in momentum nullum ad beatam tranquillamque vitam. Quis sim, in me situm est: qualis audiam in vano isto vulgo. Sed ad te redeo. Iuxta Sapientiæ

studium

ſtudium, ſtilum cole & exerce:qui diuæ illius fidus & neceſſarius adminiſter. Quid enim recondita illa aliis proderit, niſi ſpargere & emittere ad plures eam poteris felici quadam pennâ? Stilum autem, meo iudicio, Plautus & Cicero tibi perficient:aptâ quadam,& quã ex me ſæpe audiſti, mixturâ. Æuum tuum vides? propera. nõ aliud magis idoneũ diſciplinæ. Auum tuum vides? item propera. infirmus enim ille tibicen, qui te ſuſtentat. Morbi & languores cottidiani illum vrgent, facturi aliquando quod minantur. Quis autẽ ſtudiis tuis gubernator, amiſſo illo? Nam & ego ſanè infirmus. quo tamen viuo haud ſpero quidquam tibi deerit. Vale. & veram virtutem noſque ama. Lugduni Batauorum. XVI. Kalend. Ianuar. ∞.IↃ. LXXXIV.

EPIST. LXXVIII. *Aurelianum.*

EVERARDO POLLIONI. S.D.

ERGÓNE in Galliâ tam diũ es, & ſiles? Siue adfectum meum in te reſpicis, ſiue conſuetudinem quâ domi meæ vſus:peccas. Nam me certè vel morbus excuſat, qui quattuor iam menſes perpetim me vexat. Et tamen cum miti arbitro tibi res eſt. ſcribe, & excuſaſti. Loca illa quî placent? quî homines? Probi illic, ſcio, improbique:ſed hos, mi Pollio, vita: & in primis ſi qui nequiores aut leuiores. quæ vetus gentis illius nota, & nunc per bella, per tumultus, auxit valdè. At illos (probos inquam doctosque) elige & excerpe:his adhære:linguam ab iis diſce & mores. Vt aromata odorem ſemper aliquem adfricant tangenti: ſic boni & modeſti, auram aliquam ſuæ virtutis. Inter hos Aureliani (illic enim agere te cenſeo) Furnerium anteceſſorem habeo: quem virum probum eſſe audio, penitus doctum è ſcriptis ſcio. Si potes, illi innoteſce: & ſi gratum eſſe

putas, à me saluta. Pestem in iis locis sæuire accipio, nisi si iam desæuiit hoc frigore & hac hieme. fuge contagem illam, quãtum humaniter potes: sed ante omnia pestes illas animorum, sodales malos, qui fraude & arte inrepunt & inrumpunt. Plura, cùm rescripseris. Nos enim adhuc in morbo: nec sine discrimine, nisi clemens ille Deus auertat. qui virtutem modestiamq́ue tibi seruet, & nostri amorem. Lugduni Batauor. XVI. Kal. Ianuar. ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPISTOLA LXXIX.

MART. LYDIO. S. *dico.*

SOLICITVDO tua de valetudine meâ, non magis mihi noua, quàm amor tuus, quem iamdiu ostendis. Vtraque grata. consilium etiam, quod amicè adiungis contra vim melancholici morbi. Sed mihi, mi Lydi, non planè capitalis ille morbus, non inquam vera Melancholia; sed tantùm suboles eius, flatuosa illa hypochondriaca adfectio, longa & sæua nihilominus, nisi quòd cerebro & menti adhuc parcit. Quæ constant mihi, nisi erro. Nam in hoc ipso morbo illud mirum, quòd cùm maximè desipiunt, sapere maximè sibi videntur: & ita aberrat à se mens, vt se nõ quærat. Libellum quem dicis Aloysij Luisini, vidi numquam. argumento certè iamnunc placet, nescio an tractatione. De Thraseâ meo aliisq́ue scriptis, quæso minus vrge. In morbo hoc nisi morbidum quid possim? & ego me ne sanum quidem ad scribendum scio accedere, nisi cùm vegeta mihi mens & acris. Cum calore quodam nostra illa pangimus, non minùs quàm poëtæ. At nunc frigeo & rigeo, anni tempore & morbo. Ego mortuus in Galliâ & alibi dictus sum,

vt ex litteris non vnis intellego: falsò. Vtinam tam falsò I. Guilielmius noster, quem emigrasse scies Iulio mense Auarici Biturigum, correptum ardidâ febre. Item C. Sigonius in Italiâ abiit, reliquum in eâ gente lumen. Herè mihi dictus Cuiacius idem fecisse, nec tamen certò. Quid ais? nónne funestus & fatalis ingeniis hic annus? videtur. De me, Deus ille & seruator meus videbit: qui nec præter mentem meam hac in re aliquid statuet, nec præter votum: Obsecro enim quid nos teneat aut liget in hac fæce? Nihil me: qui magis magisque in dies video & rideo furorem Principum & vulgi. Etiam priuata si introspicis: miseriæ, & angor, & languor: & cum Homero

——— * δέχεται κακὸν ἐκ κακοῦ ἀεί. * Mæror subit ex mærore.

Quæ tamen Christiani meritò ferimus, quamdiu Deo illi visum, qui explorat & expurgat nos per hunc ignem. Tu vale. Lugd. Bat. XVI. Kal. Ianuar. cIↃ. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LXXX. *Romam.*

ROLANDO WINCELIO S. *mitto.*

ME quoque certè accendit ad redamandum amor hic tuus, cuius scintillæ exsiliunt & emicant in omni epistolæ tuæ parte. Quem quod meritum meum siue aluit, siue accēdit? Nam quod magni æstimas hoc nescio quid litterularum, quod in nobis est; vide mi Winceli, ne abducat & seducat te adfectus. Voluimus sanè quædam in publicum; sed adolescentes, nec annis aut iudicio satis adhuc firmi. Quibus, benignè mecum agitur, si venia à Lectore tribuitur; nedum vt cumulus iste laudum. At tu tamen ea extollis, & cum aliis quibusdam errorem erras, quem negare mihi non possum

esse gratum. Posteritas saltem (vt ille inquit) ita de me meisque aut erret, aut iudicet. Nam viuus certè iudicia multorum experior valdè in me prona. Quorundam etiam aduersa, fateor. & cur offendar? scio quòd sæpe meritò. Lapsi enim non semel sumus, præsertim in iuuenilibus illis scriptis: quæ tamen nunc reprehendo & retracto, & à postremâ hac incude firmiora erunt, nisi fallor, contra malum dentem. Sed cur tamen in me iniqui? Dent mihi aliquem ex omnibus æuo nostro Criticis, qui non peccent; & flageller ego solus. Sed hos omitto. illud tantùm instillo: si temerè arroserint,

——— * κἂν μῦς δάκοι ἄνδρα πονηρόν.

* Etiã mus momorderit virum improbum.

Sed libentiùs ad beniuolas & amicas animas deuenio, in quibus te auctore dehinc censeo Illustrem Gondosaluum Pontium, Neapolitani Proregis nepotem: cui quid nisi gratias agam pro adfectu? addo etiam redamare me iure, etsi ignotum. quomodo enim non, qui tam benignè prouocat? De Mureto summa mea opinio est, & erit: & felices vos sanè illo doctore. Patria nostra porrò turbat: nec scio quando nobis adfulgebit tranquillitatis ille sol. Itaque nos etiam sæpe frangimur: nisi quòd conatus solari me meosque Belgas sum nupero De Constantiâ scripto. quod scire equidem velim, quî faciat ad Italorum teneram saliuam. Vale mi Winceli. iam enim interpellor, imò auocor. Non. April. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPIST. LXXXI. *Rhotomagum.*

VICTORI *meo S. dico.*

QVOD deficientibus aspersa frigida, hoc mihi vestræ litteræ. Releuant recreantque labentem me, & virium adspirant nouam auram. Hem,

amor quid potes! tu honeste, tu vere, & qui semel in puro amicitiæ solo egisti radices. Intemperies mea adhuc me tenet. ita enim veriùs appellitare videor posse, quàm morbum. Cetera valeo: calor tantùm molestus in hepate, mesenterio, & pænè dixerim venenatis in eo venis. Eæ sunt, eæ venulæ, quæ pugnam mihi cum stomacho mouent: quę calorem eius succumque ad se trahunt, mala vi aut fraude. Capútne alterum de Melancholiâ Rondeletij tui legisti? is purus putus meus morbus. Myrchialem Arabes, nisi fallor, appellant. Pugno sanè cum eo strenuè, & abiecisse sæpe videor, sed vt Antæus quispiam, virescit & resurgit. Frigidis iuuari imprimè videor: sed crebra & continens eorũ vsio, scis quàm non ventriculi ex vsu. Hic nodus. habes ei cuneum? an tu quoque cum veteris Scholæ medicis obhæres? Dico, veteris. nam isti noui à Paracelso, auxilium pollicentur ab Vitrioli aceto. Frigerare id aiunt, penetrare aperire; & simul robur addere visceribus & membris. Et sanè (iram & vocem comprime) iam vtor, successu non infelici. De exitu videbo: si iuuare ita porrò pergit, ego inuentorem hunc deum. Phlebotomiâ nuper etiam vsus eram, & iuuit valdè. sed quid dicam? Vt ille in Ætnâ ignis interualla sua habet, & cùm desæuiisse creditur, redit: ita meus iste. Quem nisi breui tollo, me tollet. Quid refert? generosa & Herculea hæc ad cælum via est, per æstum & per ignem. Ego, mi Victor, iamdiu paratus ad hoc iter: nec cum alio adfectu minor mihi pugna, quàm cum metu mortis. Vitam habeo, velut hospitem. si manet, non eiicio: si abit, non teneo, nec pænulam scindo. De Modio, grata mihi narratio. Faueo & faui iamdudũ illi ingenio: nec (cùm à paucis vobis abij) in Belgio habeo, cui factũ velim magis.

Placent mores & indoles, & (constet sibi tantùm, nec transuersum eum abripiat aliquis Lacon) fructus, scio, dabit studiorum. Sed cur ad me non scripsit? cur ne salutem quidem adscripsit? Peccatum largum; siue illius qui dicere omisit, siue tuum qui scribere. De Lacone quid? trepidas in aduentum eius & palles? Sta tantùm: spondeo tibi, fugit. Nihil eo homine * κροκοδειλότερον. Scelera hoc faciunt, & occultum illud in pectore flagellum: quod commouet, quisquis eum constantiùs aspexit. De Apuleio & Pintiano, curæ habebo, imò iam habui: & indica siquis alius tibi à viuo mortuoque me vsus. Dousa in Angliam abiit legatus. Mihi, si vires paullò magis firmæ, (nam atrophia quædam coniuncta cum hoc languore) decretum Vbios excurrere, priuatæ meæ rei caussâ: & illinc Eburones, ad acidos fontes. Mira iis vis dicitur, & propria in hunc morbum. Videbo. & pro valetudine omnia faciam, pro vitâ haud multum. Mori enim mihi non graue, graue tabêre istud & languere. Tu salue, cum tuâ, Fratri tuo, si iam adest, amicissimam salutem: quem tuâ, & magis morum eius caussâ, seriò amo. Rubicasium nostrum valere audio, sed calere totum in rebus. Dea Lua eum adiuuet, & nexibus illis malarum litium exsoluat, quibus implicatur. Valdè eum saluta, & iube (ita loquor) amantem me amet. In Batauis, XI. Kalend. Sextil. CIƆ.IƆ.LXXXV.

* Crocodilo similius.

EPISTOLA LXXXII. *Lutetiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO FILIO. S. *dico.*

GRATAS exspectatasque nobis fuisse tuas litteras, nihil opus est scribam. scio te id scire. etiam adfectum tuum amauimus, qui & in epistolâ se

lâ se

lâ se ostendit, & in carmine quod adiunxti. Tu verò & in amore nostri perge, & in virtute ac modestiâ multò magis: sine quibus caue censeas, non dicam famam vllam tibi esse posse, sed vitam. Litterulæ enim, & aliæ elegantiæ siue cultus ingeniorum, vacuæ ab istis, sordes sunt & deliramenta mera. Modestia est, quæ ad cognitionem nostri nos ducit: hæc ad virtutem & ad Deum, in quo omnis felicitas. De professoribus quod distinctè scripsisti, gratum. Ego audiendi tibi Genebrardi auctor sum in Hebræis, in Græcis Heliæ aut Gullonij, (nam magnus ille Auratus lectionem, vt audio, iam desiit:) vt res suadebit, aut scriptor aliquis quem legent. Philosophiam ante omnia non deseres: cuius fructus demum gustabis in progressu. At nunc obdura. Sed de litterariâ tuâ sarcinâ, quid? periitne? insignem ἀμελωρίαν tuam: quã vide seriò emendes. etiámne in eadem sorte meæ litteræ? Nam memini dare me tibi ad Memmium, & Pincæum, & Faucerium. cur non scribis, vt saltem iterum scribam? Nam silentium meum trahi alioqui possit in culpam. Agellium (quandocunque difficilis ille partus lucem videbit) fac habeamus: & si quid aliud prodibit, quo scias nos capi. Scribe de P. Fabri ad Regulas iuris, an prodierit; aut potiùs mitte. quod facile tibi per Somnium. Contagionem pestiferam valere istîc audio: tu quantum in te est vita, & segrega à turbâ. Abstine à multiplici omni cursu, discursu: donec hiems & genu telum infregerint malæ diuæ. Valetudo mea nondum ex voto, melior tamen: sed ita, vt nec corpus nec mens mihi satis firma. non certè ad labores. Itaque studia nostra cessant. non tua spero: quæ nisi auidè, imò calidè prosequaris in hoc flore æui, frustrà postea quæres fructum. Hæc monita nostra tuâ sponte serua-

* neglegentiam.

bis, confido: nequid tamen ea laxent alij, nonnullus mihi est metus. Quos vita, per Deum immortalem: & mala illa, soluta, & petulca ingenia, fuge supra ipsam pestem. Non enim hæc magis corrumpendo corpori est, quàm illi animo: cui per subdolas blanditias instillant & adfigunt venena. Euripidæum illud cogita,

* Labor gloriæ genitor.

——— * πόνος εὐκλείας πατήρ.

Auus tuus & auia valent. tibi volunt semperque volent, si voles ipse. Salue & vale. Vxor mea te resalutat. Lugduni Batauorum Prid. Kalend. Decemb. ∞. IↃ. LXXXIV.

Ecce tibi ad Busbequium librum & epistolam. si ita Porreto visum fuerit tu illi meo nomine dabis. Sed vide vt tales viros conuenias honestè & modestè. Hoc ætatem tuam, hoc institutionem decet. Inter loquendum (moneo enim nunc, quia fortasse non alius tibi monitor) caue tua verba præcipites, ne sint cum Homero * ἔπεα πτερόεντα. vitium tuum nosti: quod nunc aut nunquam corrige & effer sermones tuos, clarè, articulatè, distinctè. Sed heus tu. de sumptibus itinerariis tuis quid audio? valdè vos quidem largi. non conueniebat. An tempora hæc nescitis angusta, arcta? Sed in posterum attentiorem futurum te confido. Vale. III. Kal. Decemb. ∞. IↃ. LXXXIV.

* Verba alata.

EPIST. LXXXIII. *Lutetiam.*

PAVLO MELISSO S. D.

EPISTOLAM tuam, mi Melisse, quî non amem? indicem constantiæ tuæ in amore. & magis carmen, quod de morbo meo scriptum cum ingenio & adfectu. Gratiam habeo, & debeo. Sed

te quis Deus, quæ Dea è Germaniâ tuâ mediâ traduxit ſubitò in Gallos! Amor niſi fallor, non ille à Cypride, ſed hic à Phœbo, diſcendi, videndi, & doctos cognoſcendi. Quorum omnium fores & pectora, non dubito, quin pateſcent tibi. Nos etiam in morbo: contra quem animo magis, quàm corpore pugno.

* Νόσους δ' ἀνάγκη τὰς θεηλάτους φέρειν, *Morbos necesſũ ferre cælitus datos.*

ait Sophocles. In I. Guilielmij morte valdè indolui. De vultu aut facie non eum noueram: optimè de animo. nec cenſeo melius aut rectius ingenium fuiſſe hoc æuo. Sed Deo ita viſum, optimos quoſque traducere ad optimam illam vitam. ad quam in tot turbis & moleſtiis nos quoque adſpiramus, & te ſaluere iubemus, optimè poëtarum. Lugd. Bat. Kal. Decemb. ∞. IↃ.LXXXIV.

EPIST. LXXXIV. *Vltraiectum.*

THEODORO CANTERO V. N.

DIV & ſæpe ad te ſcripturio, mi Cantere: tardauit morbus, qui aliquoties minatus diſcedere, non diſcedit. Redit enim per interualla, & cùm ſeriò ſurrexiſſe me cenſeo, proſternit. Tamen nunc iterùm meliuſculè eſt, & omnino aut menſis huius genitalis aura me reficiet, aut nulla. Ad vos cogitaui ſæpiùs. (inuitabat, præter amorem veſtrum, aër:) ſed abſterret via longior, imbecillitas, finitimi etiam nunc terrores. addere audeo, & conuiuia veſtra: quæ lenta nimis apud vos & lauta. Librum II. Electorum nuper demum tibi per Vulcanium miſi. credo accepiſti. Cetera ceſſamus: & ſatis abundè habeo, ſi omni curâ corpuſculum hoc ſuſtento. Labores certè nec ingenij quidem fero aut ſubeo, ſine manifeſtâ noxâ. Ferenda iſta:

donec

donec aliter visum magno illi & benigno Deo, qui te mi Cantere seruet, & me (si ita expedit) aliquando firmet. Vale. Lugd. Bat. Non. April. ∞. Iↄ. LXXXV.

EPISTOLA LXXXV. *Lutetiam.*

RENATO PINCÆO *Senatori regio* S. D.

QVÆ hæc tam obuia humanitas tua est, Vir clarissime? quod vltrò appetēdum mihi fuit, ipse defers vltrò, amicitiam & coniunctionē tuam: quibus, moriar, si quidquam mihi gratius accidere potest à talibus viris. Splendor, fama, opes haud altè me tangunt: iuuant & penetrant hæc iudicia, quę proficisci scio à viris, mystis Virtutis & Doctrinæ. Quarum candidatum me non nego: sed hoc tantùm. & vereor vt purpuram seriò vnquam induam tanti honoris. At vos ita benigni, vt non rem tantùm ametis, sed vmbram etiam & speciem, omnesque in quorū animis effulget aliqua * τȣ̃ καλȣ̃ imago. Itaque mi Pincæ (amicè & familiariter iam nunc te compello) amorem meum vicissim seriò tibi offero: spondeoque futurum, priùs vt à me excidam, quàm vt ex animo meo illi, qui tam procliues ad me amandum. Amplissimo quidem Brissonio, & Regij concilij & cœtus nostri Præsidi, publicè deuinctum diu me scio; priuatim nunc, hâc amicâ salutatione. quam meo nomine illi reddes, cumulatam adfectus tui aurâ. Vale vir Clarissime, & litterarum hoc iter si crebrò teris, gratum mihi: qui nunquam vincar in officij aut fidi amoris cursu. Lugduni Batauorum IX. Kalend. Octob.

* *Honesti*

EPISTO-

EPISTOLA LXXXVI. *Brugas.*

SALVTEM AMICISSIMAM IANO LERNVTIO.

TV certè, mi Lernuti, in amore iuxtà & in litteris prolixus. Nam Victor noster quàm breuiculus! In hac raritate nuntiorũ, difficultate temporum, tribúsne verbis ad Lipsium? Ita fecit. pro more suo, imò naturâ: quam quia nosco, ignosco. At effusionem tuam amo & amplector: cum quâ iure patiabo. Valetudo nostra ne nunc quidem ex voto. Mensis Maius iuuisse aliquid & vegetasse visus, sed vt in floribus quoque, vigore fluido & haud diuturno. Anceps enim hæc sanitas, mi Lernuti, anceps. Hodie stare me putem? cras relabor. vires recepisse? amitto: & quod medici mecum mirentur, cæcis nec liquentibus caussis. Calores saltem viscerum sentio & nescio quos edaces æstus. Quid me aliosque fallam? tabes ea est, nisi erro, & certâ sed lentâ viâ eo ad mortem. Nec ingemisce. Deo ita visum: cui nos tam libenter, tam fortiter paremus, vt manum non verterim, hoc fiat an illud. Ennianum istud verè proclamo:

Viuam an moriar, nulla in me est metus.

Cur aliter adficiar? Æquissima hæc naturæ lex est, quæ pariter ligat omnes. Carnifex illud Fatum te meque exspectat: & alium alio tempore duci iubet magnus ille Imperator. Ecce tibi plebeium aliquem tam constantem, vt lictorem suum sequatur, & manum vltrò exposcat percussoris: aliena ab eruditis vis ea sit? Non à me: nec præibo ad mollitiem hanc exemplo. Vt fera auis, apertâ caueâ, non eiicitur, sed euolat: sic ego libens in apertum illum purumque campum. At enim iuuenis. Fateor. sed

vitæ

vitæ huius tam ſatur, quàm Priamus aliquis aut Neſtor. Quouſque enim eadem? edere, bibere, legere, ſcribere: & adde miſerias, quas largiter ſuppeditat hoc æuum. Sed mitto hæc ſopha: ad mattya venio tuarum litterarum. Electa noſtra Secunda probari tibi ais vnicè. Gaudeo. eoque magis, quòd ſeriò verebar ne parum ad Genium priorum ſcriptorum meorum is fœtus. In morbo quippe conceptus & editus, quid mirum ſi referat aliquid triſte & morbidum, & tabeat ipſe à ſpiritu hoc tabente? Quod ſi aliter; præter ſpem meam eſt, non præter votum. Epigrammata tua in impurum illum valdè pura. Cur plura eius generis non mittis, reficiendi ſaltem mei? Paſcor enim libens hâc ambroſiâ: quam per altum iſtud otium vbertim neceſſum tibi eſt gigni. Sed illa aſpis etiámne Audomari? Æternùm velim, necubi propinquior halitu ſuo vos afflet. Agellius autem eius tam ambitiosè promiſſus, vbi eſt? Stephanicum enim vidimus, & in eo ſcommata ac tela nō obſcurè in iſtum. O improbum pariter, & infelicem! Vbique vapulat, & corpus eius tot cicatricibus infamiæ iam occalluit, vt plagæ nouæ non ſit locus. Et tu tamen hoc cadauer petis? me inuito: qui mucronem hunc acutiſſimi ingenij ſeruari & dirigi velim in digniorem hoſtem. Hic quidem calcandus eſt, non feriendus: & demittat atque abiiciat ſe neceſſum eſt, quiſquis eum tangat. De Modio, gratiſſima. vos monete, firmate, & comitate veſtrâ retinete, quæſo, in hac meliore viâ. Fax aliqua Belgis aliquando ab ingenio illo. Rubicaſium noſtrum amo, & in pectore gero. Litigátne etiam & tricatur? an Grudios noſtros potiùs abiit, ſedem illam Muſarum olim & Gratiarum? Quæ breui aſſurget, niſi fallor, & virorem ac calorem iterùm ducet ab hoc Zephyro pa-

cis. Ibi enim certè iam lucescit: si verum quidem est de Machliniâ, quam deditam nos audiebamus. Critica nostra en tibi. quibus* versiculos de meliore venâ, Deo duce audacter inseruimus, numero ccc. vtinam comite Fortunâ! Spero. Vxori etiam Cilicis illius aliquid concredemus: nec de fide ambigimus, tantùm de successu. Di viales adeste, di præstites di tutelares. En epistolam, an querelam? meri enim in eâ morbi & mortes, quæ non ingrata tamen tibi, siquid in Lipsio gratum habuisti, præter corticem hunc externum. Ille enim abiicitur. at Lipsius vester nullus moritur: eumq; præire scitote, non perire. Longùm mihi saluete, tu, vxor, liberi. Lugd. in Bat. Kalend. Sextilib.

*De aureis transmissis ænigma est.

EPIST. LXXXVII. *Lutetiam.*

ERRICO MEMMIO V. A. S. D.

ANIMVM sępe corpori imperare, vir Amplissime, non vanè dictum: ego testis. Ecce enim cùm Iani Guilielmij epistola ad me venisset, amoris & iudicij tui de me index; etsi languebam ex acri & difficili morbo (nam hepar mihi laborat ex inflammatione & infarctu) tamen animum secuta hæc manus est, & per adfectum potui, quod vix per vires. Scribo igitur; & gratias seriò tibi ago pro amico isto in me animo, in eoque vt perseueres, si necessum est, rogo. Etsi cur necessum? quem vltrò amandum dilegisti, non spernes, vt opinor, cupientem iam, imò ambientem. Vtar enim isto verbo. & ambio reuera amicitiam talium virorum & gratiam, quos velut sidera quædam huius æui habeo, & à quibus lucem conciliare me posse scio pallenti meæ famæ. Quam vulgarem, & à vulgo, nihil moror: bonam, & à bonis, nunquam contemnam.

Vale

Vale Amplifs. Domine, & à valente me litteras pleniores exſpecta, &, vt ſic dicam, magis robuſtas. Lugduni Batauorum IV. Kalend. Octob. ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPIST. LXXXVIII. *In Holſatiam.*

HENRICO RANZOVIO, *Viro illuſtri, Vicario Regis Daniæ, Salutem mitto.*

LEVEM ſignificationem animi & iudicij tui, Vir illuſtris, pro beneficio habuerim: quid cenſes hoc teſtimonium & litteras, tam amicè ad me, tam honeſtè de me ſcriptas?

Omnes mortales ſeſe laudari expetunt,

ait poëta vetus: non valdè tamen ego, niſi à laudatis. Inter eos autem, quis ante Ranzouium mihi ſit? Genus tuum intueor? nobiliſſimus es. Famam? clariſſimus. Virtutem & doctrinam? vtrâque maximus. nec facilè quem his iunctim rebus prætulerim tibi, reperiam in Europâ. Itaque beaſti me hoc tuo iudicio, beaſti. & iam demum Conſtantia noſtra mihi placet, cùm illa vobis. Incitor ad ſcribenda talia: quæ apud rectas iſtas mentes ſint recta. Tribuni illi, quos indicas, me abſterreant? nihil. iactent ſe apud ſuam plebem: mihi adfatim ſatisfacitur, ſi eques hic plaudat & Senatus. Vt eadem purpura homines delectat & ad gaudium prouocat, tauros offendit & irritat ad pugnam: ſic eadem veritas aut virtus intellegentes capit, lædit improbos & imperitos. Itaque ſcribere hæc talia (quidquid incurrant) nihil tardor. & vt Luna, quod luminis à Sole accepit, infero huic mundo refundit: ſic libens ego dona, quæ à magno illo Deo. Qui te, Vir illuſtris, reip. & bonis ſeruet: & mihi hunc animum tuum, quem tam amanter defers,

defers. Vale. Lugduni Batauorum Idib. Februar. ∞ . IↃ. LXXXV.

EPIST. LXXXIX. *Delfos.*

PAVLO BVSIO V. *Ampliß.* S. D.

CVRATOREM te (ita iamnunc intellego) huic Scholæ datum, Vir Amplissime, iure tibi, & magis nobis gratulamur. Tibi honorem aliquem: nobis grande beneficium, quod ab hâc electione meritò speramus. Speramus? imò iam tenemus. ea voluntas tua est in iuuādis optimis studiis, ea facultas. Illa clara; qui omnia pro nobis egeris, laboraueris, te priusquam titulo Curator. ista etiam non obscura; qui magnus es inter magnos. Sedes in hac publicâ, vt sic dicam, naui, non inter remiges aut nauales socios, sed inter eos qui ad gubernacula & ad ipsum clauum. Vis igitur, & potes: & ideò adfirmatio mihi non iniusta, de adfectu optimo & simul effectu. Sed sub initia tuæ Curæ, ingeram tibi maximè curas duas; de Collegio & Philosophiâ. Diu nimis dilata vtraque res, cum nostro, imò cum patriæ damno. Collegium inquam ante omnia instituendum est, in quo ali iuuentus aliqua possit: certo numero, disciplinâ, lege. Domus iis vna sit, vna mensa, vnum caput: lectiones variæ, pro captu cuiusque, & pro iudicio Præfecti. cui hîc & alibi districtè parebūt. Numerum esse quàm maximum velim: certè non infra tricenos aut quadragenos. Sumptus in eam rem aliqui faciendi, fateor, sed exigui pro fructu. Hoc seminarium lectissimorum hominum erit: hæc seges eorum, qui ad Ecclesiam, ad remp. admouendi. Nec alios legi quàm ex ipsâ patriâ velim, qui in eâ, pro eâ, & ab eâ alentur. Cur enim lac maternū hoc germanæ soboli prereptum,

indulgeatur & immulgeatur exteris? ne facite: & ſumptus cùm à vobis, ad vos etiam fructus redundent. Cetera quæ ad legem & diſciplinam, tunc diſtinctè ſuperædificabo & addam, cùm poſitum hoc fundamentum. Quod ſi Ordinibus de Collegio ægrè aut tardè perſuademus, (tempora video & impenſas:) age, inite ſaltem hanc viam alteram quæ impendij minus habeat, compendij non minus. Pro Collegio, ſubſtituite Menſam communem. Ita ſuadeo, ad Germanorum aliquot Principum exemplum: qui in Academiis (vtamur voce tritâ) ſubſidium hoc ſubtiliter & vtiliter inuenêre paupertinæ iuuentuti. Domum aliquam à ſe præbent, inſtruunt: nec eam nimis laxam. In hac Oeconomum cum familiâ collocant, cui cura nulla præter eorum, quæ ad victum. Conueniunt cum eo certis legibus: & ferè iſtis. Domum hanc, tibi & familiæ, habeto. frumēti annui tantum numerum, ad panem: tantum, ad zythum ſiue ad potum. Iuuenes cottidiè ad menſam recipies quadragenos, quinquagenos. pro obſonio viritim quid pendent? Et ferè in ſeptimanas conuenit, de pretio aliquo minuto: idque vnum onus (excipio quòd cubiculum ſibi quiſque parat) incumbit iuuentuti. Singuli inquam pro obſonio obligantur, cetera liberi & immunes. Sed id quoque leges ſuas accipit, quantum & quale ab Oeconomo detur. Iam Rectoris & Profeſſorum illa cura eſt, qui ad hanc Menſam admittantur, qui admiſſi reiiciantur: & quater anno recenſus habetur & examen eorum, qui beneficio Principali digni ſiue indigni. Submouenturr, etinentur, ſubrogātur, vt cenſoribus illis viſum. Conuiuiolum iiſdem tunc, pro labore. Mihi crede, non alia res ſumptum minùs grandem habet, fructum magis certum. Nam in ordinariis illis collegiis, ſci-

mus quàm multa ambitu peccentur, admittendo, reiiciendo: ſcimus quàm verba ferè ſint, præclaræ illæ de diſciplinâ leges. Neſcio enim quomodo, aſſidua conuictio illa & contubernium, non ex vſu iuuentutis: qui, vtcumque arceas aut ſepares, ſermones communicant, conſilia, vitia, ſordes. Non id peccati in meâ Domo, in quâ, præter menſam, nil commune. Nec aliud ea eſt, quàm velut publicum Diuerſorium: ſed parcum, ſed honeſtum. Cogitabis: & cùm voles, colloquemur. Iam de Philoſophiâ, quàm turpe! Ceteras hîc minores, & velut ancillas artes, coli & colere: negligi illam dominam & reginam? locum ei non eſſe in proprio ſuo loco? Quò enim aliter hæc omnis Academiarum inſtitutio, quàm ad Prudentiam Sapientiamq́ue inprimis ſpectat? Atqui ad eas Philoſophia ducit: quam tu, Vir ſapientiſſime, induce. Barbaries te terret, & ſpinoſa illa viarum? Pelle illam, has purga: quas patres noſtri malis tribulis, malis ſcrupis, impleuêre, per prauum acumen. Ipſam illam legitimam Diuam reuocari à te volo: non hanc ſquallidam & perſonatam. Nam Scholarum hunc, ante annos trecentos aut quadringentos, vſum ſiue abuſum cur teneas? Sperne. & reduc omnia ad veterem veramq́ue formam: cui, pręter fructum, maior ſanè dignitas & venuſtas. Quis enim amœnior adoleſcens ad illa tam inamœna veniat? fugiunt imò, cùm aduenêre: & imbibere non iniuriâ ſpernunt tætrum illud abſynthium doctrinarum. Nos Ariſtotelem reducimus: ſed ipſum &, ſi me audis, non ſolum. Ipſum dico. quia obſcuri illi in eum & aculeati Commentarij, cui rei? Detorquent rectiſſima ingenia, & in acuminum flexuoſos labyrinthos abducunt, à vero Philoſophiæ fine. Ipſum legiſſe, & intellexiſſe, ſatis ſit: & maximè in iis libris,

quos hi minimè legunt. Logica illa ætatem eos occupant: concepta ab Aristotele fortasse, numquam ita scripta. Politica quis tangit? quis De animalibus? aliaq; diuina, ob quę mirati illum nos & prisci sumus? Nam Ethica ipsa, leuiter libant & velut in transcursu. Scilicet hoc iamdiu moribus his obtinuit, vt nulla pars minùs ad Philosophiam facere censeatur, quàm quæ ad mores. Atqui ea præcipua erat, vel veriùs sola. Iam, nec solum addidi: & bono iure. Cur enim vni Aristoteli locus in hoc procinctu sit? Ille signifer quidem aut Imperator, si volunt: commilitent tamen alij, & in vnâ legione non vnus saltem Centurio aut Tribunus. Plato aliquod agmen mihi ducat, aliquod Epictetus, Plutarchus, Seneca: & in opinionum nonnullâ varietate, omnes tamen pro Sapientiâ & sub eâ pugnent. In Ciuili & Morali eius parte, an ille à Lycæo indignetur Platonem sibi apponi? fortasse nec præponi. ita diuinitus libri illi de Rep. & Legibus magnâ ex parte concepti sunt & conscripti. An Senecam sæpe & Plutarchum? Idemque de Physicis censeam: ad quæ & Senecę Quæstiones Naturales, & Lucretij etiam liber sextus, aliquod, me arbitro, adferant momentum. Nec enim vel poëtas expunxerim ex hoc maniplo: & cum fructu hæc talia publicitus legi censeam in Scholis. Sed plura item & distinctè magis huius rei, coràm. Illud mihi non monendus es, sed rogandus, ne te aliorsum trahāt iudicia quorundam. Nouam viam noui homines ineunt: & explosâ illâ sectâ veteri, sapientiæ frugem quærunt in agellis Rami, aut Philippi. Quid dicam? neutrum culpo. vterque doctus, sedulus, industrius: sed valdè erro, si errorem hunc errare nos voluerunt ipsi. Compendia perueniendi conscripserunt: an vetuerunt adire loca & templa ipsa? Atque isti ita

eos complectuntur; vt non viam illos, sed metam censeant: nec per eos ad veteres transitum faciant, sed in his subsistant. De Philippo, vt vir fuit, aliam ei mentem fuisse planè scio: de Ramo, spero. Quod si alteruter hoc adfectauit: si ipse solium illud Sapientię insidêre, priscis eiectis: ne ille apud sapientes omnes valdè insipiens. & quem istiipsi tyrunculi Principatu mox deiicient, qui per prauam seditionem elegêre. Puerorum enim ista (dicam liberè) illudia, & Saturnalitia dierum aliquot regna. Nec tamen eos sperno aut refuto prorsus (scio, & fateor, multa in his breuitate & ordine bona:) manêre tamen intra fortunam suam iubeo, contentos parietibus & auditionibus priuatis. Puluerẽ scholasticum & aërem adfectant? non ferent: obruentur siculis & pugionibus istorum, qui prodeunt à Veteribus illis castris. Iuuentus nostra à me hoc audiat: Numquam ille magnus erit, cui Ramus est magnus. Pergebam in hac scriptione: (vides quàm benigna materia:) reuocant me non meæ occupationes, sed tuæ. Eas aspicio: & in ambulatiunculam nostram vnam, aut cænulam potiùs, hæc conferam, quàm vt manum tibi & mentem impleam epistolâ tam longâ. Quod initio dixi, repeto: gratulari me, & optare vt curæ has curas habere possis, non rogare. Cur enim rogem? scio te iuxtà ac me velle: nec penes te vnquam culpam futuram non impetrati huius aut non effecti. Deus illis, in quorum manu res est, tuam mentem det, tibi seruet. Vale Amplissime & amicissime vir. Lugduni Batauorum IV. Idus Iulias. ∞. IↃ.LXXXIII.

EPISTOLA XC. *Vltraiectum.*

FLORENTIO THINNIO
Syndico reipub. eius.

SILVI aliquamdiu Vir amicissime: sed (dicam veram caussam) fiduciâ solâ amoris. Obliuio tui fuerit? absit. hæres mihi tu & humanitas tua in medullis. Neglegentia mea? nec illa. quia alibi socors, numquam in hac parte quæ ad amicos. Amor, inquam, fuit, firmus inter nos amor: & ab eo fiducia, quia tam certus eram non irasci te posse Lipsio, quàm non amare. Et tamen siquid hîc quoque culpæ, morbus excuset: sub cuius vmbone sæpe nunc in his talibus latito & me defendo. Nam etiamnunc apud me ille hospes, lentus, deses, certus non abire. Vitrioli acetum à te nuper accepi, siquid acria eum fortasse fugarent: & vtor. Nam nec Heurnius noster improbat, medicus mihi in omni hoc morbo fidus, peritus, & (quæ laus ei propria) cautus. Refrigerat sanè aperitq; insigniter: sed nocet exsiccando. Itaque nondum plenè iuuat. A Pollione nostro ante biduum ad me litteræ. Omnia, quæ volumus. Aureliani sanus agit: Furnerio innotuit: pecuniam accepit. Consulit super abitu, aut mansione. Illum ego suadeam, vt rem video & natas in regione eâ desubitò turbas. Et Basileam (anteà mihi scriptum) cur non emigret? placet locus, incolæ, mores. Atque adeò si nulla vis alia aut metus expellat, suadeam Germaniæ tamen adspectum. Vtile enim & è re peregrinantium, qui Galliam insederint, in illam transilire: vt siquid ex gente istâ adhæserit exsultans, diluant siue temperent Germanâ grauitate. Quærit & de Titulo, Vbi? Ego, dum rem adferat, Aureliani an Biturigis,

turigis,non discernam. Et illam adferet; aut valdè me fallent semina, quæ hîc iecerat firmioris doctrinæ. De rep. non illa mea cura. Tamen excusso Palinuro nostro valdè fluctuatur hæc nauis, nec Æneam aliquem promptum video, qui succedat ad clauum. Varij inter Ordines sensus: benè si non dissensus. Deus videbit: ad quem confugio. quia, vt scitè Plinius, *tunc votorum præcipuus locus est, cùm spei nullus est*. Quæ ipsa vota mihi interposita pro tuâ meâque (si ita expedit) salute. Vale. Lugduni Batauorum, a. d. XII. Kalendas Iulias. ∞. Io. LXXXV.

EPIST. XCI.

CAROLO CLVSIO V. C.

Mi Clusi & litteras tuas accepi & cum iis thesaurum (ex animo sic appello) hortensem. Cariores mihi bulbi illi Tuliparum selectarum, quos ad me mittis, quàm si globulos totidem ex auro vel argento. Vulgus non credat? ego de meo animo & ex animo loquor. Grãdes tibi gratias habeo: & cùm habeo, debeo: ac debebo semper. Infortuniũ quod in pede tibi euênit, mihi dolet. sed quid? tu hanc sortem, ego aliam: & quemque clade aliquâ internâ siue externâ afficit Homerica illa Ate. Dea tristis, amara, perambulat hunc orbem, nescio quomodo magis celeri pede, quàm candidæ Litæ. At tu quiescis, & id luges. Vtinam nobis domi illa desidia! Sed (en tempora, mi Clusi, imminent) iactamur & pellimur ad nescio quæ terrarum. Nam hîc palàm discidia. Tamen sermo etiam aliquis de Irene: sed vereor, vt sermo. Te vocaui nuper: nunc reuoco, cùm video instabilem statum. Nos in studiis agimus, & promouemus haud multum

inter tot turbas : tamen his diebus feriatis nescio quid in Senecam adnotauimus Tragicum. quæ mitto, si te fortè delectat ille poëta. Paramus Politica, & grandiora quædam; sed quid mihi aut tibi spondeam, per hæc tempora & valetudinem hanc incertam? Hoc vnum. amare me virtutem, doctrinam, & amaturum semper : eosque qui eâ præditi. te, mi Clusi, inter primos. Vale. Lugd. Bat. VII, Kalend. Nouemb.

EPIST. XCII. *Preslauiam.*

ANDREÆ DVDITHIO V. N. *Cæs. Consiliario* S. D.

IN ruborem me das hâc humanitate tuâ, Vir Illustris. Scribis vltrò, compellas vltrò: & promis atque offers ea, quæ improbæ pænè mentis sit à tali viro sperasse. Ego enim te noui, Dudithi. & quamquam inter nos multæ terræ, multi montes: tamen etiam huc penetrauit se dudum fama nominis tui & virtutis. Boni omnes ita me probent amentque, vt iam pridem ego te, etsi tacito dumtaxat quodam sensu. Quæ enim mihi occasio aperiendi? ad quam præiuisse nunc te, & velut strauisse hoc iter beniuolentiæ & amoris, sanè gaudeo. In quo sedulò & cum fide decurrendo, numquam erit vt vincar. Libellos nostros & Constantiam laudas. mentiar, nisi id mihi gratum : non quia laudes me capiant nimis aut titillent, sed quia testimonia talium virorum. Itaque addis ad reliqua calcar. quo egere nos interdum fateor, ob iudicia siue calumnias quorumdam. Nam valetudo mea nunc (propitio Deo dixerim) nihil impedit: & querela illa, quam Constantiæ subtexui, scripta in morbo meo ante aliquot annos. De Amphitheatro librum edi-

dimus: quem mitto ad te non vt munus, ſed nouæ amicitiæ velut arram. Superſunt Saturnalium aliquot libri: qui digeſti, imò perfecti, niſi quòd aliquam exſpectant iudicij limam. Quam haut facilè adhibeo, partim negotiis diſtrictus, partim his bellis: contra quæ etſi ſtamus erecti, tamen auocant ſæpe hunc animum à talibus cogitationibus, & in ſe intendunt. Remedium tu amicè offers (ſcio enim quod domicilium, & apud quem, deſignes:) & exoſculor adfectũ. Sed multa mihi nũc impedimento. familia, vxor, (nulli tamen liberi) parui è ſorore nepotos, quibus tutor ego, illâ nuper mortuâ, imò velut pater. Sed nec corpus mihi nimis firmum ad longum iter: etſi integra adhuc & viridis ætas. Itaque non decretum mihi commouere ex hac patriâ, niſi fluctu aliquo maiore expellar: quod non ſemel nobis timendum videtur, in hâc tam diuturnâ tempeſtate. Alioqui beniuolè me habent Batavi, & ſtipendio ſanè honeſto. Nicaſium Ellebodium ab adſpectu numquam noui, optimè à nomine: iam tunc cùm Romæ apud Cardin. Granuellanum agerem, paucis mẽſibus poſt eius diſceſſum. Nam ipſe tunc Patauij: & ſcio me aliquando ad eum ſcripſiſſe, Cardinalis nomine & iuſſu. Scire velim viuátne, & ecquid agat. Idem de Michaële Bruto: quem ex Epiſtolis editis video tibi amicum, itemq; ex Præfatione eâ, quæ in iudicio tuo de Cometis. quem libellum iam olim auidè legi & cum fructu. De ** Mathematico ſcripſeram olim ad Ortelium, ſed neſcio reuera ſit'ne futurus ad ſaliuam veſtram & guſtum. Mathematicus enim merus eſt, ſine aliâ arte, imò pænè linguâ: denique ex genere qui μηχανοποιοὶ potiùs quàm θεωρητικοί. Adde quòd ægrè nunc auellatur ab his locis, in quibus arti eius honos & vſus. Siquid de altero eruam, non grauabor

 indica-

indicare. Donellus Iurisc. amicè te resalutat: quem Norici abstrahere conati à nobis ad Altorfianam Academiam, frustrà. Manet enim mansurusq; est, quādiu hæc schola. Valdè & tibi se insinuat noster Dousa: itemq; Plantinus, qui apud nos nunc agit, & casu cùm has scriberē interuēnit. Vale Amplissime & nobiliss. Dom. Lugduni Bat. ∞. IↃ. LXXXIV. Saluto ex animo D. Monauium, si est istic.

EPIST. XCIII. *Middelburgum.*

IANO GRVTERO S. D.

IMPEDITVM in Galliam iter tuum molestè fero. & hoc tamen malo, quàm vt cùm perueneris, periculum tibi aut fuga. Quamquam rumores illi magis grandes fortasse, quàm graues. Sanè qui modestiores illinc veniunt, omnia magis placida nuntiant, nec de bello etiamnunc aperto. Suspectam tamen pacem esse fateor: sed quando non in illâ gente? vtique hoc statu: quo de religione illud disci-dium malè sartum malè coit. Consilium tamen à me si quæris: ego censeam per Galliam transire te posse ad Germaniæ fines. Basileam vel Argentoratum dico: atque illic velut è speculâ prospicere quis in Galliâ ventus. Si Zephyri pacati: redire. si Austri aut Noti: herere apud crassiorem, sed & quietiorem gentem. Omnino consilium non est, dare te frustrà & cupidè in turbas. quarū si tibi amor: mane apud infelices Belgas. De Electis meis, si is, fer ad Brissonium vnà: si manes aut aliud iter capis, remitte. Nam vt per nuntium, non sunt tanti. atque ego tantùm munus illud velut conciliando tibi viro magno dederam, & aditu muniendo. Vale, & salue à me nondum saluo. Lugd. Bat. XIV. Kal. Maias. ∞. IↃ. LXXXV.

EPIST.

EPIST. XCIV. *Antuerpiam.*

ADOLPHO METKERCHO
Præsidi Flandriæ S. D.

QVÒD rariùs te appello, Vir amplissime, ab occupationibus tuis est, non à meis. Illis hoc largior: quas cùm in reipub. curâ & patriæ nostræ salute defigas, non inscitus solùm sed impius sim, si temerè interpellem. Et verò quid magnopere ad te scribam, præter colere me & amare? neutrum ambiguum, qui deberi hoc tibi à bonis omnibus scis & iam reddi. Effecit enim dudum (rarum in *πολιτεύταις) integritas tua & mira probitas, vt inuidiam odiumq; non minùs in aliis viceris, quàm auaritiam in te & ambitionem. Ad patriæ salutem consilia tua omnia diriguntur; ad tuam, ciuium vota. Sed hæc apud alios malo. Studia nostra per has turbas non vigent, sed nec planè cessant. Aliquid De Pronunciatione linguæ Latinæ meditabamur, vt tu de Græcæ: sed exemplo magis eodem, quàm curâ fortasse aut successu. Tenuis enim hæc materia: & quam vix impleam, nisi à suspicionibus & coniecturis. Nam auctoritatum nos hîc ferè inopes. Plantinus etiam ad Grammaticam concinnandam impellebat, quæ communis Belgio vniuerso esset. sperabat id enim Ordines decreturos. Vix ego. nec si faciant tamen, valdè ingenio aut Genio meo scriptio talis. Quamquam fateor vtilissimi instituti rem fore: nec magis peccari in iuuentute instituendâ, quàm hac Grammaticarum varietate. Inter magistellos factionum res est: & quisque hanc aut illam præfert, quia posthabuit eam alter. Iam illi ipsi qui cōdunt, quid? hoc vno reges. Mihi puero triplex olim Grāmatica prælecta,

* *Administris reip.*

in tri-

in triplici migratione. Ad annum decimumtertium nugæ illæ tenuerunt; & adfirmo tibi ab anno octauo eadem me tenuisse, etsi nō eodem modo. Quinque illi anni si in stilo & grauiorum rerum scientiâ positi fuissent, quis mihi fructus? Et hæc peccantur cottidie, non tam imperitiâ, quàm ambitu docentium & prauitate. Cui vos quoque, velut publico malo, mederi par sit: si tamen à grauioribus illis respiratis paulùm & ad mortem morbis. Quos Deus aliquando à miserâ hac Belgicâ auertat, & te Vir Amplissime nobis illique seruet. Vale. Lugd. Batauor. III. Idus Nouembr. ∞. Iↄ. LXXXII.

EPIST. XCV. *Lutetiam.*

M. VALERIO COLLINO S. *multam precor.*

NON largiter solùm, mi Colline, sed, quæ maior laus, firmiter amas. Louanij cœpisti: comitatus te in Galliam adfectus etiamnunc non deserit, etsi in temporum & locorum grandi interuallo. Adde inter nos silentium: quod frigus inducere potuerit vel incitatissimo amori. At tuus nec intepuit quidem: & scintillas acres sparsas video & colligo in epistolæ tuæ omni parte. Redamo, redamo; & iure, pectus tam fidum, tam amicum. Locum sic satis honestum tibi illîc esse gratulor: nec, si me audis, muta. Ad patriam enim cur aspires? Zephyri interdum aliqui melioris spei, fateor: sed turbant subitò ex transuerso Noti. Cur autem iuuenilem hanc, vt sic dicam, nauim in feruidum illud fretum immittas; cùm statio tibi aliqua saltem, si non portus? Obdura. credo aliquando, post tam diuturnas tenebras, miseris Belgis sol aliquis illucebit firmioris pacis. Nos quoque non mutamus: etsi ex-

teri

teri ianuam aperiant & inuitent. De pugnis, quas in improbos quosdam pro me pugnas, (ita scribis:) gratum, nec gratum. Ab adfectu gratum: re displicet & effectu. Quid enim litigio isto vincis? non illos meliores facis: non me honestiorem, quem nihil maculant linguarum illæ sordes. Ita seriò sentio. laudari me, cùm culpant tam illaudati. Non vitus illud homuncionis ego noui? inter cuius minimas culpas est liuor. Alia peccata sunt, quæ ipsum eosque perdiderunt & perdunt, qui adhærescunt. imò qui tangunt. Tu fuge igitur, non pugna. Cessisse hîc præstat, quàm incessisse: quia nec vincis quidem ac repellis sine maculâ tam maculosos. De Hospitalij Epistolis editis, valdè gratum. haueo inspicere: magis quàm illos ad Ciceronem Cõmentarios, famæ grandioris quàm rei. Quid refert? emptores suos, imò & amatores reperient vana illa doctrinarum. Nos solida nihilominus amabimus, contra iudicium hoc vulgi; & te vnà, mi Colline, quamdiu tu me & virtutem. Vale. Lugd. Bat. Pridie Kal. Septemb. ∞. Iↄ. LXXXV.

EPISTOLA XCVI.

IANO DOVSÆ *meo* S. *dico.*

LEGI ad vxorem litteras tuas, quâ de me erant. Bellum hominem & facetum! qui tam arguto schemate scribis ad me, & non scribis. Quid censes? excusatum iri te? Non debebas. præsertim cùm non alieni solùm multi huc cottidie, sed ipse à te tuus homo. Et tamen excuso. non tam arte istâ captus, quàm inductus à naturâ tuâ: quam cetera efficientissimam, cessare plerumque scio & fastidire in scribendo. Culpa ea in amicitiâ, fateor: sed cui non sua labes? Nec circumfusa illa Thetys eam in

te elue-

te eluerit ſuis vndis: nedum vt ego me poſtulem minis. Taceo igitur,& patior. Emanſio veſtra præter vulgi vota & noſtram ſpem eſt. Etiámne in illâ aulâ tricæ & remorę? nec tamen miror in re tam intricatâ: cui, in vrbe vrbium iam amiſsâ, nouus nodus. Multi apud nos concidunt, multi dilabuntur. è familiaribus tuis abit quãtum poteſt *Iupiter ille Tonans*. Iam valedixit, iam ſarcinas collegit, iam eſt in viâ. non tenuerint hominem Batauæ omnes quadrigæ. O vim metus, & verè * τὰ νύπτερον δεῖμα! A quo pẽnas etiam Hybrida noſter ſumit, ad eandem fugam. qui tamen diſſimulat, & reſiſtet, vt ait, hac hieme: ſcilicet cum ciconiis ad vos venturus, ſub æſtatem. Ceteri valemus,& ſtamus. Valemus. vt & me includam: haud planè etiam firmum, adſidentem tamen iam ſanis, imò & accumbentem. Nam conuiuiola etiam obire hilariter audemus: quibus ades plurimum, & non ades. Nam mẽs noſtra ſæpe apud te, & de te lingua. At inuitatiunculâ tuâ, & illorum procerum, nunc nõ vtor. Di boni, quàm voluiſſem nobiliſſimam inſulam! Sed anteà languor impediuit; nũc hiems, quæ per continẽtes has tempeſtates occupat præmaturè. E Galliâ mihi litteræ; & hoc noui, Petronium ibi recuſum cũ tuis Notis. Apud me eſt, videbis redux. De Mureto, nunciant Vixiſſe. antea tamen Senecam Romę edidiſſe caſtigatum & illuſtratũ. Valdè velim vidiſſe. Rogertius noſter iſtîc quî valet? quem inuideo tibi, te illi. Fabulamini enim aſſiduè, muginamini, & eſtis vnà quãdo libet, quamdiu libet. ô beatum par! & quod vtinam per me impar! Saluta ſodes, & excuſa me de ſilentio iuſtiſſimâ morbi cauſsâ. Sed heus tu! imitabor tuum σόφισμα, & ad alium id hac epiſtolâ ſcribam. Cognatus mihi illic eſt in comitatu Buſij, ..., appella hominẽ, ſaluta, (caue neglexeris.) dic

* *timor paſſis alis.*

dic accepisse vnas eius litteras, cupere plures. responsurum me in breui: impeditũ adhuc morbo. O velum mihi vtile, & hac saltem parte salutarẽ morbum! patrocinatur in omni culpâ. Tu ne inuide, cui frons tam dura, vt excusari etiã poscas & possis sine illo. Nos editionem Epistolarum paramus (si quid fortè subitum in hoc morbo) & iam cõcinnauimus ad libros plures. Tardat, quòd offensam alibi aut inuidiam veremur, ex cãdore & libertate. Quomodo tamen aliter ad amicos scribamus? Sed videbo, & incîdam aut recîdam: nequi noui in nos venti. Qui vtinam te referant, mihi, vxorique! quorum alter te amat, altera perit. Vale. Lugd. nostræ, Kal. Septemb. ∞. Iↄ. LXXXV.

EPISTOLA XCVII. *Leodium.*

LÆVINO TORRENTIO
V. *Amplissimo* S. D.

LITTERÆ tuæ quàm gratæ mihi acciderint, haud facilè effabor. Mittentem intueor? scio ab eo viro, à quo nosci perhonestum, non dicam compellari. Ipsas? plenæ sunt fidæ cuiusdam beniuolentiæ, & salutarium præceptorum. Et fateor, de Constãtiâ meâ iure ita sentis. Aptare enim veterem philosophiam ad Christianam veritatem volui: & in cogitatione eâ totus dũ sum, illapsa & elapsa mihi quædam fortasse, quę illam magis sapiant quàm istam. Non purgo. correctionẽ imò polliceor. & effecturũ me vt ad culmẽ illud veniam, à primo isto velut gradu. Ego enim seriò scio & sentio, in vno Deo & filio eius Christo, qui nos benignè redemit, liberauit, spem omnem positã humanæ salutis. Vias ad eã perueniendi, expressas in Sacris litteris. nec hæc externa omnia, & Philologa siue Philosopha, aliud esse quàm accessiones quasdã & ornamenta: folia,

folia, inquam, non fructus. Quod iudicium meum in isto ipso de Constantiâ libro in fronte apparebit: qui iam iterùm sub Plantiniano prælo. At Senecam & Stoicos admiratus sum. Certè. sed non vt qui verum, me iudice, viderint: sed qui paulo magis tamen in iis tenebris oculos aperuerint, quàm ceterum vulgus. De immortalitate nostrâ aut malè aut timidè senserunt, & scripserũt: esto. (etsi disputari eâ de re potest) deum tamen aspice: quæ secta aut illum magis aperuit & homini inseruit, aut ea quæ ad ipsum? maiestatem dico eius, prouidẽtiam, gubernationem, & curam nostri. Quem primum limitem esse ad cognitionem & amorem veri dei, nemo negat. Hæc mihi sectam illam non probam prorsus fecerunt (absit:) sed probabilem tamen supra ceteras, quæ magis humi & circa hominem repunt. Iam de moribus & animorum lustratione, quis Senecæ, Epicteto, Arriano (quamquam ille, Epictetus alter est, & loquitur ferè eius verbis) hac parte præponendus? Multa & præclara Plato, confiteor, multa Aristoteles: sed non robore eodem aut neruis. Spirat nescio quis calor in Senecæ aut Epicteti scriptis, qui ad lectorem quoque peruenit: nec differere illi magis de virtute videntur, quàm inserere & inculcare. Quòd si vitâ eam & factis non expressere: quid miramur? Veræ fidei & veræ lucis fulcrum illud defuit: cui qui non innixus, necessum est in partem aliquam ruat. Et tamen hîc quoque facilè peccari sentio, si quis eos nimis apud lubricam iuuentutem hanc miretur & laudet. Abstrahat enim à veris & legitimis illis animorum medicis, alliget ad agyrtas istos. quod cùm aliis, tum mihi quoque deinceps censeo cauendum. Non enim satis, ne ipse errem; sed ne alteri sim erroris caussa. Itaque, vt illuc redeam, iure quædã in scripto il-

pro illo meo desideras: & præsertim magis expressam pietatem. Quam ego, te hortatore & duce, non animo meo deinceps geram inclusam, sed proferam & præferam clarè in scriptis. Factum antè à me parciùs, (si veram caussam vis) in hoc ancipiti statu rerum & varietate iudiciorum, metu offensionum. At ego te sequor: nec inuitus in placidum illud mare rapior ab hoc Torrente. Quod superest, & te (vir maxime) ex animo amari & coli à me scito, & canam illam veritatem. De Dousâ hoc quoque confirmo, virum modestissimum optimumque esse, & tui amantem. Plantinus ad nos redierat: è quo speramus aliquid audituros de tuis scriptis: quæ æstimari magis à nobis scito, quàm apud te promo. Vale. Lugd. Batau. Prid. Nonas Maij. ∞. Iↄ. LXXXIV. Dominic. Lampsonium valdè velim à me salutis. cuius litteras accepi, at non illud quod in iis promissum. Item Læuineium, sororis tuæ filium.

EPISTOLA XCIIX. *Lutetiam.*

HENRICO WILTIO S. D.

QVÒD salui adueneritis, idq; ex litteris tuis intellexerim, valdè gratum. contrà molestissimum audire, de morte Sigonij & Guilielmij. Sed ille præter ætatem nihil passus est, (canescebat enim:) & fructus vberes cepit & reliquit studiorum suorum: iste noster, exstinctus in ipso æui & ingenij flore. Feramus, & vereor vt hic annus fatalis sit ingenio non vni. Me quoq; carpit lentè morbus: etsi mitior nunc paullò molliorque. Lutetiæ, siue in pleràque Galliâ totâ, pestiferam luem vigere audio: caue & fuge, quantũ humaniter licet. Abstine à discursu, ab intemperie, luxu, & inprimis ab insolenti illo Baccho. Nisi caues, fatum tibi per illam viam.

Melissum istic esse, gaudeo: & magis si vsus tibi cum illo. Velim te in hac peregrinatione innotescere viris; qui claritatis aliquid habent ab ingenio & scriptis. Hæc enim res ad tuam lucem. De Cuiacio quid est? Auaricine agit? an Lutetiæ est in consilio Regis? ita nescio quis rumor ad me adfert. Tu hæc & talia scribes: quæ grata nobis scis intellectu. Eidem viro epistolam meam ostendere poteris ad Ianum Guilielmium (si tamen occasio erit) quia, si memini, quædam in eâ quæ ad illum. Aperi priùs, & vide: & quod videbitur face. Sed ô illius alumni nostri ignauam ignauiam! itan' eum perdidisse aut proiecisse commissas litteras? At ego de superbiâ & contemptu pericliter apud Memmium, Pincæum, Faucerium, quem Leidæ olim nosti. Plura vetat languor: nec manus aut mens mihi satis prompta ad scribendum. Deum rogo te seruet, & augeat cum annis modestiam & virtutem. Lugd.Bat.Kal.Decemb. ∞.Iↄ.LXXXIV.

I. Aurato, viro & poëtæ summo, item Passeratio à me salutem.

EPIST. XCIX. *Antuerpiam.*

IOHANNI ROTARIO S. D.

Et ipsæ litteræ tuæ, Vir prudentissime, mihi gratæ: & gratior caussa, quæ te impulit ad scribendum. Amor enim & humanitas est: quem nisi mutuum amem, manantem à tam puro fonte, durus sim & inhumanus. Atque ego te, mi Rotari (verè & sine blanditiis dicam) iam antè inter iunctos habebam & inter caros: ita multa de virtute tuâ audiebam; & studio sapientiæ & doctrinæ: quod rarum inter tui ordinis homines, quibus* pēnatus ille deus

* Mercurius.

deus carior eſt quàm * laureatus. Nunc autem à te litteris tam amantibus prouocatus, ſequar in hunc amicitiæ campum, nec vinci me patiar officiis quæ ab animo quidem ſunt & adfectu. Conſtantiã noſtram à te probari gaudeo. & magis illud, quòd ſignificas te iam olim in ſtudiis his Sapientiæ deditum: quæ ſperni ſcio à quibuſdam vt ſuperuacua, & in quibus parum ad virtutem ſit momenti. Sed errant. quoniã etſi à diuinis litteris verum omne robur, & purâ luce nos perfundi fatear pietatis: ſunt tamen hæc iuxta diuinũ verbum adminicula quædam, quibus dirigi & firmari poſſint vacillãtes iſti greſſus. Nam quin caſtè & cautè Philoſophiâ vtendum ſit, non abnego: eáque ad normam & velut lapidem exploranda cæleſtis legis, cum qua tamen conſentire pleramque eam (dico quæ de Moribus eſt) quis item neget? in Platone, Triſmegiſto, Epicteto, Arriano, altas præclaraſque multas voces reperio: quid refert à quo eæ profuſæ, ſi ab vno illo ſpiritu veritatis? Quem inſpiraſſe, vbi libuit, priſca illa etiam pectora, & oracula edidiſſe per homines vanos & profanos, nihil ambigo. Inter vetuſtiſſimos Iobum vide, quẽ è gente electâ fuiſſe non cenſent, & tamen ſcripſiſſe omnia electa. Mercurium illum ter maximum, quem dixi. myſteria in eo multa & arcana noſtræ legis; etſi Ægyptium fuiſſe traditum ſit, nec imbutum veris ſacris. Idem in philoſophis eſt, & omni illâ ſcholâ quæ à Socrate: quorum ſcripta notas non obſcuras & ſcintillas præferunt clari illius ignis. Itaque vt in prælio, non gladiis ſolùm & grauioribus telis res geritur, ſed etiam funditorum quædam opera & leuis armaturæ eſt: ſic in hac noſtrâ contra vitia & adfectus militiâ, non ſolùm illo penetrante Verbi mucrone, ſed etiam philoſophorum haſtis & ſagittis aptè

* Phœbus.

interdum & vtiliter pugnabimus. Sed digredior. & tu fortasse aliquid de repub. item nostrâ exspectas, vt remunerer te hâc quoque parte. Sed quid scribam? lenta hîc omnia, non læta: & videntur res nostræ velut in vado quodam adhærescere. idque eo tempore, cùm velis & remis festinandum sit. Nam qui in nos pugnant, quos progressus cottidie faciăt, vides. Remedium hîc mutatâ reipub. formâ & ab vno capite quæritur, vtinam vtiliter! Sed vix spero. ita multi palàm, plures diffident occultè. A labe eâ quæ Flandriam corrupit, immunis nostra Batauia non est: & hîc quoque varia iudicia & discidia animorum. Ita vereor ne rebus nostris fractis & labentibus *extremum malorum* (vt Tacitus noster ait) *discordia quoque accedat*. Quod si fit, conclamatum est: & exsequias Belgicæ, quibus cŏmodum est, ite. Sed hæc sunt illa, aduersus quæ Constantia nos munit: & in cuius præsidio ego quidem acquiesco. De falso Cicerone illo, gaudeo tibi probari iudicium nostrum. Illud miror, Italos fuisse tam obesæ naris: à quibus, si deo placet, aureus ille partus. De Boulenio & Panhuisio, faciam sedulò: & si quid aliud erit, in quo gratum facere tibi tuique similibus possim. Salue. & per te Iohannes Viuianus vir planè bonus & poëta. Lugd. Bat. XIV. Kal. Ianuar. ∞.IↃ.LXXXIII.

EPIST. C. *Antuerpiam.*

PETRO EGMONDO S. D.

GRATVLATIONEM exspectas? increpabo. Túne Româ recèns redieris, & tribus verbis ad Lipsium? idque post biennium, & illo ipso biennio per silentium elapso? Certè tuum. non enim ego etiam silens, qui ad te crebrò, ad Bensium etiam, & ad Win-

ad Wincelium dedi. At nunc, tanquam in oculis mihi & ore assiduus, ita languidè scribis & quasi inops rerum. Quin si de te nihil & itinerum euêtu: saltem de manu illâ nostrâ aliquid litteratorum? quid Fuluius, quid Muretus, quid meus Bensius actitent, & illi velut Patres litterarum ac Senatores? quid iunior alia soboles, qui succrescunt? Non enim effætam nunc ingeniorum Italiam censeo, illam nutricem eorum olim & parentem. Hæc peccasti. &, vt spem imò viam veniæ ostendam, purga. Quod fiet vnâ re, si priores illas litterulas delebis & obrues grandi aliquâ epistolâ, longâ, latâ; & quò magis latâ, magis lætâ. Talibus enim alloquiis egeo nunc, ô Egmonde, in torpido hoc morbo. qui me, annum & tres ipsos menses, iam tenet; nec notus quidem adhuc planè medicis, adeò non remotus. Ardores viscerũ sunt & interni æstus, haud procul ab Hypochondriacâ melancholiâ: nisi quòd mens & caput mihi sana. quæ tentari tamen & lædi per eum morbum non te, credo, fugit. Similis aliquis languor fuit, qui magnum Laurentium illum Medicem tenuit & citò abstulit, sed per imperitiam medicorum. Nam aliàs, ad mortem nõ ita præceps. Ego omnibus armis in eum pugno, & præcipuè auxilio Nympharum (frigida enim in potu & esu mirè iuuant:) & aliquid sanè proficio: nisi quòd ad extremum, vereor vt suppeditet me tam pertinax hic luctator. Victus enim aliquoties non vincitur, deiectus non cadit, fugiens non cedit. Antæus aliquis est:

——— ab ipso
Sumit opes animúmque casu.

Et profectò Terræ illa progenies, ducet me ad terram. De me habes. nam de studiis, scilicet in languore hoc languent. Tu autem quid? Grudiósne

 cogitas,

cogitas. & illic honorem? Faueo, & voueo illud mitor, in eâdem togâ candidâ tecum conſpici tam nigros. Etiámne ille, ab Lutetiâ huc adſpirat? O frontem, frontem! Nec tamen illum nimis culpo (perſeuerat enim eſſe quod fuit:) magis illos, qui flectunt & inclinant ſe ad tales. O vrbs mihi olim amata & culta, miſereor. tenebrę & infamia tibi, per tam obſcuros, tam infames. Tu autem, ſi me audis, obdura & fortiter age: peruinces, ſi inter ſuffragatores aut arbitros, vlli erunt mediocriter boni. De migratione noſtrâ: amicè tu, neſcio an ex famâ meâ, aut ex vſu. Inter hirundines iſtas ego? æſtates aliquot otij & pacis hîc egimus: vis mutem ad ingruentem primam nimborum hiemem? non decorè, fortaſſe nec prudenter. Perpetuum enim ſerenum in illâ parte quis mihi ſpondet? Obſcura, mi Egmonde, hæc talia: in quibus vetus illud Tiberianũ iure nobis placeat, vt *conſilia, quibus impares ſumus, fato permittamus.* Homo hîc quid videat? deſipit maximè, qui ſapit maximè. & ſolus ille æternus æthereuſque oculus eſt, qui hos euentus cernit, & dirigit ſæpe præter omnium mentem. Illi ego hæc & me permitto, & clamo ex animo hoc vetus:

* Ἀγοῦ δέ μ' ὦ Ζεῦ, καὶ σύγ' ἡ πεπρωμένη.

** Tu Iupiter me ducito, & Fatalitas.*

Tu mi Egmonde vale, & Clariſſimum Iuriſc. & Anteceſſorem Iohannem Wameſium, ſi occaſio tibi, à me ſaluta. virum prudentem, doctum, & (quod expertus ſum) in virtutem & litteras valdè pronum. Idem cupio & cenſeo de Anteceſſore Philippo Suerio.

F I N I S.

IVSTI LIPSI

EPISTOLARVM CENTVRIA SECVNDA.

THO

BRI

huc m
hæc cr
que om
Genus
ſtirpe c
pruden
cimē d
bis. Ac
ſio dux
prouid
tua te h
neratic
in illâ

Ad Illustrem virum

THOMAM BVRGIVM BARONEM, ET BRIELANVM PRÆFECTVM.

LTERAM Centuriam epiſtolarum nũc emittimus, Vir illuſtris, & nomini tuo meritiſſimò eam dedicamus. Si amor aut beneficia huc me vocant: ille in me magnus, & hæc crebra. ſi dignitas aut virtus: vtrâque ornatus es inter gentis tuæ primos. Genus tibi nobiliſſimum, & antiquâ ſtirpe decôrum: magnitudo animi & prudentia eximiæ, & cuius vtriuſq; ſpecimẽ dediſti in his Belgicis quoque turbis. Ad arma quoties te hoſtis aut occaſio duxit, tu manu ſtrenuus, conſilio prouidus: & quies cùm fuit, Præfectura tua te habuit cum ciuium militumq; veneratione pariter & amore. Quinetiam in illâ nocte temporum, cùm homines

quidam maioris animi quàm cõsilij hęc noſtra turbarent, & vno velut filo appenderent publicam ſalutem: ea moderatio & prudentia tua fuit, vt in mediis flammis flãma te non tangeret, & pænè vnus firmus quietusq; ſtares in cõmuni illo motu. Magna iſta ſunt: & maiora futura, ſi maior aliquis aut latior virtuti tuæ campus. Quod voueo: & te, Vir illuſtris, rogo, vti inſcriptionem hanc accipias velut animi cultusq; mei in te pignus. Vtriuſque quidẽ eximij exiguum: ſed quid facia͂? vt Vlyſſes ille apud Alcinoum nihil habet quod rependat pro ingentibus meritis, præter vota & grates: ita ego, quem cetera deſtituunt præter munera hæc mentis. Quæ tamen vobis magnis quoque ſæpe magna. & meritò: quoniam fama & æternitas ab iſtis: &, vt ait Pindarus,

* ῥῆμα δ' ἐργμάτων χρονιώ-
τερον βιοτεύει,
ὅ, τι κε σὺν χαρίτων τύχᾳ
γλῶσσα φρενὸς ἐξέλοι βαθείας.

* Sermo factis diutiùs viuit, quem cum Gratiis volentibus lingua extulerit è profundâ mẽte.

Vale III. Idus April. ∞. Iↄ. XC.

AD LECTOREM.

ABE *etiam hanc* CENTVRIAM *Lector, sed puram, simplicem, & sine mixtione. In priore illâ alienas aliquot inseruimus: nũc displicet, & detraxi. Non ergo dignæ illæ edi? dignæ, sed non à me: & mali exempli, arbitrium hoc sibi sumere in scripta aliena. Mihi fieri nolim: & tamen faciunt. atque ecce edunt alibi hanc aut illam epistolam, me non ignaro solùm sed inuito. Quæ hæc temeritas, siue improbitas, est? Clamo & testor apud homines qui sunt, qui erunt, inimicus mihi quisquis hoc facit.*

QVICVMQVE QVODCVMQVE MEVM, PRAETER ME, DIVVLGAT AVT DIVVLGABIT, PRAESES LITTERARVM ET FAMAE DEVS VINDICATO.

Homo imperite & * φρένας ἠλεέ. *verba aliquot apud te familiaria, aut libera, aut blanda effudi: sed apud te: & in lucem tu* * mentem vacue.

hæc

hæc calidè effers? Quid hoc eſt aliud (*vtar diſertiſſimi viri verbis*) quàm tollere è vitâ vitæ ſocietatem? tollere amicorum colloquia abſentium? Quàm multa ioca ſolent eſſe in Epiſtolis, quæ prolata ſi ſint, inepta eſſe videantur! quàm multa ſeria, neque tamen vllo modo diuulganda! *Abi igitur inhumane, inepte: nec ſic me produce, imò traduce. En, cùm cautè omnia & circumſpectè ſcripſimus (vt hoc æuum eſt) non effugimus morſum: tu ſubitaria mea prodis, id eſt, latus pectuſque meum nudum obiicis ad omnem ictum? Abſtine. & tu Lector, mea ama, ſed mea.*

INDEX

INDEX EPISTOLARVM CENTVRIÆ II.

IVSTI

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM CENTVRIA II.

EPISTOLA I.

HADRIANO TVRNEBO HADRIANI F.

ERVM mel, non epistolam, à te, Clarissime Turnebe, accepi. Tu mihi gratias? ego tibi, qui tam gratè & benignè interpretaris officium, quod sine scelere non omisissem. Qui vir diuinus ille parens tuus fuerit, nôrunt & fatentur omnes, quos stupor nõ præpedit, aut liuor. Ego à puero, velut astro quopiã inclinante, iui in amorem illius & laudẽ: nec grandior mutaui affectum, sed auxi. Nonnemo inuidet? esto: ille viuet in summâ æternâque gloriâ, quamdiu res Græcæ aut Romanæ. Nec plura hîc de illo: de te, germanissime Turnebe, sic habe. non ambire me amicitias, naturâ & iudicio propensum ad tenebras & quietem: sed triumphare in tuâ, quẽ iure amo purum aurum ab illo auro. Plura libet, non licet. testis mihi iste Hier. Groslotius vestrâs, insignis iuuenis, qui iamnunc mihi adest, & abit. At nobis haut sæpe opportunitas mittendi, scribendi tamen semper voluntas. quod crebrò & magis seriò faciam, ita amor hic inter nos perennet, quem coïmus auspice & teste immortali tuo patre. Postrid. Id. Mart.

EPIST. II.

VICTORI GISELINO.

INVITI à vobis abiimus, inuiti. Quid vis amplius? apud amicum hoc ſatis eſt: ceterùm, calceum húc vide, nemo veſtrûm ſcit vbi me premat. Apuleium tuum ſcriptum conferre cœpi: quædam in eo valdè bona. Venationes etiam noſtras attigimus, ſed frigidè imò contemptim. A peregrinatione enim hac ſupinus & aliarum cogitationum, vagè adhuc in ſtudiis erro. nec facilè inſiſtam lineæ, niſi recreatus aduentu veſtro: qui, per omnes deos, ne me fallat. Hoc communiter rogamus, Douſa, Hautenus, ego. Varias Lectiones ..... legi, editas in Galliâ nuper. placet ingenium adoleſcentis, placet aliquot locis noſtri imitatio, ſi non furtum. Idem in libello ······. Quid dicam? diſcipulos habeo, & breui faciam ſectam. Sed vt ait Pindarus,

* τὸ δὲ φυᾷ κράτιστον ἅπαν.

* Optimum omne quod à naturâ eſt.

Sanè ſiquid in oratione noſtrâ aut ſtilo probādum: totum à naturâ eſt, vix à curâ. Rationē meam ſcribendi ſcire vis? fundo, non ſcribo. nec id niſi in calore & interno quodam impetu, haud aliter quàm poëtę. Siquid operoſius paramus; rem meditamur, diſponimus. verba facilè ſuccedunt, ac pænè præcedunt meam mentem. Iſtos rideo, qui etiam epiſtolas, ſi dis placet, lentè & velut ad numerū componunt. Verba examinant, circūſpiciunt, traiiciūt: & miſelli cùm omnia fecerint, vmbras putes non homines loqui. Ita tenuis tota ſcriptio, ſine ſanguine, colore, carne. Sed diffundor. peccatū meum ſolemne, cùm ad te ſcribo. Nunc emēdo, & ſileo; & te valere iubeo, ac venire. Ni facis, Amor Giſelini res tuas tibi habeto. Lug. Bat. xv. Kal. Iun. ∞. IↃ. LXXXI.

EPIST.

EPIST. III. *Lutetiam.*

IAC. AVGVSTO THVANO AMERIO.

DISTVLI ad te ſcribere, V. C. dudum: præter morem meum, & præter votum. Amantes redamare non ego neglegens: & tu merueras, non amore ſolùm, quem benignè vltrò attuliſti, ſed ingenio, ſed doctrinâ, ſed probitate: quæ tria in vno Carmine tuo clarè vidi. Sed amabo te, ita perpetuùm Fama te amet & Virtus, ignoſce: & morbum hunc noſce, qui non ſinit me eſſe mei iuris aut moris. Verba non dedi, non miſi: dedi animum, miſi affectus mei ſæpe auras, qui apud te & duos illos quos in extremo Carmine tuo mecum iungis. O cæleſtem pænè dixeram Trigam! niſi de terrâ & luto meo aliquid afferrem ego, funalis ille tertius equus. Nam iugales duo, reuera ſupra homines: & tu item auriga, qui iunxiſti. Nos epiſtolas dedimus nuper: & valdè hauebam exemplar tibi illiſque mittere, niſi qui has feret, recuſaſſet. Noſti per hoc bellum, nec tuta, nec trita nunc viarum. Valetudo mea meliuſcula: ſic tamen, vt extra morbum potiùs videar, quàm languorem. Damus nunc & edimus *De Pronuntiatione Latinæ linguæ Dialogum*, tenue in re tenui opus, nec dignum meliori veſtrâ aure. Tu ex animo à me ſalue: qui æternùm tuus ſum. ita ſim ſaluus. Clariſſimis Cuiacio & Scaligero ſalutem. Lugduni Bat. III. Id. Februar. ∞. Iↄ. LXXXVI.

EPIST. IV.

PETRO VILLERIO *Filio*.

VERE scribis.semper tu mihi curæ,& nunc es: ita ingenium tuum & mores, & pater etiam, merentur. Vtinam aliquâ curâ meâ te curem, & à morbo isto releuem, qui pertinaciter vrget! Quid facias? feres.certus ad salutem tuam hæc dirigi, etsi non ad voluntatẽ. Si vulgi more loquerer; querelas miscerem, & dolorem meum ostenderem in casu, quo hæc ætas tua & tu indigni. Non faciam.fortiorem esse te & me volo: nec te cupere solatia ex alienâ sympathiâ,nec me promere dolorẽ,etsi doleam, Nam hoc nõ nego:si deo visum esset,alium te malim.cùm non visum;quod ipse vult,nolens, (vt sic dicam)volo. Hoc de te scribo.in me nónne idem? languor hic biennalis me tenet, & abiicit in validissimâ hac æui parte.Annum enim trigesimũ-nonum vix attigi.quid tamen angar,aut opponam? facit ille,qui me fecit. Nónne in figuli manu est, effingere leui rotâ vasculũ, & idem frangere? Et hoc melius, quòd figulus noster nos non frãgit, sed refingit,& è miseris beatos,ex inferis superos reddit. Sed hęc talia aut tu tibi sæpe,aut omniũ optimè pater dicet.De iuris studio,quid nunc cogites? profectò solitudinẽ id non amat,cui forum semper propositum & turba. Ad Philosophiam magis te nunc ducam, quæ non delectet solùm in hoc tædio, sed firmet. Eloquentia & stilus ius tuum non spreuerint; in quibus si tẽpus hoc ponis (donec melior tibi valetudo)id nõ perdis.Scripsimus De Pronunciatione leui manu,vt ĩ re leui. en habes,vide,& à me salue,qui ex animo tibi cupio. Lugduni Batauorum,Kalend. April. ∞. Iↄ. LXXXVI.

EPIST.

EPIST. V. *Lutetiam.*

IACOBO CORBINELLO.

LITTERAS ad me mittis, non adfectus ſolùm plenas, (leue id verbum ſit) ſed amoris. Benignè ad amicitiam prouocas, laudes adiungis: è quibus has vix agnoſco, illam appeto pari tecum voto. Gentem veſtram amaui ſemper: & ex eâ illos maximè, qui vetere illâ Italiâ digni. Qualem te eſſe, mi Corbinelle, non ſolùm ex igniculis litterarum tuarum, quos ſparſos colligo, video: ſed etiam ex teſtimonio viri magni P. Victorij, qui de indole tuâ ad virtutem magna prædicat, nec vana. Atque vtinam peſſima hæc tempora concedant nobis liberum eundi redeundi iter! profectò viderem vos, (lumina illa Galliæ etiam includo:) & nectar illud ſermonum veſtrorum haurirem auidâ aure. Sed nos iactamur: nec Æolo etiam vos, vt video, litaſtis. Venti vbique & tempeſtates; quæ, mirum, niſi hoc anno euertant, certè conuertant, hanc Europam. Fratris tui μεγαλοψύχου hiſtoriam & triſtem exitum legi. quid miremur? hodie illæ viæ, & nil niſi σκολιὸν videmus à pleriſque his dynaſtis. O Italia, Italia illa priſca, vbi es? At tu, vir nobiliſſime, ſolare te cùm aliis rationibus, quas litteræ & ſapientia tibi ſuppeditant, tum maximè communi eo Fato, quod iniquum hîc ſemper in bonos. Exempla tibi prompta ſcio. tu ſcito & hunc animum: quem iamnunc ſeriò deuoueo in tui amorem. Lugduni Batauor. ∞. Iↄ. LXXXVI.

EPIST. VI. *Vltraiectum.*

LAMBERTO VANDERBVRCH, *Decano.*

AMO iure tuas litteras, amoris & prudentię simul plenas. Amorem enim interpretor, meas laudes: quas adfectus tibi magis certè, quàm iudicium dictat. Quid enim sumus? conari me magis scio quàm efficere, velle quàm posse in publicum prodesse. Quidquid tamen id est (& esse aliquid vobis tam fidis amicis credo) gratum mihi, quòd gratiæ saltem locum parit apud tales viros. At prudentia tua, in iis mihi clara, quæ de publicâ istâ re scribis: quæ sanè confusa, turbida, & vtinam non vicina ad occasum. Quis bonus non queritur de eâ tecum? sed hoc vnum relictum est, quoniam mederi non in nostrâ manu. Imò fortasse nec humanâ. Deus ille est, qui publicas has clades immittit, qui alit, & fouet; & tum finiet, cùm nos earum caussas. Eæ autem peccata sunt. quę adeò apud nos non desinunt aut minuunt, vt augeri mihi & adcumulari videantur vnà cum pœnis. Iritamus cottidie magnum illud numen, & quasi puniendi iustæ caussæ non sint, damus nouas. Quando luxus, fastus, libido maior, impunitior? & religio passim nunc in ore, improbitas in corde. Verba pietatem sonant, facta ambitionem, auaritiam: nec in vno alteróve, sed apud plerumque ordinem, ætatem, sexum. Itaque de pace aut tranquillitate, nihil ego spero. ——— *bella horrida, bella* exspecto: aut certè tyrannidem, non optabiliorem quouis bello. Illi ad quos Victoria inclinare se videtur, irati veniunt: & si qui moderari volent. nescio an audientur. In omni bello cruda post victoriam principia: magis in ciuili, vbi

vbi odia & acerrimæ factiones. Sed Deus videbit: cui, quod ad me, curas has ex animo relinquo. Sicut & illam de valetudine meâ: quam non ego quidèm, Vir amicissime, neglego, nec mortem vltrò appeto: sed cùm feci quæ humanitus possum, securus exspecto euentum. Hoc curo, vt vitam meam corrigam, vt deo meo placeam, vt sedem ab his nimbis quietam in superâ illâ arce possideam: vnde adspiciam humana hæc omnia, & contemnam. Intereà tamen nec studia prorsus omitto, nec ea omnia per quæ publicè aut priuatim humano generi videor posse prodesse. Ostendent id breui quędam etiam scripta nostra, quæ iterùm paramus. De Floro tuo manuss. quem offers, valdè gratum. multa sanè reperio, non animaduersa Vineto aut Stadio ante me censoribus: & reperiam plura, scio, si auxilium mihi tui libri. Itaque si eum quamprimùm ad me miseris, beneficio adficies me & posteros: nec id celabo. Vale, & fratrem tuum Graphiarium amanter à me saluta, cum gratiarum actione pro munusculo nuper ad me misso. Lugd. Batauorum. XVII. Kal. Febr. ∞. IↃ. LXXXVI.

EPIST. VII. *Antuerpiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO *Filio.*

TVAS reuersus vidi libens: non etiam ea, quæ in ipsis. Languorem præferunt, & nauseam in rebus omnibus seriis & honestis. Vidi, mi Francisce, iam olim insitum tibi hoc vitium: quod ratione & curâ, quæso te, vince. Iaces, nisi facis. Quid hominis tam proprium, quàm erigi & spectare alta? Alta dico, id est, quæ ad æthercam illam partem pertinent, cælitùs immissam nobis mentem. Hæc colenda. nec potest sine meditatione, sine actione:

neque ista, sine labore. Hunc igitur vsurpa: quidquid reclamet fastidiens illud tædium, haud longè à veterno. Tu deo, tu auo, tu mihi, curæ & cordi es: nec te deseremus, si nō te ipse. Doctoris illius noui diem quòd obieris, benè factum: quòd eum versu celebraueris, nec malè. Sapiētiæ pars est leuiter desipere, & paullum extra viam rectam ire, ad vitandum violentū aliquem occursum. Vidésne vt nautæ vela sinuent & obliquent: & teneāt nihilominus suum portum? imitare. Pietas tibi interna & vera sit proposita, Modestia & Virtus: in externis, personam interdum sume aut pone, pro re aut pro æuo. Studia tua calere velim (ætas ista hoc postulat) & videbimus quid in rem tuam maximè sit vnà cum auo. Surge tantùm, & confide. Ineptias .... vidimus, & risimus. quis comprimet Criticorum hunc luxum? Satyra mea frenos non dedit: opus lege aliâ aut rege. Vale. Ex vrbe, in quâ tu olim, XVI. Kal. Decemb. ∞. Iↄ. LXXXVI.

EPIST. IIX. *Biturigas.*

HENRICO WILTIO IC.

CANTERVS apud me erat, cùm tuas accepi. dicam gratas? gratissimas, ita me Deus amet, vel hoc nomine quòd à sex mensibus primas & solas. Et tu de me quereris? bellè. at ego pluries scripsisse me scio (vide an deceat) quàm te respondisse. Excusabis non redditas. credo: feramus igitur inter nos & excusemus, non tam culpam communem, quàm temporum sortē. Valetudo tua & studia prospera, mihi gaudio. perseuera. Nónne apud illum virum es, qui sęculi decus? vide ne frustrà: frequenta, audi, disce. Pollio meus honore ab illo auctus: quòd ab illo, iure ante honorem ipsum censeat.

Scripsi

Scripsi ad eum, & quàm grata mihi Dedicatio illa, ostendi. Vos, quæso inter vos concorditer & amicè viuite : quia Belgæ, quia ex meâ domo, quia sacrorum eorundem & studiorum. Senectus mea, si ad eam pertingo, solatium sibi spondet in vobis. Sed quando videbo? quando reditis? mihi placet non porrò vos currere, in Germaniam flectere, illinc lares. Iuno Iuga vos exspectat, & Quies. Etsi patria hæc etiamnunc turbulenta. sed si non antè peregrinandi vobis finis, quàm hîc quies, quis finis? Tua ad Nonium grata, proba. Sed litteras vrge, & sapientiæ studium ne omitte : ad quam metam dirigi velim omnia tua. Infelix semper erro, si ab illâ aberras. Vt nauis quæ inter fluctus sine clauo iactatur, sic mens quæ in hac vitâ sine sapientiæ gubernaculo. Mores illi plebeij, stolidi, vani, ne te inficiant caue. Alphæus mare Siculum subterlabi dicitur, sine mixtione vndarũ, ad suam Arethusam: tu per leuitates, per vanitates, ad amatam illam Diuam. Vidisse ea vtile, non se inseruisse: trãsisse, non miscuisse. Edidimus nuper Centuriam Epistolarum. magni illius viri mihi illic mentio, & sæpius fuisset nisi impedisset ille vir quem hîc nosti. Scænæ seruiendum est, quamdiu ego in hoc Theatro. Sed verum meum sensum breui aperiam magis & diffundam. Nec vos quidem omisi, te & meum Pollionem, vt videbitis, aut potiùs iam vidistis. Nam libri, credo, allati. Etiam nunc edidi De pronunciatione Latinæ Linguæ Dialogum, mihi probum. Tu salue, & redi si parenti tuo ita visum. De Italiâ, non tibi, non Pollioni nostro nunc ego auctor, ponite vana cogitationum. XVI. Kalend. Maias. ∞. Io. LXXXVI.

EPIST. IX.

IANO LERNVTIO S. *dico.*

ITA perpetuus inter nos amor ſit, mi Lernuti, vt cum aculeo diſceſſi à vobis. Curſim, inquies. Quid facerem? aliud animus, aliud res ſuadebat. Vitam meam noſti, & ſcænam cui ſeruimus. Si vnquam aliquid verè ſcripſi, hoc eſt. quaſi anima à corpore, auulſus ſum à vobis. Fuge aliud ſuſpicari in me: quem, culpa tua eſt, ſi nondum noſti. Nam apud amicos nihil me vno ſimplicius: apud alios, ſanè ſim quod Vlyſſes. Nónne & aulam, & Etruriam ego vidi? ſed iis non vtor apud ſimplices & candidas iſtas mentes. De colligendis & digerendis poëtarum noſtrorum verſibus, ego verò tibi iterùm auctor. Famam tuam cum alienâ auctum ibis (quãti enim eſt, putas, illa recti iudicij gloria? apud me, ſuper ingenij aut doctrinæ.) decus item Germaniæ & noſtræ Galliæ: quarum intereſt, non omnia ingenia intra alpes clauſa videri. Non exemplum nuperum illius vidiſti, qui Italos poëtas digeſſit? ſed vellem eius, imò ipſorum cauſsâ, magis cũ dilectu. Inter noſtros, Lotichium amo: Ianum Pannonium æſtimo: Scaligerum patrem admiror. qui ſi felix illud ingenium & inuentionũ inuidendum acumen curâ tẽperaſſet & limâ, coronari contra omnes poëtas poſſet ab illo ipſo ęuo priſco. Hac, niſi fallor, deficitur: nec in edẽdis quidem eius adhibitum, quod debuit, diſcrimen. Eò ſuaſerim, illius & aliorum optima quæque ab optimo iudice ſelegi: & tu is eris. Reliqua in ſermonem reiicio, qui inter nos proximo menſe. Ita enim ſcribo, ita impero. Venies inquam ad hunc Iunium: & iamnunc aures claudo ad omnem excuſationem. Extra iocum,

cum, Lernuti, in hac breui fugacique vitâ fruamur hunc fructum. Ferrum nostrum in igni est. Vale. xv. Kal. Iunij. ∞. Iↄ. LXXXI.

EPIST. X.

P. VILLERIO.

SOLATIO mihi anteà amicorum litteræ, nunc remedio: nec vlla medicina magis leuat hunc languorem, quàm alloquia hæc à vobis. A te inter primos: qui me seriò amas, quem seriò ego amo. Vultum tuum videre nuper cùm Hagæ esses, optabam. Fefellisti. contentus manu sum, quia scio quæ negotia te circumstent & implicent, atque abripiant sępe inuitum. Ego hoc vno felix, quòd meus. Sed nimirum, vt qui semel nauim & mare ingressi, in arbitrio ventorum sunt, nec redeunt ad terram, cùm volunt: sic vos, qui in remp. Tenet illa inuitos; & cùm terram maximè spectatis, retrahit aliquis æstus. Atque vtinam tui similes teneat semper! Remiges & sentinatores plerique sunt, qui nunc ad clauum. Hinc iactatio, & ad extremum, naufragia: nisi ab alto dirigat ille Deus. Inuitatio tua in Zelandiam, grata: & puto, parebo. non illi alteri consilio, de Galliâ. Nec vera nego quæ de opportunitate, salubritate, & suauitate locorum hominumque narras: sed peregrinandi mihi nunc vna caussa, Valetudo. Eam meliorem posse fieri per acidas illas aquas medici suadēt, & (vt in spem nostram proni sumus) persuadent. Tentasse quid nocuerit? eo certè animo, vt nihilo abiectior illînc redeam, quàm eam, etiamsi omnia sint contrà. Vitam hanc magnifacere Christiani non puto, quē manet vita illa melior: sed nec abiicere, & remedia spernere, quę data huic fini. Gallia vestra, si deo ita visum,

ſanum me videat; & exoſculer magnas illas animas, quas ignotas amo: imò etiam, queis ignotus amor. Nam ſi vſquam in Europâ, amicos mihi in eâ gente eſſe, hoc ſcio. Busbequius meus iãdiu inuitauit, differo. In grãdi illâ Epiſtolâ tuâ, de ſtilo & imitatione quod monuiſti, verum eſt. Quàm multi in iuuentute nos æmulantur! & rideo: quia aut à me procul illi, aut procul certè ego à recto. Nihil magis breuitate amo, ſed ſi ſimplex: nihil magis breuitate odi, ſed ſi adfectata. Quid etiam ſi fucata? nam verba emendicant, & abſtruſiores aliquot phraſes: ad quæ, non dicam riſum non teneo, vix iram. Comprimam publico aliquo ſcripto, & de Imitatione totâ. quid mihi videatur, monebo. Nam ego vt mutem, ſerum eſt. arbuſcula hæc, ſiue recta, ſiue aliter, creuit & induruit in hanc formam. Ciceronem amo. olim etiam imitatus ſum: alius mihi ſenſus nunc viro. Aſianæ dapes non ad meũ guſtum, Atticæ magis. De Lemouicenſi: an fruſtrà monueris, vide. Miſi enim exemplar ad filium tuum, non ad te: quia parùm dignum te argumentum. Sed tamen cùm ad filium, nónne & ad te? qui imago vera tui, imò tuipſe. Sanitas tantùm ei adſit. quam Deus ille dabit, ſi ſalutare: & in eâdem te Vir amiciſſime ſeruabit. Lugd. Batauor. Kalend. April. ∞.IↃ.LXXXVI.

EPIST. XI.

HIER. GROSLOTIO LISLÆO.

TANTVM non in procinctu iam eram iturus Vltraiectum, & inde Germaniam; cùm me litteræ tuæ inuenerunt. Dicam gratas eas? non gratior Gratiarum ipſa diua: per ſe, & nonnihil à clauſulâ illâ, quæ de Mercero. Illéne illîc? hîc mallem: & iam-

& iamnunc vos invitem, niſi abeam. In reditu fiet, ſi viri eſtis; & tam vicini videbitis & libabitis ſaltem oram Batauiæ noſtræ. Mihi valetudinis vnius cauſsâ ſuſceptum hoc iter. imus enim ad acidos, qui iuxta Confluentiam, fontes. Valebo per eos fortaſſe, aut valere iubebo hæc omnia humana. Ad alta illa ibo nec ibi quoque me amor veſtrûm deſeret, qui altè in pectore iſto hæret.

——— * θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἔστων. * dij verò ſint mihi teſtes.

Lugd. Batauor. VI. Kal. Maias. ∞. Iↄ. LXXXVI.

EPIST. XII.

ELBERTO LEONINO
Geldriæ Cancellario.

PECCARE mihi viderer, ſi expertem te habeam conſilij, quod firmandæ valetudini meæ cepi. Iter in Germaniam inſtitui ad acidos fontes: in quo iam ſum, ſed ſorte non nimis fauſtâ. Diſcrimen quidem adhuc nullum, ſed in hoc opidulo, circumcludor à turmis equitum, quæ in Belgium parantur. Ita differtur mihi via, imò pænè aufertur: quia perit oportuniſſima pars anni, & hyemi ſuſtinendæ haud planè firmum hoc corpus. Ambigo an pergam, an ſub tectum me dem, & reſiſtam in aliquâ maritimâ vrbe. ad vos quidem bonâ fide redibo, niſi impediat me, vt vos Iuriſconſulti loquimini, vis maior. Ego vir ampliſſime, amorem & officium omne tibi offero, ab animo non ficto: & iure debeo, quia te comperi mei amantem. Vale. Oldenburgi, Non. Octob. ∞. Iↄ. LXXXVI.

EPIST.

EPIST. XIII. *Francofurtum.*

EVERARDO POLLIONI.

QVID ais?siluisse me? erras. Nullas ego à te vidi, ad quas non sedulò responderim: & habui te, mi Euerarde, semper inter primas curas. In languore tuo doleo: & miror quid illud mali morbi, quod vires tam valdè afflixit. Sed ætas tua est, quæ facilè resurget: & siquid spirituum aut sanguinis perierit, reponet. Tu modò te cura, sed sine curâ: & quidquid Deus ille noster dabit, excipe libenti, imò & hilarâ fronte. Viuere te vult? velis. Mori? non nolis. finis & initium nostri ab illo sunt: felices, si in illo. Σκεύεα quædam sumus à magno illo figulo: quid querimur, si fingit nos & refingit? Hæc tibi, & per te mihi dico: qui & ipse valdè inter imbecilles. Febris quidem nupera vix vitam mihi reliquit: & eam ipsam, præter spem omnem medicorum. Basiléam meam placuisse tibi, gaudeo: vrbem eo nomine planè dignam. In Galliis nondum γαλήνη: & sanè doleo Wiltzium nostrũ inuolui, nonnullâ suâ culpâ. Vt quid enim desidet & cunctatur, præter nostram & parentis mentẽ? Nam de abscessu in Germaniam, suasi pridem. At quod ad te nunc, mi Euerarde: ego de reditu seriò tibi auctor: siue quia pater ita poscit (scis quid illi debeas) siue quia tua valetudo. Amicus hîc & familiaris aër, facilè tibi dederit nouas vires. Et quid ibi hæreas? inter bonos & doctos, scio: sed sine magno tuo vsu. Meta itineris quæ tibi fuit, eam iam attigisti: nec tu mihi Vlysses aliquis esto aut Philoctetes. Terrent te hæc ambigua? quî magis, quàm nos? Sanè infirmus hic patriæ status, fateor, & qui sine manu Dei palàm ruit: sed valdè erras, si his per-

euntibus, ſperas illîc firmitatem. Europæ libertas corruit, ſi ſemel hoc vallum. Ego hoc nō ſuadeo ſolùm, ſed hortor: & fac, vt in viciniore te aliquando conquieſcamus. * Ἀτεκνον eſſe me ſcis: tu, & qui alij probi è diſciplinâ noſtrâ, mihi * τέκνα. De genere vitæ quod capias; hoc vnum dico, vt nullum. Late nunc & quieſce, donec deſæuiat ciuilis hæc tempeſtas. Plura coràm. nam me ſpero in primis videbis. Pridie Kalend. Mart.

* Sine liberis.
* Liberi.

EPIST. XIV.

FRANCISCO IVNIO S. D.

NON amore me præueniſti, ſed ſignificatione ſaltem amoris. Quis paullò humanior, te non nouit? & qui nouit, quis non amet? At tu tamen affectum in me largiter ſanè declaraſti, cùm epiſtolâ ſuauiſſimè ſcriptâ, tum munere adiūcto, quod meritò mihi carum. Monumentum enim ingenij tui eſt. parùm illud ad guſtū vulgi, fateor: ſed ambroſia & nectar nobis, quibus paullò acrior iudicij ille ſenſus. Sanè in implicatiſſimo ſcripto vtilem ſubtilemq; operam nauaſti: & lumen prætuliſti locis, in queîs æternùm fortaſſe caligaſſemus. Multiplex notitia linguarum hoc tibi dedit, vt talia iſta interpretari noſtro æuo poſſis vnicè, & dixeram pænè, vnus. Iam de affectu tuo in Georgium noſtrū quàm mihi ſuaue! Viuit enim in animo meo ille adoleſcens, magni ingenij, magni acuminis, & qui ad ſumma omnia veniſſet, niſi Deus ad verè ſumma illū euexiſſet. Felix, qui ereptus tot inſtantibus malis, & tot futuris. Nam fauillæ huius noſtri incendij ſpargi mihi videntur, & iam ad vos ire, comprehenſuræ (vtinam fallar!) Germaniam totam acri igne. Sed publica omitto. De iis quæ Epiſtolis ad

Atticum obſeruitaſſe te ſcribis, & offers mittere: valdè velim. Nunc tamen in aliis curis ſum, vt videbis. Nam, cùm abſoluero, mittam. In tuis ad Curopalatem de Aſpro Turcarum lêgi: addas opportunè notulam è priſcis Gloſſis, Δυωάειον λευκὸν, *Aſprum*. & iterum: Ασπρότης, *candor*. Vberiùs aliâs. nunc ſalue, vir magne: & tui amantem ama. Lugduni Batauorum.

EPIST. XV. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO.

SPERABAM & aſpirabam ad vos, mi Lampſoni: ſed, heu, ſperabam. Conſilia illa omnia euertitis, qui meliùs nobis, nobis it conſultum. Redij, & acquieſco: niſi quòd lepidiſſima tua epiſtola ſaliuam mihi ſæpiùs mouet, & * πτερυγίζειν iterum ad vos facit, Amoris & Venerum ita plenos. O ſermones nectarei, quos promittis! ô fabulæ! ô epulæ! ô Iunonem tuam mihi nõ timendam, quam placem non verbulo vno, ſed ocello! Nullo Ioue opus ad iram eius leniendam in hunc Æneam: qui paratus eſt ſatisfacere, & altera tanta ſcribere aut dicere in viros. Viles mihi, & domi naſcuntur tales ſermones. Dic illi, ſaluta, diſſuauia. Quid ais? ſatin' familiariter? non excuſo, talis apud te volo eſſe. Noſter * αἰδέσιμος ẹ́ſtne Antuerpiæ? vbicumque, ille meus. Imaginẽ noſtram mittã breui, quam ſculpi iuſſimus à Goltzio, qui te amat & multum ſapere in iſto quoque genere ait non falsò. Amici quidam in Germaniam, & vltra, me vocant: ego delibero, & caueo nequid temerè. * ζώει δὲ μᾶσσον ὄλβος ὀπιζομένων. Quid ni circumſpiciam? vbique ſunt quæ arceant, quæ alliciant: nec ad guſtum humana omnia, quamdiu erimus in humanis. Contentus

* *Alas quærere.*

* *Venerabilis, ſiue Reu^mus.*

* *Durat magis felicitas circumſpectorum.*

ergò

ergò ego meo Catone. Tamen Austelli nōnulli nos hîc turbant: sed adhuc occultè. si pergunt, & magis se aperiunt, mihi quoque ad alia consilia viam. Politica dogmata pango, selecta ex antiquis. Minus gloriæ ea scriptio habebit, scio: sed & minus inuidiæ, & fidei plusculum apud eos, quibus homines magni (vt poëta ait) *Propter mille annos.* Valetudo vacillat. sustentamus eam quantum potest, remissionibus, peregrinatiunculis, & præsertim hortuli deliciis: in quo leges ecce meas vide. nam inserui, vt rideas. Vale. XIII. Kal. Iul. ∞. Iↄ. LXXXVII.

LIPSIANI HORTI LEX

IN IPSO ADITV, SVB PERSONA BIFRONTIS IANI.

*B. F. — * *Bonum factum.*

Quisquis es, STA, LEGE, PARE.
IANVS ad hoc limen sic EDICO.

K. I. HORTO & HERO *fruendi tibi ius esto:*
Sed illo ad ASPECTVM, *isto ad* SERMONEM.
Nisi OCVLIS, *quidquid heic satum aut natum, ne* LIBATO.
TIRO *esto,* MANVM *apud te habeto.*
Si effers ad TACTVM *aut ad* RAPTVM:
Verbo dicam, te EFFERTO.

K. II. *Sed*

K. II. *Sed nec* HERO *vsquequaque* FRVITOR.
Ante SEXTAM *vespertinam ne* ADITO:
Post SEPTIMAM *ne* MANETO.
Horæ aliæ, ad alias illi curas.
Heic cogitat, heic pangit:
STILVS *heic est, Abi* MVSCA.
Quid si & CÆNA? *Abi* MVSCA.

K. III. SERMONES *etiam ne exléges.*
IOCARI *licet:*
NARRARE *licet:*
ROGARE *licet:*
Sed nihil SERIVM.
GRATIARVM *hic locus est.*

K. IV. *Siquid* AMOENIVS *tamen in* STVDIIS;
Inter AMBVLANDVM
Disſere, doce, disce.
Et MVSARVM *hic locus est.*

K. V. *Tu qui* SERIOSVS,
Tu qui RIXOSVS,
EXESTE.
CLVSIVS *ego sum vobis.*

K. VI. CANIS, *præter vnam,* EMANETO.
HECVBA, *præter vnam,* EMANETO.

Habes? hoc etiam.
QVOQVÒ TE AGIS, TE VIDEO.

EPIST.

EPIST. XVI. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO.

ERGO tamdiu te exſpectamus fruſtrà? non hoc pollicitum, cùm nuperrimè iſtîc eſſemus. Præſta age fidem, imò & amorem: & veni non quia promiſiſti ſolùm, ſed quia cupis. Certè debes. quid iucundius quàm cum amicis verſari, diu non viſis, aut vix viſis? Nā aſpicere & non alloqui, nec videre quidem eſt: ſi non fallit ille Sapiens, *Loquere vt te videam*. Verborum ſatis habes, ſi vir bonus es qui ſoles: ſin degeneraſti, nec preces quidem te adducent. Quibus abſtineo, quia amicis ſummum precādi genus eſt, Velle. Ego te die Dominicâ exſpecto veſperè in cænâ, cum Douſâ & Hauteno. Hæc, vt iuris priſci verbis vtar, ſumma dies eſto. Vale & ambula, aut vehere potiùs. poſtrid. Kal. nouas. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPIST. XVII. *Biturigas.*

IACOBO CVIACIO IC.

DIV ſilui, ſed inuitus. Bella hoc faciunt, quæ viam nobis omnem intercludunt, pænè & vitam. Ego Germaniam meditabar nuper, & tentaui, ſed nō volente Euentu. Nunc huic epiſtolę ſpē fecit ad tranſitum Hier. Groſlotius, egregius adoleſcens, & quod inter laudes eius pono, tui amās: ideò amatus eſt mihi. Vtinā ipſi mihi os illud intueri coram aliquando fas: quod vnū miror hodie (Scaligerum tamen adiungo) in Europâ. Vidi nuper Iuonis in miſellū Titium. Periit infeliciſſimus hominum, hoc vno tamen felix, quòd ab illâ manu: tuáne an Scaligeri, an vtriuſque? Nam præter vos, fallor, aut nemo ſic ſcribat. Excitaſtis ſanè quoſdam, imò

non excitastis: quia, certum habeo, immorientur ambitioso illi veterno. *Admonere possum*, aiebat ille olim ad Galbam, *corrigere non possum*: hoc hîc valet. Elogium tuũ quo me consecrasti, legi. & ab amore amplector, à iudicio & admiratione (nã & eâ voce vteris) quî ausim? Debeo tibi, Cuiaci, debeo: & falsa in me dictio, *Beneficia tam diu grata esse, donec videantur posse exsolui*. Ego non possum, & quia non possum, vt insani illi amantes, hoc magis volo. Thuanũ amo. vbi is est? Scaligerum depereo. quid agit: quid non agit? vtrumuis enim potest & debet: illud ex voto nostro, hoc pro æuo. Politica nescio quæ ego molior, non à me, sed à priscis. illorum gnomas filo quodam verborum meorum necto, &, irriso olim verbo, ferrumino. Vellem quædam de Iunonis filio, qui apud nos: sed differo, ne differar. Ventura enim hæc ad te quis spondet? Vale vir maxime. Lugduni Batauorum postrid. id Mart. ∞.IↃ. LXXXVII.

EPIST. XIIX.

IANO LERNVTIO.

IMBVISTI me liquore litterarum tuarum suauiter aridum & iamdiu earum sitiẽtem. Reuixi. Te tuosque viuere & valere gaudeo: ego quoque vtrúque. etsi istud mediocriter. Animus me sustentat, & concepta opinio non fore perpes discidium hoc nostrum. Nónne ab Albione spem faciunt albę deæ? hîc narrant. Politica etiam nunc me tenent, nescio an cœptũ opus bonâ aui, certè lentâ. Pennas suas non habet. quin vellico & carpo eas vndique ex alieno scriptorum corpore: eoque res tardior. Quale futurũ opus sit, nec ipse adhuc scio: & tamen auguror, melius quàm laudatius: id est, maioris rei, quàm famæ. sed vos iudicabitis. In Senecam
poëtam

poëtam haud pauca notaui: quem legi his diebus, & nimis me cepit. vtique Medea & Thebais: quas ſupra omnes alias eſſe, nec eiuſdem vatis, mihi certum. Tu quid cenſes? quid iuuas? nam aut ipſum dare molior, aut ad eum Notas. Idem de Liuio. in quo nimia nobis bona. Senecam propriè meum, id eſt Philoſophum, prȩripuit mihi is, cui ego olim Tacitum, vt aiebat. Quamquam non tam ille me abſterret, quã hic Lutetianus Faber, qui politè poſt illum dedit, & ne quid ſpei relinquat, pollicetur etiam Prætermiſſa. De rebus Amici apud Amicum ſecurus eſto: excipio Fatum aut Vim. Victoriolo noſtro iámne melius? ſpero. cauſsâ duplici: quia & ſedes ei pinguior, & in Autumno iam meſſis. Reuireſcite, me amate, planè planè tuum, & tuum. Pro. prid. Kal. Septemb. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPIST. XIX.

ÆMILIO ROSENDALIO.

VIX legi tuas, & reſpondi. Quid ais, aut quid cenſes? illuſiſſe me? Non is ſum, nec qui amo verba, vt ille ait, blãdicella. Strictim laudaui te, ſed ex animi mei ſenſu: nec hîc vela te aut excuſa. Diis gratia, ego is ſum & eò veni, vt ſaltim iudicare poſſim de meliore & elegantiore ingenij venâ. Nec tamen feci aut facio, vt te attollam: quin contrà, promouiſſe te cenſe, non perueniſſe. Modeſtia eſt, mi Roſendali, & pudor iſte ipſe quem in te amo, quæ ſiſtere te debent in cãdida illâ Virtutis & Sapientiæ calce. Si iſta deſerunt, non velis vllis peruenies aut ventis. Peſtẽ hanc video in pleraq; iuuentute noſtrâ hodie, quæ ſimul ſapere cœpit, iã ſapit: & vix limen libauit arcanæ huius domus, putat penetraſſe. Tu caue, quod facis; & ſponſorẽ me cape feliciſſimȩ tuȩ

viæ, quem anteà in parte ductorem. Seriæ quidem beniuolétiæ meæ hoc ſymbolum habe. quòd tardè ad pleraſque litteras & vix reſpondeo: libenter & auidè ad veſtrûm talium, qui à nobis ſemel inducti in Viam hanc rectam, calcatis eam conſtãter pede recto. Pergite, creſcite, viuite, in veſtrum & patriæ bonum. Fratri vota eadem reddo, quæ mihi. Leidæ, in hortulo meo, quem cùm voles, vide; proprid. Kal. Iul. ∞. Iↄ. LXXXVII.

EPIST. XX.

HADRIANO SARAVIÆ.

CERTE mihi iucundum fuit litteras tuas, & in iis te, reguſtare ex interuallo. Tamdiu cur ſiluiſti? Scire debes me tui & fuiſſe, & eſſe, ex quo ſemel te noui, peramantem. Collegæ fuimus, iuncti ſermonibus ſæpe & conſiliis: & vt illa nunc nõ ſint (Deo viſum aliter) manebimus tamen iuncti animo, optimâ illâ parte noſtri. Diſſident quidam à te, qui mihi aſſident? nihil ad rem. Amare, & iudicare, ego poſſum: nec probo ſanè omnia, quæ fero. Naturâ mitis & lenis ſum, vt noſti: nec facilè me oppono, præſertim ſine ſpe vllâ profectus. Me & mea, quantum poſſum, compono & curo: publica fateor me nũquam tangere, niſi inuitum. Perpetuum hoc mihi iudicium eſt, nec facilè vlla Suada aut Sophia eripient mihi hũc errorem. Stoïcos illos, quos ſæpe miror, ſcio hac in parte eſſe alios: qui in rem eunt, &, vt poëta ait, ciuilibus vndis ſe merſant. ſed mihi ingenium meũ dictat aliud, & inprimis valetudo: quorum neutrum ſuadet mihi trahere hoc iugum. Itaq; priuatim amicus eſſe didici, & fidus amicus: iuuare patriam aut rempublicam, animo & voto poſſum, vix conſilio aut facto. Quòd me in ea loca

inuitas: vellem, ſed valetudo nunc quidem arcet. Videbo quid hæc æſtas feret: animus quidē iamdiu auet videre pulcherrimam & maximam inſularum. Vale. x. Kal. April. ∞. IↃ. LXXXVIII.

EPIST. XXI.

IOSEPHO SCALIGERO.

ADOLESCENS hic cùm ad te iret, mi Scaliger, nefas putaui vt ſine meis litteris. Vtinam ego cum illo! ſed *ἀνεμώλιον hoc votum: ita Gallia vestra, & noſtra item, turbat. *irritum. Quis prudens pedem nunc domo? & tamen ardet mihi animus amplecti te ante fatalem illum diem. Si vlla quietis aura adſpirat; certus eſto, nos ad te rectâ. Iādiu ne publicè quidem nos alloqueris: quid tibi factū? Per deum noſce te, & ſperne hoc æuum maior hoc æuo. Punguntaut allatrant? qui? nēpè ij qui palum non digni figere præ te in parietem. At nos amamus, miramur, & quicumq; ſumus *τοῦ ἀμείνονος πηλοῦ: facturi hoc æternùm, ita amet me ille æternus. *è meliore luto. Ad Senecam Tragicum aliquid meditatus ſum. habes, niſi ferre gauabitur hic ipſe, qui olim ait fuiſſe tuus: & vt nunc per me fit, rogo. Vale. Lugduni Batauorum. XI. Kalend. Maij. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPIST. XXII.

P. REGEMORTERO S. D.

EPISTOLÆ ego tuæ *πρωθύστερον reſpondebo, & quæſtiunculam libabo quā proponis, ſed breuiter & cum Homero *ἐπιτροχάδην. *prius-poſterius. *curſim. Quid enim hîc vela pandam? hoc ipſum timidè, quòd pedem omnino pono in hāc cymbam. Quæris, an ſapienti fas aut ius conſciſcere ſibi mortē? Olim id diſputatum:

nunc decisum. & scis quid hac in re statuant religionis nostræ leges, quas improbè solicitemus. Tamen vis aliquid pro veterum mente? distinctè & breuiter. Stoïcis adhæream; quibus* αὐτοχειρία placuit, sed non* ἀορίστως aut semper. Cùm necessitas suprema ingruit, puta à tyranno aut aliâ vi violentâ, nec mori tibi fas decôrè aut honestè: putát arbitrij nostri esse vitam nostram. Pauculos dies aut horas quidni præueniam, non metu aut ignauia, sed honesto illo fine? non, inquam, vt euadam, sed vt aliâ viâ vadam. Quid si morbus etiam vrgeat difficilis, pertinax, & sine spe medicorum? videatur haud improbum, non diu iactari in hoc mari, & transire compendio ad portum. Idem in acerbitate temporum, & cùm omnia miseriarum plena, sine spe alleuationis. Atqui durare melius est, inquiunt alij: & hoc viri fortis. Non negamus, vbicumque breue aliquod malú est, & quod habere possit medicinã: vbi aliter, ô ignauiam mori toties, & nõ mori! *Rebus secundis seruare* nos poëta iubet: sed non per aduersa aduersis. Vt in domo conducticiâ si habitem, nihil peccem si paullùm exeam ante diẽ pensionis: ita hîc videtur. sed videtur: & nihil definio (absit, absit) præter definita piis sapientibusq; viris. In Thraseâ nostro locũ hunc magnificè tractauimus, & vt viro illo dignũ. quem tamen premimus, quia nimis nos premãt iudicia aut voces calũniosi ęui. An iamnunc nõ pecco, quòd hęc* ἀποφώλια βάζω? sed apud te vnũ, & ex lege dictâ. Scribis ampliùs de Gallię rebus: quę hercules incertæ, & nescio an id quoq; regnũ venerit ad fatalẽ metam. Nos quieti per illas turbas: nec pręter votum etiam mors illius Albionij quem putant parum in nos fuisse æquum. Adolescẽs, quem mihi commendas, ita erit: & ex vultu ac moribus iudico mereri. Vale. Lugduni Bat. IX. Kal Febr.

* *sui interfectio.*
* *indefinitè.*
* *vana profero.*

EPIST.

EPIST. XXIII.

DOMINICO BAVDIO.

DOLOREM tuum quòd apud me effundis, gratum: certè apud amicũ, & de amico. Collegę illi meo nõ ego volo,&ſemper volui? ex animo. nec moror quid maligni ſuſpicentur aut effutiant pro ſuo more. Deus, ego, res mihi teſtes:& tempus quædam aperiet, quæ nunc latent. Eò dico, quia hęc res ita geſta eſt, vt me celata omnia ſint,& nunc adeò celentur ab iis, qui nihil aliarum rerum me celarunt. Non credunt? eſto. hilum non ego deterior, ſed nec triſtior: qui ſto apud iudicẽ, cui nemo mentitur. Curuæ illæ mentes ſunt, quæ de me tam curua. At tu Baudi eſto quod ſemper: id eſt, bonus & volens,& æquus in eum, qui talis in bonos. Sed de ſermunculis parum eſt, quos nemo par mihi vitauit, nemo maior: res magis ipſa me angit, cui vtinam à me medicina. Nec de causâ inquiro, quam tu tangis: vulnus ipſum quî coïbit tam grande, tam patens? Auctoritas alterius partis agitur, alterius honor:& ſcis alioqui quàm lenti cedere iſti noſtri. Heu multa in hoc æuo quà publicè, quà priuatim moleſta! illud in primis, quòd rebus miſcentur, ſuſpicione aut voluntate vulgi, illi ipſi qui extra res omnes ſe proiiciunt animi quodam decreto. Talis ego, nec mentior. ſed rarum tamen aliquid in hac vrbe, non ſolũ Scholâ, cui Lipſij nomen non inſertum, verò ſiue falsò. Douſam noſtrum ama, excuſa, & inter plures ſcito eſſe vnum: aut certè ne damna (quod in hac miſſione maximè damnatur) inauditâ cauſsâ. Ego eum à diebus aliquot non vidi:& me ſubtraho, & manum cum Milone haud temerè inſero inter hiantes has rimas. quę (Deus ita faciat)

coibunt. nisi, quòd ea quæ munus Recturæ & officium amici mihi imponunt, non desero, non deseram, nec cum offensâ. Salue mi Baudi. III. Non. Maij. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPISTOLA XXIV. *Viennam.*

CAROLO CLVSIO.

SCRIBERE me ad te, mi Clusi, mirum est: & non ego, non alius quispiam id censuisset, ante mensem. Ipso enim natali meo XIV. Kal. Nouemb. acris & feruida febris me inuasit; quæ corpus per se haud validum ita duos menses pœnè afflixit, vt omniũ iudicio iam in ipso Fati limine starem. Viuo tamen, clementis dei beneficio palàm —— *θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας. Meas accepisse te gaudeo, & quæ in Senecam adiunxi. Ea nata mihi subitò, nec otium habuisse aut animum plura exemplaria cõferendi, tute facilè vides. Gratum mihi quod Excerpta tui codicis miseris, quæ inspiciã opportunè. Lapidem Ancyranũ accepi. & iam antè habebam descriptũ à Busbequio: sed tamen gaudeo firmari eius fidem & industriam alterius etiam descriptione. Nam tua hæc, parum aut nihil mutat ab illius. Vsui ea nobis in volumine Antiquitatum Smetij (vbi crebra tui quoque mẽtio) quod hîc edimus elegantibus typis, nec sine publico, vt speramus, bono. Vnde vos illud nacti? inquies. Dicam quod rideas, Prędones à prædonibus. Milites, inquam, nostri in tumultu hoc Belgico res Marci Laurini diripuerunt, inter eas, hunc Thesaurum. Centurio qui habuit, in Angliam venalem detulit: emerunt illîc Academiæ nostræ (cùm casu pro legatis adessent) Curatores. Ego auctor diuulgãdi, & adiutor. Auctarium enim addidi Inscriptionum aliquot, quas Smetius aut non

— *Fato seruatus ab ipso.

non vidit, aut omisit. Vtinam tu propior nobis fuisses! nec enim dubito, quin iuuare largiter potuisses, & bonam symbolam conferre ex ære, quod peregrè collegisti. At nunc serum: nam liber lucem iam spectat. Quòd desides, me cruciat: & vtinam agere ac peragere tibi fas vtilissimè cœpta! Dacia non miror si te trahit. me quoque, si deus meus pateretur, in primis delectaret ea loca lustrare, quæ trita scio vestigiis Romanis. Quot illîc lapides & monuméta prisca! Lazius me docuit, qui multa adfert, nec adfert: ita exscripsit parum fidè aut curiosè. Nos etiamnunc in spe de Irene. Illa quæ Albioni præsidet, legatos missura, imò iam misisse dicitur ad Principem scuti equestris. Tu quid ais? diffidis. Ego illud cogito, *Optare liceat, si potiri non licet*. Ill[tri] viro Vincentio Pinello cùm scribes, quæso te, salutem ei à me dicito, ignoto de facie, non de famâ. Amo virum, magnũ meritò apud omnes magnos. Idem te rogo de Hier. Mercuriali, quem Felicitas mihi dedit vt coràm etiam Romæ nossem. Vale. Postrid. Id. Ianuar. ∞. Iↄ. LXXXVIII.

EPIST. XXV.

IOHANNI ARCERIO.

LITTERÆ tuæ honestissimi amoris indices, mi Arceri, an gratę mihi fuerint ne quęre. Gratissimæ. & in iis ἀφελότης illa tua & candor, quem haud minùs quàm doctrinam amo. Pauci hodie tales: & pleræque, quod doleo, * σκολιαὶ aut curuæ mentes. De morbo meo, & eius grauitate, nihil vanum audisti. Pænissimè factum (cum Plauto meo loquor) vt irem ad beatos. Sed tamen viuo, imò & dei benignitate meliusculè etiã habeo, quàm ante morbum. Quòd autem rogas vt te quoque in co- *obliquæ.

hortem meam adſcribam amicorum, fruſtrà rogas: quia reuera iam adſcripſi. Notitia mihi aliqua tecũ dudum fuit, & nuper inſtituta etiam amicitia, idq; in ſacrâ menſâ: nec violabo, quamdiu me violenta illa dea non violabit. Spondeo. & arram velut pacti huius mitto ſyntagma noſtrum ad Senecam, haud magnæ rei aut molis, in quo tamen (niſi mea me fallunt) non vulgariæ aliquot Notæ. Vale mi Arceri, & vxorem tuam à me meâq; ſaluta. Leidæ. Kalend. ipſis Ianuarij: quas ſalutares tibi precor & fauſtas. ∞. IↃ. LXXXVIII.

EPIST. XXVI.

IOH. GVLIEL. STVCKIO.

QVOD gaudes & gratias mihi agis, Vir Clariſſime, pro teſtimonio quod in Epiſtolis meis tibi reddidi: ego quoque gaudeo, &, ſi pateris, gratias etiam tibi ago. Quídni pro tantâ & tam rarâ gratitudine? præſertim quam elicuit beneficium à me nullum. Quid enim mi Stucki in te contuli? paucorum verborum teſtimonium, doctrinæ & induſtriæ tuæ ita debitũ, vt non qui dixerit benignus exiſtimetur, ſed qui tacuerit, malignus. Abeſt autem à me hoc vitium, & abſit in omne æuum. Candidum mihi valdè ingenium fateor, & quod alienas virtutes ſiue dotes videt facilè, & viſas amplectitur atque amat. Hæc mihi cauſſa eius elogij, à naturâ meâ profecta: nec magis de te demerendo cogitaui, quàm ſol ille cùm nobis lucet. Tamẽ hoc quoq; laudibus tuis nunc accedito, quòd nõ ſolùm doctus, probus (hoc ſciuimus,) ſed etiam mirificè gratus eſſes: quod nunc diſco, & eò magis exẽplum exoſculor, quò rarius in hoc æuo. Paſſim ambitio, inſidia, detractio; & commune paruis magniſque

ingeniis vitium, ingratitudo. A veteribus haurimus cottidie, quæ ſcribimus: quotuſquiſque fatetur aut meminit? A nouis multa ſubducimus: & diſſimulamus callidi, quaſi hoc vno magni, ſi nemo præter nos magnus. Sed quod mimis, hoc iſtis ſępe euenit: & veſtis iis detrahitur in publico hoc theatro. Sed quorſum iſta? vt producam, & paulliſper tecum fabuler: quem æſtimatum mihi anteà, certum eſt iam dehinc amare. Tu me quoque Vir clariſſime, & ſalue. XI. Kal. Sept. ∞. IↃ. XC.

EPIST. XXVII.

ABRAHAMO MYLIO.

LITTERÆ tuæ quomodo mihi non gratæ? Adfectus in iis vndique elucet: ſed vereor, vt adfectus. pro ſcriptis meis & pro famâ pugnas: ſed rem audi, amanter magis quàm prudenter. Quid enim acri hoc amore tibi vis? probare me aut mea iis, qui non probant? fruſtrà. & hoc eſt quaſi cibũ aliquem conciliare illis, qui abhorrent. Vt palati inclinationes quædam ſunt, quas haud mutes: ſic iudicij. nec in probando minùs differimus, quàm in agendo. Vt hæream in hac ſtili lineâ: age, quis inter veteres & inter nouos, eâdem ratione ſcripſit, aut ſcribit? Similes fortaſſe aliquos reperies, & id ægrè: nullos pares. Natura in corporibus rarò hoc commẽta eſt, vt vel ab eâdẽ parente fœtus aſſimilẽt: vis tu à diuerſiſſimis ingeniis ſtilũ? Quòd ſi ille variat: neceſſum eſt & iudicia. quia quiſque optima aſſequi, aut certè ſequi ſe, cẽſet. A fonte ingenij interno, Myli, iſta ſunt: & diffuſa oratio, ſtricta; læta, ſeuera; quęq; delectat aut indelectat, vt quiſq; eſt talis. Hinc nationes olim totæ diſſederunt de optimo genere dicendi: & noſti oratores Atticos, Aſiaticos, Rhodios: quid

quid miraris homines ſingulos? quid hoc æuo? cùm imperitiſſimus quiſq; audaciſſimus, & iudicij hunc calculum ſibi ſumit quilibet è litterariâ plebe. De eloquentiâ iudicant, qui nō dicam cuius coloris illa ſit neſciunt, ſed vix Latina lingua. Itaq; Myli nō tu, non ego, his ſermonibus moueamur: & de Apellæis iſtis lineis Protogenes aliquis iudicet, nō qui auerſi ab hac arte aut Muſâ. At Critica noſtra non effugiunt etiam *κρίσιν. Gaudeo, & ideò ſcripſi. Præter naturam cuiquam hoc videatur, at non meam: qui tam libenter iudicor, quàm iudico ipſe. Cur in tam libero ſcribendi genere non liber cuique ſenſus, diſſenſus, imò & lingua ſit? Liuor modò abſit & malignitas, quam odiſſe me, cum Homero, fateor

*cenſuram.

—— *ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσι.

*æquè atque Orci portas.

Sed in eo ſuaues, quòd Orationes me negant ſcribere. Vellē dixiſſent, edere: agnoſcerem, & cauſſam darem cur laudem non quæram in hac arenâ. De ſcriptione quis abnuet, qui vel puerum me nouit? Iactantiam omittamus, ſed audi ſimpliciter. hæc palæſtra mea vetus eſt, hoc ſtudium quò vſus me duxit & natura. Vix duodecennis orationes ſcripſi, habui: pueriles ſcilicet: ſed quas grauior etiam ætas laudaret in illâ ætate. Nec deſtiti poſteà: & credo me ſpecimen etiam dediſſe in Batauo hoc ſolo. Improbulum aliquid addam. ſi ſtadium iſtud eloquentiæ aperuiſſet mihi mos mei æui, decurrere id auſus eſſem cum nonnemine priſci æui. Nec verbum vltrà addo. erubui. Tu vale. Lugd. noſtræ, Kalend. Iuniis.

EPIST. XXVIII. *Coloniam Vbiorum.*

CHRISTOPHORO PLANTINO S. P.

IN curâ de te fuimus, mi Plantine, ob tempeſtatem, quæ, præter anni tēpus, ſub diſceſſum tuum

exorta.

exorta. Venti quidẽ proſperi, ſed violenti, grandes: deus faxit, vt breui audiamus fuiſſe, ſine tuâ noxâ. Imbecillitas etiam corpuſculi tui nos torquebat, timentes vt parum eſſes ferendæ agitationi inter vndas. Solatur me vnicè tuus animus, magnus ille ſemper, & ſe maior, vbi diſcrimen. Apud te, vt volumus: apud me, vt poſſumus. Nam morbus meus non deſerit etiã hanc materiam, & ignis ille interior in eâ lentè ardet. Suſtentamus tamen, & corpore atq; animo repugnamus. Typographia bono loco. operæ modeſtæ. nos Tranquillum daturi videmur cis paucos dies. Nam de Thraſeâ (etſi bona pars iã parata) tardamus, offenſiuncularum quarundam metu: etſi non negamus multa iis ineſſe, quæ nõ ad famam meam magis, quàm ad publicum bonum. Videbimus porrò, & ſtatuemus. Franciſcus tuomeus rediit ante biduum, mihi quidẽ valde gratus. Litteræ quas ad me teque adfert, teſtimonium de ingenio & moribus habent valde honeſtum. Qui hæc dedit, ſeruet quæſo augeatque. Sed eo quid fieri vis? hîc habes, an euocas ad te? Si hîc: dabimus operã ne otio abutatur, & vt id locet in ſtudiis benè ceptis. Si illuc traducis: (nec id fortaſſe, vt tempora ſunt, abs re) tua hæc cura, vt collocetur apud eos, qui iuuentutem benè & peritè formant. Scis quid in ſermone ſuaſerim. Plura hîc non innouata à tuo diſceſſu, qui nunc me ſanè mordet. Ludouico Pereſio amico noſtro, & M. Varroni, item Ximenio, Metello Sequano à me officioſam ſalutem nunciato. De rebus tuis & conſiliis exſpecto auidè. Vale ego alter. Lugduni Bat. IV. Kal. Septemb.

EPIST.

EPIST. XXIX. *Lutetiam.*

THEODORO MARCILIO.

CLARVM insigne beniuolentiæ in me edis, Marcili, litteris vltrò & tam amanter ad me scriptis. Quæ ita gratæ mihi sunt, vt velim omnia quæ publicè scribo. Nā quòd tu me ames, æstimes, qui non amem? Ingenij tui fætus vidi, noui eos qui te nôrūt: in illis omnia erudita, bona legi, & ab istis audiui. Hæc de te * παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα πιστῶς.—— Nam in me, vereor vt tu & tua Gallia parum veri. Ab amore vel ab humanitate effusæ illæ laudes sunt: quorū ille in te nuper natus, hæc à veteri æuo insita pręter omnes gentes huic genti. Error iste est, error: sed amicus, & nescio quo modo sapiētissimo cuique etiam gratus. De tuâ meaque patriâ quę auguraris, vtinam ne tam certa! Iactamur, imò mergimur, nisi quid adiuuat supera illa manus. Arcturus tuus turbat, & rex quispiā etiam ab Arcto: qui clauso freto, minatus nobis nuper miserrimā omnium mortem, Famem. Quid cēseas? nisi in totâ Europâ, sed non sine sonitu, inuerti orbem hunc rerum. Id ego video & fero: non solùm præceptis ab arcanioribus libris firmatus, sed malorum vsu ipso, qui in animo isto genuit callum. Valetudo nostra anceps, propior tamen bonæ. qualem tibi lōgùm, longùm, mi amicissime Marcili, (is mihi deinceps eris) opto. Lug. Bat. IV. Kal. Iun. ∞. Iↄ. LXXXVII.

*paucà quidem, sed fida.

EPIST. XXX.

PAVLO MELISSO S. D.

CERTE postremæ tuæ mihi traditæ, vnà cum Exsequialibus, quæ fecistis piè & legitimè Principi Anhaltino. Tot aliis tuis quid factū? illud, quod

quod non inſolens hoc æuo, abiectæ credo, aut interceptæ. At carmina illa veſtra me recrearũnt, tua inprimis, ſanè docta: ſed & F. Iunij, quem ego neſciebam harum etiam eſſe Muſarum. Ille autem eſt in primo choro. Stenius etiam veſter adprobus. Quid dicam? Aonij illîc mõtes, & niſi Douſa vnus vetet, nobis luridæ, imò Stygiæ paludes. Quídni ſic appellem, per funeſta hæc bella? Nos tamen obduramus, colimus, & vi quadam retinemus abiturientes illas Diuas. Iuſtitia minatur: cuius (hoc quidem loco) præſes, abit & deſerit Donellus. non ſponte: miſſus enim eſt à Scholarchis, cauſſis quas non dicam. Sed de Pronunciatione etiámne vidiſti? gaudeo, magis, ſi apertè mentem explicares, & aut cõſenſum in eâ re mecum, aut diſſenſum. Nam nunc quæ loqueris, meræ mihi ambages. Hortenſius non ſum, nec Sphingem accepi, quæ adiutet. De poëmatis Bargæi, monui Plantinianos. aiunt ſe miſiſſe, & in vaſis incluſa, quæ ſunt nunc (eſſe certè debent) Francofurti. Baronem Serotinum vidi, ſtellam, verbo dicam, Germaniæ veſtræ. Iani Gulielmij poëmata, premis, an edis? Neutrum ſuadeo, quia incertum mihi an pro ceterâ eius famâ. tu diſpice, & tui amantes nós ama. Lugd. Bat. Kalend. Iuniis, ∞. Iↄ. LXXXVII. V. Nob. Othonem Grynradium ſalutes à me velim.

EPIST. XXXI.

IOSIÆ MERCERO.

LISLÆVS apud nos fuit: cur non vnà tu? Bella occaſio erat: quam vereor vt nunc amiſſam, fruſtrà poſtea requiras. Atqui, cũ illîc ſis, Batauiam te noſtram, & in eâ Lipſium non videre, dedecus ſit noſtrum mi Mercere. me coniungo. Non enim

tanti ego tibi? Nec crede hanc esse ——— *δολιχὴν ὁδὸν ἀργαλέην τε: diei vnius res est, cùm leuiter fauet ventus. Sed, spero, emendabis. Nostra ad Senecam Tragicum iam mitto. quid censes? & an non mecũ facis in iudicio illo, quod de scriptoribus feci. Nam *τυφλὸν ἔχει ἦτορ ὅμιλος ἀνδρῶν ὁ πλεῖστος, ait Pindarus: non etiam tu. Profectò si consideras, Thebaïs illa, Thebaïs, *ἐξαιρέτως pulchra est: & quoties lego, *σέβας μ' ἔχει, vel potius *ἄγη. Nemo vatum visus mihi tam altè, & tã feliciter, volasse. *Iuonis Villiomari* in Titium ante paucos dies vidimus. Nescio an recens lectio me ita ceperit; sed non videor scriptum bellius legisse à multis annis. Non decima illa Musa, Plautus, possit aliquid magis Musæum. Sed dic sodes, quis scriptor? non enim ille falsus Iuo.

longam viam difficilemq;.
ceu cor habet pleraque hominũ turba.
eximiè
veneratio me habet.
stupor.

*Ψεύσομαι, ἢ ἔτυμον ἐρέω; κέλεται δέ με θυμός:

Scaliger noster est, lumen illud & columen litterarum. Non diuinaui? Quæ tamen ibi correctio inter basilicas videtur,

Discit ab hirsuto iaculum torquere Capellâ,

nondum mihi proba. Nos aliò longè ducimus Iuuenalis eos versus. Sed hæc talia (deus faciat) aliquando coràm. De patriâ, valdè *πτώσιμος, mi Mercere, noster hîc status. Mihi parum certum est hîc manere; imò certum non manere, si hæc manent. Turbones nimis multi: vtinam vnus aliquis, qui sub Hadriano! Sed tu vale, & nos ama. Lugduni x. Kal. Octobr. ∞. Iↄ. LXXXVII.

Mentiar, an verum dicam? iubet me animus.
caducus.

EPISTOLA XXXII. *Basileam.*

IANO DVYSTIO.

SI vlla res me delectat, mi Duysti; ea est cùm vos tales video, qui me audistis. Amantes mei, æstimantes: suprà quàm meritum fortasse est: at non

suprà quàm vos decet. Tu inter eos insigniter gratus: cuius beniuolentiæ in me, iudicij apud omnes de me, clara in litteris tuis video signa. Perge verò, amare inquam non tam me, quàm ea quæ censes in me, Virtutem & Doctrinam: quæ te clarum aliquando efficient, & mihi certè effecerunt iamdiu carum. Studium tuum cognoscendi & compellandi illustres viros, laudo: & pudorem in omni re ama, non in istâ. Hic fructus inter alios peregrinationis tuæ sit, vidisse illa lumina, quę cogitatione ipsâ te illustrent, excitent ad sui imitationē. Ruinæ & monumenta veterum heroüm nos commouent aspectu: quidni istæ viuæ imagines virtutum? Itaq; quòd Italiam etiam ex Germaniâ cogitas, approbo: cum cautione tamen illâ quam olim Lanoyo meo (nam Epistolas meas video te vidisse) prouidè præiui. Nō repeto. Hoc tantùm Varronis inclamo, CAVE CAVE CANEM. Multi in animo, nonnulli in corpore admorsi, æternum dolorem retulerunt è pulcherrimâ illâ terrarum. Tu me capis: audi tantùm, imò ausculta. Patauij si Hier. Mercurialem Clarissimum Medicum, imò æui nostri primarium, si inquam vides: à me saluta, & dic ad suauissimam eius epistolam respondisse. O vtinam anni & vires mihi quæ olim! profectò lustrarem amata mihi loca, & amplecterer viros, quorum nomen me recreat & diffundit. Sed coërceo exsilientem animum: te rogo, vti in me sis quem ostendis, certus à Lipsio idem tibi fore. Lugd. Batauorum, Kalendis Iuniis. ∞. Iↄ. LXXXVII.

EPIST. XXXIII.

DIONYSIO GOTHOFREDO.

BREDERODIVS noster, dum ad vos iter affectat, desideriū & memoriam mihi excitauit tui.

Meritò te amo, qui iam dudum me: & id ostendisti non vno signo. Scripta tua, quę in publicum elaborasti, nobis grata, tibi honesta: & in similibus edendis vt perseueres, te hortor. Vides languescere Galliam tuam, & ponere paullatim ardorem illum discendi, docendi, scribendi. Vos pauci è subsidio adeste. Malum illum deum & *βροτολοιγὸν abisse à vobis, gaudeo: vtinam & *λιμός! quod, vt hæc tempestas anni est, spero. Nos pessum imus: aut valdè fallor: nec sustentat scirpea illa, quam induximus, ratis. Fraudes, inscitia, calor, quid non corrumpunt? Fuit apud nos nuper Paulus Stephanus Hen. F. mitis animi adolescens: quod velim patri nuncies, & à me salutes. inprimis autem Casaubonum, eiusdem, vt audio, generum, cuius ingenio & crescenti famæ valdè faueo. Placent nimis scripta eius, quæ vidi. Cetera à Brederodio nostro audies: quem vt commendem tibi, à se commendatum, non laboro. Tamen vno verbo id facio, sed seriò prorsus. Vale V. C. & me ama. Lugduni Bat. Idib. Sextil. ∞. Iↄ. LXXXVII.

*hominum pestem.
*ipsa pestis.

EPIST. XXXIV. *Antuerpiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO *Filio.*

SI paullò tardiùs, mi Raphelengi, ad litteras tuas respondeo, nō miraberis, si me & te videbis. Me, qui ita cottidie interpellor & occupor, vt omne tēpus sermonibus aut colloquiis pænè dandum sit, exiguum aliquod meditationi aut stilo supersit: te, qui ipse in hoc largo otio, in flore ingenij, aut spissò ad nos scribis, aut siles. Et tamē scito affici nos tuis litteris, & hærere in istis medullis semel cōceptum tui amorem. Postremæ tuæ me recrearunt, in quibus omnia beniuola in nos (de quo numquam dubitaui: nec aliter tibi facere fas est) & de te ipso

plena bonæ ſpei. Vitia vides mollioris illius præſertim & reſidis animi: quem vtinam, vtinam, ſemel excites & erigas, mi adoleſcens, non tam citò relapſurum. Contemni à te humana, gaudeo. quæ me quidem auctore pedibus etiam trahe: ſed ita vt contemptus iſte ab alto quodam animo ſit, non qui ipſus ſe contemnat. Pars illa ætherea in te viuat & vigeat: cetera illi ſeruiant, ſed non vt cum illis ipſa. Hoc modeſtiam aut ſapientiam cenſes, iacêre? nihil agere? ad nullũ vitæ genus collineare? Ignauia eſt, magnorum etiam ſępe ingeniorũ peſtis. *Subit enim,* vt ille inquit, *inertiæ ipſius quædã dulcedo, & inuiſa primò deſidia poſtremò amatur.* Vt lignum occulta teredo conſumit: ſic animum delimat paulatim & exedit ignauus hic affectus. Homo es, è duplici materie, cæleſti & terrenâ: ad duo etiam natus, cælum & terram. Illud inprimis, ſed nec hæc neglegenda eſt, quamdiu es in iſtâ. Id eſt, famam, opes, amicos, doctrinam, hæc omnia modicè parare debes, quæ magna eſſe vides apud homines etiam magnos. Ad vanam & validam ambitionem non te voco: ad media tantùm illa: quæ vſum ſui varium præbere nata ſunt, bonum bonis, malum malis. Per hunc omnium rerum immodicum cõtemtum, vide ne in contemtum veniat vita ipſa. Tempora me dant in languorem, inquies. quid tempora? tu ſemel ſtatue quis eſſe debeas, illuc cogitationes actioneſq; dirige: cetera eo loco habe, quo tempeſtates aut ventos. Munies te contra illa, vt poteris: neminem contumaciâ aut loquentiâ irritabis: cetera permittes illi, qui tempora & temporũ dominos regit. Rarò alliſa nauis eſt, quæ modico velo legit litus. Eminentia feriunt procellæ. Hæc cogita: & illud inprimis, vt attemperes te ad conſilia aui tui, ſiue iuſſa. Quis illo tui amantior? quis vſu rerum peritior? nec

puta prudentiam omnem à litterulis manare, aut nescio quâ hac doctrinâ. Telum ea & adiumentum acre, fateor: sed non sola.

Tua in Senecam mihi proba sunt. quid si aliud tale in alium oratorem, siue poëtam? elige. Quæ conferre cœpisti cum Ortelij nostri libro in altero Senecâ, video non mala esse: cupio vt perseueres, & vt quemque librum absolueris, ad me mittas. Ego his diebus Controuersias contuli, & repperi haud pauca Censoribus non visa nec Romanis nec Gallicanis. Res nostræ fluctuant, & turbat vicinum mare: nos illi (Deo hoc debemus) qui solemus, inconcussi. Vale mi Raphelengi, & si me amas, te ama. Lugduni Batauor. proprid. Kalend. Septemb. ∞. Iↄ. LXXXIIX.

EPIST. XXXV. *Marpurgum.*

NICODEMO FRISCHLINO.

SEROTINÆ tuæ ad me litteræ, tamen gratæ: vel quia tam amanter ad amandum prouocas, vel quia communicas iis rebus, quæ in Germaniâ geruntur. Quam terram velut alteram parentem (origine enim nos Belgæ inde) iure diligo, atque eo magis, quòd benigna ea nutrix mihi fuit per aliquot annos. Statueram regustare liquores eius, & in itinere medio fui: reppulit me aduersantis Fortunæ velut ventus. Ergo nunc iterum in aquosâ Bataviâ meâ, mihi tamen carâ, quia carus ego illi. Cũ Crusio tua liticula nõnihil me cruciat. nollem in hac paucitate eruditorum eos inter se —* ἀντιβίοισι μαχέσασθαι ἐπέεσσι. Sed tamen, liberè dicam, etsi ætate ille grãdior; tu mihi in hoc certamine Achilles, ille Troilus videtur. Plus virium in tuâ hastâ,

** aduersis sermonibus depugnare.*

imò

imò & cauſsâ: ſi tamen eam per calorem & immodeſtiam (quod ſpero longè à te eſſe) nō corrumpis. Ego miror homines eſſe, qui plus Grammaticorum præceptis tribuant, quàm illis per quos Grāmatici viuunt. Mihi probum & rectum eſt, quicquid proba & priſca illa ætas ſcripſit, etſi Grammaticorum omni cohorti aut non lectum aut neglectū. Tamen Cruſiana illa nondum vidi, & ideò iure amplio, ne audiam illud, * μηδὲ δίκην. Te amo, & ſaluere iubeo, & crebrò terere hoc litterarum iter. Agere te Marpurgi gaudeo, apud Principem, qui ſapientiâ Germaniæ princeps. Vale. Lugduni Batauor. VII. Non. Ianuar. ∞. Iↄ. LXXXVII. ſtilo noſtrate.

*ne cauſſam.

EPIST. XXXVI.

FRANC. NANSIO V. Cl.

SALVE mi Nanſi, en habes Nonnum tuum, quem remitto lectum à me cum voluptate. Ipſe poëta mirificus (vt res quidē illa & verſio patitur) & tu Cenſor, in eo emendando. At defectus quos in eo ſupples, iam non defectus: cùm tam felici & pari venâ carmina addideris tua, nec tua. Nonnum enim totum ſpirant, quem concoxiſti. Perge, & ede. ego ſuadeo: quem ſcire debes tui amantem eſſe. Prid. Kal. Iunij. ∞. Iↄ. LXXXVI.

EPIST. XXXVII.

ABRAHAMO ORTELIO.

THESAVRVM abs te, mi Orteli, vidi & in parte legi: verè theſaurum. Condita in eo habes, quicquid Græcia aut Latium habuit, in eâ quidem argumenti parte. Placet materies, ordo, induſtria: illa vtiliſſima, iſte facillimus, hæc ſumma. Iam

præloquia illa & velut lumen operis, quid? bona. Bochij veſtri & Vackheri verſus laudabiles: quos ex vngueillo viros puto, & gratulor veſtræ vrbi. Quæ iámne reſpirat? Diu fauces vobis premit atra & famelica illa Diua: quam pellet, niſi fallor, nata mox copia pleno cornu. Deus faxit! ciues enim certè amamus, & quicquid Belgarũ eſt, longè ab odio quod factio gignit. Byzantina Imperatrix (Irenen dico) quando ad nos? heu, tardè. nec viam video: niſi quia Deo, cùm volet, *ἅπαν ἄπορον, πόριμον. Cratonem medicum abiiſſe audio, & doleo. amauit me vir, ego illũ. At nos manemus, in extremâ velut vitę lineâ ſtantes, & animo duntaxat, non corpore, fortes. Politica noſtra pergunt, ſed, vt familiaris poëta meus loquitur, teſtudineum gradum. Ita ſæpe interpellamur, ab amicis, à munere quod ſuſtineo, à morbis. Fero omnia, & te in pectore æternùm. Vale. Prid. Non. Iulias. ∞. IↃ. LXXXVII.

* omne inuium, peruium.

EPIST. XXXVIII. *Erfordiam.*

MATTHÆO DRESSERO.

ETIAMNE ex diſſitis illis locis aura ad me beniuolentiæ? etiam. & ſpirat ea ſuauiter in tuis litteris, quas ante paucos dies accepi amoris & honeſti iudicij plenas. Vtroque gaudeo, etſi illo magis quàm iſto: quia riuus hic ab eo fonte, & multum me æſtimas, quia multum amas. Et verò iam pridem inter nos cognouimus; cùm in Germaniâ veſtrâ aliquamdiu Ienæ agerem, & ad meliores artes præirem iuuentuti. Tunc (memoriâ teneo) coïtum inter nos fœdus amicitiæ, non niſi nobiſcum morituræ. Perſeuera: ego de me hunc affectum tibi ſpondeo *εἰς αἰῶνας. Quem vtinam tempora & res noſtræ ferrent, vt aut præſentes, aut certè vicini magis

* in perpetuum.

magis ostenderemus! fruerer te non solùm cogitatione, sed etiam possessione, & manum iniicerem in ceruices tam amicas. Fata negant. nec aliud relinquitur, quàm arcta & arcana illa animorum coniunctio: quam magis magisque ligemus per epistolarum hæc vincla. Verba ista sunt, fateor: sed * ἀπὸ βαθείας ψυχῆς, & re comprobanda, cùm res se dabit. Salue Vir eruditissime. Lugduni Batauorum.

* à profunda mente.

EPIST. XXXIX. *Patauium.*

EVER. POLLIONI.

ITALIANE te tenet? præter opinionem meam, fateor: & tamen gaudeo. Quî non amem illum locum, in quo iucundissimè viximus ipsi olim? qui ante nos, sedes tot illustrium animarum? Sanè amo, & si adire aut peregrinari in eo dissuadeam, repugnem interiori meæ menti. Tamen tardè nec libenter concessi hoc tibi. quid mirare, si timidus amor est? si iusta etiam mihi caussa timoris? eò magis quia gentem & loca illa penitius paullò introspexi. Ad Lanoyum quæ scripserim, legisti: crede non scripta ea animi caussâ. Mare, mare, nauigas, & id scopulosum: caue ne obhæreat alibi ista ratis. Cautè inter captatores homines ambula, te cela, linguam preme, omnia proba etsi non probas. Certamen aut dissensus omnino tibi cauenda, & vt feliciter hospitem agas, age seruum. Iactantia aut libertas nobis seruentur: nobis etiam omnis tuus amor castus, purus, & nequid delibent ex eo obscænæ illæ aues. Quantumuis formâ aut plumis blandiantur, ah fuge; aut potiùs pugna, quod dicitur, * περὶ κρεῶν. Reuera de illis agitur. Præsidium tu in motu ponis, & quod nusquam, vt ais, figes pedem. malo vt nusquam oculum,

* de carnibus.

inprimis ne animum: & vt ille semper munitus sit in eiusmodi occursus aut aspectus. Hoc tamen suadeo, vt vidisse Italiam satis habeas, hoc quidem tempore non placeat tibi pernouisse eam aut insedisse. Viros magnos regio fert, scio: sed sepositos aut subductos: & vt prompti sint, vix per illa discrimina adeundos. Minùs mihi sape, & diutiùs viue. Quibus nunc velim te innotescere, paucos noui. Anni octodecim sunt, cùm Italiam ego reliqui: & qui tunc vigebant, plerosque ex iis reliquit vita. Ad Hier. Mercurialem litteras tamen dedi: virum probum, candidum, illustri doctrinâ & famâ. Bononię, opinor, nũc reperies. Romę est Fuluius Vrsinus, cui salus à me fortasse tibi dederit admissionem. Est ibidem Latinus Latinius, si tamẽ viuit, probissimus senũ quos ego noui, & omni litteraturâ instructus. Eum quoq; à me saluta. Reliqui è grandibus sunt, ad quos te non mitto: qui rem, vt opinor, quæris, non splendorem. Quod superest, Deum, vt Comici verbo vtar, animitus rogo, cautam circũspectamq; mentem tibi det, & auidam ad tuos redeundi. Wiltzium meum, si illic est, à me saluta: à quo iampridem nihil audire me. sed cohibeo. Tu vale. Postrid. Kalend. Septembr. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPIST. XL.

PETRO ALOSTANO.

DOVSA meus ad vos venit, & est in quo operâ tuâ ei opus: quam vt benignè, &, vt ingenium tuum est, comiter illi exhibeas, te rogo. Resp. nostra quo loco sit, vides: & quò perduxerint nos acerba quorundã consilia, nec percocta satis ad Prudentiæ solẽ. Hinc immites isti fructus, quos ciues illi vestri numquam gustarunt, te regente. Vtinam & nunc

(tibi

(tibi hoc, nec tuâ caussâ dicam) eiusmodi aliquot ingenia nobis ad clauum! facilè sedarent hi fluctus. Nisi fit, mergimur, mi Alostane, mergimur. Deus iuuet, & te Vir Clariss. seruet. Postrid. Kalend. April. ∞. Iↄ. LXXXVII.

EPIST. XLI. *Burdigalam.*

MICHAELI MONTANO.

SCRIPSI ad te ante menses. &, vt tempora hæc sunt, suspicor nō vanè, parum rectè eas litteras, certè parùm feliciter, datas. Nam nec ab eo cui Lutetiam curandas miseram, responsi quidquam accepi. Itaque itero scriptionem. non quia tuâ magni intersit, sed quia meâ, scire te & accepisse me humanissimas tuas litteras, & eo quidem animo quo à tali viro merebantur. Non blandiamur inter nos. ego te talem censeo, qualem publicè descripsi vno verbo. Inter septem illos te referam, aut si quid sapientius illis septem. Nam externa & polita ista doctrinarum, sermonis & linguarum ad fastum & fastidium vsque scientiam (audi intimum meum sensum) sperno ego valdè, nisi cum prudentiâ quadam & recti iudicij normâ coniuncta dirigantur ad vsum vitæ. Ea duo postrema in te esse vidi, & illa non deesse. Nos in Politicis aliquid meditabamur, desumptum ex veterum agro: & iam pars non scripta solùm: sed tradita typis. tamen differo, & sustineo me temporum horum adspectu. Ego enim, vt pericula quæ obueniunt, nō timeo aut vito; ita non temerè ea prouoco aut arcesso. Scio autem quàm facilè vel in optimis consiliis peccetur, æuo quod impetu, non consilio fertur. Intereà in Senecam Tragicum aliquid Criticum dedi: quem scriptorem, vel ob nomen, scio & te amare. Nunc edo

Curas meas *secundas* (ita appello) in Tacitum. Quid faciam? aliquâ fallendum hoc otium est, si non salubri, certè non inutili occupatione. Tu vir magne ecquid agas, & inprimis ecquid valeas in Regni vestri morbo, fac me tui amãtem scitiorem. Lugduni Batauorum, XVII. Kalend. Maias. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPIST. XLII.

THEODORO BERNARDI S. D.

BENE habet, mi Theodore. de Amico illo nostro extra metum sumus, imò extra suspicionem. Ille viuit (ex litteris eius mihi constat) & viuet, vt spero, in multos annos. Heu dolorem meum, si aliter! Variis virtutibus amorem nostrum meretur, & certè amore. Quòd quæris à me de Apellæis illis lineis, verásne eas censeam, & quales? ad prius respondeo, veras: nec fas ambigere, nisi si fidem spernimus historiæ omnis priscæ. Ad alterum nunc sileo: & censeo vt priùs ab Amico illo nostro quæras, cuius ingenium grande & capax, diffusum per has quoque artes. Mirificus ille vir est, & quem Homeri verbis iure appelles. —— * δαΐφρονα, ποικιλομήτην. Ego coràm aliquid tecum. quem decretum mihi visere ineunte hoc Vere, atque vnà cum Henrico Spiegelio meo amplecti. Amo vtrumque: vterque me amate. Lugduni Bat. Prid. Kalend. Mart.

* *prudentem, variâ mente præditum.*

EPIST. XLIII.

THEODORO LEEWIO.

GAVDEO & gratulor (hinc enim primùm ordiar) quòd iterùm te dedisti in iucunda hæc nuptiarum vincla. Deum quæso, vti felix tibi ea res

& sa-

& ſalutaris ſit: id eſt, matrimonium concors. Nam in eo voto, includi cenſeam reliqua vota. De quo mihi magna ſpes eſt, quòd eam non ex dote legiſti, ſed ex naturâ, & ex ipsâ. Sic decuit (quidquid vulgus hîc dicet:) & equũ emere, non ſellam aut ſtrata. De rep. noſtrâ nec ex tuis litteris mihi magna ſpes eſt, nec ex rumoribus vulgi. Si vtrimque pertendunt, quis exitus? Cedere altera pars debeat, aut potiùs vtraque, & ſic coïre in arctum & amicum fœdus. Amentia! hoſtis in latere, & tantùm non ad portas Annibal: & nos litigamus? Atque hæc per eos eueniunt, qui ſententiæ ſuæ tenaces, iudicia omnia & conſilia ſpernunt aliorum. qui quam viam ſemel ingreſſi ſunt, nec omittunt, etiam in errore manifeſto. Peſtis iam olim huius & plurium rerum publicarum: nec facilè excutienda, ſi aut ipſa potens, aut obſedit potentes. Felices illi Principes, quibus electio & iudicium eſt hominum, quibus fidant & credant. Intereà quocumque loco noſtræ res: nos, mi Leewi, noſtro maneamus, id eſt, inconcuſſo illo & firmo. A deo & à fato eius pendeamus, certi ſubire ſortem omnem quam ille dabit patienti ceruice. Calcitrones iſti & refractarij equi, hoc conſequuntur, vt verbera etiam aliquot excipiant, nec excutiant tamen iugum. Omninò lenius omne malum fit, leniter ferendo. Qui interpretando auget, qui velut ſcalpit ſuum vlcus: facit, quod qui onus ad onus ſibi addunt. Ego tecum ſentio. ſtandum in hac acie, & ſine fugæ vllâ cogitatione, vincendum aut cadendum: ſic tamen, quamdiu palàm aliter non ſuadebit ille Imperator. Lugduni Batauorum XI. Kalend. Octobris ∞. Iↄ. LXXXVII.

EPIST.

EPIST. XLIV.

IANO DOVSÆ *Filio.*

SCALIGERVM patrem, quem ſæpè tibi laudo, mi Douſa, ipſum hîc vide. Quis depinxit? quo nemo meliùs aut veriùs potuit, ſe ipſe. Quando? cùm fallere ei minimè libitum, paucis diebus ante ſummum diem. Heu, quis ille vir! pænè auſim dicere,

——* σοφίῃ μὲν ἀλίγκιος ἀθανάτοισι.

** ſapientiâ ſimilis diis immortalibus.*

Tres ſunt quos admirari vnicè ſoleo, & qui in hominibus exceſſiſſe mihi humanum faſtigium videntur, Homerus, Hippocrates, Ariſtoteles: ſed addo hunc quartum, qui natus in miraculum & gloriam noſtri æui. Scripta docent (etſi bona, imò optima, eorum pars periit:) tum hæc Epiſtola. quam tu mi Douſa, quantum poteſt, lege, deſcribe, remitte. Nam Pici nō ita aurum ſuum cuſtodiunt, vt ego hunc theſaurum.

EPIST. XLV.

IOS. SCALIGER IVLI CÆSARIS F. *Franciſco Vertuniano S.*

INCIDI in Epiſtolam Patris mei, quam vltimam prudentiſſimus Senex dictauit. Agnoſces, puto, manum meam. eam ille dictauit inuitiſſimus. hoc eſt, rogatu Paſchalij illius qui ſe hiſtorici Regij non tam munere quàm nomine venditabat. Quod niſi te ex Epiſtolâ ipſâ cognoſcere mallem, pluribus tibi explicaſſem. Hoc vetabat ingenuus pudor; ſed officium ſcribendi expreſſit importuna hominis loquacitas. Quare, quum te videam ſtudioſum Scaligeri nominis, non dubitaui te hanc Epiſtolam non ſolùm in deliciis, ſed etiam in miraculi parte habiturum. Adde quòd eam in parte officij te habere volo, quòd ad me pertinere putem te nihil ignorare eo-

rum

rum, quæ ad amicitiam nostram aut augendam aut conseruandam spectare videbuntur. Quum Epistolam eam descripseris, remittito. Nam non tantùm meâ, sed etiam omnium bonorum interest, eam non perire. Vale, ac me ama. Vlmium nostrũ saluta. Abenni. proprid. Kal. Iun.

EPIST. XLVI.

IVL. SCALIGER FERRERIO S.

QVOD tuis elegantißimis litteris non responderim, multas afferre caussas possum, sed omnes quidem præter meas occupationes. Nam quemadmodũ iucundißima mihi fuit salutatio tua, ita nihil mihi prius esse oportet, quàm vt omnibus omißis ostendam diligenter & mihi fuisse honori, & dandam esse operam vt mutuis officiis eliciam frequentiorem. Ceterùm ad hanc vsque diem nemo se obtulit nobis, qui isthuc iter faceret, nisi Quæstorum magistri, quorum tanta est superbia, vt præ se contemptis cæteris omnibus pænè regnent. Podius verò noster pænè priùs abiit quàm accessit. Atque nunc etiam ita scribo, non qui habeam quidem, sed vt ne mihi desim, si fortè quopiam meliore fato nactus fuero nuntium aliquem opportunum. Scriptionis verò meæ summa in eo potißimum versatur, vt quammaximas poßim gratias agam viro de nostro sæculo bene merito Paschalio, qui ita censuerit, me augere posse numerum virorum illustrium, præsertim in Regiâ historiâ. Ac quamquam diuturnâ ambitione meus animus æger sibi studuerit aliquid comparare, quo se humo, vt ait ille, tolleret; sæpe tamen sese respiciens ac sui compos factus, faciundum putauit, vt iam partæ gloriæ acquiesceret: non quòd vel recusem, vel parui faciam me vti beneficio tanti viri; sed satis habiturum me debere arbitror, si quantus illi modò notus sim, tantum me ostendat posteritati. Nam quod tam gratiosè atque humanè petit, de me vt historiam conscribam, quin ad id adducar faciendum, tres omnino caussæ probibuere. Ac primùm quidem pudor ingenuus, & dignus

dignus vel familiâ nostrâ vel meâ institutione. deinde quòd quammaximis atque illustrißimis de rebus meis vbi narrauero, tum maximè dixerint me mentiri, quicumque tantum litterarum cum tanta belli gloriâ in seipsis coniunctum nō esse indignantur. Tertium verò illud est, quùm elogio simplicißimo transigendum illi video, quæ ne maiori quidem libro comprehendi possent. Pugnaui pedes, eques; adolescens, iuuenis; miles, præfectus; certamine singulari, in obsidionibus, in campo ciuili, ad ludos equitum ordinario, in excursionibus, in exercitibus: sæpius vici, aliquando victus sum, corpore, non animo; non virtute, sed fato: sed ita vt etiam aduersi casus ipsi maiori mihi fuerint honori propter egregia facinora, quàm ipsis hostibus victoria. loca infinita non designabo. Familiæ nostræ merita à Taxili vsque temporibus erga regnum Gallicum ad meam vsque operam notißima sunt. Quod si exempla non sunt odiosa, poterit illius erga me amor eius animum eò impellere, vt simul & Maßinissam & Xenophontem componat, quorum vtriusque idea vix me vnum exprimat. Vides quàm ridiculus mihi ipsi factus sim, quùm vix centesimam quamque partem delibarim. De his omnibus ita vt volet. Nam familiam meam quotusquisque doctiorum neget, si nobilitas in vetustate sita est, esse omnium nobilißimam? cuius lux in Alani splendore ac virtute aduersus Attilam primùm refulsit. Si ad capita Principum spectes, liberalium, magnanimorum, fortißimorum; perpaucæ gentes cum eâ sint comparandæ. Si quis malit intueri cognationes, deductos nos sciat multis ex Imperatoribus. Quintus enim ego sum ab Imperatoris Ludouici Bauari filiâ. Si quid verò conferunt etiam adfinitates, quis ignorat Mastini Scaligeri filiam Beatricem, Barnabæ Ducis Mediolani vxorem, decem filias peperisse, quæ omnes maximis Europæ Principibus nuptæ fuerint; vna etiam Edouardo Regis Angliæ filio, quo defuncto duxerit eam vxorem Dux Andegauensium; altera verò Siciliæ Regina fuerit? Sed vt

parcam

*parcam historiæ; hic est ille Barnabas, cuius fratri nupsit Valentina, & quã honoris caussâ nomino, & quâ nominatâ finem statuo gloriæ nostræ. Nihil enim mihi honorificẽtius contingere potuit, quàm vt essem sub luce Regum Francorum, nõ solùm tanquam ciuis adscitus ab Opt. Max. Francisco Rege diuino; verùm etiam particeps benignitatis atque pietatis Regis incomparabilis Henrici secundi. De meis verò vel studiis vel scripturis nihil ad Paschalium mittam. De iis moribus, qui ad vegetum robur animi pertinent, etiam in hac extremâ senectute, qui pœnè octogenarius sum, perpauca poterit, nisi graue est. Omitto frigoris, æstus, inediæ patientissimum, dies integros laboribus fregisse, noctes etiam continuasse. Hoc multis fortasse commune: illud non fortasse multis; vespere post expedita diurna negotia ad * sexaginta versus commentum esse; deinde cœnasse; post cœnam dictasse quæ ad ægrotorum postriduanas præscriptiones pertinerent; postea somnum cepisse; summo mane experrectum fremitu nuntiorum qui opem meam petunt cottidianam, interrogasse, respondisse, dictasse sub prandium vsque; meridie pransum illos ipsos versus quos vespere concepissem, ad verbum sine vllâ hæsitatione scribi iussisse. Qui hoc non mirabitur, fortasse ne illud quidem, decem & septem Æschyli versus semel modò lectos summâ fide memoriter illicò reddidisse. Habes quæ à Paschalio humanissimè rogatus, à me ipso coactus effudi; non quòd digna putarem tanti viri lucubrationibus atque admiratione posteritatis; sed ne viderer barbaro fastidio tam luculentum officium contempsisse. Vale. Agenno. Prid. Non. Iulij.*

* Sed cxx. fuisse, eosque Ionicos maiores, Ios. filius dixit; nam & ipse describebat dictãte Patre.

Tuus Scaliger alienâ manu. meâ enim ægerrimâ hoc tantùm subscripsi.

EPIST.

EPIST. XLVII. *Patauium.*

HIERONYMO MERCVRIALI.

AD litteras quas à te vnas accepi, iamdiu Vir Cl^me^ respondi. Vtinam sæpiùs scriptionis hoc mutuæ iter teramus! quid mihi iucundius? Sed, vt ille ait, multæ inter nos terræ sunt, & multi montes: qui tamen separant me à te, nec separant, ad quem sæpe transuolo cogitationum & desiderij leui alâ. O Italia, quam vidi olim, non pernoui! quādo te regustabo? Ita me deus amet, vt hoc aueo. vereor vt frustrà, cùm tempora video, & valetudinem quoque istam, quæ ambigua & infirma. Sed vt hoc non sit, fas mihi tamen vos interdum litterarum hac viâ adire & alloqui. quod facio nunc ex occasiunculâ, quam mihi præbuit egregius & ingenuę doctrinæ iuuenis Euerardus Pollio, cui apud te commendando hoc satis erit, quòd vsus olim sit domo meâ & mensâ. Si te videt, ama iuuenem, & benigniore vultu excipe. nec enim aliud pretium quærit, aut certè non maius, peregrinationis suæ, quàm eiusmodi viros & hæc lumina vidisse, iisque innotuisse. Adolescens est *οὐ τῶν πολλῶν. Idem à te peto pro Henrico Wiltzio, si is quoque templum tuum adibit, excipias propitius & volens. Hypochondriorum meus morbus remisit, sic tamen vt intemperies & imbecillitas in hepate remaneat: cui vt possumus, non tam *φαρμακείᾳ quàm diætâ medemur. Abiisse te honestissimâ vocatione Bononiam audimus. ni id esset, valdè rogarem in Viri magni Vinc. Pinelli amicitiam me insinuares: quem ego iure æstimo inter Italorum primos. Vale, & seriò amantem tui ama. postrid. Kal. Sept. ∞. Iↄ. LXXXIIX.

*non è vulgo.

*medicamentariâ.

EPIST.

EPIST. XLVIII. *Zvvollam.*

LAMBERTO CVLENIO Icto.

Si vnquam, lubens litteras tuas & te in iis regustaui ex interuallo. Molestus mihi esse vereris? nunquam potes caput tam amicũ. atq; hoc debeo Bronchorstio; qui vt beneficium à me impetraret, prior mihi obtulit litteras tuas: cui adfuturum me in omni re noli ambigere. Ipse id videbit, & scio scribet. Vtinam potiùs tibi in re simili gratificandi occasio esset! sed patria te & publicum munus tenent, & (vt verum fatear) ita hoc rerũ statu omnia hîc & alibi ambigua, vt nesciam an amici sit alium temerè commouere. Dissidij semina palàm video: Deus ille faciat, vt opprimantur in herbâ. Animos magnos illa gens auxiliaris gerit, & nostris certum non cedere de priscâ libertate. Vtrique tamen vt spero aliquid remittent, nec funem hunc contentionis trahent, quod non potest sine casu & pernicie alternâ. Nobis enim, quod Deus auertat, oppressis, quæ illis perennandi spes? Huic rei symbola aliquot cõscripsi, quæ hîc vides, in vsum & gratiam præfecti vestri monetæ. Arcanum omnem sensum non explicui: nec opus, perit enim horum talium Venus, nisi aliquid sit, quod lector & inspector quærat, & inuento eo gaudeat. Comitem Dordraci fuisse, sed statim in Zelandiã rediisse, credo te scire. De summâ rerum, nõ aliud habeo quod nunciem: suspecta enim adhuc omnia, & mutuâ quadam diffidentiâ suspensa. O Belgica, húcne redacta es, vt timere eos ipsos debeas, quos euocasti ne timeres! Impedior, ignosce. nam animus mihi certè diutius tecum fabulandi, quod aut coràm aliquãdo fiet, aut per litteras ocio meliore. Vale Vir Clarissime, & prorsus mihi care. XI. Kal. Sextil.

EPIST. XLIX. *Brielam.*

PETRO REGEMORTERO.

ERGONE meas nondum accepisti? at dedi illi-ipsi qui tuas adtulit, atque adeò etiam ad Baudium. Socordia hæc hominum, an perfidia? Tamen amorem & curam tuam amo, qui me alteris etiam compellas, & significas quæ gratum mihi intellegere & scire. Nam etsi, mi Regemortere, reip. non misceor (scis hac in parte decretū meū, quod nulla res mutabit) tamen non ita *μετέωρος sum, aut ab communi hac vitâ abeo, vt exuam solicitudinem omnem de patriâ & affectū. Ego illi benè cupio, & ex animo iis omnibus qui hanc procurant. Vtinam concordia illa inter nos, quæ esse debeat: & quæ nisi breui coït, perimus. Ego tecum quoque sentio, legum ita habendam rationem nobis, vt præualeat suprema illa lex, Patriæ salus. cùm hæc periclitatur ob priua aliqua scita siue leges, scio non solùm flectendas istas sed frangendas: & improbus, quisquis aliter sentit. Sed tamen videndum, nequid nimis tendatur: & ne acri contentione rumpatur, quod dicitur, hic funis. Vtrique cadimus, si id fiat. Principibus honorem & dignitatem seruari, æquum & verum est: sed, per deum immortalem, ne ita illa omnia ad exactam & summam rationem reuocemus, vt neglegamus salutem. Tempestas & venti in hoc mari sunt. quis ille nauta, qui vno cursu & certâ, vt sic dicam, lineâ peruehi conetur in portum? Flectendum est, vela commutanda, obuertenda: & curandum, vt tutò potius perueniamus quò institimus, quàm vt citò. Dies multa dabit quę nūc ardua videntur, & ille* ὁ πάντων πατὴρ χρόνος. Calore quisquis vtitur apud frigidas has gentes, falletur & labetur. Duci volūt, non trahi. Ille noster* μεγαλήτωρ, vti-

* aliud agēs.

* omnium pater Tempus.

* magnanimus.

vtinam largiatur aliquid iſtis cum vſurâ recipien-dum, & ſubmittat ſe nonnihil vt creſcat! Liberè hæc ad te ſcribo (ſed ſolum) nec cælo ſententiam meā in hoc diſſidio non diſſidio, quę eſt, Indulgere. Si pertēdimus: è leuiculis rebus veniemus ad mage maiores rixas. Cū ordinibus vt conueniatur, id eſt opidis, caput rei eſt: de hominibus ſingulis, quales & quanti illi ſint, quis laboret? Sequētur, aut ruent. De collegæ mei negotio, rogari nolo. Non dicam feneſtrâ, ſed rimâ mihi apertâ, omnia conabor ad perfringendā hanc arcem: quamquā ille, quod ſcis, neſcio quâ cauſsâ alienior à me in totâ hoc cauſsâ. Sed nihilominus *μελήσει. Tu Vale. XII. Kal. Octob. *curæ erit.

EPIST. L. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO.

HEVS tu, quid nuntij habes non intempeſtiui ſolùm, ſed infidi? Ille me in horto ſubitò opprimit, litteras tuas porrigit (illas quidem optatiſſimas) poſcit illicò reſpōſum. Intra horulam, inquā. negat. Intra ſemihorulam. negat. Quid ergo faciam? inquio. Mitte ſodes, inquit, Hagam: totum diē ego cras illic, & in tali domo. Ego, mi Lampſoni, teſtor Genium amicitiæ, miſi: ſed litteræ ad me remiſſæ, cùm ille nuſquam comparuiſſet. Hoc præfari volui, & ſilentium excuſare. nūc ad tuas. Vrges valdè vt concinnem De inſtitutione Iuuētutis. fiet: ſed non antè poteſt, quàm hoc pertexuero in Politicis, quod ſum exorſus. Valdè id opus me tenet: magis quàm vllum meum, etſi nec meum. Colligo enim & conſarcino ex ſcriptis alienis. Quid faciam? vereor vt error iudicij mei fuerit in ordiendo: nunc conſtantiæ laus eſt in abſoluendo. Quædam etiam interueniunt, de temperie in Religionis

rebus, & talia, quæ hoc æuo cum omnium gratiâ aut veniâ non dicas. Tamen faciam, & breui vt spero habebis. Nunc istud breue adtextum siue παρέργημα habe ad Cornelium: non gustandum, nisi illo lecto. Opus eo edito fuit, quia iterùm Commentarij nostri eduntur cum hoc augmento: quos qui non habebunt, cõtenti sint illo. Status publicus apud nos valdè * κυματίζει. de Pace multus sermo & multa spes fuit: nunc iterùm languescit. Petrum Oranum quòd amicum mihi conciliasti (tuum hoc esse scio) gaudeo. Virum magnum, & quod caput est, bonum esse, quídni credam, qui tibi sic placeat? Itaque responde illi audacter de mutuo meo animo: quem factis verbisque ostendam, vbi res cumque feret. Sed nónne ego Oranum noui aliquem Coloniæ olim? opinor, & qui erat ex Leodiensium gente apud Patres illos meos, quos nosti. Nec tamen opinor hunc esse. Tu quæ promittis, aut vt verius dicam, offers, de Institutione à Ximenio scripta, si me amas, fac videam. Valdè me iis aut adiutum iri scio, aut firmatum. Lugd. Batauor. xv. Kalend. Iul. ∞. Iↄ. LXXXIIX.

* *fluctuat.*

EPIST. LI. *Dantiscum.*

IANO GRVTERO.

BREVES & tristes tuas nuper accepi, de parẽtis optimi fato: & nunc vberiores paullò, non lætiores. Nimis, mi Grutere, iaces. Quid te moneam? scio te hanc in rem omnia quæ me scire: hoc deest, quod non vsurpas. Remedia habes, sed recondita velut in thecâ tuæ mentis. non expromis. At nunc est vsus eorum, aut numquam erit. Vides publicè, vides priuatim omnia aduersa, tristia: nec spem cuiquam nisi in se, id est, robore & contemptu quodam omnium rerum. Quid alios, quid me censes? agere

agere ſcilicet dies feſtos? in morbo iam biennium non cubo,ſed, quod deterius ego cenſeo, ambulo. Æger enim omnia munia fungi cogor ſanorum. Alius me ſcribere,legere vult,alius conuiuari, hilareſcere, & omnia agere vt ſolebam. Et tamen, mi Grutere,apto me huic ſcenæ,& hilari vultu perſonam ſuſtineo, quam impoſuit magnus ille Ædilis. tu idem fac. Non es qui ille, & ille? at multi etiam infra te ſunt,& qui in cælo ſibi videãtur,ſi tuo loco. Alia ſolatia omitto: hoc quòd ſapere & ſcire ſupra vulgum aliquid tibi datum eſt,quanti æſtimas? Si vero pretio, ſupra omnes debes humanas opes. Deſcẽde in te, ſubtrahe ab circumfuſis & externis, & oblectare cum interno illo deo qui in te viuit. Ille,ille melior ignis,niſi opprimis, exſtinguere vnâ flammulâ poteſt humida hæc omnia & lenta curarum. Huic rei en nouũ ſubſidium,libros. Miſimus enim quos petiſti. At tu *Pericula* tua cur nobis inuides? iraſcor. Ego me velut Familiarem aliquem Larem vel primum placandum cenſebam hiſce libamentis. Culpam vides,tu emenda. In Plautum iam nuper accepi,& ſanè placuerunt. Non ſcripſi: quia tunc nullus videram, & hæſerunt eæ Notæ apud Æmilium noſtrum Roſendalium, me non inuito. Amo enim & illum adoleſcentem, ingenij planè boni & recti, id eſt tui. De Conſtantiâ noſtrâ quod etiam nunc quidam carpunt:ſecurus eſto,mi Grutere. Morbus hic quidam animi eſt, & nocere magis volunt,quàm nocebunt.

Illam aget pennâ metuente ſolui
Fama ſuperſtes.

* Ἄφθιτον inquam, etſi non *ἄφθονον hoc ſcriptum. Semel hoc dicendum fuit, ob Lentulos iſtos, quorum abundans ea ora. At tu vale. Lugd. Bat. Prid. Kalend. Septemb.

* *Expers mortis.*
* *Expers inuidiæ.*

EPIST. LII.

FRANCISCO RAPHELENGIO *Filio*.

PRÆFATIONEM tuam duplicem vidi, mi Raphelengi, titulo ipſo alteram mihi gratam. Ad me enim eſt. in quo non tam memoria mei delectat, quàm gratitudo, quâ meritò declaras in eũ, qui voluit tibi ſemper, vult, & volet. Vtraq; proba ſatis: vellem paullò longior. Nã etſi breuitas mihi amica, in quo haud infeliciter me ſequeris: tamen in adoleſcentiæ iſto æuo maior quædã vbertas mihi haud diſpliceat. quæ ipſa etiã eſſe poteſt, ſine fraude vllâ breuitatis. Plura cur nõ ſcribis, etiamſi non pluribus? id eſt, cur non extendis ſiue Epiſtolas ſiue Præfationes tuas, & materiæ pluſculũ addis? Nam verba non deſidero: & in eo mihi places. Vide ne rem tibi dicam: nec tu iudicio iſtud facias, ſed fugâ quadam laboris aut intẽtionis. Ingenium tuum, mi adoleſcens, in omnia validũ. vtinam tu exerceas, & ſolum illud fertile magis aſſiduo, vt ſic dicam, vomere inuertas! Diligentiam à te volo, diligentiam: nec eã cum impetu, ſed ſtabili quodã animi tenore. Quid? influere eruditionẽ aut virtutẽ ipſam cenſes, famam aut opes affluere, ſine cõtentione & labore? erras.* θεοί τ' ἀγαθὰ πόνοις πωλοῦσι, vetus & vera gnome eſt: quam, ſi quid me aut te amas, ama. Manutium & Stephanũ quoties tibi ingeſſi? tu ſupra eos eſſe potes (verè tibi vaticinor) magnâ conciliatrice Aui tui famâ: quam illi non habuerunt. At tu hæc contemnis. vtinam omnia externa! ſed contemnas tamen cũ modo, qui niſi adeſt, inſipiens omnis Sapientia euadit. Homini ego nihil humanarũ rerum magnum eſſe fateor, ſi animum & cæleſtem illam particulam ſpectes: ſi corpus, & ſi vitã, cur prorſum neglegas ea, quæ ad opes faciant aut honores?

**Dij bona laboribus vendunt.*

Abiectè

Abiectè ſapit, quiſquis ea ſic abiicit. Erige igitur te, & aptum præbe iis ad quæ Auus, Pater, Ego, te deſtinamus: adiuturi omnes in hoc honeſto curſu, nõ clamore ſolùm & fauore, ſed & rebus. Ego quidem non opem ſolùm meã, ſed & opes ad hanc rem polliceor: vt te præbeas dignum iis qui genuerunt, iis qui docuerunt. Omnino autem (hęc ſumma admonitionis meę eſt) magis aſſiduũ & crebrum te velim in ſcribendo, in legẽdo: magis etiam tui amantem, & æſtimantem. non quò ad ſuperbiam te vocem (abſit, abſit illa peſtis) ſed vt ad tui pretium: id eſt, ne dona quæ magnus ille Deus in te contulit, vt aquam immotam, ſordeſcere patiaris & obſolere. Senecam tuũ exſpecto cum iis ipſis Præfationibus, in quibus nihil muto. nec in meis quidẽ laudibus: quas decorè tu mihi das, etſi nunquam recepturo. Ad te redeunt. Mitte quamprimùm exemplar. In Thebaïde verſum repperi (neſcio an ita in aliis libris) *Meosq; manes manibus infeſtis petit Fœdatq; vultus.* ineptè. cùm legendum ſit, *Meosq; inanes.* De Senecâ Ortelij noſtri gratiam illi habeo, & tibi tamẽ facio gratiam conferendi. Nimis nouitium exemplar eſt, vt video ex iis quæ adnotaſti de æuo. Nos in Tacitum damus CVRAS SECVNDAS: in Politicis paullùm reſiſtentes, in temporum hoc flexu. Vale, Lugd. Bat. VI. Kal. Maias. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPIST. LIII.

IANO LERNVTIO.

AVDES, non dicam ſcribere, ſed cogitare, quæ ſcribis? Ego tui obliuiſcar? ego te deſeram in hoc caſu: Ah, mi Lernuti, pectus mihi ſcindunt hæc tua verba. Sol citius ſuum curſum, quàm ego relinquam tam diu ſanctè habitum amorem. Negas ſcripſiſſe me. quî potes? Ternas dediſſe me ſcio.

vnas famulo tuo ipſi in manus: binas miſiſſe ad vxorem. Quid poſſum, ſi eæ perierunt? Iam in re tuâ, & ad leuandum miſerum hunc caſum, quid omiſi? Scripſi ad . . . . , ſcribi iuſſi ad . . . .: nec vt pro amico, ſed vt pro me ipſo. Nihil factum, inquies. Doleo. nec nimis miror, qui ſcio (vt nunc ſe verterũt vices) gratiã meam leuem eſſe apud hos è ſtirpe Bruti. Vtinã qui hîc potiuntur rerum, ius habeant in eo loco! Lipſius nõ eſſem, aut tu non illîc. Tamen ſcripſi in Britãniam ipſam: & inprimis ad Thomam Henneagium, virum illuſtrem & mihi amicum. Daniel etiam Rogerſius redux è legatione Danicâ hîc fuit. feriò cum eo egi, nec ſolùm vt ipſe adniteretur; ſed vt apud quos ipſe aliquid poſſet. quid tamẽ dicam? quod res eſt: rem volunt iſti. Caſtorum fabulam legiſti? cùm omnia fecerimus, vſurpanda erit, & non eripies te niſi abiectâ tui parte. Mihi ſi valetudo paullũmodò firmior (caput hoc iuro) iam in Britannis eſſem, aut in tuis vinclis. Sed quàm vacillem, & quàm ægrè

corpuſculũ. *σωμάτιον hoc ſuſtineam, credo te audiſſe. Ceterùm ſpero aliquid à promiſſis Rogerſij, quem ipſum audio futurum inter Legatos. Tu intereà, mi amice, eſto quem eſſe te expedit; id eſt, vir, & fortis. En palæſtra & arena, in quâ Deus ſpectandum te præbuit: exere inſitum tibi robur. Clama in Fortunam, Nihil agis: non ſi libertatem mihi eripias, ſed ſi ipſam vitam. Ignaui animi ad primum ictum concidunt: tu oſtende aliquid in te eſſe altioris auræ. Ego, imò nos omnes quotquod hîc, planè tui ſumus. ſi quid poſſumus, viam præſigna: inibimus,

** Strennuus eſto, vt poſtuma te quoque ſæcula laudent.* pænè dixerim, vel illam quę fert ad Orcum. Tu intereà vale, & *Ἀλκιμός ἐσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ.

VI. Idus Martij, ∞. Iↄ. LXXXIIX.

EPIST.

EPIST. LIV.

Romam.

HENRICO WILTZIO. S. D.

GRANDIVSCVLVM interuallum fuit à te litterarum, mi Wiltzi. Accepi nunc demum, quæ te Neapoli fuiſſe nunciarent. Gaudeo,& gratulor vniuerſam hanc peregrinationem adhuc ceſſiſſe ex voto. Deus reliqua ſic ſecundet. quanquam quid reliqua? Deus te ad nos reducat, quod & ſuadeo & opto. Satis vſui datum, ſatis etiam voluptati: longior emanſio diſcrimen fortaſſe habeat, non fructum. Si patriâ decretum carere vobis, donec omnia hîc tranquilla: quando fiet? In omni Europâ turbas ſubſeri vides turbis. Tu nobis te redde, & componere ad hoc æuum: in quo ipſo minùs recto, viuere ſemper tibi ſit rectè. Externa iſta vis ſi nos cogat, malè agatur cum diuiniſſimâ illâ parte. At hæc talia coram. Nam ego non conſilio, non auxilio vmquam deero: & amo vos qui apud me olim, vt ſi ex me eſſetis. Meus Pollio, vbi eſt? audio cogitare Viennam & illum tractum. Nolim. & ſi propior ſim, (quoniam verba noſtra neglegit) manum iniiciam huic erroni. Redite in patriâ, apud parentes viuite, atque ita mihi valete. Ad Franc. Bencium ſcripſi ante menſes pauculos. O virum, quem ego olim & nunc amo! Frater mihi fuit, nec ſolui vmquam poſſit artus ille amor. Iam dotes in eo ſunt, digniſſimæ vel admiratione vel amore: quas tu coràm vides & guſtas. Da te viro. paucos meliores aut maiores dabit tibi ille tractus. Vale. Lugd. noſtræ, III. Kalend. Maias. ∞. Iↄ. LXXXIX.

EPIST. LV. *Burdigalam.*

MICH. MONTANO.

IAM ſemel ad te ſcripſi, Vir Nobiliſſime :nec ſatis certum habeo,an litteræ ad te perlatæ . Interuallum locorum grande eſt: & addo,quòd nihil hodie tam receptum,quàm fallere fidem.Iteraui igitur.& ſcire te hoc volui,cum gaudio me litteras tuas accepiſſe,& legiſſe cum voluptate. Diu eſt cùm te noui, nec noui : à mente & ſcriptis,non à corpore. & admiratus ſum (nihil hîc vanum) rectitudinē iudicij tui, eò magis fortaſſe quòd in pleriſq; ſimillimum id meo . Nam fateor: in Europâ non inuêni,qui in his talibus ſenſu mecum magis cōſentiret. Vtinam plura tibi ſcribere mens, aut otium!quamquā iſtud fortaſſe, non illa : quia auerſum te ab omni gloriâ video,etiam verâ.Non debebas. & habere in oculis ſi non æternitatem temporum , at miſeriam hominum : qui talibus monitorum auxiliis omnino ducendi,fulciendi. Me valetudo prohibet ab iis,quæ vellem. tamen,vt languidi, conor & ſerpo : & neſcio quid in Politicis breui dabo , meo textu, non tamen filo. Videbis inter primos:vtinam & probes! De Galliâ tuâ & te videndo,quòd inuitas & offers: gratum eſt. ſed quî poſſum? valetudo me ligat: & ſi non illa,etiam turbæ. quas non effugiam, vt video, niſi in plenâ illâ libertate . Salue, vir nobiliſſime, ab eo,cui tu ſemper carus & magnus.Lugduni Batauor. III. Kalend. Septemb.

EPIST. LVI.

MARIÆ GORNACENSI, *Virgini nobili.*

QVÆ tu es, quæ ſic ad me ſcribis ? Virgo? vix facis fidem.Hæcne,non dicam lectio & ingenium, ſed prudentia & iudicium cadant in illum

ſexum,

ſexum,in iſtud æuum? Cõmouiſti me virgo:& neſcio an gauiſus ſim ſæculi,an doluerim ſexus noſtri cauſsâ. Accedere tu ad nos vis?imò ſupra nos aſcẽdere.atq; ita facito,deo hominibuſque fauentibus: certè me. qui te ignotam amo; &, quem affectum paucis præbeo,miror. O mihi lucẽ, quâ te propiùs nôrim?non enim dicam probiùs.adeò ſatis te noſſe videor è pauculis ſcriptis, atque adeò vel ſine ſcriptis. Ex vno iudicio tuo, quod de viro illo magno feciſti,non ego de te iudicem?Non cadit hoc niſi in illum,illámve(tu ad cautionem hanc nos ducis)qui ipſe valde magnus. Vt animam niſi anima nõ capit; ſic ſapiẽtem niſi ſapiens. Macta tu,& perſta in hoc ad Virtutem & Sapientiam gradu;tum etiam in illo iudicio,quod fruſtrà vereris vt mutem.Darem,niſi dediſſem. & vellem vberiùs:imò non vellem,adeò tu benignè id explicas & peritè.Intellegi ſæpè mihi detur à tali mente,loqui per talem linguam.Itaque ne me roga quid hic caſtigem:hoc vnum,quòd rogas.ſiue etiam hoc alterum, quòd à me illuſtrari cenſes Græcas litteras Latinaſque. Cetera in parte amplector:hoc de Græcis,omitte.Cãdidè ego apud te candidam. videmus aliquid in Græcis,ſed haud multum ſupra vulgum: & ſatis mihi, ſi haurio ex eâ linguâ quæ ad animi aut ſcriptionis meæ vſum. At tu iam corrigenda ſeriò, audi. Peccaſti. quid ita non plura ad me libri tui miſiſti? Si piguit, cur non argumentum & materiem ſaltem perſcripſiſti? Curioſus enim ſum, vt ſciam (nouum monſtrum) quid paritura ſit virgo. Ad noſtrum illum amicum & tuum, vt appellas, patrem Mich. Montanum, ſcripſi ante menſem, miſi Antuerpienſi viâ:ſpero accepiſſe. Tu vtinam iſtas, & in iis ſpirantem noſtrum affectum! Vale,vale,æui noſtri(viue tantùm) vera Theano. Lugd.Batauorum.

EPIST.

EPIST. LVII.

IANO DOVSAE.

QVID in Bembi historiâ reprehendam, singillatim & distinctè vis tibi scribam. Estne, mi Dousa, tanti? aut an ego natura *φιλοψόγος? neutrum: sed tamen quia valdè vis, age,

*Τοὶ μὲν ἐγώ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.

carpendi cupidus.

Hæc tibi ego, tibi ego hæc valdè veraciter edam.

Stilus est quem reprehendo, supinus, languidus, & affectatâ imitatiunculâ fractus. Vt pueri pedes per delicias malè ponunt, & imitari vatias discunt: sic iste, cùm rectè scribere posset, maluit prauo elegãtiæ studio flectere orationem & eneruare. Magnos viros ea ętas sub magnanimo Leone tulit: sed quosdam qui in puerili illâ hæresi, vt religio iis esset scribere aut dicere aliud, quàm à Cicerone scriptum aut dictum. Inter eos Bembus. Itaque vniuersa scriptio, composita & formata ad æuum priscum: & omnia sic de re Venetâ, quasi de potenti illâ re Romanâ. Hoc fero. etiámne verba omnia ex illorum moribus tracta ad hos nostros? & vbi ea non sunt, nescio quid pluriũ ambitu dictum, quod assequi debeamus diuinando? Hoc, vt mea quidẽ mens est, damno: & fallor, aut tu & viri omnes mecum. Ecce. *Patres conscripti* semper, Venetorum Senatus: ipsæ Venetiæ κατ' ἐξοχήν, *Vrbs*. anni numerati: non à Christo nato, sed *ab vrbe conditâ*. qui militiæ eorum Præfectus, *σεμνῶς vbique *Imperator*: etiam tũc cùm alienis auspiciis ductuque militat, vt in bello Neapolitano Contarenus. Atque hæc inter minores noxias. Illa iam *γελαστὰ καὶ οὐκ ἀνεκτά: *Rex Vrbini, Rex Mantuæ, Rex Populoniæ, Rex Camertium*. Quid censes eum dicere? Duces. Atque item Ducatus ipsos, *Regna*. Quin disertè etiam scribit, Gallorum regem ab Imp. Maximiliano impetrasse, *vti se*

magnificè.

ridicula & non toleranda.

Regem Mediolani diceret. Heu vanitas! quiáne Cicero nouitium hunc titulum non nouit, confundendi minuti isti dynastæ fuerunt cum vero aliquo magnoque rege? Saltem *Regulos* dixisset, & ferrem. Ab eâdem mente & caussâ sunt hæc: *Sophi rex Armeniæ*, qui nobis Persarum: *Rex Thracum*, qui nobis Turcarum. Tuam fidem, siue frontem potiùs, Bembe. ille tibi Thracum modò rex, cui bina Imperia subiacent, & triginta amplius regna? Nec in titulis solùm isti lusus, sed in nominibus ipsis. Quale illud de Ludouico Gallorum rege, quem *Aloysium* (magis *ῥωμαϊστὶ scilicet) vbique appellat: & alibi cum facetâ additiunculâ, *quem isti* (qui isti? barbari nos & inepti) *Ludouicum appellant*. Quid, quòd etiam in diuinis rebus hæc sibi permittit? & Fides nostra non nisi *Persuasio* illi est, Excommunicatio, *Aquâ & igni interdictio*: Peccata morituro remittere, *Deos superosque manesque illi placare*. Ipse Deus raró in stilo aut animo: sed prisco risu, *Dij immortales*; idque in seriis maximè sententiis aut rebus. Atque adeò, quod omnem stultitiam superet, prudens ille Senatus Venetus ad Iulium Pontificem publicè scribit, *vti fidat diis immortalibus, quorum vicem gerit in terris*. Felicem te gentis & patriæ, Bembe! quia si nostrûm aliquis trans Alpes sic scripsisset, profectò non tulisset impunè. Iam quæ periphrases in eo & circuitus verborum? Senatus Venetus dono misit Aloysio regi Gallorum *Aquilas sexaginta, ex earum genere quibus in aucupio vti reges consueuerunt*. Quid Aquilas? Ita Falcones tibi dicere religio est? quâ tamen voce *Iulius Firmicus vsus. Accipitres igitur dixisses, vero magis etsi minùs augusto verbo. Sed addis etiam *Reges* vti consuesse. Reges tantùm? rideo, & pergo. Scribis ibidem, *donatas regi pelles pretiosiores, canis ab summo inter nigrum colorem conspersas, ducētas*.

*Romanè.

*Imò & inter cognomina prisca Romanor. Falcones.

Quæ

Quæ istæ sunt? Genettas dicis, an potiùs Zebellinas? Quin, malùm, exprimis: & res nouas nouo aliquo nomine dicis? Si puritati sermonis tui metuis, adde, *vt vulgo dicimus:* nihil infuscas. At illud ambiguum etiam nunc me habet, quòd Iulius Pontifex *Contareno, cùm classem Hostiam adduxisset, vini Corsi carros sexdecim, boues sexdecim, hircos genitalibus desectis bis totidem dono misit.* Qui enim isti Hirci? maritíne caprarum per delicias in Italiâ exsecantur? an vis dicere Verueces? Quòd si ad Verba & Phrases etiam venio: benigna hercules materia cauillorum. Ecce scribit, *Velle se hominem suum Byzantium mittere.* Iterum: *Reip. hominē ad se missum.* quod nos diceremus, Actorem aut Legatum.

Turrim terream appellat, Propugnaculum siue aggerem è terrâ. quo exemplo? *Sumpti, Tumulti, Senati*, inflectit ad Plautinum æuum, cùm reliqua omnia minimè antiquarij sermonis. *Neminem vnam partem muniunt.* pro, Nullam: quia Ciceroni alibi Nemo de fæmina dictum. *Prooppidum* sæpe, quod nos Suburbium: *Prodominus*, qui Vicedominus Venetis: itemque, *Proimperator*, & *Proordines:* putidè, vt sentio, aut nouè. *Rebus suis veritus*, crebrò & ad nauseam, pro Timens aut Diffidens: quia idem ille Cicero semel fortasse, Vereor mihi. *Senatus decreuit, vt eorum qui fortiter atque amanter ad flumen Tarum contra Gallos remp. gesserant, ratio haberetur.* Iterum: *Præfectos, qui se omnes nec strenuè nec amanter eo bello gesserant, missos fecit.* Sæpiusque. & illud *Amanter* inuitâ sanè Venere amat. *Lauredanus naues onerarias quattuor secum afferens.* Hem? pro monstro est. Attulit? imò adduxit. Tamen iterat alibi: *Legatus Baiazetis equum Patribus attulit.* γελοίως & ineptè, siue mari is venerit, siue terrâ. *Pensionem annuam, quam posteri eius sequerentur, Senatus instituit.* Imò, quæ posteros

ſteros eius ſequeretur. *Petunt, vt quò celeriùs fieri poteſt, viæ ſe dent*. Solœcum eſt, nec à Latio, ſed ab Idiotiſmo Italorum. Plura ſunt. cur ea colligam? Ipſe vide. & fateberis pleraque talia affectatè atque improbè ſcribi; certè indecorè. In pueris iſta vix ferimus: te virum, & in tam ſerio ſcripto, Bembe deceant?

——— * οὐδέ τε σε χρὴ
Νηπιάας ὀχέειν· ἐπεὶ οὐκ ἔτι τηλίκος ἐσσί.

** Neque te oportet Puerilia ſectari. non enim vltrà talis es.*

At tu Douſa vale, & ſi quid temerè culpaui, mone. In Muſæo meo. H. III.

EPIST. LVIII.

HENRICO BORBONIO, PRINCIPI DVMBARVM.

ILLVSTRISSIME Princeps, noua, & prædicanda hæc humanitas, quâ vltrò ad me ſcribis. Quis ego ſum? vnus aliquis è vulgo litteratorum. Tu quis es? inter Galliæ primos, regiâ ſtirpe, &, quod magis eſt, indole ac virtute. Atqui etiam amas me, & amicitiam meam (ita ſcribis) poſcis. Illuſt^me iuuenis, commutas nomina rerum. officium & cultum nos tibi debemus: amicitia eſt inter pares. Tamen & hanc, aut certè amorem, tibi ſpondeo: qui ita me cepiſti, vt nihil magis in votis ſit, quàm palàm oſtendere hunc in te affectum. Natales tui ad magna te vocant, ingenium ad ſumma: ecce me non ſolùm approbatorem fautoremque tuæ laudis, ſed voce & ſtilo præconem. Deũ ego quæſo, vti mentem hanc tibi, quâ ad optima optimoſque accenſus raperis, ſeruet; & te afflicto regno. quod niſi per eiuſmodi columnas ſtat, ruit. Illuſtriſſime Princeps vale. Kal. Auguſtis.

EPIST. LIX.

ABRAH. ORTELIO.

COGNATVM tuum, mi Orteli, modestissimæ frontis & animi iuuenem eò libentiùs vidi, quia litteras à te attulit: nec eas tantùm, sed & munus. Adiunxisti enim Tabulam Hispaniæ veteris, iucundam mihi & valdè opportunam hoc tempore, quo Liuium & bella Punica auditoribus meis publicè explano. Scis tu, quàm multa illîc mentio passim & bellorum in Hispaniâ & locorum. Itaque & gratias tibi habeo, & te planè hortor vt eandem operam in Galliâ etiam nobis præstes. nam de Germaniâ, iam effecisti. Tum si Illyricum voles, aut Græciã, aut Africam, iudicij tui esto. Cessaturum enim te non esse, omnino mihi persuasi, præsertim cùm & grati labores tui sint, & otio (rebus illîc tam quietis) iam abundes. Monauij amorem in me pridem noui, & nunc ex litteris eius recognoui. Oro, saluta amanter à me virũ probum, doctum, & gratum mihi inter paucos. De Thraseâ meo, tu & ipse vrgetis. quid pollicear? aliud mihi nunc sub manu: & eo absoluto, videbo quò me impetus, aut potiùs iudiciorum hæc aura feret. Nam, quidquid ego constans, tamen mi Orteli ægrè obduramus contra minutos istos & cottidianos morsus: præsertim vbi aliquid, quod tangere fines Pietatis videatur. Doctus scio, quid sit irritare hos Cãtharos: qui omnia peruolant, & olim etiã ad cælum. Nosti apologum. Nos hîc in otio, an in longum? nam minas iterum audimus & apparatus. Deo rem committo, qui publica ista ex sui numinis & nominis gloriâ dirigat, & te mi Orteli seruet. Lugduni Batauorum, IV. Id. Decembr. ∞. Iↄ. LXXXIIX.

EPIST.

EPIST. LX. *Amſtelrodamum.*

PETRO PAWIO.

QVIDQVID damnaturi me Stoïci noſtri ſint, miſeratus ſum & dolui duplicem tuum caſum. Illum de amiſſo parente: hunc nouum, de libris & ſcriptis. Ego ſcio quantum vtrumque vulnus ſit, vtrumque expertus: & hoc poſtremum in noſtro animo valet, quod in multorum omnes Fortunæ. Nónne hæ diuitiæ noſtræ ſunt? ſuauia mellificia, è tot ſcriptorum floſculis confecta. Et multa, vt breuitas huius æui eſt, haud facilè refinguntur. Addo, quòd neſcio quomodo delectant nos iuueniles illi & primi noſtri labores, quos velut primitias libauimus & intulimus in aram hanc Muſarum. Me vndecimum iam annum carentem patriâ vides, itemq; agris & opibus, quas mihi Deus modicas, ſed ad meum vſum vberes dederat: tamen mihi crede, nulla iactura propiùs mihi cor tetigit illâ librorum, quam feci in Louanienſi vrbe. Subitò enim abeundum fuit, & niſi ſic abiiſſem, numquàm abiſſem. Tuas miſerias narras, inquis: ſic me ſolaris? Ego verò, mi Pawi, vel ſic. Parentem alterum amiſiſti: ego vtrumque. Libros naufragio: ego, quod magis mordeat, furto. Quid tibi igitur eximium euenit, quod eximiè doleas? Fero meum caſum, quem non muto: tu quoque fac, hoc exemplo. Vis communia illa me dicere? Hominem te eſſe: Euenire hæc in vitâ: Deum voluiſſe: Dolendo nihil te profecturum? Hæc omnia veriſſimè poſſem: ſed ſubiici ea tibi à te ſcio, aut certè ab iis qui apud te. Ego ſimpliciter & pro amico ago, & hortor te ad incommoda pari mecum mente ferenda. De munere tuo apud nos moneri nolo. ſemel di-

cam, quidquid mearum virium erit, faciam: etsi nihil, in re quæ alieni arbitrij est, polliceri possum de effectu. Iudicium meum & commendationem largiter habebis. Vtrumque auunculum tuum amicè à me saluta: & Henrico hoc amplius nuncia, bene redditos mihi nũmos, quos Hamburgo acceperat: etsi puto eum id scire. Vale. Postrid. Idus Nouemb.

EPIST. LXI. *Lutetiam.*

IACOBO AVGVSTO THVANO.

DIV, mi Thuane, siluisti; nec eò minùs tamen, vt spero, amasti. Spero? imò video, cùm ex epistolâ tuâ amicissimè scriptâ, tũ ex munere quod beniuolè adiungis. Amo illam, & hoc laudo: argumento eximium, tractatu arduum, & in quo verè alti atque acris ingenij tui signum. Perplexa illa & breuia, tam aliena non solùm à sermonibus nostris, sed à moribus, vertere magna laus sit: quid carmine & versu illigare? & id dilucidè atque eleganter? Non blandiar. sed, mihi crede, rem magnam confecisti, inuidendam celeriùs quàm imitãdam. Nobis humilior per hos dies labor, in additiunculis ad Commentarium Cornelianum. *Curas Secundas* appellaui, ab ipsâ re. Velim non videas solùm, sed censeas: quoniam illud cuiusuis est, hoc verè amici. Cuiacius ille magnus éstne apud vos? ego ita accepi. Si est, eius caussâ nihil doleo: sed periit illa, cui ipse anima, Schola Bituricensis. O virum, quem miror, quem amo, quem vtinam complecti mihi fas ante excessum! Scaliger quid? valere intelligo, sed cessare. Non sic oportuit ingenium natum ad tam magna. Si piget huius sæculi (nec immeritò) at cogitet natorum natos. Res apud vos, vt audio, mirificè calent. Si vera adferuntur, nihil inuidebimus

vestræ

vestræ quieti. Nos Velleium, Florum, Liuium ordine cogitamus: deus mihi vires, & ô vtinam copiam iudiciorum vestrorum! Nam hîc ego in solitudine: vna vrbs vestra abundat supra reliquam Europam. Librum tuum, quod volueras, misi ad I. Drusium. responsum ecce habes. Ecquid tu, ecquid alij vestri parent, velim scire: si quid tamen per has turbas. Vale. Lugd. Bat. III. Non. Iun.

EPIST. LXII.

THEODORO CANTERO.

QVOD silentium excuses apud me, mi Cantere, nihil est. Siluerunt tuę litteræ? at nō amor: quem viuere in te scio & spirare. Quòd tamen occupationibus meis id adscribis: nolo. Cantero meo non ego semper vaco? verè dicam.. tua probitas & modestia, in litteris studium, in litteratos amor, admissionem tibi tuo iure apud me dederunt inter primos amicos, eaq; vtere: numquam non Lipsius tibi patet, leuato, vt sic dicā, velo. Iuuenalem quòd doceri totum à me velles, & probas quæ in eo lêgi, gaudeo: sed vereor vt id ex omnium gustu sit, qui volunt Historias & alia (vt censent) magis ardua, à me legi. Ego tamen scriptorem eum inter apprimè vtiles numero, & dignum serio interprete & accurato. Itaque occasione captâ Satyram vnam publicè prælêgi, sed extra ordinem * καὶ ὡς ἐξ ἐπιμέτρου. Si quid vltrà tentabo, vtar libro quem mihi offers: etsi ipse bina exemplaria habeam satis proba. Sed tu quid agis? nouum aliquid cogitas? an Arnobium refingis? Colligo enim ex epistolâ tuâ nec hanc quidem curam te posuisse. Cupis vt ad Cuiacium scribam pro Excerptis exemplaris Regij: quod facturum me polliceor primâ occasione. Ceterùm in

* *velut additamẽtum, & supermensum.*

republicâ an apud vos quies? ita videtur. Vtinam & concordia cum finitimis prouinciis, ſine quibus firmum nihil eſſe vobis poteſt contra hoſtem. Bene, quòd ille alibi diſtringitur, eoque ſimultates exercere vacuum nobis fuit. Claſſis illa magna ab Occidente, nunc apud Orcadas ſtare dicitur, exſpectare ventum quò redeat ad incœpta. Videbimus quò recident magni iſti & planè regij conatus. Latrocinia adhuc fuerunt, nunc bella. Heus tu, audiſtin' captiuum Hagæ Hiſpanum Doctorem Medicum eſſe, virum litteratum (mirare in Hiſpano) Latinè diſertum, carminis etiam pangendi non ignarum? Is ad nos ſcripſit, & ſubleuari miſeriam ſuam cúpiit, vt conſecranei eorundem ſtudiorum. Fecimus in parte. Vale mi Cantere. Lugduni Batauorum, Poſtrid. Kal. Septemb. ∞.IↃ. LXXXIIX.

EPIST. LXIII.

IOSEPHO CONSALVES, *Doct. Medico.*

ALTERA ſcriptione me occupas, priuſquam priori reſponderim. Et cur ſilui? non tui contemptu, aut negligentiâ: abſit. ſed quia ipſe venire Hagam parabam, & in ſermone vberiùs liberiuſq; tecum agere, quàm litteris poſſem. Id conſilium meum euectio veſtra ſubita impediit: & priùs audiui Medemblickæ vos eſſe, quàm ituros cognouiſſem. Excuſa ergo ſilentium à cauſſâ iuſtâ. At nunc ſcribo, & te, mi Ioſephe, per deum & per ſalutem tuam rogo, vti animum attollas contra Fortunæ vehementem hunc ictum. In carcere es, à tuis & à patriâ remotus: quæ grauia eſſe fateor his, qui parùm exploratos habent caſus & res humanas. Te quid hîc fugiat? ſi vſu non didiciſti, quàm fluxa & caduca hæc omnia noſtra, imò & nos ſimus: hau-

ſiſti

ſiſti certè è litteris,& illę tibi millena exempla ſuppeditârunt caſuum ſimilium aut grauiorum. Tricæ & ſpinæ, hæc omnis vita: & falleris, ſi quæris in eâ gaudiorum flores. Nos ipſi, quid?

Vt herba ſolſtitialis, paulliſper ſumus.

Abeunt hęc vana & nos abimus: nec quicquam firmi, niſi in firmo illo loco. A Platone tuo didiciſti, *παρεπιδημίαν τινὰ εἶναι τὸν βίον. Hæc cōgita. & propriè ad tuum caſum, aſſiduum & pænè ſollennem hunc eſſe fortunæ ludum. Quid crebrius in omni memoriâ, quàm carcer? quæ conditio aut ordo ab eo liber? Nobiles, ignobiles; ſeruos & reges accepit, & capiet. Perſeus ille Macedoniæ rex, ſceptro ſimul & libertate ſpoliatus, ſpiritum non traxit ſolùm in carcere, ſed effudit. Idem Gentio, Iugurthæ, Ptolemæis aliquot euênit. &, ne ad vetera te mittam, tua gens, illi ipſi Hiſpani, regem Galliæ Franciſcum in cuſtodiâ habuiſtis; & reges Mexicanum & Peruanum etiam in vinclis. Heu ſortem humanam! naſci dolere, mori. Et tamen felices inter omnes miſerias, hoc vno Chriſtiani: quòd via nobis per hæc ad aliam vitam, in quâ gaudiorum nec modum vllum eſſe ſcimus, nec finem. Huc aſpiremus, hæc ſpernamus: & vocem illam ex pectore efferamus, *Diſſolui velle, & eſſe cum Chriſto.* Mitto ad te libellos noſtros de Conſtantiâ, quos petiiſti: magis tamen ad Sacros libros te horter, è quibus vera ſolatia petas omnium malorum. Mittam ad te Biblia minuſcula, vti cupis, quumprimùm nāciſci potero. Nam Antuerpiâ petenda ſunt: quoniam hîc inopia eiuſmodi exemplarium. Vale Clariſſime Doctor, & confide. Viuit Deus. Lugduni Batauorum IV. Eid. Nouembr. ∞. IↃ. LXXXIIX.

** peregrinationē quandam eſſe hāc vitam.*

EPIST. LXIV. *Hagam.*

MICH. HVRALTO HOSPITALI.

TVNE ad me vltrò non ſcribis tantùm, ſed & venis? tu ille maximi viri magnus nepos? O mihi iucundum lectu Hoſpitalis nomen, quod niſi iure quodam ſanguinis ferres, poſſes ſimilitudinis & exempli. Scripta illius per te edita, dudum vidi; & habeo (certum me ſcito dicere) vt Homeri libros rex ille Magnus. Litteratius aliquid edi fortaſſe potuit, & poterit; nego quidquam litteratius & prudentius ſimul. Pulchra hæc coniunctio; & quæ niſi ſit, abite qui in ſtudiis quæritis ſolidam & veram laudem: me iudice non feretis. Quòd amanter Hagam vocas, imò lictoribus miſſis pænè ducis: ignoſce ſi non pareo. parebo. Nam dies Mercurij, qui feriatus nobis eſt, niſi quid interuenit, tibi me ſiſtet. Ita dico, non vt occupationes excipiam aut talia impedimenta: ſed vt vnicum morbum. qui etiam à vadimonio, vt ſcis, excuſat. Ego autem iam annos aliquot neſcio quomodo non tenui ſolùm, ſed incertâ valetudine: nec quicquam promittere de me non dicam in diem poſſum, ſed in horam. Tamen fauebit & faciet Genius meus, ſpero: eò magis, quod non ad ſeria vocor (cum Teridate quid mihi?) ſed ad riſus & Plauti mei ſales. O te virum argutum! qui vidiſti, quo vno poſſim capi. Veniam, veniam, & hic mecum. Vale. III. Non. Septemb.

EPIST.

EPIST. LXV.

FR. RAPHELENGIO *Filio.* S. D.

CARMINA tua de me legi: proba & arguta. & in quibus hoc vnum moneo, vt videas sic me deinceps laudes, nequid offendas eos apud quos viuis. Temporum nõ ignari sumus: cum quibus pugnare te nolo, etsi haud seruiliter seruire. Apud te & interiorem tuum animum liber esto, tecti iudicij & sensus: in sermone interdum tempera, nec offende qui possunt offendere. Sapientia vera firma est, non tamen elata: non timet pericula, sed nec prouocat aut lacessit. Ascanij illius apud poëtam iuuenilis nimis ardor est, qui

Optat aprum, aut fuluum descendere monte leonem.

Non ita nos. qui abundè fortes sumus si excipimus, non etiam incurrimus in discrimen. Plura vellem, non vult hoc æuum. Senecæ Excerpta tua accepi: & erunt vsui, si deus volet. Nam ego amo & adiutum seriò volo scriptorem illum, præceptis optimum si non vitâ. Quamquam in ipsâ vitâ, si consideras, præponderant vilibus aut seruilibus, recta eius facta. Certè extremus ille Actus si in fabulis poscit palmam: laudabilis valdè in isto. Iure doles & culpas, quæ ad Polybium scripsit, vt opinor, exsul. Quid facias? verè tunc iacuit: nec credam animo eius plenè adhuc impressum à Sapientiâ robur. Ego nõ tam miror scripsisse ea hominem, quàm indignor edidisse. Quiddam tẽporibus sæpe damus, sed furtim & apud vnum alterúmue: quod non nisi propudiũ aliquod hominis diuulget. Sed de isto aliâs, & fortasse ad ipsum. Esse qui opinionem tuam fefellerint in amore & honore litterarum: non miror. Per bella ciuilia non spirant Musarũ venti. Tamen, mihi crede, illæ viuent, & in portum venient

inter medias turbas & naufragia multorum. Tu eis adhære, & Pietati ac Virtuti inprimis: sine quibus nec verè honestus vmquã eris, nec Meus. In nummo Orteliano (frater tuus me consuluit) nihil video, nisi ipsum sciam & quæ adiuncta: id est, quo tempore, quid symboli. &c. Lugd. nostræ, IIII. Kal. Nouembr. ∞. Iↄ. LXXXVIII.

EPIST. LXVI. *Burdigalam.*

PETRO BRACHIO.

LITTERAS à te accepi, mi Brachi, bene amicas. Etiámne amor ad me penetrat è locis tam longinquis? nec tamen de te miror, qui totus es ipse Amor, sed fidus ille honestusque. Ita me Fama & tui similes ametis, vt cor mihi tetigit tam pius ille tuus in tuam affectus. O exemplum in omni æuo rarum! & magis in isto, quo non solùm desiimus laudanda facere, sed etiam laudare. Liuor & obtrectatio passim, bonorum operum impedimenta aut venena. Quid tamen te morentur? qui vitæ delinimenta proiicere & conculcare potuisti, nónne facilè ista? Mihi constantia tua admirabilis est, amicitia grata, scripta nuper visa & probata. Nam tulit ea ad me noster Dousa, quem nihil eiusmodi florum, quos Musarum vspiam hortus alit, potest fallere. Tu verò salue poëta, non poëta: ingenio talis, moribus iuxta Socrates omnes aut Catones. Ab eius filio habes carmen quale petiisti. Cur nõ à me? iuro salutem meam, ab aliquot annis nihil tale iam scripsisse, & vix posse. Morbi quid habeam, tenes: & quàm non per eum alacris animus & poëtaster. Ignosce. volui, sed hoc tantùm. Tamen aliàs videbo, & siquis etiã halitus me adspirabit ex illo vestro & veteri meo fonte; seruiet cælesti tuæ AMATÆ.

Nunc

Nunc feſtinabat Faiius Hoſpitalij magni nepos, cui litteras has dabam. Vale, & qui conſtantis amoris exemplum es, conſtanter etiam me ama.

EPIST. LXVII.

IANO LERNVTIO.

LITTERAS tuas ad Coluium vidi, non ad me: nec indignor. Illud indignor, quod tamdiu in triſtiſſimo illo ſquallore ſedes, & nonnullâ tuâ culpâ. Quid exſpectas? liberari * ἀμισθί? numquam fiet. Scribamus omnes, & ad omnes: numquam niſi minis extis placabimus tuum illum Ditem. Fuge, fuge, ab Acheronte: præſertim cùm de Irenes acceſſu nulla vltrà ſpes. Decedet aliquid rebus tuis. Vbi ſapientia? hoc ſcilicet mauis, vt tibi? Pereant illa omnia, dũ ſaluus nobis noſter Lernutius. Quamquam nonnemini, quem non nomino, exigua ſit è magno metallo illa raſura. Sed qualiſqualis, ferenda, ſubeunda. Aliâ viâ qui effugiũ tibi eſſe ſuadent, non ſuadent vt amici. Torqueor cùm hæc ſcribo. Túne illis aliquid credis, quibus nequid ego crederẽ, tu mihi primus auctor? Sperne, & ſape. Litterulas cogitas, & noſtras deas. valdè ſcilicet gratioſas apud illos * ἀγειοφώνυς & militares. In pretio pretiũ eſt, mi Lernuti: & cetera in fronte grata ſunt & verbis. Verba ego tibi non dabo. ſiquid poſſum, non pete, ſed iube: ſiquid non poſſum, abſtine tormentum mihi dare, cui hoc ſatis tormenti, quòd tu tamdiu in tormento. In Rogerſio ſpecula aliqua erat: ille nunc in Daniâ. Ad Tho. Heneagium bis ſcripſi, ſine reſponſo. Præfectus Brielanus, & per eum rogatus Vliſſinganus ſcripſerunt; ſed non alio effectu, quàm vt meliuſculè habereris. Ipſe mihi Brielanus coràm dixit (probè autem nouit

* ſine pretio.

* agreſtes.

hominem) precibus aut intercessione solâ nunquam te liberandum. Habes meam sentētiam. vtinam ad eam tua inclinet, & omittas aliquid siue de constantiâ illá tuâ, siue de rigore! Quod mihi, hoc amicis & notis omnibus tuis videbatur. Cistas & quæ in iis, confecto rerum Indice, traditas scito Sayonio cognato tuo. ille porrò misit, quò debuit: & credo, iam appulisse. Nos cùm certum aliquid in rebus nostris statuerimus, te non celabimus. Vale. & illinc euade, si nos valere vis. IV. Idus Septemb. ∞.IↃ.LXXXIIX.

EPIST. LXVIII.

THEODORO LEEWIO.

DE silentio ne excusa, aut me accusas. Nónne & ego silui? Sed profecto, quod aliâs scripsi, serius & fortis iste amor delectatur quidem fomentis litterarum, sed & sine iis viuit. Noster, vt spero, æternùm. Cogitatio eum pascit, cùm non sermo. De pede tuo molestum mihi audire: idque ex meo sensu. Nam ego eam partem tam caram, quàm ipsum caput habeo: cui vita sedentaria, non sit vita. Scis quàm ambulatione delecter & motu. Cura eam igitur, sed lentè & molliter; quia nerui reduci ad officium volunt, non cogi. Filium tibi agnatum ex animo gratulor. deum precor vt is tibi hæres sit non opum magis, quàm animi & virtutum. Crescat, crescat. Ego illum & te videbo, cùm primùm se aperuerit & diffuderit stricta hęc aura. Nónne in mediâ hieme etiamnunc videmur? Quòd catellum illum nuper mihi visum & simul amatum offers: agnosco amorem. Accipio: & habeo pro munere magis mihi caro, quàm si gemmas à te vel aurum. Non rideo, amaui à puero totū hoc genus, & video

idem

idem fecisse præstantes aliquot animas ab æuo prisco. Telemachus ille Homeri in concionem etiam vênit, canibus duobus assleclis; & Patroclo fuisse nouem * κύνας τραπεζῆας, idem vates tradit. Nō enim ad venationem solùm aut Dianæ studium: sed ad voluptatem & tutelam habebant. *canes mē-sarios.

Hæc leuisomna canum, fido cum pectore, corda.

Ad summam, mitte, sed per fidum aliquem: ego eum paullò ampliùs amabo, etiam tuâ mittentis caussâ. Sed bonâ fide, vxorcula non ringitur? carere eo potest, aut vult? absit vt iratam habeam tuam Iunonem: quamquam ea tam mitis, vt nesciam an habeat bilem. Sed eâ lege tamen mittito si volet illa. De rep. nostrâ non vanè asseris pendêre eam ab alienâ. Ita est. in Galliâ certamen nostrum cernitur: & qui ibi exitus, exspectandus & nobis. Vt cymba magnæ alicui naui annexa, ita nos Galliæ sumus, imò pleraque adeò Europa. Exspectemus euentum fortes, erecti, & si volumus numquam serui. Poëta Ennius olim egregiè:

Ea libertas est, qui pectus purum & firmum gestitat.
Aliæ res obnoxiæ nocte in obscurâ latent.

Tale pectus induamus, non concutient nos omnia humana. Vale, & vxori tuæ salutem dicito, pusionem etiam tuum à me suauiare. Lugd. Batauor. VII. Kalend. April.

EPIST. LXIX. *Lutetiam.*

FEDERICO MORELLO V. C.

TVNE ille es, mi Morelle, qui amicitiæ meæ fores suauiter pulsas? ades, ades. nemo hoc anno gratior mihi hospes. Præsertim qui Florente illo comitatus ad me venis: quem quis excludat, nisi quem Gratiæ & omnes Musæ? Nam

profectò

profectò illud Siculi vatis in eum conuenit

——— * χαρίτων ἱερὸν φυτόν.

* stirps sacra Gratiarum.

Deus bone, quàm me delectârunt illa Tragica eius siue Comica! Altera res tentata magno nostro Scaligero, altera nec illi. Gratulare viro: cuius ego labori faueo, & maximè argumento. O quando nos & vos inuiset candida illa Diua? Si quando; certè ego recto pede ad vos, mihi populariter tam amicos. Libellos epistolæ tuę adiunctos percucurri: sed hoc tantùm. nam here demum accepi, cùm in viâ diutulè hæsissent. Amaui & exosculatus sum tuum iudicium in Thebaïde, quam voluisti etiam producere in illud Europæ theatrũ. Age, age, sic oportet: inserere inquam iuuentuti non ea quæ probantur maximè, sed quæ probanda. Certè illa fabula sublimis & ætherei spiritus est, & soni in versibus supra omnes tubas. Tu, qui legisti, agnoscis. Notas ad eam Florentis vidi, & amaui. Cui à me dicito, scriptum illum vnà tecum non in externo & ambitioso isto amicorum albo, sed cum paucis * ἐν ταῖς φρενῶν δέλτοις. Qui quòd elogia aliquot tam amica mihi tribuit: quædam non agnosco, in quibusdam nec ignosco. Irascor in illo ad Thebaïdem, quòd me Prætoris magni loco habet, se nec lixæ. Apage immodestam hanc modestiam: & ita me nôrit atque æstimet, vt etiam se. Eiusmodi viri (non sinuoso pectore hoc dico) magnus honos mihi, si non asseclæ mei, sed collegæ censeantur. Illa iudicia eius de Scaligero patre castigatiora, & planè ex meo sensu. Laudabilior ipse apud me, ob eas laudes. Nam quod de Tullio dixit verus magister, *Profecisse multum cui is placeret*: ego veriùs, Magnum esse, cui Iulius iste magnus. Cuius ego vitam iamdiu haueo mittere in scripta, si aliquod mihi auxilium ab iis qui interiora & minuta illa vitæ nôrũt. Nam

* in animi tabulis.

maxima nobis patent, mirâ & ingeniosâ de se alibi atque alibi scriptione. Tu mi Morelle, vt claudam & coërceam animum nimis se diffundentem, me amare perges, vel constantiæ tuæ caussâ: ego quidem te seriò, per vestigia Turnebi nostri & munera eũtem ad illudipsum veræ gloriæ culmen. Lugd.Bat.VI.Id.Decemb. ∞. Iↄ.LXXXVIII.

EPIST. LXX.

HADRIANO SARAVIÆ.

QVOD siluisse me scribis, miror & doleo: cùm plenè & seriò responderim ad priores omnes litteras tuas. Quas ab aliquo iam interuallo nullas vidi, præter has querulas & breues: sed ideò mihi gratas, quia tales. Nisi & me & mea amares, non quererêris de officij huius intermissione. Illud grauius, quòd de morte filij tui (heu vnici) scribis: in quo, numquam ex animo gaudeam, nisi ex animo sum tristatus. Amabam modestissimum ingenium, nec vltrà laudandum, ne desiderium & caussas dolendi tibi augeamus. Scis communem legem, Dei ab æterno decretum, & alia quæ alij hauriunt à tuo fonte. Hæc ipse tibi nunc instilla. Imus hùc omnes, mi Sarauia: nec seiungimur, sed leuiter alter alterum anteimus. O beati, qui in beatâ illâ metâ! nam hîc etiam in optimo statu, quid nisi miseriæ? quanto magis in his publicis Europæ ruinis? Nam mutari eam totam & inuerti, nemo prudens non videt. Censebam Politica nostra posse me mittere sub hoc tempus, trina aut quaterna folia etiamnunc restant. Firmioris attentique iudicij Lectoribus probaturum me id Opus spero, numquam iis qui peruolant, & instar apum scripta saltem delibant. Thomam Heneagium

gium à me salutes velim, virum Musis & mihi valdè carum. III. Kal. Sext.

EPIST. LXXI. *Antuerpiam.*

FR. RAPHELENGIO *Filio.*

SENECAM tuum sub vesperam accepi, & cum ipsum ad lucernam libaui. Placet seriò: perge, perge. Malè cepisti, si hîc desinis. Saliuam tantùm, quod dicitur, nobis mouisti; exple desiderium vberiore aliquâ mensâ. Quid tam proprium huic studio, quod auum tuum immortalem reddidit, quàm Critice? quam si adiungis iudicio, vt cœpisti, & opportunè: non rem solùm magnam feceris, sed famam. Neutram harum contemne, etsi aliquid ante eas pone. In poëtis aliis velim te simile aggredi. an in Iuuenale? iuuabo: aut in quocunque alio, quem leges. Nam hoc Poëtices studium, & in eâ emaculandâ labor, non dedecet hanc ætatem. posteà ad grauiora te ducam. Hortamina quæ nuper ad te scripta misi, credo legisti & imbibisti. O vtinam! vtinam erigas, inquam, te, & vno certoq. tenore eas, alacer semper & vegetus, quid non effecture? Velim ad me seriò & liberè scribas, siquid est quod te mordeat aut absterreat. depones in fidum & amicum planè sinum: nec id tantùm, sed etiam auxiliatorem. Nam ego te, mi Raphelengi, quamdiu ero, non deseram: & iuuabo consiliis, & quâ aliâ re potero. Confide. cum leni nō medico solùm, sed amico tibi res erit: indica siquid est morbi. Spero sanè nihil esse, & scio caussam tibi non præberi ab Auo, qui te amat vt ex se natum, non vt nepotem: tamen cùm interdum iacere te ex litteris tuis intellego, suspicor nescio quid non esse ad tuum sensum. Æuum & mores illos noui. torquent? indica. si con-

coquere

coquere non potes, ſubueniet * ἐπιδημία. Ego ſcio * *peregrinatio.*
non omni ingenio cõuenire, quod Homerus Marti ſuo aſſcribit, * ἀλλοπρόσαλλος. Reperiemus quod * *huc illuc ſe flectens.*
ex vſu tuo fiat, & cum gratiâ tuorum. Deum rogo vt te firmet iuueniles leuesque animi motus tollat: quibus ſubiici te non ignoras, & vincere eoſdem debere ac paullatim atterere, hoc quoque nõ ignoras. Vale. Ex vrbe noſtrâ veteri. VI. Id. Nouemb.

Optimo Ortelio ſalutem.

Nos è Nundinis nec litteras, nec Catalogum. ſatin' ſeriò veſtri nos curant aut cogitant?

EPIST. LXXII. *Francofurtum ad Oderam.*

FRANCISCO HILDESHEIMIO.

TAM benigna tua ſalutatio meritò litteras meas elicit, etſi breues. Multa mihi tribuis, Vir Clariſſime, ſed vereor vt amore inductus, qui in hanc laudis partẽ non bonus iudex. Ego te amo ob amorem, & ſeriò deinceps cenſeo inter meos. Quòd ſi in Germaniam aut loca propinquiora vmquam venero (ita autem ſtatui:) crebrioribus iſtis litterarum alloquiis fouebitur amicitiæ hæc herba. Sin hîc manſero; profectò id arduum in tanto interuallo. Rari à nobis homines illuc, niſi ad mercatus Francofurtenſes: nec ij ſemper certi. De Plinij loco eruditè diſſeris, nec quidquam addidero aut mutauero in tuis dictis. Macte! virum te eſſe video, quales in illo orbe pauci.

Sed, niſi fallor, breui eas quoque oras illuſtrabit melior hic Phœbus. Vale. Lugduni Batauor. Poſtrid. Kalend. Sextil.

EPIST.

EPIST. LXXIII. *Antuerpiam.*

CHRIST. PLANTINO.

MI amice, nulla vnquam epiſtola tua aut gratior mihi aut grauior fuit hac poſtremâ. Languidâ manu ſcriptionem tuam nimis exoſculatus ſum, & ſeruabo pignus fidiſſimi inter nos amoris. at dolui in tuâ afflictiſſimâ * valetudine, quam tamen mens mihi dictat & præſagit iam eſſe meliorem. O Deus, & tu, facite me compotem huius voti! Aliud nihil ſcribo, niſi hoc. quicquid à me factum voles, etiam cùm me pręcedes & in vili hac terrâ non eris, impera: non viuum magis amaui, quàm poſteà verè viuũ amabo. Salue, Salue, Salue.

* *Quæ illi poſtrema.*

EPIST. LXXIV.

FRANCISCO RAPHELENGIO *Filio.*

CERTE, mi Raphelengi, triſti nuncio percuſſi ſumus, triſti: nec cuiquam veſtrûm qui ſanguine iuncti eſtis, aut in amando ceſſi, aut nunc in dolendo. Amiſiſti tu auum optimum, alij patrem, ego amicum, ſanctum nomen & rarum hodie in terris. Heu mi Plantine, quis mihi poſt te alter? nemo: non magis quàm ante te talis quiſquam fuit Beatum quidem te, qui extra præſens & imminens omne diſcrimen, extra moleſtias, quæ ſenile etiam caput tuum circumſtabant: at nos voluimur & reuoluimur in medio æſtu. Tu mi fili multum amiſiſti, in omni fortunâ tuâ conſilium, ſolatium, opes. Amabat te, hoc ſcio. Sed feramus, & illius maximè exemplo (in quo enim hæc virtus clarior?) prompti volentesq; ſequamur magnum illum Deum. Scripſiſſem ad Moretum & heredes, ſed ita me ſalus

amet,

amet, vt ego minimè aptus ſum ad ſolandum. Non quia iaceam (hoc dedecus Conſtantiæ noſtræ non imprimam) ſed quia haud ita firmiter ſtem, vt erigere alios poſſim. Vacillo ipſe, & rationum identidem fulcro me ſuſtento. Ad te nuper breuiter ſcripſi de Italiâ. nũc hoc addo, omnino ad nos venias, priuſquam in alterutram partem aliquid decîdas. E re tuâ erit: nec quicquam ſuadebimus, non dicam præter vtilitatem, ſed fortaſſe nec tuam voluntatem. Ades. Poſtrid. Idus Iul. ∞. Iↄ. LXXXIX.

EPIST. LXXV. *Romam.*

FRANCISCO BENCIO.

TANDEM, tandem, vnas à te litteras. Nam & ego ordiar à querelâ. Tu ne miſiſſe quidem fateris: ego ſcripſiſſe feriò me teſtor, ſed tamen fruſtrà. Quæ autem mea culpa eſt, ſi homines parum fidi hodie aut diligentes? Ego te, mi frater, diligo: & numquam ſuauiſſimam illam conſuetudinem noſtram ruminor, ſine interioris animi motu. Tuę litteræ me excitant & velut adſpirant in hoc languore noſtro vitalem aliquam auram. O terra, ô viri! vtinam per vires aut tempora vos reguſtem! Sed ego, mi Benci, inclino, nõ tam æuo fractus (eâ parte adhuc vireo) quàm lento & neſcio quo inteſtino morbo. qui tamẽ vitæ officia atque ipſa ſtudia leuiter interpellat. Vos iacturam ante biẽnium in Mureto feciſtis: cuius Senecam, extremum opus, etſi non confectum, probamus. Orationem tuam in eius funere, & quidquid tuum, vidiſſe velim. Rarò ad nos veniunt melioris cæli illæ deliciæ: & poſſunt tamen per Plantinum. Ad eum virum mitte, quidquid ad me voles: & inprimis (per ſacrum illum Amorem te rogo) ſi quid editum à te, aut eden-

dum. Censuram vis? libera erit. Laudes? effusæ. nec alius hodie id fecerit magis ex affectu. Amo, amo, primos illos meos ignes, & in iis puriter liquesco. Illustrissimum Sirletum superesse apud vos gaudeo, columen perfectissimum virtutis & doctrinæ. Fuluio Vrsino quid sit, quid Latino Latinio optimo seni, gratum si per te sciero: & si à me eos salutabis. Edidi quędam nuper, sed leuia, nec nunc mittenda. Vale, & me ama tui & probitatis amantem. In Bat. prid. Kal. Septemb. ∞. Iↄ. LXXXIIX.

EPIST. LXXVI.

GERARDO TVNINGO.

AD litteras tuas, mi Tuninge, breuiter respondeo: & hoc ipsum amoris est, quòd respondeo. Nam etsi vis illa morbi me reliquit, tamen languor & debilitas manet: nec mens aut manus satis apta ad suum munus. At ego te ex animo amo, & crescenti virtuti tuæ faueo: eoque expressa mihi hęc scriptio, eius iudicij mei index. In foro versari te iam credo: & quamquam res nondum calent (tempus ista adfert) tamen carceres tibi aperti ad cursum. Stadium hoc sub initia molestum & arduum fortasse videbitur: dies molliet, & scopus qui tibi in oculis esse debet, cum Lucro Honor. Dignitas enim & splendor plerumque ab isto campo. Ego ad amicos meos cùm scribam, non deero te commendare de eâ notâ quâ te noui. Tu confide. sponsor ego tibi, si perges hac Virtutis & Modestiæ viâ, quâ cœpisti, de optimo successu. Vale, & duo illa, ac me vnà, ama. Lugd. nostræ Batauor. v. Kalend. Decembr.

EPIST. LXXVII. *Vltraiectum.*

THEODORO CANTERO.

CVM mutationem rerum audiui, quæ apud vos facta, lætatus sanè sum, quia omnia in melius versa & modestius: nec tamen valde miratus, quoniam veterem illum statum violétum & turbidum, sciebam non posse esse diuturnum. Illud nescio an lætari debeam, te potissimùm electum qui clauum teneas in hac tempestate. honori tuo quidem gratulor, idque amicissimo animo: sed molestias video, atque adeò discrimen etiam quod adiunctum, nisi clementer te dirigat & seruet ille, qui te huc destinauit. Id quod spero, & eum ex affectu rogo. Illud ego valdè velim & suadeam, ita clementer & leniter omnia nunc administrari; vt vix appareat conuersum esse orbem rerum: appareat, inquam, dolore cuiusquam aut pœnâ. Vltio & affectus seponantur; & satis sit (meo quidem iudicio) inutiles homines remoueri ab reip. administratione. nisi si quis est vnus aut alter, qui palàm in eâ se gesserit malâ fraude. Sed nec omnia subitò mutanda, etiam quæ mutari melior ratio suadet: lentè, lentè, & minimo sono. Pro nostro Arcerio solicitor. manebit illi sua conditio? velim, quod in te sit, iuues. Non enim puto virum è calidis illis esse, qui omnia & omnes turbant. Thinnius noster an redierit, nondum audiuimus. omnino ego opinor: & admouendum iterùm rebus virum peritissimum rerum. Quod cùm sciero, ad eum scribam. De Prætoris reditu, audiui: & velim meo nomine illi gratuleris. Nisi aura hęc turbida impediret, ego sanè ad vos euolarem, & facerem linguâ quod nunc stilo. De filiis tuis, ij mihi curæ erunt. Sæpe me adeant, semper mihi grati. Vale. IV. Idus Octobr.

EPIST. LXXVIII. *Vratiſlauiam.*

IACOBO MONAVIO.

LITTERÆ tuæ à ſe gratæ, mi Monaui, hoc aſperum habuerunt & triſte, quòd nunciârunt de morte Andreæ Dudithij, magni & ſapientis viri. Qui, etſi præter ætatem nihil paſſus videri poteſt, aut præter communem illam legem: tamen profectò dolori eſt, & amicum nos amiſiſſe, & Germaniam in hoc ſtatu rerum ſpoliatam notæ modeſtiæ & prudentiæ viro. Nam in aulis Principum, quàm multi paſſim, vt ſic dicam, incendiarij turbarum, & qui * πῦρ ἐπὶ πῦρ addunt? à quorum ingenio alieniſſimus hic noſter, natus ſedare ciuiles iſtas tempeſtates, non excitare. Sed deo pacis viſum, vocare ad ſe iſtum Pacatorem: ideóque feramus, in Conſtantiæ noſtræ monitis fixi. De amore tuo in me, gratiam non habeo ſolùm, ſed refero. quomodo? amãdo. atque ego te vnum hoc pretium exſpectare ſcio tui affectus. Mihi quidem iucundum & quaſi pabulum quoddam ſtudiorum eſt, amari non tam à magnis, quàm ab eruditis & vitâ quoque probis viris: quâ in claſſe te ſcio eſſe, optime Monaui. Nos valdè nunc diſtringebamur editione Politicorum. quod opus Regibus Principibúsque ſcriptum, vtinam vſui quoque iis ſit! quod non deſpero, ſi capere tamen poterunt eius generis ſcripta. Sed deus videbit. ego arduo labore defunctum me ſcio, & ſoluto pede ad mitiora & planiora iturum. Thraſeas noſter omninò differẽdus eſt, & te alioſque rogo, nequis me roget. Vale Clariſſime Monaui, reliquum in his locis affectus mei fulcrum. Nonis Iuniis.

* *ignem ad ignem.*

EPIST.

EPIST. LXXIX.

LÆVINO CALVARDO.

SCRIPTIO tua mihi grata,& ſcribendi cauſſa. Amor in me, & humanitas in adflictos te im-pulit: quorum vtrumque amo, & hanc etiam laudo. At illud mihi iuxtà ac tibi nouum, fuiſſe in eo grege Hiſpano hominem Latinas quoque litteras doctum, & doctorum amantem: cui auxilium, aut certè ſolatium, meritò debemus. Id, quod in me eſt, non faciam ſolùm ſedulò, tam amicâ prȩſertim tuâ rogatione inuitatus, ſed iam feci. Conuêni quoſdam qui cum Prætore huius vrbis agant, qui nauim eam cepit, & in cuius hic eſt manu. Videbo an in vrbem noſtram adduci poſſit, eamq́ue habere pro cuſtodiâ. Sanè Muſarum illum alumnum ȩquo iure cenſeri cum Barbaris, ignominia noſtra ſit mi Caluarde. quem ex animo ſaluere iubeo, & me amantem tui quoque amare. XVII. Kalend. Septemb.

EPIST. LXXX.

DOMINICO BAVDIO.

PLVSCVLAS à te litteras accepi, fateor: ad quas ſilui, non voluntate aut ſubitâ ignauiâ, ſed quia deinceps ſic cogit valetudo. Tibi narro Baudi. frangor paullatim, frãgor: & per aſſiduum hunc languorem deſerit ponitq; calor & vigor ille in nobis, velut ventus. Velo ferri ſolebamus, nunc vix remis. Politica etiam mea, ſerium opus, valdè me tenuerunt. Nunc ipſa abſolui, nondum quæ ad ipſa: id eſt Notas. Inuidia fatebitur arduum & operoſum opus eſſe, neſcio an probum. Tu certò &

ſemel ſic exiſtima, te à me æſtimari, amari: & ſemper id fore, ſiue ſcribo, ſiue ſileo. donec perpetuùm tamen ſilebo. De munere ſiue titulo, quo non ſine fructu gaudes, tibi gratulor, & voueo atque auguror maiora. Amande ama. Idib. Iul. ∞.IↃ.LXXXIX.

EPIST. LXXXI. *In Hungariam.*

MICHAELI FORGACZ,
libero Baroni de Gimes.

AMANTER valdè me prouocas ad ſcribendum pariter & amandum. quis tu es? ignotus mihi, imò notus, vel ex vnâ epiſtolâ iſtâ, in quâ faciem video pulcherrimæ mentis. Etiámne ille veſter remotus, & verè Martialis tractus, educat ac profert Palladias iſtas proles? gratulor tibi hanc indolem, te patriæ: quæ profectò præſidium grande & lumen exſpectat ab eiuſmodi alumno. Quòd ſi hanc directam ad laudem & Virtutem viam, plerique è tuâ claſſe ingredi vellent: quid Europâ beatius? quæ nunc iacet miſera, vndique telis confixa ciuilium turbarum. Sed reſurget profectò aliquando (& ea certa ſpes me tenet) eiuſmodi adminiculis & fulcris. Tu perge, & te litterarum ac Sapientiæ ſtudiis primùm, mox patriç trade: palàm facturus, quantum interſit inter doctos cultoſque Nobiles, & iſtos, qui nihil lucis habent niſi à luce maiorum. Meam quidem amicitiam quòd appetis; ita cupidè offero, vt ipſe propior appetenti ſim: & in tempore oſtendam. Lucubrationibus noſtris quòd delectari te ſcribis, vtinam & iuuari! Spero tamen id facturum opus quod nunc edo, in quo Principem formo & eos qui ad gubernacula rerum admouentur. Laborioſè mihi opus ſcriptum fateor: ſed vobis, vobis, non huic vulgo. qui nec capiet,

nec si capiat, fructum faciet in præceptis quæ nihil ad ipsum. Regendi imperandique munus vobis conuenit; plebi *obsequij gloria*, vt ille inquit, *relicta est*. Nobilissime Baro vale. Nonis Iuniis, ∞. Iↄ. LXXXIX.

EPIST. LXXXII. *Coloniam.*

GVLIELMO CRIPIO *Filio.*

AD epistolas tuas respondere, mi Cripi, magis volo aliquando quàm possum. Distringimur nimis sæpe, nec cùm nuncius appellat, vacamus illicò ad scribendum. Addo, quòd plerumque ille festinat. Hoc semel scito, & excusa. Aliâs, amo te, tuumque ingenium: quòd excitari etiam nostrâ voce nonnihil velim ad pulcherrimas artes. Etsi enim per te promptus erectusque es: tamen vt equum in cursu plausus, sic optimam indolem laudes & approbatio iuuant. Quanquam quid valdè iis apud te opus? patrem habes, * παντοίῃς ἀρετῇσι κεκασμένον, vt ait Homerus de Vlysse: virum reuera & vsu & doctrinâ inter Belgarum primos. Hunc audi. * Αἵματος εἰς ἀγαθοῖο φίλον τέκος: quæso ne degenera, & lucem quoque à te aliquam adfer ad illam lucem. Quod porrò scribis de libris illis priscis: magis est vt voueam, quàm vt credam. Sæpe iam ita decipimur. Blandi rumores sunt de *Ciceronis Republicâ*, de *Liuij reliquis*: sed rumores. ——— * κακὸν δ' ἀνεμώλια βάζειν. Vale, & in virtute ac doctrinâ pariter mihi cresce. Lugduni Bat. Postrid. Idus Mart.

* omni virtute decoratum.

* Sanguinis es boni care puer.

* malũ vana dicere.

EPIST. LXXXIII.

IOH. ARCERIO.

VIR doctissime, Res tuas iterum stabili loco esse, idque in ipsâ patriâ, valde tibi gratulor, * καὶ ἀπὸ βαθείας γνώμης συγχαίρω. Præsertim cùm honestissimum illud munus adeptus sis, & in locum successeris viri nobis olim amici. Ita profectò est, Deus non deserit suos, sed abducit à loco vt ad meliorem reducat, & obiicit sæpe non sperata. Nos in tenui & veteri nostrâ valetudine, tamen Politica absoluimus: quæ vtinam ne mecum langueant, & sint, quod dicitur, * ἵππου γῆρας. Mihi tamen firmum compactumque opus videbatur, & ferendo æuo: sed mihi. Vestra aliorum iudicia exspecto, nec ante me do ad absoluendum. Nam quod ad Notas attinet, * μέγα ἔργον ἄρεκτον, vt ille inquit: & id quoque fecit morbus. Exemplaria quatuor ad te mitto, distribuenda pro inscriptione singulorum. De Galliâ, credo vos audisse magnum illud facinus, & inopinatam Regis cædem. Ego video Deum res magnas, res nouas moliri, & conuersionem status in vniuersâ Europâ.

——— * πολλάων πολίων κατέλυσε κάρηνα,
Ηδ' ἔτι καὶ λύσει.

Vtinam saluis nobis! Vale vir ornatissime, & cum vxore tuâ à me meaque salue. Lugd. Batauorum, XIII. Kalend. Septemb. ∞. Iↄ. LXXXIX.

* & ab intimâ mente gaudeo.

* equi senium.

* magnum opus imperfectum.

* multarum vrbium soluit culmina: Atque etiã soluet.

EPIST. LXXXIV.

ISAACO CASAVBONO.

NON redditas tibi litteras meas, mi Casaubone, non miror solùm, sed indignor. Spernam ego te?

ego te?ne differam quidem : & respondi illicò vt accepi tuas. Gratę mihi & à tali ingenio, quod iamdiu ęstimo: & à tali affectu, quem calidum profectò in me promis. Amo, amo vicissim; nec tam frigidum aut rigidum mihi pectus, vt non incalescat & moueatur ab hoc igne. Strabonem tuum vidimus, & multa in eo proba. perge per Deum, & quoniam Scaliger noster in hoc genere toto silet, tu prodi & age hanc personam. Decenter, mihi crede, potes. Sed, heu, Gallia vestra quàm estuat! vetus, florens, & illud regnorum, vt sic dicam, regnum, quàm periclitatur non conuerti sed euerti! Illacrumo. nam fateri debemus illustrium ingeniorum iam ab aliquot annis hāc matrem fuisse, aut sedem. Nos quoque in veteri nostro bello: sed minùs feruido, & consumimur lento quodam igne. Feramus; & nos, mi Casaubone, istis litterarum Sapientiæque studiis inuoluamus: in quibus abductio, aut certè aliqua seductio est à turbis. Vale. Lugd. Bat. Postrid. Non. Sext.

EPIST. LXXXV.

Phil. Marnixio.

Accepisse te librum nostrum, legisse, probasse, seriò ego gaudeo. In tuo iudicio quídni acquiescam? qui secasti hos fluctus, & bene penitus te immersisti in rerum ciuilium istud mare. Nosti ergo, & peritiam tibi ingenuit ipse vsus. Qui nobis quidem modicus adest, & liberè cum Homerico adolescente fateor,

* Οὐδέ τι πω μύθοισι πεπείρημαι πυκινοῖσιν. ** Neque ego adhuc sermonum prudentiū vsum habeo.*

Quò magis vestrum est, monere & dirigere siquid peccamus. Quod malles in Εὐσεβείας illâ re verbis quoque me εὐσεβεῖν, spretis illis profanis: fecissem

profectò,

profectò, si distinctiùs & accuratiùs dicendum de iis mihi putassem. Hoc omisi, aut distuli: & caussam nónne vides? Cùm tam pauca & timidè dixerim, nunc quoque vndique incurrunt, pænè dixerim,

* agrestibus suibus similes.

——— * ἀγροτέροισι σύεσσιν ἐοικότες.

quid futurum erat, si magis me diffudissem? Libaui igitur: & ideò in stilo quoque nihil mutaui, & exiguam illam laciniam pertexui filo quo reliquam vestem. Quod si tamen tibi hîc aut alibi aliud videtur, mone, & me deuincies. Aliorum voces siue calumniæ, asperæ: * ἀγαθὴ δὲ παραίφασίς ἐστιν ἑταίρου. Tuus Gedeo Botzelarius mirum est quàm se nobis probet, modestiâ, diligentiâ, profectu. Stirpe suâ dignus euadet. Vale. Lugd. Bat. Prid. Kal. Octobr.

* bona admonitio amici.

EPIST. LXXXVI. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO.

IAM nunc mihi adest, qui ad vos abit. Ipse tibi dicet, tempus mihi non fuisse ad longam scriptionem: atque adeò, vt familiariter tecum loquar, è lectulo me excitauit. Sed vigilo, vigilo cùm Lampsonij nomen auribus & menti meę insonuit. Iamdiu etiam ego à te nihil. quid tum? tam scio amare te, quàm me spirare.

* Non est amator, perpetim qui non amat.

* Οὐδεὶς ἐραστὴς ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ.

Politica nostra absoluimus: cape, lege, arbitrare. Nam iudicem aliquem te tuique similem, valdè mi Lampsoni volo: versatum in rebus scilicet, nec à lectione solùm, sed ab vsu doctum. Vide sicubi erramus. Breuia ista sunt, & adstricta, fateor: sed apud te quid excusem? scio in eiusmodi rebus rem te velle, non supina aliquot & natantia verba. quò nimis ferè inclinant, qui res Ciuiles hodie scribunt. Nimis, inquam, se per disputatiunculas diffundunt.

At mihi Cretenses illi probi: quos Plato ait * πο-λυνοίαν μᾶλλον, ἢ πολυλογίαν ἀσκῆσαι. Nos iam in manu habemus Dialogum *De magnitudine Romanâ*: & perficiemus, si Deo visum. Epistolarum etiam Centuriam alteram extrudimus, & priorem reformamus. Apud me ista; tu quid? scribe, scribe, nec (quod callidæ amantes solent) desiderio nos torque. Lugduni Batauorum, Postrid. Idus Sext. ∞.IↃ.LXXXIX.

* *multæ mẽtis magis, quàm multis verbis studuisse.*

EPIST. LXXXVII.

FR. RAPHELENGIO *Filio*.

MI Raphelengi etiamnunc fluctuas? quousque? Semel statue rationi & nobis pareas, an tibi. Illa suadet differri iter in proximam æstatem, ob caussas multas. E famâ tuâ erit, è re tuâ, ex vsu familiæ Plantinianæ. Tam citò solui & abrumpi illum cœtum sublato capite, sit indignum. Caussas quas habes, ego quoque intellego, atque adeò approbo: sed calidè nihil fieri volo aut importunè. Ne nimis cupidè cupe quod cupis. Mali ominis sit nimia hæc festinatio. Audi me ex animo loquentem. Ire te in Italiam ad multa vtile est: vt absis ab his turbis, vt videas & discas, vt locum & occasionem quæras emergendi. Hæc omnia vera sunt, & suadeo: sed hoc quoque verum, magis decôrè te iturum post aliquot menses, magis tutò sub æstatem, & magis prouidè omnia ac dispositè acturum. Vtinam antè te vidissem! id quoque è re tua fortasse esset, & certè ex meo voto. Sed nos ea audimus, vt verear ne breui interclusę omnes viæ. nisi si ipse sub Ver proximũ in Germaniâ me sisto, quod haud despero. O iuuenis in quod æuũ incidisti! sed tene viam rectam. haud pœnitebit. Ne pugna cum temporibus, & serua te ad meliora fata, sed sub

tegmine

tegmine & vmbrâ ſemper modeſtæ Virtutis. Ego deſino: haud multa libet. XIII. Kal. Sextil. ∞. Iɔ. LXXXIX.

EPIST. LXXXVIII.

CASPARI VOSBERGIO.

DISTVLI reſpondere litteris tuis, ſed ſine tuâ vllâ noxâ. Nunc id facio per Legatum Regis, cuius negotia tibi commendo, & peto, quod in te eſt, ea matures. Noſtri quàm lenti ſint, præſertim vbi pecuniaria res eſt, non te fugit. Politica grata tibi fuiſſe gaudeo: quæ tu quòd theſaurum appellas, magis ex amore facis, quàm quia merentur. Hoc tamen liberè dixi & repeto, ruminanti ea pluſculum aliquid ſemper ſuboriturum, quàm primâ ſpecie viſum. Hortaris me ad reliqua, & præſertim ad Ariſtocratiam. quam ego quoque probo mi Vosbergi, ſed bene compoſitam, & qualis illa Spartanorum fuit, aut hodie Venetorum. O quis deus eam dabit! Tamen illam quoque conceptam in mente habeo, & vnius omnino libri res erit. Sed priuſquam aggrediar, certum mihi audire & libare iudicia de toto hoc genere ſcribendi. & ſi vniuerſum diſplicebit, ſilere; (cur enim vela faciam aduerſis ventis?) ſi in parte; cognoſcere, & refingere ſiquid minùs rectè aut conſideratè à nobis ſcriptum. Nam id numquam pigebit. Apelles in magnis ſuis laudatiſque operibus hoc ſeruabat, vt ea publicè proponeret omnium oculis ac linguis, atque ipſe velo aliquo tectus iudicia venaretur etiam minimorum: cur nobis hoc non fas in opere, quod tangit omnes? Sed nec Notas, vt vides, plenè abſolui. quod caloribus iſtis immodicis tribues, qui valde me dederunt in languorem. Te valere

lere opto,& nos amare. Lugd. Batauor. XIII. Kalend.Septemb. ∞. Iↄ. LXXXIX.

EPIST. LXXXIX.

NATHANI CHYTRÆO S. D.

ACRES quaſdam faces epiſtola tua mihi ſubdidit, quam ipſe amor tibi ſcripſit. Non me fallunt ſupina quædam aut natantia verba, & illa quæ ab imo pectore profecta. Talia tua ſunt. & iam mihi carior noſter ille Lydius, per quem tu quoque inter meos caros. Quid verbis me diffundam? redamo ſic amantem: virtutis doctrinæque tuæ merito primùm, ſed etiam fratris aſpectu, qui mihi inter Germaniæ primos. Scripta tua & illius iam olim vidimus, & tenuiſtis nos ſæpe illâ * γλυκείᾳ Σειρῆνι τῶν λόγων. Non plura apud te. pergamus in hoc curſu, & quod reliquum eſt vitæ viuamus ——— * φίλα εἰδότες ἀλλήλοισιν. *Accipe daq́ꝫ fidem.* & ſalue. Lugd. Bat. Idib. Mart. ∞. Iↄ. XC.

* *dulci Sirene ſermonũ.*

* *mutuum amantes.*

EPIST. XC.

MARTINO LYDIO.

AMICA tua epiſtola, vt ſemper, atque etiam anxia pro noſtrâ famâ. Agnoſco amorem: ſed de purgatione, quod ſcribis, quæſo omitte. Quid me eluas apud eos, mi Lydi, quibus decretum quacumque de cauſsâ * μῶμον ἀνάψαι? Ieiuna imò turpia ſunt quæ adferuntur (ago liberè:) & te aut me non noui, ſi hæc * σπουδαιότερον excuſo. Impiè hoc ſcripſi, inquiunt, quòd Religionem omnem tolero in repub. modò vetus. Etiámne gentilium? etiámne Turcarum? etiam. Vbi hoc ſcripſi? Verba adfers. ſed ô boni, ergo notulam illam graue iis legere, quæ

* *maculam inurere.*

* *diligentiùs.*

re, quæ ad oram? Coërcui enim ecce, & restrinxi: MOS PROBVS *& vetus seruandus*. Satin' clara hęc verba? ita vetus tenendus, si probus. Iam illud alterum, in quo sæuitiæ me arguunt, bellū. Quis verba ea bonus integerq; vir legit, qui non capiat ex meo bonoque sensu? At possunt aliorsum flecti. Multa talia in omnibus scriptis: sed eos nempe carpimus, qui sic flectunt. Melissæ aliquæ flores nostros insideāt, non istæ Arachnæ. Quid verba facio? his talibus suadeor, non vt aliter scribam, sed vt ne scribā: & silentio tuti simus, quoniam ratione vix licet.

Δυσμενέες γὰρ πολλοί ἐφ' ἡμῖν μηχανόωνται.

** Multi maleuoli in nos machinantur.*

Ego tibi verum verbum dicam. Quosdam ex istis torquent non quæ scripsi, sed quæ non scripsi. Intellege, & me iam olim tuum ama. Lugduni Batauorum, XVII. Kalend. April.

Qui has tradet, Nansius Filius erit, vt opinor. Faueas ei quæso meâ caussâ, & aut cœptam spem promoue: aut si ea mortua, in nouâ hac iuua. Ab ipso audies. Saluta amicos Arcerium, Drusium, Eilardum. Ecce responsum etiam ad Nath. Chytræi epistolam: rogo te cures.

EPIST. XCI.

REGNERO GRVTERO.

GRATÆ mihi tuæ litteræ, mi Grutere, nec est quod excuses. Peccares, nisi sic peccares. Ego, etsi non semper respondere aut scribere vacuus, tamen legere: & nimis quàm libens sermones vestros libo, qui aliquando in nostrâ disciplinâ. Statum & formam Academiæ vestræ per te cognoui. probus est: sed inprimis ille vir magnus, quem iure laudas. Iunium intellego: cui tu, mi Grutere, adhære, & recondita multa hauri ex arcano illo vberique penu.

Chrys-

Chrysmannus aliquídne De temporibus post Scaligerum? durus ille concursus est: & tamen scio esse, quæ post eum addi illustrariq; possint. Nos post Politica edita redimus in veterem campum; & vel mores Romanos illustrabimus, vel spinas aliquot in eo runcabimus Criticâ istâ falce. Deus valetudinem modò & otium mihi det: de quorum altero vix spero, cùm turbas video quæ in Galliâ natæ. Vale mi Grutere, & idemtidem me appella. Lugd. Bat. III. Id. Sextil. ∞. Iↄ. LXXXIX.

EPIST. XCII.

MICHAELI MONTANO.

VIR Nobilissime, per epistolam rarò te alloquor, sæpissime animo & affectu. Vtinam res vestræ aut nostræ quietiores! numquam ego deum videam, nisi te viderem. Nam litterarium hoc colloquium, nugæ: meri amores & mera suauitas, os aliquod amicum intueri & amplecti. Sed, vt ille ait,

Νῦν δ' ἑτέρως ἐβάλοντο θεοί. ———

Politica nostra tandem edidi, diu pressa, & nescio an vel nunc emissa aue satis faustâ. Æuum ego & hæc præiudicia an ignoro? sed tamen temperasse me videbis, & nihil nisi communibus præceptis scripsisse: excipio paucula de Religione. In quâ consilium nostrum nec improbum, nec imprudens fortasse apud probos. O tui similis mihi lector sit! & tu iudicium tuum liberè, & vt vir es, scribe. Turbæ apud vos magnæ: si ingenium tuum noui (vt certè è scriptis noui: in quibus non fallax tui imago.) quiescis. Quod vt tutò & diu possis, æternum Deum rogo. XV. Kal. Octobr.

EPIST.

EPIST. XCIII. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO.

ACCEPISSE te libros Politicorum, mihi gratum; & magis, te probasse. Ex animo tibi dico. probari tui similibus lucubratiunculas nostras gaudeo, etsi pleraque scribimus non huic æuo. In illo ipso opere Politicorum, quàm multa parùm ad palatum huius illiúsve partis! nec aliter fuit, aut erit, vbi sunt partes. Veritatem puram candidamque ego scio, & immunẽ ab omni affectu. Vt oculi, vbi glaucoma obsidet, puriter nõ vident: non item mens, vbi adfectus. Præiudicium iudicium omne tollit. At in iis quæ de Fato scripsi, gaudeo quòd liberè mones. etsi ego me insistere tritam & priscam viam sentio, nec in aliâ mente esse Thomam & argutos illos in Ecclesiâ Doctores. Tamen si quid aliud, videbo: & tuo monitu libens non explicabo solùm; sed, si opus, retractabo. An me pudeat? numquam. & veram rectamque viam tardè videre & inire possumus, numquam serò. Magnum illum virum nobis obiisse, doleo: &, heu patria, quàm talibus nunc eges! Impetus & calor est, qui nos perdiderunt & perdent. Sed ego longiùs progredior. cui hoc tantùm propositum scribere: me te amare, & gaudere in amore tuo mei: quem vt propages deinceps ac serues, consuetudinis caussâ, rogo. nam necesse non esse, facilè ex eo mihi liquet, quòd sine vllo nomenclatore, tot annos firmiter eum in arcanâ istâ mente coluisti. Vale Vir amicissime. v. Idus Nouemb. ∞. IↃ. LXXXIX. Berchemij nostri mentio in epistolâ me excitauit. quid illo fit? vbi est? amo, amo, virum.

EPIST.

EPIST. XCIV.

HVG. BLOTIO. *Viennam.*

VERE diuinaſti. perierunt litteræ tuæ quas Thiſio dediſti: neque ego vllas, præter has à *συμβιωταῖς meis, vidi. An ego tam diu aliâs ſiluiſſem?

contubernalibus.

*Ζεῦς τό γ' ἀλεξήσειε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι.

Iupiter hoc auertat, & immortales dij alij.

Meritò amantes ego mei redamo, & te mi Bloti inter primos, verum & veterem Muſarum myſtam. Ergo ſcito amicitiam tuam mihi caram, gratum etiam de ſcriptis iudicium: quod etſi nimis ſumit ab effectu, tamen, liberè fateor, his talibus

——— *ἀέξεται ἔνδοθι θυμός.

augetur intus animus.

Tu ſi me litteris tuis ſæpiùs appellaueris, & in iis rerum etiam aliquid aſperſeris quæ iſtîc geruntur (præſertim ſiquid ad nos & hæc ſtudia:) beabis, & reipsâ videbis prouocatum à te, quod dicitur, *ἵππον εἰς πεδίον. Vale. Lugd. Bat. Idib. Martiis.

equum in planiciem.

Illuſtri Baroni Hieronymo Beck à Leopolſtorf gratiam debeo pro affectu in me, quem ex animo iubeo ſaluere. item noſtrum Leunclauium.

EPIST. XCV.

EVERHARDO REIDANO.

SCRIPTIO tua me affecit, & iudicium de Politicis; quæ votum mihi præcipuum eſt vt approbem vobis. Aliorum ſermunculos quid curem? placere iis & ſatisfacere in alio quouis argumento magis poſſum, quàm in iſto. Ego liberè quod mihi viſum eſt dixi, & ſæpe magis ex vſu publico, quàm ex guſtu. Atſunt etiam quidam qui

Batauiæ finibus me includunt, & omnia ſcribi volunt pro hoc ſtatu. Inepti! quod non Plato, non Ariſtoteles, non quiſquam veterum fecit, qui ſcripſere aliquid in ſpem diuturnioris æui. Hîc illa forma reip., alibi alia: atque vtinam nobis Princeps ſit, ſed ille aſtrictus & legitimus, & qualem formo. Iam etiam quidam diffundi me voluerunt, & iuiſſe potiùs per liberam ſemitam & veſtigia noſtra. Haud difficile mihi, fateor: ſed aliò me duxerunt rationes quas dixi, & quas non dixi. Faciam tamen aliquando, ſi viuo, & Notis meis ſiue Commentariolis abundè explebo hanc ſitim. Mihi iamnunc materies ea parata, ſed premimus, & calamum paulliſper retinemus ſcripturientem. Ego, vno verbo, te amo, & id mihi fieri à te percupio. Vale. Lugd. Bat. XII. Kalend. Mart. ꝏ. Iↄ. XC.

EPIST. XCVI. *Londinium.*

LANCELOTO BRVNIO.

PADDEIVM tuum inſignem virum libens vidi, & officia præſtiti quæ potui prolixè. Malo ab ipſo hoc te audire. Sum naturâ in omnes benignus, tum maximè in noſtri gregis homines, & qui commendant ſe colore iſto litterarum. Colore inquam, non fuco. quia reuerâ Paddeius tuus, imò iam noſter, ſeriò ſe melioribus iſtis ſcientiis tinxit. Nos titulum ei dedimus, ſed rem attulit ipſe ad nos abundè. De valitudine meâ quid ſcribam? potes ex ipſo audire, qui * αὐτόπτης. Tamen vos medici probè ſcitis, quicquid diſſimuletis, leniri non tolli hos morbos. Vbi ſemel radices egerunt, hærent. Itaque langueo, & præſertim per hos Caniculæ inſanientis æſtus, qui corpus hoc per ſe ſiccum & aridum, pænè reddiderunt cornu. Animo tamen egre-

* *inſpector.*

egregiè adhuc ſuſtento: & deus mihi ſeruet hanc mentem, numquam eâ parte ſuccumbam. Britanniam veſtram & vos amicos videre iam diu geſtio: ſed neſcio quod impedimentum mihi naſcitur aliud ex alio: & ægrè muto locum, quem numquam tamen ſine fructu & bono valetudinis muto. Sed videbo, & fortaſſis aduolabo *παρὰ δόξαν. Franc. Vlmi *De Liene* iam diu lêgi, miſſum ad me è Galliâ. nam ego veſtra medica, præſertim ſi quid elegantius, valdè appeto, & diuerto ſuauiter in illos naturæ hortos. Túne in eodem argumento? diuulga, & doce nobilem aliquem vſum in nobili illâ parte.

præter opinionem.

Sed heus tu, quid Typographis veſtris viſum Politica mea recudere? non debebant. *Ἀτελὲς adhuc opus eſt: & præterea, prima illa exemplaria ad vos miſſa, haud ſatis emaculata. Alia aut emendatiora ſunt, aut præferunt certè ſuas mendas. Itaque factum hoc non amo: ſed te fideliter mi Bruni. Vale.

Imperfectum.

LECTORI.

Erant in editionibus aliis Epiſtolæ quaternæ, quæ ioci aut ſalis aliquid haberent, non in gentē, ſed in hoſpitia gentis, & præſertim ruſticana. Aliqui morſum aut læſionem interpretati ſunt: & quia non eſt, nec fuit is animus, nunc omiſimus induximusq́ue. Earum loco iſtæ Centuriam expleant: quæ defenſionem habebant, & ſine cuiuſquam malâ gratiâ, opinor, legantur. Vale.

EPIST. XCVII.

Typographvs Lectori. S. D.

EDIMVS *hanc Epiſtolam, Lector, etſi auctore non tam volente, quàm non nolente. Nec enim eò ſcripſerat vt ederetur, non certè ſic ſola: ſed quia iam factum in Germaniâ ipſo ignariſſimo atque inuito, fruſtrà teneri videt quod effugit. Euênit etiam, quod ſolet, vt fugitiua parum compta eſſet atque ornata, imò parum recta. quæ cauſſa illi maximè, vt edi pateretur iterùm, minus mali ſcilicet ſi minus malam. Itaque propriam ei veſtem reddidit, & qualis in arculâ remanſit. Hoc tantùm ſeriò teſtatur: ne nunc quidem iſta quaſi publicè reſponſa velle. quid opus in rebus leuibus? & abeſt alioqui animus eius ab omni non ſolùm concertatione, ſed defenſione: & putat ſapientius ſpernere hæc talia, quàm refutare. Præſidium famæ, non in verbis, ſed in vitâ ſuâ ponit: atque illam integram ſperat apud eos, qui hanc norunt. Quod ad ſcripta etiam attinet, acrem ſed æquum iudicem non recuſat: in quibus ſiquid erroris alibi aut caloris, prouocat ad humanam conditionem, cuius hoc proprium, ſicut nuſquam labi diuinæ. Id tantùm rogat, Lector, ne leues aut liuidi homunciones te moueant, neu calumniis iſtis temerè acceptor ſis: quia illud veriſſimè dictum,* Διαβολὴ ἐστὶ δεινότατον· ἐν τῇ δύο μὲν εἰσὶ οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. Calumnia res iniquiſſima: in quâ duo quidem ſunt qui inferant iniuriam, vnus qui ferat. *Tu ne alter ex iis eſtò, & hoc Menandri cogita.* Herodot. VII.

Ὅστις δὲ διαβολαῖσι πείθεται ταχὺ,
Ἤτοι πονηρὸς αὐτός ἐστι τοὺς τρόπους,
Ἢ παντάπασι παιδαρίου γνώμην ἔχει,
Calumniis quiſquis fidem præbet citò,
Aut ipſe mente moribuſque eſt improbus,
Aut mente eâdem caſſus, & prorſus puer.

Vale. Antuerpiæ. Kal. Septembr. ∞. IↃ. XCII.

EPIST. XCVIII.

I. Lipsivs Iacobo Monavio S. D.

INCOLVMEM te rediisse ex Pannonicâ peregrinatione (Ortelius indicium fecit) ex animo, mi Monaui, gratulamur, & Deum rogamus, vt in patriâ quoque talem te seruet. Nos adhuc in peregrino solo apud Eburones: vrbe, in quâ olim & nunc, in nos proni & benigni. Tamen deliberamus sub æstatem de sede aliâ, & magis certâ: si quid tamen certi in hoc motu rerum. Nam quocunque me verti, in hoc ambitu aut palàm bella, aut eorum metus. At nos quietem, vt scis, quærebamus: vbi inueniendam nisi in superis illis locis, & æternùm quietis? Tamen de pace nunc aliqua mentio, sed mentio magis, quàm adfirmatio: & qui statum rerum peruident, parum etiam sperant. Sed cum Poëta,

*Ἀλλὰ τά γε Ζεὺς οἶδεν Ὀλύμπιος αἰθέρι ναίων.

*Verùm Iupiter hæc scit Olympius æthræ habitator. Homer.

Ei nos hæc, & nosmetipsos permittimus: certi, quòd non magnam illam solùm orbis nauem, sed hanc quoque cymbulam diriget Prouidentiæ suæ clauo. Sed quod ad Quietem, fascinare eam nuper Saturnius quidam oculus voluit, calumniis in me iactis, quas vidisti. Voluit, non fecit. nam nos hæc talia adeò ad animum non admittimus, vt vix ad oculos: & sciunt amici, quàm multis denique mensibus pòst inspectus mihi hic libellus. Curiosi & auidi quid simus talium? quæ certum nobis est contemnere magis, quàm vindicare. Atque adeò, bonâ fide, nec nunc vidissem: nisi iidem monuissent, inesse quædam, quæ non ad famam doctrinæ nostræ solùm pertinerent, sed & probitatis. Inspexi igitur, & quid dicam? Scriptum vniuersum est com-

compoſitum ad inuidiam pariter & infamiam, quam mouet mihi apud homines ſingulos, & apud gentes totas. Deus immortalis, hanc acerbitatem cadere in Chriſtiana pectora? idque ob leues aliquos, ſcænatiles, & vt grauiſſimè dicas, improuidos iocos? Nam in Vueſtphalos ecce aliquid dixi. Hoc caput, hæc arx accuſationis eſt. Teſtor fidem, Monaui, animo, & mente nihil nec luſiſſe quidem in ipſos, ſed in ea, quæ ad ipſos. Vbi virtuti eorum aut robori aliquid à me detractum? De cultu dixi, & genere vitæ externo: quod valdè elegans apud ipſos eſſe, nec ipſi quidem dicant. Atqui nefas illa tangere. Quid Eraſmo igitur fiet, qui tam vbertim & liberè illuſit in hoſpitia omnia Germaniæ? Quid Clenardo, qui in Hiſpaniæ? Nec tamen vſq; adhuc vidimus, qui dicam iis ſcripſit. Ferri ſolent & poſſunt hæc talia, amœnitates, aut ſi vis, laſciuiæ ingeniorum: nec oderunt hos ſales, qui ſalem ipſi habent. Ij ſciunt, dicta à maledictis, & hæc à maleficiis differre. At iſte capitis etiam me anquirit, & (verba eius ſunt) *crucem mereri hæc, crucem*. Credo ſanè, ſed eam, in quâ Cupido apud Poëtam adfixus, iocularem. Sed extra iocum, ſi quid in Epiſtolis illis nimium aut aſperum eſt, quæſo, è noſtrâ mente molliatur: quam palàm teſtor nunquam fuiſſe ad lædendum. Verba quædam ſi ire videntur longiùs, reuocanda ſunt, nec id me facere pudebit publicè, &, vt ſic dicam, in ipſis Roſtris. Vtinam pectus hoc videant! niueum eſt, & fuit. Humida ſunt illa & lapſantia quædam verba, & nata non niſi in ſummo ore. Quid, quod in morbo nata? ille excuſet. Querulum hoc genus, & præſertim nos, quos atra hæc bilis vexat: quæ cùm exarſit, *Εὐμαρέως κεν ἀπ' ἀυτῆς καὶ λύχνον ἅψαις, vt ait Poëta, Atqui Germanos etiam vniuerſos læſimus,

** ab eâ facilè vel lychnum accendere poſſis.* Theocrit.

quibus *paßim* (ita inquit) *tam ſtultè, quàm ferociter inſulto*. Quæ frons tam infrunita hoc dicit? Ego Germanos? parentes illos maioreſque noſtros? Nam ita ſcio & ſentio, nos Belgas pleroſque origine illinc eſſe: & quanquam poſitu lociſque Galli ſimus, tamen ſtirpe & ſanguine Saxones, & læti libenteſque audimus INFERIORES GERMANI. Vbi igitur, aut cur læſi? Dicta & ſcripta mea excutiantur, latebra nuſquam in quâ hæc calumnia deliteſcat. Quin contrà, diſerta & exſerta verba & laudem & elogia gentis, aliis inuidenda. Scripſi & edidi in commentario ad Germaniam Taciti: CANDIDAM GENTEM: &, CASTVM ORBEM: &, MAGNAM MEAM PATRIAM: &, faſtigium, ſi examinas, omnis laudis, PACE ET BELLO OPTIMAM GENTEM. Quæ vis magis honora, magis viua & ſpirantia verba? Tamen cumulaui, & ecce iterum ad Annalem Taciti decimumtertium, PVGNACISSIMA ET FIDELISSIMA GENS. Et in Epiſtolis: HOMINES ETIAM ILLA TELLVS (Germania) ALIT, INGENIO DOCTRINAQVE PARES NOBIS, FIDE ET VIRTVTE MELIORES. Ades liuor. quis germaniſſimus Germanus potuit de matre ſuâ benigniùs? Nec vſquam læſa à me hæc pietas (ita loquor, & ſentio:) niſi ſi quid ioculo in bibones quoſdam, &, vt hoc quoque ioco, *κυλίκων ἐρέτας. Sed ille non contentus hoc mare in me commouiſſe, Imperatorem ipſum concitat, & poſtulat me Maieſtatis. Ius, inquit, eius minuiſti, in laureâ Poëtarum. O homo, nec per ſomnium in illo ſomnio feci. Sed tu colligis, vt video, omnium ſermonum aurulas, & iis vela tua ad calumniandum imples. Fuit res in inuidiâ aliquâ, fateor, recenti illo ſcripto: tracti in cauſſam per eos qui iure læſi,

*Calicum remiges ſiue trahones. Apud Athen.

læſi, etiam qui non læſi. Sed ſeorſim poſtquàm Epiſtolâ excuſaui & aperui (exſtat in Saturnalium noſtrorum fronte:) omnis iſta bilis ſoluta eſt in riſum. Quid enim aliud ſchemate illo (non ſanè ſcommate) volui, quàm quod verbum vetus: *Multos Thyrſigeros eſſe, paucos Bacchos?* Et hoc ſciunt, & dolent illi ipſi, quos merito ſuo cinxit Phœbæa illa laurus. Ad Imperatorem quidem quid iſtud pertinet, ſi ſint qui imponant & obrepant? Ego tantùm abſum, vt lædere aut illudere voluerim Principum illum principem, ſacrum caput Chriſtiani orbis: vt contrà ab adoleſcentiâ cultum omnem venerationemq́ue detulerim ipſi, & eius genti. TACITVS meus cum præfatione ad MAXIMILIANVM iuit, Imperatoris huius Patrem: ELECTA ad Archiducem MATTHIAM, eius fratrem: POLITICA noſtra, ad HVNC IPSVM & Chriſtianos reges. Cur non facerem? deberi mihi hæc & alia meliorum ingeniorum libamenta viſa, *domui ad ſummum faſtigium genitæ*, arci & propugnaculo vnico in æternum illum hoſtem. Hæc ſunt in vniuerſo illo ſcripto, quæ digna reiectione aliquâ cenſui. nam reliqua ſunt conuicia aut ſcommata inſulſa, illepida, nata inter haras. Peponem habet loco cordis, quem ea delectent. Atque ego, quid me opponam? Spreta illa exoleſcent: & vt in omni alio certamine, qui vincit, coronatur; ita contrà hîc eſt, & accipit herbam, qui eam dedit. Nos ſcimus arbores quæ iuxta vias ſunt, ſaxis & fuſtibus peti ſæpius: & homines linguarum his telis, qui in limite melioris famæ. Non tamen ea nocent: imò iuuant. & vt frumentum triturâ folliculos exuit ac deponit: ſic nos concuſſiunculis illis paleas, ſi fortè, vanitatum. quas nimis ſæpe animis adhæreſcere è tractatione iſtâ litterarum non eſt negandum. Ora-

Liu. III. culum est, *Nimiâ gloriâ luxuriare, & euanescere viuida sæpe ingenia.* Interueniant igitur vtiliter hæc conuicia: & quod amicorum lenis spongia non eluit, deterat & defricet scaber his lapis castigationum. Hæc nostra mens est, nec nunc solùm, *cùm folia in me cadunt*, sed etiam *cùm arbores* (fiet, vt hoc æuum est:) nec aliud, quàm Palladium illud scutum pectori appresserim, NON MOVERI. Miseri quid ad hoc scamma producimur? quid luctatiunculis istis nobis volumus? Ecce mors supra caput, & superum istud tribunal; vbi non scripta nostra examinanda sunt, sed facta. Sapiamus. Mihi quidem deinceps certum, Deum per maiorum vestigia constanter colere, studia & ex iis famam non negligere, quatenus tamen ea vsui Reip. esse possint, aut iuuentuti. Quòd si intereà homines me contemnant, aut incurrant, contemno: & cum Achille clamo,

Spero me honoratum fato Iouis esse. Homer.

φρονέω δὲ τετιμῆσθαι Διὸς αἴσῃ.

Ecce habes, mi Monaui, longam, & pænè præter leges epistolæ, epistolam: sed prouexit me res ipsa, & filum istud responsionum: tum etiam hæc caussa, quòd tibi homini Germano, & inter eos claro, probare nostram caussam voluerim: maximè duplicem, quæ ad gentem, & quæ ad Cæsarem: amandam à me semper illam, & hunc colendum. Vtrumque facturus sum Monaui & tibi. Vale. Leodici, Nonis Ianuariis, ∞. Iↄ. XCII.

EPIST. XCIX.

ABRAHAMO ORTELIO S. D.

EN mi Orteli illam ad Monauium, quam legere te adeò non veto, imò volo. Scripta per hanc occasionem est, & quia quærebat ecquid in illum vellem?

vellem? Scripta inquam, de ipsâ re, & breuiter, sed fortiter satis ad me purgandum. Reliqua nolui tangere, quæ in me ferè dirigit, & nihil ad ARAS FOCOSQVE PATRIOS: & ea ipsa cùm glacie fragiliora sint, quid insistam? Caue autem tu aut alius aliò me traxeris: longiùs non ibo. *Si stimulos pugnis cædis, manibus plus dolet*, ait noster: non alius hîc fructus. In Busbequij morte, & tali morte, in animo meo dolui. Seruatum hunc virum per tot discrimina, apud exteros, apud barbaros, vt in limine ferè patriæ latronum manibus (ita audimus) periret? Sed cùm recogito, quacunque viâ illa venerit, mors est: & paucis viris magnis contigit illa, quam Augustus optabat & habuit, *ἐυθανασίᾳ. Sed loco eius *ἐυφημία contigit, & suauem famam reliquit doctrinæ suæ, prudentiæ, probitatis. Nos quando ad hunc portum? Magis appetimus, cùm publica & priuata hæc naufragia videmus amicorum. Sed fiat quod Deo, & cùm Deo, visum: cui parêre, & velle quod ipse vult, summa non sapientia solùm est, sed tranquillitas & quies. Vale mi Orteli. III. Idus Ianuar. ∞. IↃ. XCII.

*leuitas mortis.
*famæ bonitas.

EPIST. C.

ABRAHAMO ORTELIO S. D.

VIDI epistolam meam diuulgatam, & dolui, quocumque casu aut culpâ id factum. Seriò loquor. Hócne oportuit me inconsulto? & an sic oportuit solam? imò & corruptam? Nam immutata in eâ quædam aut omissa, quæ vel optimè à nobis dicta. Ego Monauio non quidem irascor (quî possim tam amico?) sed tamen subirascor, quòd passus sit exscribi ab hominibus, vt res docet, parum

parum fidis. Atqui beniuoli illi mihi. Credo, ſed an quiſquam ſupra me? Vulnus ego meum optimè intelligo & ſentio, atque vnà medendi tempus. Sed enim edi merebatur. Quis præſumit ſibi hoc iudicium? mihi debebatur: nec feram in parente, ſi viuat, vt hac in re non dicam plus me, ſed aliquid ſine me poſſit. Tamen factum eſt: quid ergo faciam? niſi illud

*Pepetiar, tolerantem animum iſto in pectore geſtans. Homer.

Τλήσομαι, ἐν στήθεσσιν ἔχων ταλαπενθέα θυμόν.

Vndique mihi materies ad Patientiam, & latus campus in quo exerceam hanc virtutem. Sed iterum dico, Monauio non iraſcor: quem PECCASSE pronunciare non poſſum, ſed PARVM CAVISSE. Ego in poſterum: etſi quî poſſum, niſi vt planè ſtilum coërceam & hanc manum? Vnum eſt quod me lenit aliquid & mitigat, quòd epiſtolæ eius me non pudet, & recitetur vel in theatro Europæ. Tamen exempli improbi res eſt, nec probus aliquis neget. Vale mi Orteli. Leodici, VI. Kalend. Iul. ∞. IƆ. XCII.

FINIS.

L. AP-

L. APPVLEIVS.

1. *Floridorum.*

Hoc quoque genus inuenitur, qui meliores obtrectare malint quàm imitari, & quorum ſimilitudinem deſperent, eorumdem adfectent ſimultatem: Scilicet vt qui ſuo nomine obſcuri ſunt, aliorum innoteſcant.

APPROBATIO.

Nihil continent hæ epiſtolæ fidei Catholicæ aduerſum, aut quod quemquam meritò offendat. Actum Bruxellæ, 4. Auguſti. 1592.

Cornelius VVorzel. S. Th. Licentiatus, D. Gud. Plebanus.

ANTVERPIAE,

EX OFFICINA PLANTINIANA,

APVD IOANNEM MORETVM.

M. DCI.

LABORE, ET CONSTANTIA

E I

S

Ad I

E x O

A

Cum

IVSTI LIPSI
EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA SINGVLARIS

Ad Italos & Hiſpanos, quíve in iis locis.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
CIↃ. IↃCI.

Cum Priuilegiis Cæſareo & Regio.

FR

B

S.

non sic

me scrip

mitùs ve

Italiam

rasti ?

sæpiùs :

nexu que

uere ego

animo,

fronte hu

ILL^MO ET REV^MO

FREDERICO BORROMÆO,

S.R.E. CARDINALI, &

Archiepiscopo Mediolanensi.

NIMVS iamdiu me impulit, munus aliquod ad te mittere: & caussas habui à beniuolentiâ, imò & beneficentiâ tuâ. An non sic interpreter humanissimam ad me scriptionem, cùm in hæc loca primitùs venissem, quâ me non dicam in Italiam, sed in domum tuam inuitasti? Et iterasti hanc benignitatem sæpiùs: vt iure obligatum me fatear, nexu quem profiteri magis, quàm soluere ego possim. Et ecce profiteor animo, ore, stilo: & hoc nomen in fronte huius libri proscribo. Quem

non donum, ſed ſyngrapham ad te mitto. quî autem donum, quod nec meum quidem dixerim? niſi collectione fortaſſe & ordine: cùm ſingulæ Epiſtolæ ſingulos ſuos iamdiu dominos habeant, ad eos miſſæ & inſcriptæ. Hoc tamen meum, quòd ſparſas vel errantes redegi in numeros & CENTVRIAM: ſi vel eo nomine ac titulo leuis hic miles dignus: qui adeò arma aut ornamenta non habet, vt vix veſtimenta. Simplex totum genus eſt, à cultu omni nudum: & quod ſola extemporalitas vel commendet, vel excuſet. Prodeunt tamen tuis auſpiciis in lucem, imò in aciem: & quídni aciem? ita multi, velut famæ prædunculi, in ſubſeſſis hodie ſunt, vt properos & incautos iſtos ſermones excipiant. quid ad me? imò ad te iam Ill^me, cui perire eos deinceps aut viuere proclamo, domo ac manu mea ſemel miſſos. Tibi militent. & quam à viribus ſuis non ſpondeant vitam aut victoriam, à tuâ virtute & pruden-

tiâ conſequantur. quæ vtraque in te clara ſunt, &

——quæ nec ventura ſilebant
Luſtra, nec ignota rapiet ſub nube vetuſtas.

Viuit etiamnunc in te, & heroicâ iſtâ indole, vel PIVS QVARTVS Pontifex Maximus, proauunculus tuus; vel patruus CAROLVS BORROMAEVS, magnum vterque æui noſtri ſidus: cui alteri Concilium Tridentinum, abſolutum promulgatumque, Chriſtianus orbis æternùm debebit: alter ea pietatis & virtutis eximiæ ſigna impreſſit, vt non cum noſtræ ſtirpis hominibus, ſed

(Fas mihi ſanctorum veniâ dixiſſe parentum)

cum illis è primâ & purâ Eccleſiæ luce comparandus, multis & præponendus, videatur. Itaque Mediolanum veſtrum talem Antiſtitem optat ſemper, nunquam ſperat: niſi in te fortaſſe, qui vt nomine & ſanguine, ſic virtute accedis. nam vt contingere te dicam,

bonâ tuâ gratiâ non possum. Sed illum & te omitto: quia, vt poëta cecinit,

Fucati sermonis opem mens conscia laudis
Abnuit:

& vna ac verissima hæc illius laus est, ex vero non posse laudari; tua, nec velle. Ad me & munus meum redeo: quorum vtrumque tibi consecro. istud vile aut leue, vt dixi: me, vtinam talem, qualem aut iudicas, aut optas! Louanij, pridie Kalend. anni noui ∞. IↃCI. quem felicem tibi, aliosque, ire voueo, vt ex bono publico,

Iliacos æquare senes, aut vincere possis.

AD

AD LECTOREM.

N tibi, Lector, hanc CENTVRIAM, *nouo exemplo ad duarum regionum populares tantùm scriptam. Caussæ mihi huius abiunctionis fuerunt, tum vt confusio tolleretur, in omni miscellaneo populo timenda; tum ne iteratio ad varios, eadem de re, eodem tempore, nauseam gigneret in animo lectoris. Est & alia caussa, quam ego scio, alius suspicetur: & tres istæ effecerunt, vt eligerem disparare. Nec sanè omnes etiam ad eas ipsas duas gentes edo. quî possim? perierunt meâ aut amanuensium incuriâ multæ, & quædam feliciùs fortasse natæ: nec magis recolligam, quàm vates illa sua folia,*

Quæ dispersa volant rapidis ludibria
ventis.

Quî etiam debeam? sunt quædam graues, seriæ, & in quibus de rep. aut consilia sunt, aut iudicia: quæ submittere hodiernis linguis aut censionibus, non dicam parum tutum esse, sed & hominis parùm tuti. Ego in his paucis si pũcta suffragij tui feram, excitabor

ad colligendas reliquias: tui, inquam, suffragij, qui inter bonos doctosque es, & cuius mentem liuor aut imperitia non habet. Nam de talibus, quid ad me? scio & Momum, cùm Venerem carpere non posset, sandalium eius obtrectasse: ita hîc tales tale aliquid, quod in factioso isto æuo non sit ad huius aut illius gustum. Equidem inter eos esse me fateor,

——quos nec
Falsus honos iuuat, aut mendax infamia terret:

tamen si bonis etiam ista non bona, desino, nec scopum me vltrà propono. Euripidem magis audio:

*Ἀπλᾶς δε λύπας ἐξὸν, οὐκ οἴσω διπλᾶς.

Simplex malũ cùm liceat, haud feram duplum.

INDEX EPISTOLARVM CENTVRIÆ III.

IVSTI

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM CENTVRIA III.

EPIST. I. *Pisas.*

IVSTVS LIPSIVS HIERONYMO MERCVRIALI S. D.

ERTE rarò inter nos scribimus, & id pro affectu meo in te dolet. Quid mihi gratius, quàm te affari & alloqui, quem amo, & æstimo vnum nunc pænè Italorum? Sed loca nos seiungunt, vt vides; atque etiam miseriæ istæ temporum, & dissidia animorum. Cui rei tamen medicina nunc in parte. Nam ego me abduxi à locis, in quibus vixi hactenus, & transtuli in Germaniam ad loca puriora. Puto me capis. atque occasio erit non solùm sæpius inter nos scribendi, sed etiam liberiùs, remoto omni metu illo suspicionum, quæ me frustra premebant. Ego bonus sum, fui, & magis palàm ero. Tibi, pro amicitiâ nostrâ, liberè hoc indicatum volui. De Magni Ducis Etruriæ honestâ conditione, quam mihi defert, nihil adhuc accepi, præter ea quæ litteræ tuæ strictim delibant. Tamen, vt nunc valetudo & res meæ sunt, parere & obsequi vix possum, etsi benignissimè vocanti. Italiam vestram amo supra omnes terras, sed frui eâ & vobis multa nunc vetant: vtinam tamen vel cursim iterùm possem inspicere, & vos tales amplecti! digito videar mihi cælum tangere, & beatus esse supra omnes beatos.

Videbo

Videbo quid valetudo feret, in quâ curandâ nunc totus ſum, & ad fontes acidulos me confero, ad intemperiem hanc mitigandam aut(ô vtinam Deo viſum) tollendam. Vale vir maxime, & ſemper mihi care. Francofurti ad Mœnum, XVIII. Kal. Maijas. ∞. Iↄ. XCI.

EPIST. II. *Hamburgum.*

FERDINANDO DIAZIO LVSITANO.

SICVT ij qui in ſuaui concentu Muſico fuêre, ſonores & harmoniam in auribus ſecum ferũt; ſic nobis à tuo ſuauiſſimo conuictu Hamburgi factum, & te, ſermones, conuiuia loquimur etiam, non ſolùm cogitamus. Nam, per Deum, quæ tua in nos comitas, quæ liberalitas? quæ vita & mores? Cepiſti me, è pectore dico: & æternùm inhabitabis hoc ipſum pectus. Enimuerò hominem ignotum ignoto eam benignitatem & prothymias, vt cum Plauto hoc dicam, exhibere, mihi hactenus ignotũ: & adſcribam meritò occulto alicui aſtro, quod me tibi temperat & iungit. Iam mores tui, quales? non meliùs quàm Poëtæ verbis deſcripſerim:

———fœcunda quies, virtuſq́ ſerenâ
Fronte grauis, ſæuuſq́ decor, luxuq́ carentes
Deliciæ.———

Habes opes, induſtriam, litteras: ſine iactantiâ, procaciâ, vanitate. Felicem animi & iudicij! mane in hoc limite, & inoffenſo pede ad calcem decurre. Nec patria te moueat, de quâ in vltimis verbis tuis quærebare, & triſtiora præſagiebas, quàm in re ſunt aut erunt. Audi me. nihil noui ei factum, rediit à quibus auulſa eſt, & poſt annos CCCLX. amplius, reliquo Hiſpaniarum corpori eſt inſerta. At decus eius & imperium periit! regna alia conſidera,

ſidera, non nouum. Illud Syriæ, Ægypti, Iudææ, Macedoniæ vbi eſt?

——— *quicquid in altum*
Fortuna tulit, ruitura leuat.

& ſapiens ille veriſſimâ imagine: * πάντα τὰ ὄντα ἀτεχνῶς, ὥσπερ ἐν Εὐρίπῳ, ἄνω καὶ κάτω στρέφεται. Hæc meditemur, philoſophemur. & ſicut nube ingruẽte ſub tectum confugimus: ſic in calamitate ad Sapientiæ hanc arcem, quam fortuna nullis machinis euertit. Mihi quoque opus, ô amice. & priuatim calumniæ, incommoda, damna circumſtant: ſed vt gubernator fluctus aſſilientes neglegit, manum in clauo habet, oculos in aſtris: ſic nos oportet, quod benè agimus agere, & mentem ad Deum referre. Ego in eo ſum, & conſilium meum noſti. neque profectò decebat, cui natura cum bonis eſſet, vitam vltrà cum aliis eſſe. Vale, & nouum quidem, ſed ex aſſe amicum habe. Aquis Spadanis, XVII. Kal. Iul. ∞. Iↄ. XCI.

* *Omnia quæ ſunt, velut in Euripo, ſurſum ac deorſum vertuntur.*

EPIST. III. *Romam.*

IACOBO SIRMVNDO *Societatis Ieſu.*

GRATIAS tibi mi Sirmonde habemus & dicimus, quo nomine? inquies: hoc ipſo, quod tam grata illa ad me miſiſti. Etſi enim non à te, tamen per te accepi. & vt in digniore munere, etiam grati aduerſus baiulos ſumus, & munuſculo proſequimur; ſic ego te iſto litterarũ, cuius operâ & curâ ſacra illa donaria accepi. Eſtne cauſſa ſcribẽdi alia? etiam, ſimpliciter enim agere debeo. Audiui à noſtro Delrio ea de ſtudio non virtutis ſolùm, ſed eruditionis tuo, quæ excitarunt me ad amorem. Eum ſerò nunc defero: ſi referre placet, fiet amicitiæ nexus & copula, quæ ante extremum diem

metuat

metuat ſolui. Vrbem vrbium, in quâ nunc agis, à Bencio meo deſertam, tenui famâ acceperam. cur nō autem ipſius litteris? niſi ſi ſubitum hoc iter fuit, vt ſolent veſtra. Nos breui, niſi fallor, Louanium, idque habitandi cauſsâ: nec aliâ re magis aut ſpes aut ſermones inciderimus improborum. Niſi enim decreto bonus eſſem, an ſic me darem in ipſam bonorum arcem? Et poſſent nos reuocare aliqua: vt quòd locus nunc infrequens, quòd limitaneus & parum tutus: ſed Pietatis illo aſpectu omnia ſpernimus, & cum Pindaro, * θεοῦ δείξαντος ἀρχάν, οὐδὲν δεῖ τὸ κωλύον. Vale mi Sirmonde, & vota pro me interpone. Leodici, poſtrid. Idus Iulias. ∞.Iↄ. XCII.

* *Deo dirigente, nihil eſt quod arceat.*

EPIST. IV. *Hiſpalim.*

BENEDICTO ARIÆ MONTANO
Theologo eximio. S. D.

MIRA & ſagax tua beniuolentia. ego vix has oras attigi, & litteras tuas video, aduentum gratulantes. Quis indicium fecit, niſi fama illa, cui adſtipulari nunc poſsū celeritatis, vel ab hoc exemplo? Sed ita me Deus & omnes cælites, vt iucunda mihi hæc tua gratulatio. illa tantùm? beneficentia adiuncta, & munus vnà mittis. Nec hoc, ſed offers etiā alterum, & inuitas me in Hiſpaniam, & tuam vrbem, imò domū: nec vt hoſpitem, aut amicum, ſed (eo verbo vtendū eſt) quaſi filium. &, quis mihi credet? te viuo rerum tuarum conſortium, mortuo ſucceſſionem ex aſſe offers. O pectus benignum, effuſum, & cui quid aut quomodò reſpondeam? Profectò redigor ad ſilentium, non excitatus beneficiis tuis, ſed oppreſſus. Atque hæc delatio mihi maior, quia à tali viro. Inter vetera ſcitè dicta, Criſpi Paſſieni, opinor, hoc eſt, *Malle ſe à Claudio beneficium, ab Auguſto iudicium:* at à te ego ecce vtrumq;
accipio,

accipio, cuius vel iudicij vnius elogio censuerim me beatum. Sed age mi Aria, tu illum imitare ad quem accedis. da beneficia, offer beneficia: non aliter quàm arbor pomis grauida, quæ ramos demittit, & quasi inuitat ad carpēdum. Ego me communiter olim tuum, qui totum nomen Belgarum opitulando & subleuando in asperis illis temporibus deuinxisti, nunc propriè sic obstrictum sentio, vt non dicā paria facere, sed nec linguâ, stilo, mente concipere possim. Sicut aqua multa per exiguum canalem, quæ vult egredi, impetu ipso sistitur & se includit: sic mihi fit, qui copiâ beniuolentiæ simul & beneficentiæ tuæ obruor: atque hanc remitto, illā intimis votis, vt in me serues, deposco. De rebus nostris, pauca adhuc scripserim, recēs etiam de viā: sed aut bonæ erunt spero, aut ego bonas faciam interpretando. Vale vir optime, maxime: & æternùm me ama tu, pænè dixerim, æterne. Certè ingenio iam effecisti, vt mortalitas tua finiri possit, nō vita. Louanij, Nonis Septembris, ∞. Iɔ. XCII.

EPIST. V. *Vlyßiponem.*

LVPO SOARESIO, *Episcopo Portalegrensi.*

QVID hóc esse dicam non affectus, sed vero verbo ardoris, quòd nulla à te epistola ad Plantinum, quin de me & solicitè quæras, & benignè iudices, & amanter salutes? Diu sustinui manum, pronam scribere, & affectum reponere (quid minus possum?) sic prouocanti: donec hæc vltima epistola tua laxauit, in quâ eò descendis, vt vota & cupidinem etiam interponas mei videndi, atque amplectendi. Significas dignitate auctum te, & opes non animum tantùm esse ad benefaciendum. Itaque etiam inuitas. Macte ô antistes! cui vtinam
similes

similes (nam pares nolo dicere) plures Europa nostra habeat, feliciùs tranquilliusque regenda. Sed pretium quod artibus istis apud nos sit, pudet vel patriæ caussâ dicere: iacent profectò, atque ij qui eas præferunt & profitentur. Sicut pueri trochos, pilas, pupas & leuia rerum admirantur, securi vtilium: sic plerique è nostris ad vana diuertunt, honesta non neglegentes solùm, sed illudentes. Sed & publicè oleũ huic lucernæ parcè infunditur: quod dicere tamen magis me scito, quàm queri. Nam ego cum illo veteri,

Felicem sciui, non qui quod vellet haberet,
Sed qui per fatum non data non cuperet.

In hoc æuum nati, in hanc sortem sumus: apto me ad illud, & hanc fero, sublimi animo, vtinam corpore tam valenti! Sed illud me deserit, lentum, languidum, & abiungi palàm minatur. Quid nouum?

——— ibimus omnes,
Ibimus, immensis vrnam quatit Aeacus vmbris.

Atque hæc talia in Thraseâ nostro inclusa: de quo quæris, & elicis frustrà. Ille caput non profert, & in vtero abortit hic infans. Vale vir Reume & magis tuo merito, quàm Regis beneficio magne. Lug. Bat. x. Kal. Ian. ∞. Iↄ. XC.

EPIST. VI. *Romam.*

ALFONSO CIACONI *Doctori Theologo*, S. D.

SVADET affectus meus, sed & tuus, vt ad te scribam. De meo; quomodo non is ad te inclinet, qui me ignotum beneficio, & quidem in re summâ, affecisti? nec enim ignota nobis sunt, quæ Romæ gesta. De tuo; illum ipsum amicum mihi esse, tum sermo quorumdam, tum propugnatio ea famæ scriptorumque meorum, palàm ostendit

Quam

Quam etſi iudicio datam arbitror,& cupio;tamen quòd tam prompta, quòd tam ſolicita, adſcribo etiam certè amori. Gratum me eſſe dicam? ſum animo: verbis ægrè poſſum, minùs factis. Delego hoc nomen ſuperis, & illos voto conuenio, vt pro me ſoluant. Sed tamen iudicij,& actionis tuæ, quò minùs te pæniteat, hoc addo: eſſe me corpore, vt antè animo, apud bonos: & manſurum, quandiu hæc vita. In ſcriptis ipſis meis, ſiquid minùs lucet aut liquet; non offero ſolùm interpretationem aut emendationem,ſed promitto. Hæc puro animo ad te: atque etiam illud, ſi minuta quædam offendunt quoſdam (ita intelligimus) ea ipſa paratos aut corrigere,aut potius delere. Audio eſſe,qui de Bembo aliquid liberiùs dictum impatienter ferant. Atqui virum eum depreſſum non iuimus,ſed iuuentutem retractam voluimus ab imitatiunculis quibuſdam, vt nunc quoque cenſemus, ineptis. Scimus in verſâ & proſâ oratione virum illum valuiſſe: ſed in vtraque extra omnem iudiciorum aleam poſitum eſſe, non cenſentimus. Quid ſi cum modo & modeſtiâ illa ipſa diximus? mihi videor: & ſi ab iis abiui; nihil recuſo liberâ admonitiunculâ intra limites compelli. vtinam tu vſurpes! audis enim iudicia illîc & voces nationis, quam nolo equidem offenſam. Sed vellem iudicia ſemper, & nequid affectus officiat. quia vt oculus, in quem humor illapſus eſt, parum clarè videt: ſic mens, in quam ille. Ego hactenus ita cenſui. vt in muſicâ concentus quidam diſcors probatur; ſic eſſe in ſtudiis, nec liberum aliquem diſſenſum improbari, ſi citra conuicium aut litem. Sed vno verbo, tu iudex hîc atque alibi eſto! & ſiue mitiùs ea dici, ſiue non dici voles, fiet. Librum tuũ de *Signis crucis* vidimus, libenter & opportunè, vt qui in ſimili iam argu-

mento versamur, *De supplicio Crucis*. Baronius si notus, aut potius quia notus, velim à me salueat, vir quem meritò boni & docti amant. Idem de *Consaluo Pontio Leone*, cui iamdiu in pectore isto locus. Vale vir eximie, & nobis care. Leodici, postr. Nonas Iulias, ∞. Iↄ. XCII.

EPIST. XVII. *Pisas.*

HIERONYMO MERCVRIALI S. D.

EXCVSARI me ante omnia meritissimò cupio, quod ad litteras tuas siluisse ais: quas testor sanctè, præter illas de Etrusco negotio, vidisse nullas. Atque ad illud respondi, & ex Wittendellij litteris video meas quoque perlatas. An ego Mercuriali meo respondere grauarer, qui de plebe hominibus operam hanc defero? absit. Vtique in seriâ istâ & graui re, & quæ ab eo profecta, quem caput agnosco Reip. Christianæ. De quâ vt breuiter & candidè respondeã (ita ingenium meũ, & amicitia nostra postulant) sic habe. Ego me honore summo affici, quòd à summatibus illis viris dignus loco illo in primâ vrbium iudicer, intra me sentio, & gaudeo: cùm tristitiæ tamen illo morsu, quòd nec eorũ voluntati, nec meę inclinationi, fas mihi, hoc quidẽ tempore, parêre. Hæremus enim, mi Mercurialis, & implicamur veteri nostro morbo: qui meliorem hunc vitæ vsum mihi adimit, & non finit esse earũ rerũ, ad quas aptus videor, & vos vocatis. Tu scis, quæ vis & effectus Atræ illius bilis sit: quam nos diluere & mitigare (tollere, vix ausim sperare) conamur, vsu fontium acidorũ, qui sunt in hoc tractu. iuuare aliquid videntur. si plenè & bonâ fide, tũ deniq; seriò agere & deliberare mihi libeat, de honestissimo munere, quod defertis. Ego Italiæ amorem

non

non exui, parentis olim & nunc ingeniorum, & altricis: nec stimulos volo qui illuc impellant alios, quam internum hũc affectum. Quid etiam, quòd auctoritas, imò nutus summi mortalium, mihi pro omni illicio & suasione sit? meritò: qui agnosco obnoxium & subiectũ esse debere, quidquid in terris est, capiti huic diuino. Sed caussa illa magna, & verè sontica, valetudo, efficiet non vt negem, sed vt differam obsequi: donec Deo visum, firmiorem commodioremq; me reddere, & parem muneri, cui destinastis. Id eum rogo, si mihi ex vsu & salute est: teque Clarissime Mercurialis animo amplector & saluto. Leodici, XI. Kal. Iul. ∞. Iↄ. XCII.

EPIST. VIII. *Toletum.*

ANTONIO COVARRVVIÆ S. D.

O MI Couarruuia, quàm lætum lubentemque Lipsium tuũ fecisti! oculis opus sit vt credas, manus hæc non est exprimendo. Ergo tam amicas, post tam lõgum interuallum, litteras? ô candorem, ô fidem! Atquin ego nec esse te, nec talem certè in me esse, in omnium illîc amicorum silentio, iam sciebam. Caussam dicis candidè, & gaudeo, atque etiam approbo. Quid enim excusem? offendimus diuturnâ illîc morâ: & cùm fluctus isti magni nos eiecissent, stationem illã habere fortasse licuit, non licuit portũ. Sed purgat animus inprimis iste, Deo teste, propior semper bonis: tum etiam fortis hæc mea discessio, fortis? imò pænè violenta. ita me eripui iis, quà vi quà astu, qui arctis lentisque vinculis detinebant. Deus mi Couarruuia fuit, Deus qui adiuuit. Ego & mea (mea, id est scripta & libri) iam salui sumus: nec Leodici vltrà, sed quod gaudeas, Louanij in ipsâ bonorum arce.

Nunquid magis palàm possum ostendere me esse, qui sum? id est, pietati & regi consecratum? Atque ego (Deus faueat) hanc mentem habebo, quamdiu vitam. In scriptis nostris siquid obscuri aut ambigui est, aut siquid etiam praui; declarabitur, affirmabitur, corrigetur. Crede firmiter,

* Τοὶ γὰρ ἐγώ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύω.

** Nam tibi firmiter hæc, animique ex mente, profamur.*

De me hactenus. Illud in litteris tuis & nouum & iucũdissimum, de viro Principe Ioanne Siluâ Comite Portalegrensi: quem non amicum solùm litteris, sed etiam nobis significas, rarum in illustribus illis hodie bonum. Atque is, quòd meas etiam ad te miserit, quàm me deuinxit? Si occasio est, significa: & non moris dicisque causâ, sed ex pectore, pectus hoc illi dona. Amamus veneramurque meritò tales, olim in vestrâ gente crebros: cur non nunc? & ad laudem militiæ, quâ per omnes, imò super omnes, gentes florent, hanc quoque adiungunt sapiētiæ & litterarum? Fiet paullatim, spero; vtique cùm Principem nostrum ire hanc viam audio, & institui fingique optimis artibus, quę culmen illud ornent. De studiis nostris siquid quæris; paramus ordine dare historicos plerosque priscos: & nunc velut extra ordinem damus tres libellos de *Cruce*. quo argumento? inquies. mixto, & partim sacram, partim profanam historiam iis illustramus. Quidquid in supplicio illo olim fuit,

* Ἐκ τῶν ποδῶν εἰς τὴν κεφαλὴν σοι πάντ' ἐρῶ.

** A pedibus usque ad verticem tibi dixero.*

vt cum Aristophane dicam. Videbis breui, saluebis, & me amabis. Louanij, III. Idus Octob. ∞. IↃ. XCII.

EPIST. IX. *Romam.*

CÆSARI BARONIO S. D.

IAMDIV est cùm animo feci, quod re nunc præsto. Scripsi inquam ad te, & coire volui amicitiæ quoddam fœdus. & nónne me inuitet virtus & erudítio tua multiplex, & clara per Christianum orbem? Addo iam & beniuolentiam, quam nuper ostendisti palàm, in re meâ curandâ, & commendandâ. Quod ad famam meam pertinere visum, id vltrò suscepisti, & laborasti pro me, quasi pro amicissimo, aut ipso te posses. Ego hæc non scribo in obliuionis aquis: amo te iam olim magne Baroni, & deinceps magis magisque volo. Sum nunc denique purus, inter puros: & hoc quod agitatum de *Politicis* meis corrigendis, ipsi fecimus, vti amicus noster (nam & tuus certè.) *Henr. Cuyckius*, eximius Theologus, dicet aut scribet. Ad summam, amo te & colo: vt alterum mihi facias, te rogo. Louanij, III. Kal. Iun. ∞. IↃ. XCIII.

EPIST. X. *Patauium.*

VALENTI ACIDALIO S. D.

TV verò quid facis mi Acidali? Amicitiam meam ambis? abi, abi, frustrà: quid ita? iam diu habes. Testor Kalendas anni huius auspices, & ita mihi felix ille eat, vt te amaui cùm primum fætum illum ingenij tui vidi, *Velleianas Notas*. Leuiculas, inquis. Audacter dicito, & in hac modestiâ consta. O ornamentum iuuentutis, pudor: seges veræ gloriæ & doctrinæ! Alij, inquã, omnes meliùs de te, quàm tu sentiant: & sic parua tibi videantur quæ feceris, vt maiora cottidie possis. Vix autem

faciet, qui facere se iam putat. Sed ad amorem. in clausulâ illius libelli tui, quàm veri & viui ignes? sensi, tetigi, & me quoque iamtunc accenderunt. Quid nunc, cùm ventilas eos velut flabro suauissimarum epistolarum? vno veroque verbo, Amo: & velut ad aras tibi, cum poëta, spondeo:

*— σέθεν οὐκ ἐπιλήσομαι, ὄφρ' ἂν ἔγωγε
Σωοῖσιν μετέω, καί μοι φίλα γούνατ' ὀρώρει.

**- tui haud capiet me obliuio, quā diu In viuis fuero, & mea cara hæc membra mouebo.*

Certè, naturâ ipsâ duce, amo ingenia, quæ rectiora video, & ire ad bonā famam. Ianum Guilielmium, popularem tuum, quanti fecerim, ipse sciuit, atque etiam posteri, si vita aut gratia meis scriptis. Tu succede. quoniam Deus illū eripuit, optimum æuo pessimo, & constituit in fælici illâ sede. Nos quoque (an aliquid vaticinabor?) breui illuc imus, vt valetudo hæc dictat, vacillans, tenuis: tu viue nostri memor, & vale. Louanij, Kalend. quas dixi anni ∞. Iↄ. XCIII.

EPIST. XI. *Romam.*

FRANCISCO BENCIO S. D.

MIHI verò exclamare magis lubet, O negligentiam, ô perfidiam! & nondum meas tibi redditas esse? tibi vni? imò & Baronio & Bellarmino, ad quos vtrosq; scripsi. Quid autem scripsi? benignè & candidè, quod in animo sentio, rem totam me permittere arbitrio ipsorum. Misi tamen & notas, vti hîc correximus, censore publico Henrico Cuyckio approbante. Mi Benci, alibi molles fortasse simus: in re pietatis, sic vt ferrum. Prima illa & summa opinio est, nihil hîc sapere præter id quod Ecclesia prisca, id est nostra. Nam qui aliquid libauit è Patribus aut Conciliis (nos fecimus) scit illam esse vnam. Sed frustra, opinor, hæc itero, &

nostras iam accepistis: nostras, inquam, nam Cuyckius adiunxit. Accepi nunc nuper epistolam à Stanislao Rescio, Deus bone qualem, & quàm non elegãter solùm, sed nouiter scriptam! Me in Politicis imitatur, & frustula sumit ex auctoribus priscis, atque ea nectit. me imitatur? imò superat, & coronam hanc è capite meo illi dono. Ecce ad eum litteras vicarias, virum & titulum probè non noui (scripsisti Legatum Regis Poloniæ esse) ergo tu pro me inscribe, & decôrum hoc serua. Idipsum proximis tuis significa, quia percolere amicitiam cũ illo viro mihi est in votis. Salue mi Benci, & per te quoque tuasque preces fac me magis saluum. Louanij, XIII. Kal. Septembres, ∞. Iↄ. XCIII.

EPIST. XII. *Neapolim.*

STANISLAO RESCIO, *Legato Regis Poloniæ.*

OBSTVPVI ad tuam epistolam, & vt legere cœpi, statum non tenui (rem narro) sed resilui & retrocessi. Téne, aut quem alium, in hoc genere tam subtiliter, tam scitè, & tam familiariter etiam loqui? Cæcidisti me in meis castris, fateor; & aut triumphum de me cape, si pergis; aut ciuicam, si seruas. Non hæc sunt verba, quis tu in alio trito genere, qui in hoc subito & inopinato sic excellis? Sed in laudes tuas parco, quas in me quidem congessisti nimis benignè. O vim amoris! nam is elucet in tuâ epistolâ, & video eum vt si in ipso corde. Ille est, qui hæc iudicia tibi dictat, ille qui ad me mittit, & iubet petere, quod debebam deferre. Sed in ordine peccatum sit: in re non præuertes, & pari passu tecum decurram stadium hoc amoris. Nam eum quoque affectum in me cadere, Bencius tibi dicet, qui de religione non celauit. Ea prisca in nobis est

(ſepone omnes curas) & erit, auctore ipſo fidei adiuuante, quamdiu ero. Enimuerò quem modicè peritum antiquæ hiſtoriæ & eccleſiæ, in Gręcis Latiniſq; patribus verſatum, ceperit hæc nouitas? quæ ſurrexit ad turbas, vtinā non exitium, Europæ. Nos abhorremus, & claro fortique exemplo docuimus, auulſi à locis in quibus ea erat. Ad bonos venimus, etſi iacentes & exhauſtos: quia finis mihi nō ditiori, ſed meliori eſſe. Gratia tibi Magne Deus eſto (tuum hoc munus:) nunquam alacrior aut erectior fui, quàm in iacente hac publicâ & priuatâ noſtrâ fortunâ. Sed publica, vt ſpero, reſurget: & à quâ parte æquitas ſtat, felicitas etiam ſtabit. Ego intereà in quiete, libris ſcriptiſque noſtris inuolutus; quæ voluptati mihi ſunt, vt pietas ſaluti. Hāc ſalutem toto animo tibi voueo, & meipſum deuoueo deinceps tuum. XVII. Kal. Septemb. ∞. Iↄ. XCIII.

EPIST. XIII. *Antuerpiam.*

PAVLO MONELIÆ *Genuenſi Patricio.* S. D.

ANTVERPIA veſtra plures amicos mihi dedit & nuper oſtendit, quoſdam veteres, quoſdam nouos: atque inter hos te, mi Monelia, animo planè meū. Affectus tuus in me, & bonas artes, ita clarus & ardens eſt, vt Pyrrho ſi ſim vix dubitem, & redamare cogar ſic amantem. Facio profectò, & hoc in chartâ iſtâ conſigno & teſtor. Italia veſtra plura ingenia ob omni æuo dedit, & aluit: fac vt tuum inter ea cenſeatur, & Ligures quoq; veſtri veniant in hanc famam. Habes inter tuos, qui eminuerunt, aut eminent: atque inter eos ſcriptorem hiſtoriæ Luſitanicæ, mihi prudentem & probum. Tua quoque vidi ad ius ſcripta, laudanda profectò, ſed hactenus, vt gradus tibi ſint ad maiora, non vt meta.

Ætas adest, ingenium, industria, opes etiam; id est, omnia quæ ducere te ad alta aut ad summa possint. Hortor & faueo; si quà possim, etiã iuuo. Experire. Louanij, Nonis Nouemb. ∞. IↃ. XCIII.

EPIST. XIIII. *Mediolanum.*

IO. BAPTISTÆ SACCO S. D.

QVOD te non fugit, varias, & à summis etiam viris dignitate aut doctrinâ, litteras accipio: sed tuæ me inter primas delectarũt, & voluptatem inopinatam animo infuderunt, Ioannes Baptista Sacce. Quid ita? non ob caussas, quæ tibi cum aliis communes, sed ob vnam hanc eximiam, & in te propriam; quòd in eâdem domo & familiâ egeris magni illius viri, heu quondã nostri. Pectus meum mouit ea lectio. quia mortuum etiam nunc colo & veneror, & manes illius æternùm mihi sancti. Benè fecit mihi, fateor: mihi, parum est, sed etiam reipublicæ, & toti, vt verbo dicam, Christiano orbi. O consulta eius consilia! quibus vtinam aut semper, aut non tardè vsi essent magni reges! Prudentiæ imaginem in terris si quis pingere aut cernere voluisset, credo eumdem fuisse ad hunc nostrum. iam animus quantus, & quàm altus? pariter vt corpus. Quid probitas & benignitas? summa. quis amor in artes & litteras? magnus: & eò minus mirandus, quòd plerasq; illas sciebat. Pulchritudinẽ peruiderat, & ideò amabat. Sed vide, quàm in ipso initio eã extra calcem: te alloquor, & de alio loquor. Hoc ipso disces, quàm magni mihi illa caussa, quam amicitiæ nostræ prætendis, quòd ille apud me tam magnus. Seriò & ex animo loquor. Amauit te? te amo. Amasti illum? magis etiam amo. Et accedunt hæc alia, quòd mea & me æstimas, & vltra

pretium ſuum (cur rem non dicam?) dilaudas. dilaudas tamen cum iudicio, & liberè etiam aliquid mones. Hoc eſt, non dicis te amicum, ſed probas. Illa ipſa quę de religione ſuggeris, iam aut vidimus, aut moniti ab aliis ſumus; & *Politica* noſtra recudũtur, cũ immutatione aut lenitione, quà erat opus. Tibi nihilominus gratia. & tales mihi ſint amici, qui vtroque calculo vtantur, albo & nigro etiam cùm eſt opus. Nam laudare in promptu eſt, & ſine labore peragitur: iudicatio cum intentione & peritiâ eſt, & virum quærit. Scribis deinde de iudicio quodã noſtro, quod ſuper *Conſolatione* feci, falsò (ita ſentio, & ſenſi) Ciceroni inſcriptâ. Moueri te auctoritate meâ ſcribis, ſed requirere tamen cauſſas, quibus eò ſim inductus. Prompſi eas, mi Sacce, iam olim, & publicè vulgauit Plantinus noſter in eo ipſo libello, quem excudit. ſi voles, pete. Etſi fortaſſe quædam etiam illîc calida: vt eſt ratio mea ſcribendi, præſertim in epiſtolis, nec nego: ne excuſo quidem, ne bis peccem. Verè hoc quoque notas in epiſtolâ, vbi de eâ re * παρέργως: ſed quid faciam? candidè hoc apud te promo, talia iſta impetu & calore quodam ſcribimus. Neque id peccatum fortaſſe; ſed illud, quòd vulgamus. Amici inducunt & trahunt, mollem naturâ, & facilem ſequi. Sed & illud audi liberè. miror vos viros tales, æui & iudicij maturos; eruditione perpolitos (talem enim & *Folianum* habeo) ambigere in iſta re, quæ mihi extra litem videtur. Affectus aut præſumptiones ponite: quid in eo libello, re aut dictione dignum Tullio? Vulgare aut frigidum totum negotium. nec excuſet vir doctus, quòd in dolore. Ille verò faces etiam admouet, & facit omnia magis excitata. Quis auctor tamen ſit, haud temerè dixerim; ſuſpiciunculas moui. & vos vel nunc dicite, vbi vetus illud & primo-

*obiter.

primogenium exemplar? vbi repertum? à quo'quis asseruat? Vnum id argumentum commenti, nisi profertur; vna reuictio nostra, si profertur. Aliâs, nemo ab animo hoc impetrabit, vt Tullij esse censeam, in quibus vim & spiritum Tullij nō sentiam; & nihil pro illo viro, cui in facundiâ simile non natum, non nascetur: post quem, vt ille verè canit,

Conticuit Latiæ tristis facundia linguæ.

Sic ego sentio: nec assentiendi cuiquam legem pono. vltrà in hoc certamen non descendo, nec habeo tanti. Iam in fine, quo magis amorem promas, inuitas amanter in tuam patriam, & in Italum illud solum: laudatum & amatum nobis semper, sed patria hæc tenet, in quam redij, & scito Louanij, in priscâ Academiâ (vt nunc appellamus) publicè me docere. Rex, & patriæ Ordines, honesto auctoramento me habent. Inuitarunt nuper & Veneti, & summus noster Pontifex; sed excusaui, & valetudinem etiam prætexui, vtinam non verè. Illa nobis vacillat mi Sacce, firmanda cùm Deo videbitur, & tum quoque in scriptis à nobis exspecta aliquid magis firmum. Vale V.C. Louanij, prid. Kal. Febr. an. ∞. IↃ. XCIIII.

EPIST. XV. *Venetias.*

Ad III. *viros Instauratores Academiæ Patauinæ.*

MAGNO me honore afficitis, cùm in locum & successionem magnorum illorum vocatis, *Sigonij, Robertelli, Bonamici*, luminum non Italiæ solùm vestræ, sed Europæ nostræ. Agnosco non beniuolentiam modò, sed hoc ipso beneficiū; quoniam, quod in vobis est, datis, cùm capere sit in manu nostrâ. In manu? addo etiam in mēte, & voluntate. Cur non igitur fit? quia vires, & valetudo, negant:

ista quidem pertinaciter tristis, & illæ imbecillæ. An decipiam & frustrer vos? Lipsium vocatis & expectatis, & adferam eius vmbram? bonâ fide hæc profero. Si benignus, & in omnia potens ille Deus, ista duo ex voto mihi daret, omnia essent pro voto vestro. Scio equidem apud vos medicos esse, peritiâ primos: scio benignum Patauij aërem; fontes in viciniâ & thermas: & quid non ad sanitatem, aut voluptatem? Sed chronici & diuturni isti morbi, quàm remediis nullis aut peritiæ cedant, periti vestri medici sciunt. Ad summam, vnum hoc excuso: in cetera vtimini Lipsio, Ill^mi & Cla^mi Domini, tu nominatim Ioannes Michaeli, vt vestro. nec vulgi more prolatum hoc scitote. Louanij, Prid. Kal. Mart. ∞. IↃ. XCIIII.

EPIST. XVI. *Venetias.*

IO. MICHAELIO, *Equiti, Procuratori Sancti Marci, III. viro instaurandæ Academiæ Patauinæ.*

MVLTA ad me signa beniuolentiæ tuæ perferuntur. Amici, qui inuisunt ab iis partibus, loquuntur; litteræ alienæ testificantur: quid opus est? tuæ sic palàm præferunt, vt manu tangere & tenere videar hunc affectum. Benè sit litteris, quicquid earum in me est: quæ tales viros inclinant & iungunt. Atque vtinam votis tuis fas obsequi, quæ in Italiam & ipsam Scholam vestram ducunt! Perhonestum mihi in eâ luce spectari: & quiuis etiam tenebrio, pænè dicam, ibi illustretur. Quid tamen me tenet? quę publicè dixi, & priuatim candidè, imò sanctè, apud te reuelo. Valetudo mea est, quæ incitatum hunc animi cursum inhibet: mala & præceps, non solùm anceps, & deterior etiam quàm in primore fronte exhibeo & ostendo. Sicut stru-

ſtruthionem aiunt volandi ſpeciem habere, non volare: ſic de me dixerim, in adſpectu ſanum aut medium, in re non eſſe. Miſerare. & vbicumque ſum, tuum cenſe: tuum tantùm? imò & tuorum cẽſe: quia certè hoc agimus, vt quicquid poſſumus, diffundatur ad plures & proſit. Sicut in publicam popularemque viam omnes ſemitæ conueniunt: ſic ſcribentium noſtræ ſtipes, in commune generis humani ærarium inferuntur. Itaque vſu etiam me veſtrum interpretare: animo quidem, VTI IS OPTIMVS MAXIMVSQVE EST, do me vobis ac dico. Ill^me Domine ſalue, inclytæ Reip. tutela & decus. Louanij prid. Kal. Mart. ∞. Iↄ. XCIIII.

EPIST. XVII. *Bononiam.*

VLYSSI ALDROANDO S. D.

NOMINE & famâ mihi notus fuiſti, vir eximie, priuſquã ſcriptione. Etſi enim abſumus, locorum vaſto ſpatio diſiuncti; tamen commeantium multitudo eſt, & eorũ præſertim, qui è noſtrâ iuuentute ad vos ſe conferunt, optimarum artium cauſsâ. Ex eo numero Hadrianus Romanus, & Thomas Fienus, vterque nunc medici titulo donatus, ſæpe mihi laudes tuas prædicarunt, & ſeriam atque ab ambitione remotam doctrinam. O mi Aldroande, quàm ſuaue eſt, variis præſertim his epulis paſci? & animum permittere ad res ſuperas, medias, inferas, & quicquid ſpirituum aut animantium iis continetur? Tu cottidie facis, & arcanum illum naturæ ſinum excutis, fructus quoque effuſurus aliquando in publicũ & noſtrum bonum Atque vtinam ſint Reges & Principes, qui fuerũt! non teneret te cauſſa illa ab edendo, quæ nunc tenet, & theſaurum hunc redimerent vilioribus his theſau-

thesauris. Sed bonâ fide, languet optimarũ rerum artiumq́ue amor, vt ipsæ res optimæ; & quidlibet in pretio magis est, quàm quod pretio nullo digno æstimetur. At nobis ignoscendum est nostrisq́ue, quos ciuilis iste Mars vexat, & auertit ab omni honestâ atq; altâ cogitatione: vestri Dynastę, in gremio ipso pacis, cur neglegunt? cur Italiæ hanc famam detrahunt, non coluisse solùm semper, sed excitasse ingenia & artes? Sed est cursus hic nunc rerum, & lex quædam, nisi fallor, mũdi: vt honesti honestaq́; iaceant, & exsurgat quidquid turbidum est, aut prauum. An ea quoque lex, vt optimæ artes à nobis vobisque abeant, ad orbem secretũ magis & longinquum? Mihi crede, incipiunt, & frigidus ille Septẽtrio excolitur, & nouo hoc amore inardescit. Quid ad ista me diffundo? amoris est, & iamnunc familiariter apud te loquor. quẽ amorem firmum apud me futurum polliceor tibi, vir eximie; & te, qui tuum aperuisti, eódem hortor. Vale. Louanij, IIII. Kal. Sextiles. ∞. Iↄ. XCIIII.

EPIST. XVIII. *Bononiam.*

FLAMINIO MORO S. D.

VNDE, quis, & quare, ad me scripseris, statim in fronte epistolæ tuæ vidi. Locus, Bononia, vetus & vera studiorũ mater; tu, minimè omnium quod * diceris, sed scientiæ & sapientiæ alumnus; caussa, amor in me & mea, quem acrem profectò præfers. Hæc omnia, an grata mihi, quæris? sunt mi More, sunt: & vel vna quælibet ista res traxerit me ad redamandum. O Italia, quam olim insedi, si nunc videam! si oculis vsurpem insignes aliquot viros, mei sic amantes! profectò exsultem, & non capiam gaudij mei modum. Vnde tamen hic in me

* *Morus, id est stultus.*

fauor,

fauor, nisi à numine? Deus est qui impellit, & benigni cælites: quos scito mi More, piè & purè à me coli, id est ritu prisco. Opinionum hæc aura pestilens, quæ cælum nostrum infecit, me non afflauit: & inter ægros multos & caussarios sanus ambulo, in hac quidem parte. Argumentum tibi dabunt libelli nostri de *Cruce*, quos vel hâc caussâ scripsi, vt præcones testesque essent, non doctrinæ meæ, sed auitæ pietatis. Ergo tu non solùm ita senti, sed vt alij sentiant facito, pro virili quidem tuâ parte. En manum meam, en affirmationem. non fallimus in his talibus, in quibus se primũ fallit, quisquis alios conatur. O miser, qui aliam hîc linguam habet, & mentem! sed vt, quæ caussa scribendi tibi fuit, in eâ desinam, amo te amantem, & id quoque fide priscâ. Vale. Louanij, IIII. Kal. Sextil. ∞. IↃ. XCIIII.

EPIST. XIX. *Mediolanum.*

FREDERICO BORROMEO *Cardinali* S. D.

GRATAM tibi fuisse scriptiunculam nostrã, id verò lætor, nec tamen miror. Pro ceterâ humanitate tuâ est, quâ me amplexus & amasti, & vltrò ad scribẽdum prouocasti. Ego verò illi respondeo, amore tantùm? imo & cultu: quorum alterum affectui debeo, alterum dignitati. O Italia semper hoc nomine felix, quòd nõ ingenia solùm habuisti, sed etiam qui fauerent, & fouerent! Nobis hoc deest, liberè dico, qui diuturno isto bellorum æstu inuoluimur, & perit apud nos, quidquid elegans aut honestum. Vtinam illa tantùm! sed maiestas imperij, & ipsa pietas periclitantur: si vnquã, rebus nostris infirmis, & spectantibus lapsum. In Deo spes est, atque eo solo. nam humana, non dicam auxilia, sed & consilia valdè labant. Vos auditis

haud

haud dubiè, nec lubet hæc publica & triſtia in epiſtolâ ediſſertare. Illud me in tuâ pupugit, de Bencio: de quo iam anteà audieram, fateor, ſed parum certò, & ſpes adhuc aliqua frænabat dolorem. Qui nunc erumpit, & agnoſco ac toto animo profiteor, amiſiſſe me inter amicos tempore, fide, ingenio primum, aut certè iuxta primos. Mi Benci, quę tibi mens ſic abeunti? me præeunti, qui tot iam annos langueo, & fatum meum exſpecto? Sed ſcilicet plus impuri & terreni in me, quod depurandum ſit; te ille Deus, in ſanctitate iſtâ vitæ, vocauit ad puras & æthereas ſedes. Salue, ſalue, & vt nos tales aliquando, aut potius breui, precibus tuis adiuta. Quò abeo? abſtrahor à te Illuſtriſſime, ſed per te, qui pectus mihi fodiſti Bencij mei mentione. quod ſic apertum tibi conſecro, & quicquid Lipſius, aut in Lipſio, tuus eſt & tua. Louanij Kalend. Septemb. ∞. IↃ. XCIIII.

EPIST. XX.

INNOCENTIO MALVASIÆ, *Nuncio Apoſtolico.*

VT legi litteras, quas ad me dediſti, variè fateor me affectum, & velut diſtractum. Gaudium mihi fuit, in vocatione tam honorificâ, & iudiciis talium virorum de me benignis. Quid ad gloriam mihi amplius, ad commoda vtilius, quàm in vetuſtiſſimam & celeberrimam Academiarum venire? quæ nō falsò ſe dicit, & inſcribit, *ſtudiorum Matrem.* Ego totam Italiam veſtram amo, & veneror: tacitâ quadam inclinatione naturæ, tum etiam ob illa ipſa ſtudia quæ colimus, quibus fons illinc & ſedes. Quòd ſi voto meo dirigenda vita ſit (ſed Deus, & id quod fatum vocamus, ſuperant:) Italia me videat,

teneat,

teneat, cineres etiam meos condat. At enim multa obstant, quæ pro prudentiâ tuâ, me tacente, vides. Et possum fortassis reliqua vincere: vnum illud de valetudine, forte & decretorium est, vt ita dicam. Ego ille imbecillus, in decēnali amplius languore, atq; eo pessimo, & qui pertinaciter spernit curam, quî veniam in Italiam vestram? & si venerim, quid faciam? Par esse muneri imposito possum? par opinioni conceptæ? diffido. Hæc caussa vna est cur tardem, & abnuam, & votis vestris non iungam mea vota. Deliberabo tamē etiam, & Deū in consilium, imò & in auxilium, aduocabo: si fortè sub vernum tempus vires aliquas maiores mihi donet, aut spem de valetudine firmiorem. Interea priuatim, gratias equidem habeo pro benignitate in me tuâ, quam ex ipsâ scriptione vestigiis totis colligo: & ex animo addictum me esse & fore, veraci calamo consigno. Illme & Reume Domine in bonū publicum, & tuū, vale. Louanij, VIII. Kal. Mart. ∞. Iↄ. xcv.

EPIST. XXI. *Bononiam.*

FRANCISCO LEONINO S. D.

QVOD me compellas, nobilissime iuuenis, proficisci video ab amore virtutis & litterarum. Ideò te iure amo, qui sic ista. Vnâ in re nolim te falli, si eximia illa duo in me esse censes: nō sunt: sed cupido tamē eximia, & omnem vitam hoc egi, vt eas mihi parte aliquâ cōciliarem. In Italiâ vestrâ (felice artium virtutumque parente) illi viri sunt, quos meritò admireris, quos ad imitandum proponas, generosi, & honesti omnis exemplar. Siquid tamen aut ego cogitatus, aut scripta mea lecta eò faciunt; gaudeo, & perennem mihi nunc fructum studiorum opto. Vnus enim ille mihi finis, non

vt maior, sed vt melior fiam, & alij per me tales. Vale nob^me iuuenis. Louanij, postr. Kal. Mart. ∞. Iↄ. xcv.

EPIST. XXII. *Bononiam.*

ÆNEÆ VIZANIO *Doctori Medico.* S. D.

DVO me fateor in scriptione tuâ miratum, & quòd scribis, & quòd sic amas. De isto magis, quia me & mea qui noui, vix reperio quidquã magni, quod conciliet mihi viros istos magnos. At benignitas vestra est (non enim iudicij error) quæ impellit ad amandum etiam eos, qui alta & honesta amant: & cupido apud vos gratiæ locum inuenit, non solùm effectus. Longùm mihi hæc alloquia, hæc testimonia sint: quæ velut stimulos habeo, ad pergendum in duplici hac viâ Scientiæ & Virtutis. Iungo enim quà possum: nec Deus ille velit, posteriorem hanc à me vnquam disiungi. Prior illa voluptatem in animis gignit, hæc fructum; illa dum viuimus, hæc cum viximus etiam vtilis opportunaque est. Vtramque in te esse Vizani, vel hinc colligo, quòd studiosos & candidatos earum ames. Fac mihi semper, & cum fænore affectum eumdem à me refer. Louanij, postr. Kal. Mart. ∞. Iↄ. xcv.

EPIST. XXIII. *Bononiam.*

MELCHIORI ZOPPIO S. D.

QVOD me & mea amas, sed cũ iudicio, id verò amo, & in animo isto laudo. Etsi enim me fortassis sine exceptione amare possis, & toto quod dicunt, pectore: tamen in meis profectò aliud est, imò clamo, cum iudicio, & alibi notâ, legenda esse. Nã mi Zoppi, quid sumus nos omnes, qui aliquid

eſſe videmur? homulli, & in quibus æthereæ illius partis aliquid emicat fortaſſe, ſed nō ſine adiunctâ terrenâ ſuâ fæce. Itaq; caligo, hęſitatio, error, agnata ſunt nobis: & nihil tam eximium ab homine eximio in quo non ea deprehendas: Atque ego vt liberè iſta fateor, ſic libenter inſpici ac tangi ab aliis patior: nec ſum ille mei admirator (ah, abſit) qui extra iudiciorū aleam me ponam. Subiicio, ſubijcio; & ſi vlla virtus placita mihi vnquam aut placet, ea Modeſtia eſt, & apud te teſtor. Si corā me videres, & ſermonis morumq; meorum arbiter eſſes: idem diceres, nec aliud mihi magis vindico quàm iſtud. Itaque de Plauti altero loco, liberè fateor, me quoque iam aliter ſentire: de altero hæſito, nec firmum video cui innitar. Tuum ſtudium rerum talium & inquiſitio grata fuit, amor & affectus in me gratiſſimus; quem ita mihi ſerua, ſi meum tibi reddo. Louanij, poſtr. Kal. Mart. ∞. Iↄ. XCV.

EPIST. XXIIII. *Bononiam.*

VLYSSI ALDROANDO S. D.

QVOD libente animo ad vos ſoleo, dolente & tardante nūc ſcribo. Cauſſa, quia quæ vultis velle non poſſum, & cogor nūciare, quod ſit præter animi veſtri ſenſum. Quid id eſt? fruſtrà circumeo, me non venire. Mirum & pænè dixerim miſerum negotium, volumus vtrimque, nec fit quod volumus: quia aliquis ſupra nos & contra nos vult, cui nō repugnamus. Rex eſt, & eius Conſilium, qui me hic ſiſtunt, qui ſuum eſſe habitatione volunt & incolatu, vti ſum natiuitate. Succumbimus, mi Aldroande, tam grandi auctoritati, etſi Italiam, & Bononiam veſtrā, in intimis iſtis ſenſibus amamus. Addo valetudinem, ſic affectam (non mentior) vt

credam me, Homeri verbo, μινυνθάδιον & breuis vitę ac moræ in hac terrâ esse. Quid me commoueam, quid vos aliosque excitem, & mox deseram, vix à vobis visus, aut certè non benè inspectus? Externa mea, facies, verba, habitus, modica sunt, nec pro expectātium opinione: in scriptis, & publicâ actione, fortasse aliqui sumus, & ostendit se illîc, siquid in nobis melioris auræ. Ah, cur non licet mihi theatrum illud sano celebrare & vegeto? spernerem omnia, & aut soluerem vincula aut rumperem, quæ me ligant. Nunc vetus illud fiat & sapiens, * ἕπου θεῷ, & quò ille ducit aut abducit, sequamur. Quęso, ac per sanctum Amorem rogo te, mi Aldroande, ne aliter interpretare: & scito me affectu vestrum esse, cùm re non possum. At tuus sum priuatim etiam, inter primos: ne desine amare me, qui aliam & interiorem amādi caussam habuisti. Louanij, XI. Kal. Iun. ∞. Iↄ. XCV.

* Deum sequere.

EPIST. XXV.

IACOBO MARIÆ CAMPANACIO, *Bononiensi Senatui à Secretis.*

QVòd litteris tuis beneuolè & prudenter scriptis (fateri debeo) me affaris, gratiam habeo mi Campanaci; & sentio quantū obliger vobis, qui velut cōsensu & cōspiratione sic me amatis. Amatis tantùm? imò & honoratis. Vocatis enim in locum, quē primarij Italiæ, vel Europæ potius, viri insederunt: quod magni equidem facio, & (testor Deum) iubet hic animus & impellit parêre. Quid tamen dissimulem? teneor & obligor à rebus meis, ab vxore & familiâ, à Rege & Ordinibus patriæ, denique à valetudine: vt non sim expediendo. Trahitis vos absentes, isti præsentes validiùs retrahunt; & asser-

& assertum eunt sibi. Obsecro te Vir prudentissime, tu quoque hęc considera, & cogita rumpere ista non fortis solùm viri esse, sed felicis. Hoc postremum Deus fortasse mihi abnuit: quem alioqui testor, cumulum me felicitatis habiturum, inter insignes istos viros & Italiæ apices, si in vrbe vestrâ consenescam. Senatui tuo si in occasione hoc indicas, beneficium mihi dederis: & maius, si pro meo non tuo sensu, id est fortiter & ad suadendum, hoc dices. Scio enim & te inter cupidos mei esse, eoque minus aptum caussæ approbandæ. Louanij, VII. Kal. Iun. ∞. IↃ. XCV.

EPIST. XXVI. *Patauium.*

VALENTI ACIDALIO.

QVID tu ais? redire te? at vix etiam visa tibi Italia est: certè non eius præcipua pars, & inclyta illa Roma. Faciam transiens, inquis. Meo consilio, insideas potius & inhabites, & fiet cum tuo bono. Scito certò, nescio quem genium loco illi esse qui ingenia poliat, iudicia formet: & in iuuentute experti nobis videmur. Præmia etiam ingenio tuo vis? illinc pete, & aureum vellus Iason refer, sed sine vllâ Medeâ. Addis de quodã qui *Politica* nostra carpat, & minetur cõtrà scribere. Itane? faciat. ego solidũ hoc corpus puto, & quod non metuit Saturnium aliquem dentem. Sed mi Valens, ita res est. vbi melior fama surgit, adhæret statim altera: & ignaui atque ignoti tantùm ab eâ immunes. Vt piratæ in mari onustæ naui insidiãtur, vacuam negligunt: ita nobis fit. Poëta hoc pulchrè:

*Τοὺς ἀγαθοὺς ἄλλος μάλα μέμφεται, ἄλλος ἐπαινεῖ.
Τῶν δὲ κακῶν μνήμη γίγνεται οὐδεμία.

** Namque probos alius carpit malè, laudat at alter; Prauorum porrò mentio nulla hominum.*

Hoc solemur nos, & illum mittamus: certi, nihil

placere omnibus, *præter placentam*, (veteri verbo) *& vinum.* Sed heus, de *Martiali* quid tu monſtri? edi illum in viciniâ veſtrâ cum meis *Notis?* Numquam ſcripſi, numquam miſi: & miror te quaſi ambigentem quærere. Nónne hîc ad manum familiares mei Typographi ſunt, quibus commendarem? Fraus aliqua eſt & fortaſſè è libris meis collectanea, quibus titulum hunc imponunt. Quæris in iſtâ occaſione de poëtæ eiuſdem loco, in Cotylum quemdam qui ſcitus & bellus videri affectabat:

Qui ſcit, quam quis amet, qui per conuiuia currit;
Hirpini veteres qui bene nouit auos.

Quis iſte, inquis, *Hirpinus*? non ê familiâ aliquâ Romanâ, ne erres, (etſi ea quoque fuit) ſed equum hîc intellegit in Circo nobilem, & multarum palmarum. Nam ea etiam inſania, vt ſtemma & proauos equorum talium quærerent factionarij, atque inter ſe celebrarent. Statius in Siluis:

——*Romulei qualis per iugera Circi*
Cum pulcher viſu, TITVLIS GENEROSVS AVITIS,
Exſpectatur equus; cuius de STEMMATE LONGO
Felix emeritos habet admiſſura parentes!

Ecce, vides *titulos auitos*, & *ſtemmata* ſpectata in his equis? De *Hirpino* etiã, propriè Iuuenalis: - *Corythæ poſteritas & Hirpini.* ſed clariſſimè lapis vetus, quem Romæ olim vidi & exſcripſi, iſte:

AQVILO.N.AQVI		HIRPINVS.N.AQVI
LONIS.VICIT.CXXX		LONIS.VICIT CXIIII
SECVND.TVLIT	*Hic in medio vir eſt*	SECVNDAS.TVLIT
LXXXVIII.	*(conditor factionis*	LVI.TERT.TVL
TER.	*Ruſſatæ) qui dextrâ ba-*	XXXVI.
TVL.	*culum, ſiniſtrâ pabulum*	
XXX	*tenet: & vtrimſecus duo*	
VII.	*aſſilientes equi.*	

Habes ipſum hîc *Hirpinum*, atque adeò eius auum

Aqui-

Aquilonem, Nam illud. N. in lapide *Nepotem* notat. Vides & palmas vtriusque, & plures etiam in auo. Sed accipe & vltrò locum alium in eodem poëta. Lib. x. Epitaphium est matronæ cuiuspiam, atque ea loquitur:

Bis mea Romano spectata est vita Terento,
Et nihil extremos perdidit ante rogos.

Quid vult? vixisse se & vidisse binos Sæculares? nihil magni aut memorandi, in illo Domitiani æuo. Nam Claudius ecce Sæculares dederat anno vrbis DCCC: iterumque Domitianus quasi erroris illum arguens, DCCCXLI. Itaque anni intersint tantùm XL. Puto litterâ additâ scribendum, *vitta*: quòd valdè sententiam mutet, & ad matrimonium ducat. Nam vitta, vt scis, maritarum. Itaque glorietur, se tot illos annos nuptam, & in theatris vittam suam spectatam. Vale mi Acidali, & de mansione aut reditu tuo (sed si me audis, illâ) fac me scitiorem. Louanij, IIII. Kal. Octobr.

EPIST. XXVII. *Bononiam*,

ANGELO SPANOCHIO, *Patricio & Icto primario* S. D.

NON venio mi Spanochi, ne per ambages te ducam, & statim effundam, quod tibi (addo & mihi) molestiæ est aut dolori. Caussæ sunt, vtinam ne tam iustæ, & quas sonticas antiqui vestri consulti iuris appellabant. Valetudo enim, valetudo, vt alias omittam, inprimis vrget; & hæc venire me non vult, cum exiguo vestro aut nullo vsu. Atqui melior ibi fiet, inquis. posset profectò recreari aliquid ab aurâ non tam Italiæ, quàm beneuolentiæ vestræ, qui sic palàm & ex animo amici estis: sed recreari, non firmari, & ego (nequid celem) de eâ penè despero. Ad aquas acidulas iam imus, siquid

iuuabunt: ceterùm mens, corpus, manus, omnia à tam lento & longo morbo languẽt. Tu vale illustris Spanochi, loci & professionis tuæ decus. Louanij, VI. Kal. Iun. ∞. Iɔ. XCV.

EPIST. XXVIII. *Bononiam.*

FLAMINIO MORO. S. D.

IN dolorem me das amicis tuis litteris, mi More. Identidem vocas & reuocas, amorẽ & pænè iram misces, & non spem solùm sed etiam metum proponis. Ah, quàm non opus istis, si quod volo liceat mihi velle, dicere, facere! Non licet mi More, crede. nec aliud me tenet aut terret, quàm quæ nuper distinctè & largè tibi indicaui. Fidem non habes? supremum numẽ iuro & aduoco, ita esse. Valetudo quidem sic affecta est, vt iamnũc ad Spadanas acidulas eam, vix instaurandæ illi (quî sperem?) sed fouendæ. Atqui alij, inquis, aliter credent, & loquentur. scio pænè quid velis. Sed cuius sapientiæ, aut etiam fortunæ sit, omnibus placuisse? omnium iudicia aut suffragia meruisse? Vt in mari alij aliâs venti, gubernator tamen rectum cursum tenet, nec deflectit mentem aut oculos à proposito portu: ita nobis esse debeat, recta petere, prosequi, nec eiici viâ, aduersante aliquâ iudiciorũ aut sermonũ aurâ. Caput rei pietas, salua mihi est, & (spero) erit: nec tu censeeam, vbi nunc sum, ambiguam esse, aut intutam. Louanium mihi sedes, ipsum eius domicilium, arx, asylum. Quidquid turbatũ in his locis, hæc firmiter stetit, & vicina omnis contagio aërem hunc non infecit. Ibi sumus, ibi erimus: & si vsquam pedem mouemus (quid tempora ferent, nescio) ad te & Italos imus fortasse, etiam inuocati. Hæc ex animo More: tu me in tuo gesta. Louanij, VI. Kal. Iunias. ∞. Iɔ. XCV.

EPIST. XXIX. *Bononiam.*

Io. Costæo, *Doctori Medico.*

Tarda & pigrâ manu ſcribo, me vobis negare, quod ſic honeſtè & amanter vultis. Quid enim faciam? ſum in alienâ manu, nec frontis meæ eſt reſiſtere meo Regi, & Ordinibus patriæ, qui ſiſtunt & tenent. Quid hîc ſit, quid apud vos mihi futurum ſit, non ignoro: ſed cogor cum Vlyſſe Homerico, ſi commemini, deplorare.

*Ὣς οὐ μοι τοιοῦτον ἐπέκλωσαν θεοὶ ὄλβον.

Patiamur. vobis quidem exigua iactura, qui & alios viros facilè nanciſcemini; & quod caput eſt, validiores, eoque diuturniores ad hoc munus. Nam mea vita (de ominis quidem cauſsâ ſilebo) breuis eſt, & valetudo hæc indies afflictior, parum de eâ promittere iubet aut ſperare. Te intereà amare cogor, mi Coſtæe, mei ſic amantem, & hunc affectum mecum feram ad meliora & ſupera illa loca. Vidi Ill^mi Cardinalis *Palæoti* honeſta verba de me, & iudicium. Obſtringor ſummo viro, & verè inter magna lumina Italiæ veſtræ. Vale. Louanij, VI. Kal. Iun. ∞. IↃ. XCV.

* *Quod non sic mihi Dij felicia decreuerunt.*

EPIST. XXX. *Madritum.*

Nicolao Damantio, *Brabantiæ Concellario, Præſidi & Curatori rerum Belgicarum.*

Militiam meam cùm Principi inſcripſiſſem, nec offerre eam eſſet in meâ manu: ad tè confugi Vir Ampliſſime, quem ſubire has vices meas & decere arbitrarer, atque adeò (ignoſce fiduciæ) debere. Quis neſcit te eximium ibi inter Belgas eſſe, & patriæ noſtræ res publicâ auctoritate

& missu curare? Atqui inter Belgas etiam ego sum, & corporis illius commissi tibi membrum. Suscipe me, aut potius hospitem meum librum, & ad illas aras ac sacraria te mystagogo inducatur. Placere adspectum statim posse, non assero: fortasse inspectum. & certè insunt, quæ in materiæ Principibus dignissimâ, primi produximus & misimus in clarã lucem. Cetera Præfatio mea dicet. Ego te rogo, per communis patriæ iura, vt huic Telemacho verecũdanti quasi Minerua esse velis, & apud magnum illum Nestorem sistas. Cuius iudicij libram si testimonij tui momento in fauoris partem inclinas: tibi ego, & mecum litteræ debebimus, quæ nimis diu est cùm apud nos, per ciuica hæc bella, iacent & languent. Erige & attolle: ita Deus te hîc felicem ad illa alta & æterna. Vale regi & patriæ, Vir Amplissime. Louanij, Prid. Kal. Sextil. ∞. Iↄ. xcv.

EPIST. XXXI.

INNOCENTIO MALVASIÆ,
Nuncio Apostolico.

HVMANITATEM tuam, quâ præsens in me vsus es, sæpe ruminor, & dolorem aliquem in animo hoc reliquit. Quid velles cum tuis & desiderares, vidi: & idem me velle, nec tamen posse, hoc doleo & in animo queror. Quid faciam? multa occurrunt & interueniunt, quæ nõ sinunt nos esse arbitrij nostri ac spõtis. Sumus sub imperio alieno, in eo nati & educati; addo vires & valetudinem non ad omnia aptam; addo vxorem & familiam, denique & patrimonium & amicos; quæ omnia in oculis habere debemus, cùm de migratione, præsertim tam longinquâ, deliberamus. Et primum, quod ad imperium attinet; Regi meo subsum, potenti,

potenti, magno, & in triplici iã orbis parte timendo aut verendo. Ille me retinet, imò liberalitate nouâ inuitat: quæ frons mea aut pudor sit abnuentis aut spernentis? Certè ante omnes illi me ratio, & mos etiam, obligat: nec soluimus eiusmodi vincula, nisi necessitas aut summa ratio impellit. Quid patria? manus mihi iniicit, & iunctis suffragiis vetat deseri & abire. Alterum quod posui, Valetudo est. Testor æternum, & quod omnia videt ac scit, numen, me ab vndecim iam annis in aduersâ eâ fuisse, lento ac tabente morbo affectum; nec corpore solùm, sed animo & his ingenij functionibus laborasse. Atqui ad eas exserendas à vobis vocor. Quid si breuis & paucorum mensium, an dierum, vita mea sit? Non ludo, seriò ita sentio, decurrisse me pænè hunc cursum. Cur vobis sumptum, mihi molestiam addam; sine certiore aliquo fructu? Tertium, Vxor, res meæ, & amici. Obsecro te, patiaris & hæc me inspicere, etsi priuata, in publico negotio: sed ita priuata, vt sine iis, aut aduersantibus iis, haud commodè satis & tranquillè viuamus. Vxor igitur ætate iam decliui, & corpore parum valido, ipsa ignara sermonis illius & rituum, ægrè transferri & inseri velit in nouitiũ illud solum. Addidi res meas, siue patrimonium & agellos, quæ à maioribus habeo: curam & inspectionem meam ista desiderant, præsertim afflicta per nimbum hunc ciuilis & intestini belli. Deniq; cognati & amici non querũtur sed increpant, & pænè impietatis me accusent si relinquam. Ista sunt, quę quisque rerum humanarum & ciuilium gnarus, per se consideret, & caussæ meę ac decreto suffragium fortassis nolens etiam addat. Sed mihi opponetur aut opponitur, Cur spem igitur fecisti? cur non abhorrere te à locis & conditione eâ ostendisti? Agam simpliciter & ingenuè,

vt

vt mos meus postulat: ideò spem aliquam feci, quia mihiipsi spes aut votum erat; & quia nulla vocatio (plures habuimus) sic delapsa in animum hûc, non solùm aures. Viri primores in eâ ciuitate, qui ad me scripserunt, valdè vel auctoritate vel affectu suo commouebant: & vno verbo, ipsa Bononia, vetus & fida studiorum mater & custos, incitabat. Non ego cogitarem locum amœnissimum pænè Italiæ, & vberrimum (vidimus enim, & his oculis vsurpauimus:) tum etiam viros & antecessores qui locum eum docendo scribendoque illustrarunt? Cogitaui, & velut faces subdi mihi & admoueri sensi ab hac memoriâ, & trahi, vt pedem ponerem in vestigiis clarissimorum & perennium ingeniorum. Itaque inclinaui, non nego, & nunc profiteor: sed in litteris tamen meis ac sermone (ad te Ill[me] Domine appello) cauta omnia & adstricta fuerunt, & deuincta ad duplex caput, Regiæ voluntatis, & Valetudinis nostræ. Velle ostendimus, sed semper cum duplici hac exceptione, si aut ille vellet, aut hæc pateretur. Repugnant vtraque, vt dixi: atque ita veniam mihi tribui à vobis etiam puto, si voluntati & petitioni vestræ non do manum. Consigno hoc iam nunc & testor, Italiam à me amari, & in Italiâ Bononiam: sed incoli à me & insideri, ob caussas iam dictas, non posse. Quas vt Ill[me] Domine bonas æquasque iudices, votum meum est: & per te inclytus ille Senatus, cui etiam absens cultum omnem defero & affectum. Vtraque hæc seorsim tibi, qui me priuatim humanitate tuâ & comitate deuinxisti. Louanij, Kal. Iuniis, ∞. Iↄ. xcv.

EPIST.

EPIST. XXXII.

IOANNI IDIAQVEO, *ab interioribus consiliis Hispaniarum Regi.*

IN aquis Spadanis cùm essem, bonæ sorti refero acceptum, quòd notitia mihi cum Gastone Spinulâ fuit, viro genere & prudentiâ illustri. Multus & cottidianus inter nos sermo: sæpe etiam de te (cur dissimulem?) vt est ille vir & cognitor virtutum tuarum, ideoque mirator & præco. Is me impulit vt ad te scriberem, & facilius persuasit, quia occasio etiam esset: quòd nunc nuper libros DE MILITIA Principi nostro inscripsissem, & misissem. qui à se minus fortasse commendabiles, iuuari producique possent gratiâ & auctoritate tuâ. Scimus enim quem locum apud magnum Regem nostrum meritissimò teneas: cui consilium & leuamen es, & Ioui illi, vt sic dicam, Pallas. Felicem regem talibus ministris! qui præter prudentiam & fidem, probitatem etiam adfertis & modestiam in sublimi illâ fortunâ. Quod Catoni suo poëta adscribit, tibi conuenit:

Iustitiæ cultor, rigidi seruator honesti,
In commune bonus.

Priuatim vt etiam in me bonus sis, & trepido aut hærenti libro nostro manum porrigas, te rogo. qui multos iam annos studia hæc honestissima colo & orno, nec magnâ, nisi à conscientiâ, mercede. Vale vir illustris, & virtuti tuæ addictum, beneficio etiam obstringe. Louanij, VIII. Kalend. Sextil. ∞. Iↄ. XCV.

EPIST. XXXIII. *Bononiam.*

PETRO PENDASIO S. D.

QVOD tu quoque me affaris, ô eximie, & non animum solùm in me aperis, sed coniunctionem appetis, & corporibus quoq. istis vis vna esse; id mihi verò gratum, vel potius volupe fuit, & intimos istos sensus diffundi sensi, ac gaudij quadam vi tentari. Túne ille, quem norunt & laudant, quicunque Virtutem & Sapientiam norunt? qui non solùm es – * πεπνυμένα μήδεα εἰδώς, sed cum eodem poëtâ vt dicam, – * παντοίης ἀρετῇσι κεκασμένος. Debeo deinceps tibi priuato hoc nomine, mi Pendasi; & si fastus aut iactantia me tangant, videar aliquis mihi esse, quia tibi sic placemus. Sed non hoc irrepat. humanitatis tuæ sit, laudasse & æstimasse: mei iudicij, eadem tibi, sed ex vero, rependisse. Proh Deus & omnes superi, cur non videre mihi fas istas puriores animas? cur non amplecti, & ab amplexis non diuelli? Fata vetant. & manere me volunt in hoc natali solo, nec aliâ fortassis re (venia dicto sit) nunc laudando. Nosti illud vetus

*Ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος:

& accedit auctoritas siue iussio magni Regis, qui cogit. Breuiter & verè tibi ista, vir amice (talē enim habeo, & habiturus sum:) ac precor, vt etiamsi collegij vestri futurus non sim, sim tamen in amore consors & affectu. quem tibi fideliter offero & voueo, ita me ipsa Fides & Amor ille æternus ament. Louanij, XII. Kal. Iun. ∞. Iↄ. XCV.

*sapientia plurima noscens.
* omnibus excultus virtutibus.
* Quàm nil suauius est patriâ!*

EPIST. XXXIIII. *Madritum.*

MARTINO IDIAQVEO, *Regi à Secretis.*

MIRABERIS cùm hanc manū vides, nomen legis. Quid mihi tecum? inquies. Repono,

Quid tibi cùm optimis artibus? quarum, omnium elogio, cùm & amans & intelligens ſis: mirum tibi & inſolens, ſi ego adeam earumdem ambitor & cultor? Iungit nos hoc vinculum:nec vt in profano amore,diſſociamur & æmulamur, qui ſumere geſtimus ex vno riuo Itaque ea cauſſâ fidenter me ad te miſit: atque adeò cum munere, quod Principi inſcriptũ,id eſt Regis filio & futuro Regi, debetur in parte etiam Regis miniſtris. Accipe, inquam, noſtra De militia: accipe me auctorem vnà, nouum clientem, ſiue amicum dici voles. quem, ſi non aliud, amare vetera & honeſta ſtudia, eadem è tenebris & caligine educere, pro virili vides: atque igitur ſi illa amas,me ama.Ita te Deus & Rex,iſte in ætatem, ille in æuum. Louanij, v. Kalend. Sextil. ꝏ. Iↄ. xcv.

EPIST. XXXV. *Bononiam.*

Flaminio Moro S. D.

Mevs es mi More, & ſemper eris. Poſterior epiſtola tua amorem & benignitatem pariter adfert, priores ſpirabãt & iram, ſed illam quoque ab amore. Acquieſcis in concilio meo:magis faceres, ſi ſcires quàm iuſtæ eius mihi cauſſæ .Nihil in ſpeciem, aut pro tempore,dicimus: ſed valetudo cauſſa, cauſſa illa ſontica, vtinam non ſit qualem deſcribo! Ecce ad Acidulas iui (audi triſtem noſtrũ caſum:)Nuncium illic Pontificium repperi:globus prædonum è Batauiâ inopinatò inuaſit, & pænè omnes nos abduxit . Quàm illa excuſatio legitima futura, ſed non pro meo guſtu ! Deus ſolus fuit, qui eripuit, & vires atque alacritatem non ad curſum, ſed ad ſaltum, addidit, vt Centauros illos euaderemus.Nam & equites erant. ſed

trans

trans sepes aliquot ego cum comite vno salij, & contra quadrupedum impetum repagulo illo me muniui. Nuncius ipse in templo asylum habuit, nō sanctimoniâ defensus, sed foribus & munitione obiectâ. Ecce fortunas. Cur ad nos non venis, inquies, vbi hæc non eueniunt? Vellem, sed caussam nunc, & caussas aliâs apud te dixi: nec suspicare aliud in hac re esse. Candor in me est, atque is pro æui huius moribus nimius: & priuatim sæpè læsit. Quod quæris de Libro quē iussi diuulgari, is est de *Militia Romana, ad Polybium:* opus minimè pro vulgari gustu. Totum in antiquitate est, & scis quàm omnia tot sæculis immutarint. Quæ tunc bella & valida, hodie ridicula aut imbecilla sunt: sed vsum habeat tamen, vt volui, in historiâ & scriptoribus illustrandis. Velim ad te mittere liceat, tanto interuallo: profectò hoc & alia à me haberes inter amicorum primos. Ceterùm, apud alios illîc, vt offers, me excusa, & fac vt me sentiant virum esse (de ceteris non laboro) probum. Omnia mihi detrahantur: Pietas & Virtus maneant, quæ mecum feram in sepulchrum. Eôdem & tui amorem, mi More. Louanij, postr. Kal. Sext. ∞. Iↄ. XCV.

EPIST. XXXVI. *Romam.*

ANDREÆ SCHOTTO è *Soc. Iesu* S. D.

ITALIAM & vrbem dominam te retenturam, mi Schotte, non opinabar; & videbaris spē fecisse nō litterarij huius colloquij, sed mutui adspectus. Sed ab alieno nimirum arbitrio cùm pendes, res ista in tuâ manu non fuit: nec aut dissuadere aut tristari possum, te esse in luce illâ loci ac hominum, seiunctum à nobis veteribus quidem amicis tuis, sed & à turbis & ciuilibus dissidiis, quæ sine inter-

missione

missione tot annos adfligunt nos & vexant. Quid quòd ipsi homines per ea mutati sunt? nō est prisca illa humanitas aut comitas Belgarum, non honos aut amor meliorum artium; ferocia est in plerisque, & cōtemptus, & barbari quidam ac Martiales ritus. Vtinam ille, qui expectatur, ALBERTVS AVSTRIACVS, vt animum, sic vires habeat medendi! nam de illo non dubito, & fuit egregiè etiam in ERNESTO defuncto: quo Principe nihil melius aut benignius Sol vidit: denique qui totus Pacis proles erat, eamque fortasse nobis reddidisset, nisi eum eripuisset.

*Μοῖρα λινοκλώστου δεσπότις ἠλακάτης. *Parca hæc, lanificæ quæ domina ipsa coli est.

Pantinum nostrum cum Heroë illo venire, id mihi volupe, & solatium vel auxilium erit. Quod ego etiā tibi esse velim mi Schotte, in istis ad Senecam: quæ vidi nondum, nec temerè per viam iusserim ad me deferri, & ipse Antuerpiam censeo me iturum. Ego verò cùm videro, quid censeam, perscribam; & quidquid opis meæ erit, fiet, *Vt non dispereant tui labores*. Sed Faber multa egregia notauit, & nos tamen quædam habemus: sed ita nunc toti in MACHINIS tum & POLITICIS sumus (nam & hæc cum Notis recuduntur) vt alij nulli curæ vacemus, imò vix has sustineamus. Sed vt dixi, videbimus, & omnia pro amico & publico (id quoque agitur) faciemus. Vale R^de^ in Christo Pater & amice. Louanij, XI. Kal. Nouemb. ∞. IↃ. XCV.

EPIST. XXXVII. *Bruxellam.*

OCTAVIO *Episcopo Tricaricensi, Nuncio Apostolico.*

IAMDIV in tuo ære me esse fateor, & inter eos quos iudicatos habes & nexos. An non sic obstrinxerit me eximia benignitas, quâ Coloniæ in nouum tibi, nec nisi nomine notum, es vsus? Vsurpasti

pasti eam iterum Leodici, nuper Bruxellæ: & quid ad cōciliandum ego attuli? præter cultum, & egregiam de virtute & prudentiâ tuâ opinionem, nihil: quæ imputare non possum, passim & ab omnibus delata, quibus gustus aliquis & notitia est tui. Itaque in ære isto manere, fortasse & immori, debere me sentio: tamen, vt boni animi ac sanguinis debitores, confessionem, cùm non solutionem, offero, & debere me ac debiturum hac velut syngraphâ consigno. Cui & libellum iunxi, DE CRVCE, nuper à me editum: non ita vt dem munus, sed vt accipiam, si benignâ fronte admittis, & in vacatione aliquâ à curis legis. Spondet tua ingenita benignitas, atque eadem constantiam in me tui affectus. Da ô Deus, & idem tibi, Ill^me^ & Reu^me^ Domine, ea quæ merita tua, & vota nostra poscunt. Louanij, x. Kal. Ianuar. ∞. Iↄ. xcv.

EPIST. XXXVIII. *Bononiam.*

IOH. COSTÆO S. D.

O TE virum probum! desiderasti me, inuitasti calidè, siquis vnquam: excusationem tamen accipis, & amici ratione habes, non solùm affectus tui. Exosculor te absentem, sed animo, qui solidè se copulat tibi & iungit. Per fidem te rogo, ama in Lipsio, quod vbique, quod semper est: & corpus, non nisi ob illud. Isto quoque iungi volebam, & nunc vellem: sed quæ prætendi, res fuerunt, non fucus aut color. Valetudo & vires exiguę, & in diutino languore ipse animus, lingua, stilus (quid diffitear?) non qui solent. Tuis hæc, non tibi solùm imprime, & vnà cum Moro meo ito me excusatum aut defensum. Ego mi Costæe, vir Illustris, animo perseuero tuus esse, & ætherea istâ parte in æthere spero iungi. Louanij, postr. Kal. Sept. ∞. Iↄ. xcv.

EPIST.

EPIST. XXXIX. *Romam.*

FRANCISCO ORANO, XII. *viro litibus iudicandis in sacro Tribunali.*

ANTE biduum litteras tuas accepi, quibus gratum tibi votiuumque esse ostendis, Franciscũ tuũ apud me agere, litteris, moribus, & omni bonâ disciplinâ imbuendum. Quem suscepisse me haud promptè initio, fateor, & scit eius parens: non quin vestrâ caussâ omnia vellem: sed quia vetus meũ decretum & mos erant, mihi viuere, nec solitudinem, & ex eâ quietem, cõsortio adolescentium interpellare. Quos bonos modestosque casus dare potest: sed idem alios. & præsertim in nostrâ hac Belgicâ, in quâ, per hæc bella, mores à priscis illis valdè demutarũt, & proteruia, vanitas, ferocia sępe habent iuuentutem. Hac caussâ, vt dixi, abstinui & renui. sed peruicit denique tuus, & pęnè dicã meus, frater (talis & tam arctus inter nos amor est:) tũ & tui aspectus, quẽ valdè hoc velle, idem mihi ingerebat. Feci, nec pænitet. apud me est, ex meo vestroque voto, adolescens tranquillus moribus, studiis industrius: nec quod desiderem reliquit, nisi vt perseueret. Quidni faciat, & naturæ bonitate, & à tuo illustri exemplo? quẽ ille & cogitat adsiduè, & sępe loquitur: meritò, familię vniuersæ decus, & propriè ipsius spem & præsidiũ: quem ego (vide quò eam) commendatum mihi à te, vltrò commendo, & vt in gratiâ tuâ firmiter ponas, rogo. Meretur, magisque cum annis merebitur: atque vtinam diem videam, quâ te educente & attollente, ad fastigia honoris veniat, quò destinastis. Deum precor, vt rata hæc vota sint: te autem, Vir Amplissime, vt me tuum atque Oranorum censeas in omne æuum. Louanij, prid. Kal. Nou. ∞. Iↄ. XCV

EPIST. XL. *Romam.*

ASCANIO COLVMNÆ, *Cardinali.*

TETIGIT meum pectus tua scriptio, & effôdit intimos istos sensus. Téne illo genere, illâ dignitate & famâ, sic benignè, sic vltrò, ad me scribere? beniuolentiam tuã testari, & offerre? hæc omnia honestissimis iudiciis cumulare? Verè dixi, commouisti totum Lipsium, qui non nescit & maiorum tuorum, & tuas dotes. At enim argumentum etiam totum sumis, & amoris & honoris in me plenum. Hortaris vt veniam in Italiam, propior vobis sim, & spem atque occasionem dem mutui etiam affatus. Quæ vna res, vt fatear, obnubilat serenum illud tuæ scriptionis, & triste aliquid adspergit lætitiæ iã conceptæ. Examino & libro omnia, sedeo iterùm ad consilij, vt sic dicam, calculos: sed cùm dispunxi & subduxi, negans illa pars potior esse videtur. Quæso te, Illustrissime Domine, mecum paullisper considera (si à seriis magis vacas:) & te iudicem in caussâ hac ipsâ sumo. Ætas iam mea inclinat & deuergit in senium, ac proximo Octobri ingrediar cum bono Deo annum quadragesimum nonum. Mutare aërem, sedes, mores, difficile est; & sæpe, in huiusmodi ætate, infaustum. Pono hoc, & vicerit, age, meus affectus: sed valetudo subsequitur & excipit, quæ negat quassari & commoueri. Nec recens ea, aut subitò tristior nobis est, sed ab annis vndecim assiduo languore, aut tabe, afficit nos & premit. Quæ spes hîc vincendi, aut emendandi? ipsi medici vestri dicent, commorientes quosdam esse lentos istos internosque morbos. At demus etiam venire me, morbũ spernere: quid, cùm venero, fiet? vmbram mei ad vos adferam, & hominem,

vt ille ait, *monogrammum?* quî par ero ſuſceptæ functioni? conceptæ opinioni? atque ea res, non nego, animum iſtum mordet. Aiunt ab Alexandro Magno inuitatum quempiam, in magnâ famâ peritè ſagittandi, vt ſpecimen coram ſe ederet: atque illum recuſaſſe motum autem obſtinatione Alexandrum, iuſſiſſe duci hominem, vt ſui contemptorem. Illum in viâ dixiſſe, non pertinaciâ, ſed ingenuâ verecundiâ deterritum, ne fortè in ſenio manus aut ars aberraret, & coram tanto Rege dedecoraret veterem famam. Idem ſi ego dicam & prætendam, an peccem? Scio alacritate quadam & vigore opus ad docendũ dicendumque, ſcio memoriâ & eloquio: nec nego fuiſſe in me aliquas iſtas partes: at quin morbus etiam eas libauerit, non auſim ſperare aut profiteri. Totum me reuelo & retego apud tam fauentem arbitrũ: & addo minora iam alia, quæ extra me, ſed me circumſtant. Ecce vxor mihi, annis me maior, quæ pedem patriâ ſuâ nunquam extulit: quâ ſuadâ effecero, vt audiat me & ſequatur, in terram cælo, moribus, linguâ diuerſam? Deſerere autem hanc comparem, non diuina, non humana lex dabit. Quid amicos & cognatos dicam, quibus ſolatij aliquid in me, aut cõſilij? quid res & patrimonium meum? perdo hæc omnia, ſi deſero: & vincula hæc etiam ſunt in animo purgato, & ſapiente. Denique Rex & patria etiam retinent, imò recẽti liberalitate ligant. Quæ frons mea erit abeuntis, & exteros velut in ignominiam vtrorumque pręponẽtis? Enimuerò extra honeſti fines, imò & æqui, abire me cenſeam, ſi in cauſsâ pari & commodo, iſtos non anteponam. Hæc in meâ parte ſunt pręcipua: in aliâ, ea quæ tu, Illuſtriſſime, diſertè ponis. Italia, quæ vocat; frequentia & ſplendor auditorum; res pacatæ; & quod ſuper omnia mihi

est, Pontificis summi ditio & tutela, ad quã vocor. Ex animo fateor, duo hæc magna apud me esse, Pontificem & Italiam: & vt semel decîdam, rumpam alia omnia, si valetudo sola commeatum det & permittat. Quid denique tua auctoritas? suades enim, & pænè rogas. Suffundor rubore in hac parte, & iam scutum illud valetudinis pænè abiicio, quod sumpsi. Sed enim te rogo, cuius non benignitas minor est quàm auctoritas & virtus, ne eò me cõpellas, quò non dicam cõmodè, sed honestè vix eam. Vires enim identidem examino, quas dare aut reddere solus ille Deus potest: etsi animũ erigere & excitare auctoritas tua. Non mentiar, plus me mouerunt binæ litteræ tuæ, & collegæ Illustrissimi Palæoti, quàm omnis vocatio, scriptio, machinæ, quas priuatim aut publicè adhibuerũt. Sum enim is qui proceres reuerear; & præsertim Ecclesiæ; & præsertim istos, qui in eâ eminent virtute, prudentiâ, eruditione. Talem te esse, Illustrissime & Amplissime Cardinalis, & me hoc nomine cultorem tuum ac clientem, coram supremo illo numine testor. quod ipsum rogo & veneror, te talem sibi, Ecclesiæ, Italiæ diu seruet. Louanij, v. Idus Sextil. ∞. Iↄ. XCV.

EPIST. XLI.

PETRO ENRIQVEZ COMITI FONTANO, GVBERNATORI BELGICÆ.

ETSI coràm me breui sistere, & sermone gratias agere tibi constitui, tamen profectò animus me adegit, stilo & scriptione quoque id facere, & testari deuinctionem quam in magnitudine noui huius beneficij haberem. Quid enim honestius aut aptius, dari mihi potuit? atque ego fateor, etsi nunquam id egi aut ambiui, tamen in animo &

voto

voto habuiſſe ſemper id munus: cuius nunc compotem benignitate tuâ video & gaudeo me factum. Quòd ſtudia mea deinceps quieta & libera à curis erunt; quòd res geſtas tradere & ſcribere potero in vſum poſteritatis; id totum tibi ego acceptum refero, fortaſſe & illa ipſa poſteritas, ſi Deus vitam & famam meis ſcriptis dabit. A magno iſto FONTE ingenij mei riuulus manabit, & fructus quos aſſidua hæc irrigatio gignet, iure merito ſibi vindicabit Regis liberalitas & tua. Id teſtari breuiter nunc (ita mos meus eſt) ſed fideliter volui, EXCELL^ME ET ILLME PRINCEPS, quem Deus ſeruet & dirigat in ſuam Regiſque gloriam, & in publicum bonum. Louanij, XI. Kalend. Febr. ∞. IↃ. XCVI.

EPIST. XLII. *Piſas.*

HIER. MERCVRIALI S. D.

NON fefellit te noſter Monelia, qui de affectu meo in te & honeſtis vbique ſermonibus eſt teſtatus. Nihil nimium potuit dicere, ſiue ad amorem, ſiue ad iudiciũ: & in vtroque ſumus inter primos, qui te vel diligunt, vel colũt. Tu verò Mercurialis, ille es qui Romæ mihi in adoleſcentiâ primâ innotuiſti, paullò me maior, ſed virtus tua & doctrina etiam diſparem me cepit, & arcano lentoque vinculo tibi iunxit. Variè poſtea peregrinatus ſum, variè etiã in his patriæ meæ turbis iactatus: ſed vetus ille amor firmiter hæſit, nec Mercurialem meũ vlla tẽpeſtas mihi excuſſit. Ego verò iam ante menſes aliquot in eo eram, vt Italiam veſtram, & te viderem; reperiendum mihi & complectendũ, vbicumque in eâ fuiſſes. Nec enim tu lates, illuſtre in ea ſidus, & exteris quoque cura & notitia eſt tui.

Sed id consilium cùm valetudo remorata est, tum Rex meus abrupit, qui hîc esse voluit, & vt honestissimè possem effecit. Præter enim munus lectionis publicæ, Historiographi me sui titulo donauit, addito in hanc rem salario annuo, in quo vel cupidior aliquis acquiescat: quid nos modestię & continentiæ amantes? Enimuerò res laxas aut splēdidas numquam appetij, nec id vilitate aut abiectione animi; sed iudicio & decreto, quod sapientia mihi dictauit. Quid ista externa omnia, nisi in vsum meum habeam? & scio virtutis & bonæ mētis sæpe naufragium factum, cùm superfluunt & redundāt. Adduco vela, nec totis finibus ea pādo, aut fortunæ adspiranti permitto. Delectatio autem nobis, sed & occupatio, quæ solet, in honestissimis studiis: quæ & tu quàm ames, etiam inter tua seria, non dissimulas, cùm de locis quibusdam consulis me, & quæris. de quibus seorsim, quid sentiam, hîc habes. Vt me quoque porrò ames, inter fastigia est votorum meorum. Louanij, XII. Kal. Mart. ∞. IↃ. XCVI.

EPIST. XLIII.

IOANNI VERASTEGVI, *Præsidi Censorij Tribunalis.*

LÆTVM simul & triste mihi fuit, audire de munere, quod magnus Rex noster benignè tibi donauit. Lætum sanè tuâ caussâ, quia dignitate augeri te videbam; triste meâ, quia diuelli à nobis, & ad loca ire quò non nisi litteræ nostræ peruenirent. Sed in pugnâ tamen ista affectuum, prior longè vicit: quia verâ amicitiâ inducor, tuum commodum supra meum habere: tum etiam, quia ad honestissimum locum & functionem vocaris, quò & ego nuper & nunc iterum liberalissimè inuitor.

Est

Est enim ibi Cardinalis Borromeus, decus ordinis sui, qui in cohortem familiamq́, suam adscriptum me cupiat, largo & insolito sanè honorario: sed addictum iam & alligatum Regi, quod te nō fugit. Sed & alios insignes viros vrbs ea & Senatus habēt: gratulor igitur, gratulor quòd è nostris turbis, ad quietem & lucem illam ibis. Quod autem petis à me de Oratiunculâ, libens fecero, si capita breuiter ad me miseris dicendorum. Nam in talibus parum vsu doctum esse me, non nego. Qui has tradet cognatus meus est, cui aliquid negotij apud Comitem Fontanum: si id tale est, vt à te decorè possit iuuari, aut saltem admissionem impetrare, rogo facias: si aliter est, non rogo. Deum autem, vt felix & tutum iter tibi tribuat, & in optatâ illâ metâ sistat. Ego memoriam absentis seruabo, & per litteras etiam renouabo: meritò, hominis tam cādidè mihi amici. Louanij, VII. Idus Mart. ∞. Iↄ. XCVI.

EPIST. XLIV. *Romam.*

GABRIELI PALÆOTO, *Cardinali.*

LITTERAS tuas & vnà librum, scripta aut missa ad me Decembri superiore mense, nunc denique hoc Iulio accepi: quod nō quia mirer scripsi, (grande locorum interuallū est) sed vt excuser, si cogitatio fortè incidisset silentij mei, aut tarditatis. Ego verò, Ill^me ad tales epistolas, ad talia munera, non sileo: quæ & honorem, & gaudium, mihi adferunt. certè tuus liber, quē in serio illo & graui argumento, non libenter solùm, sed auidè equidem legi. Eò sanè iam veni, & Deus, ætas, iudicium hoc mihi dederunt, vt vana aut curiosa multa studiorum incipiam spernere, & animum oblectare maximè aut pascere iis, quæ propria animi sunt: id est, quæ

Virtutem, Sapientiam, & ipſam immortalitatem ſpectant.ad quam occulto niſu,etiam in vanis iſtis, adſpirat. Omnis gloria, quæ ſcribendo quæritur, quid niſi poſteros etiam cogitat, & monumentum ſui? Atqui abeunt, ne diuturna quidem ſunt, non dicam æterna: ſola illa nobiſcum perennant, quæ animus ſibi è tribus illis induit, & fideliter adſciuit. Ergo, vel hoc nomine, gratus iucunduſque mihi tuus liber: ſed etiam argumento, etiam tractatione: quorum illud in me quoque conuenit, ſi non annis, valetudine ſenem; iſta, proba & compoſita eſt, bono ordine, bonis verbis. Nam & hæc bona appello, non quæ fucum aut quæſita ſcitamenta habent, ſed quæ rebus apta, grauia, ſignificantia: cuiuſmodi attuliſti. Didici non ex libro ſolùm, ſed ex ipsâ ratione tuâ ſcribendi, falſum illud Lucretij de ſenibus:

Claudicat ingenium, delirat linguaq́ue, menſq́ue.

Imò contra veriſſimum illud alterum, boni poëtæ veteris,

Quòd periti ſumus in vitâ, atque vſu callemus magis.

Ita ſanè eſt in ſenectute, quam iuuentus non debilitauit, nec vitiis ſuis effætum corpus illi tradidit. Ego me tibi Ill^me^ & Reu^me^ Domine trado, deuinctum reliquæ virtutis tuæ cauſsâ, tum hoc dono: & habe me inter fidos tuos clientes. Louanij, XII. Kal. Sextil. ∞. IↃ. XCVI.

EPIST. XLV. *Bruxellam.*

GASTONI SPINVLÆ, *Gubernatori Limburgenſi.*

GAVISVS ſum in conſpectu tuarũ litterarum: dolui in primâ ſtatim lectione, vbi cõquereris memoriam me tui depoſuiſſe, & argumentum capis à ſilentio meo ad iteratam tuam ſcriptionem.

Primùm

Primùm hoc teſtor, nec ſi ſileam quidem, amorem aut cultum tui à pectore hoc migraturum, in quo radices ſatis altè iam egit: deinde nec ſiluiſſe me, & nullas omninò tuas, nullas inquam (verè hoc repeto) ſine reſponſo omiſiſſe. An ego quid te, quid me deceat ignorem? & ſi tu non graueris appellare me, in illo gradu poſitus, ego reſpondere parcus aut tardus ſim, qui vltrò omne officium tibi debeam? Ne cenſe; ſed hoc potiùs, malè traditas litteras per incuriam aut fraudem (nam nec ea his temporibus rara) periiſſe. At illud deinde in epiſtolâ tuâ gratũ, valere te, tuam, & tuos: atque etiam auctam familiam eſſe acceſſione filiolæ, quam vxor tibi peperit, Deus dedit. Iſte idem ſeruet, & inter publicas curas & ſæpè mæſtitias, domeſtica hæc gaudia firma tibi eſſe velit. Equidem in rebus non Belgicæ ſolùm, ſed Europæ noſtræ ſolicitor interdum, & mecum diſputo: Quis exitus erit? quò fœdera hæc erumpent palàm aut occultè (ſcis quid velim) in nos inita? Sed & auxilia, ſiue militaria ſiue pecuniaria, tarda ſunt, & ſæpè poſt occaſiones. Audimus ſanè Regem claſſem magnã inſtruere, vnicũ finem belli, ſi portum & ſucceſſum deinde habeat: ſed quando id quoque erit? Apparatus adhuc ſunt, nec vltrà: niſi quia retardant fortè, quæ ſcire nos nihil opus eſt, & quædam inter Reges occulta. Licet hæc in melius interpretari: & de N. neſcio quid non ſolùm fama, ſed litteræ ex Italiâ palam iam ſcribũt, à partibus noſtris eum ſtare. O rem optandam, ſi ita ſit! ô velis remiſque in auxilium eius properãdum! Nam ſi deſeritur aut differtur, metus eſt ne à vicinis & ſuis etiam opprimatur. Nam partes, vt ſcis, in eâ gente, & à religione factiones: quam nouam qui fouent, in nos vtique non propendent. Sanè, niſi tale aliquid ex inopinato interuenit, conſilia

inquam,

inquam, & auxilia occulta: res regis nostri in arctũ eunt, stipatę à tot hostibus sed tamẽ vi Fati & numinis (ita semper mea spes & opinio fuit) explicandæ. Speremus in fauore cęlesti erga Austriacam domũ, tam claro, tam recenti: speremus eo magis, quòd caussæ bonitas & iustitia sustentat. In Hungariâ tamen vulnus accepimus, & satis grande: sed benè quòd hieme, alioqui metus à progressu maiore erat. Etsi in Agriâ amissâ damni satis est, & maioris ferè quàm in ipso exercitu. quia hic reparari, illa recuperari haud facilè potest. Et est sanè limen atq; aditus in Poloniam, Morauiam, Silesiam & vicina. An non ea res Polonos excitabit, vt in tempore se iungant? Sed nec Itali, spero, cessabunt: quorũ rem in Hungariâ & Austriâ agi, satis scimus, atq; etiam Venetorum. Illum ignem vicinum habere qui vult aut patitur, quid nisi comprehẽdi & comburi ab eo vult? Nam hæc natura magnorum semper imperiorum, proxima amplecti. Sed, vt rem tibi dicam, ego nec Turcam & Asiam totã metuo, si res modò Regi nostro pacatiores aut firmiores sint: si & militia instauretur, à quâ sic dissolutâ & turbidâ vix magni aliquid contra magnum hostem speres. Germania re ipsâ discit, & in assiduis exemplis, nihil collectitium & subitum hunc militẽ esse, malè ducibus & inter se notum: nihil, nisi cædem hostilem aut prædam. Sed satis de publicis, in scriptione quidem: plura & liberiora in sermone vellem. De priuatis meis, quod ais te ex Hispaniâ nil audisse: nec ego quidem, nisi quòd litteras cõmendaticias ad Cardinalem accepi, sed sine alio effectu. Res magnæ & arduę facilè excusant Principes & qui iis adsunt, si ad hæc minuta nunc non attendunt. Litteris & doctrinę laus & fama sit, pręmia rara, & vt verũ fatear, nec nobis sperata. In tranquillitate animi si exigere

vitæ hoc ſpatium licet, cæleſtia meditari, humana intelligere & ſpernere; beatus ſum, nec Regibus inuideo, aut omnibus purpuratis. Hic meus ſenſus, ſed priuati hominis: vobis alius & altior eſſe debet, quos ad alia & altiora Deus vocauit. Ill^me Domine valere te & familiam opto, atque hanc à me ſaluere. Louanij, VI. Kal. Febr. ∞. Iↄ. XCVII.

EPIST. XLVI. *Madritum.*

IOANNI IDIAQVEO, *à Conſiliis magno Regi.*

ETSI ſcio raro, & niſi in magnâ cauſsâ, vos tales adeundos; tamen beneficium à Rege nuper acceptum, qui mille aureorũ congiario me donauit, impulit vt ſcriberem: & per te gratias maximo Regi agerem, quem humilior noſtra conditio decorè non compellat. Per te? imò & tibi gratias agerem: quia neque hoc neſcio, tuam auctoritatem, & in me benignitatem, hoc totũ vel promouiſſe vel confeciſſe. Quo autem meo merito? priuatim nullo: quo magis obligor, & animus ſeriò auet aliquo gratitudinis ſigno id teſtari. Sed viam vitæ quam ingreſſi ſumus, vides: remotã à rebus, actione otioſam, nec niſi in lectione aut ſtilo occupatam. Neque pænitere poteſt, cùm pretium aliquod iis apud Principes meos quoque eſſe videam. Nam de te vir Ill^me quî poſſim dubitare, qui & ipſe largiter guſtaſti, aut potiùs imbibiſti, optimas artes: & hunc quoque gradum ad culmen illud prudentiæ tibi ſtruxiſti? Vetus autem eſt, *Qui non intelligunt artes, non amare artifices*: & contrà. quod in te equidem expertum me, fateri debeo: atque vtinam tibi & bonis ſtudia mea approbem! quæ dirigere deinceps in honorem Principum meorum, & bonum iuuentutis ac publicum, voluntas largiter mihi eſt, faxit

Deus

Deus vt & facultas. Exemplar vnum MILITIÆ ROMANÆ, correctæ nouiter & auctæ, ad te misimus: spero perueniet: missuri breui, ADMIRANDA, siue de MAGNITVDINE ROMANA. Deum precor, vt te Illme Domine Regi, Reip. & nobis seruet. Louanij, IX. Kalend. Maiias. ∞. Iↄ. XCVII.

EPIST. XLVII. *Romam.*

FVLVIO VRSINO.

LÆTVM mihi fuit à te, Fului, amico perueteri, nouum beniuolentiæ testimonium adipisci. Quid magis optem, quàm à magnis viris amari, & in loco aliquo haberi? Quod mihi cõtingere, etiam supra merita, in animo isto fateri debeo, & capio assiduè exempla. Vel nunc, cũ de beniuolentiâ Illmi Sfortiæ Cardinalis ita seriò significas, & veterem etiam tuam addis & renouas: in vtraque exsultare me fateor. illâ, ob magnitudinem & splendorem viri: tuâ, ob eruditionem & virtutem, quæ vt fax vnica in Italiâ nunc lucet. Vnica, inquam. nam vbi alij illi nostri Musarum antistites nunc sunt? abierunt, & paucos superesse credo, quos ego aut fama nouit. Etsi quosdam tamẽ esse, qui has cum grauioribus artibus misceant vtiliter ac temperent, non nescio: sed omnium scilicet rerum suus quidam orbis, & vt sic dicam, trãsitus est: etiam studiorum, ingeniorum, quæ aliâs alibi florent, aut viuunt. Sed de Illmo illo viro, equidem iamnunc destinabam ad eum scribere, & huic beneficio (sic interpretor iudicia hæc & testimonia) non gratiam, sed confessionem ponere: nisi reuocasset me, quod melius visum cum munere adire, id quod breui MILITIA mea recusa dabit. Hanc mittam, & simul deuincti

animi

animi mei teſtes litteras; quarum loco vocem tuam nunc aſſumo, & rogo vt velut legatiunculâ iſtâ apud eum fungare: Clientem eius eſſe ac cultorem, ac fore in reliquam iſtam vitam. Tibi quoque, Fului, de fide & amore meo recipio, quæ cœpta ante triginta annos, non niſi mecum deſinent & morientur. Vale vir Cl^me^. Louanij, XVI. Kalend. Iunias. ∞. IↃ. XCVII.

EPIST. XLVIII. *Mediolanum.*

IOHANNI FERDINANDO VELASCIO, *Comeſtabili Caſtellæ, Gubernatori Mediolanenſi, Præfecto ſupremo militiæ Regiæ per Italiam.*

ILLME & EXCELL^ME^ PRINCEPS,

ME verò non gaudio ſolùm, ſed admiratione adficit hæc tua tam ingens in me (ita loqui debeo) beniuolentia: quam non ſcriptis ſolùm, ſed rebus oſtendis. atque id in immerentem, certè inopinantem. Non delector ambitione aut ſplendore iſto externo, quod ſciunt qui interiùs me norunt: delector tamen, fateor, & in animo iſto paſcor, tuâ iſtâ benignitate, & propenſione. quid ita? quia ſolida & vera in te bona miramur, & ipſum te, non ſolùm ea, quæ circum te ſplendent. Rarum in hac potentiâ & altitudine; ſed eò pulchrius, & maiori à ſapientibus laude ferendum, cùm tot externa adſint, ad interna te conuerti, & cenſeri velle à virtute, ſapientiâ, doctrinâ. Nihil tibi è coniecturâ damus, ſunt in hac ipsâ Vrbe oculati olim arbitri & teſtes, qui te: ſed hæc apud te omitto. Ad epiſtolam autem tuam ſic benignè ſcriptam, & ad munus illud adiunctum è bibliothecâ Ducis Allobrogum depromptum, quid dicam, niſi quod res eſt, gratias & agere me, & cùm egero, debere?

Certè

Certè publicè etiam proderit tua cura ista & liberalitas, cùm POLIORCETICA nostra hoc additamento ibimus ornatum: quod breui fiet, opinor, & MILITIA nostrâ (quæ iterum cuditur) absolutâ. Habemus & alia quædam noua in manibus; sed quod verè apud te depono, valetudo nimis sæpe interpellat & sistit: tum & cottidianæ occupatiunculæ, quas in lectionibus publicis, aut priuatis scriptionibus, cogimur collocare. Mihi verò vtinam vita suppeditet, donec testimonium aliquod dare mihi fas tuæ virtuti, non aliâ quàm æui & exempli caussâ. Nam velle & debere me scio, & adamantino, vt sic dicam, vinculo obstrictum manere tibi, Ill^me^ & Ex^me^ Princeps. Louanij, III. Non. Iun. ∞. Iↄ. XCVII.

EPIST. XLIX. *Mediolanum.*

IOH. BAPTISTÆ SACCO.

EN, quàm verus auctor tibi de valetudine meâ confirmatâ Puteanus! ego iam dies sedecim in morbo fui (omitto veterem meum languorem) & à quo periculum tabis non abesse medici mussant. Homo sum mi Sacce, & ex quo natus sum huc ibam. Quamdiu etiam hæsi in viâ? sanè præter meam & aliorum opinionem, quibus semper, in tenui corpusculo & viribus, *ὀλιγοχρόνιος visus sum esse. Sed adhuc tamē sustinui, & nunc quoque omnia potiùs, quàm animus relinquet: qui securus vitæ aut fati, Deo se permittit. Habes hîc libros de MAGNITVDINE ROMANA, lege & cense, si me amas. Certè argumētum pro vestrâ gente esse debet, quam laudatum iuimus & cælo pænè insertum. Sed heus, noster Puteanus quid, aut vbi agit? post vnas litteras nihil de eo auditum est. Probus iuuenis

* breuis æui.

iuuenis eſt, litterarum amans, & ſciens quoque pro ætate: ſed nondum *πολύτροπος, & multa ei in communi vitâ & moribus diſcenda. Vale mi Sacce, & valetudini breuiorem ſcriptionem fer acceptam. Ad heroëm veſtrum librum miſi, itemque epiſtolam, Principem ſemper mihi ſuſpiciendum. Louanij, XI. Kal. Maij, ∞. Iↄ. XCVIII.

* morum gnarus.

EPIST. L. *Antuerpiam.*

LVDOVICO PEREZIO.

AH telum, quod quaſi catapultâ miſſum in me venit, de morte optimi Ariæ, communis illius noſtri. In quo etſi priores partes iure tibi tribuo amicitiæ (diutiùs enim, & arctiùs iuncti eſtis:) tamen vix amoris, ſi meum hunc animum conſulo, mirificè in virum illũ affectum. Meruerat ita ipſe amore, etiam beneficiis: quæ, etſi illo mortuo, æternùm apud me viuent. At tu ſolatiũ à me exſpectas. ignoſce, nõ poſſum: mens, cogitatio, voluntas etiã, excuſſa aut certè concuſſa mihi ſunt. & quamquam recepi & collegi me nonnihil à primo illo nuncio: tamen vt in mari poſt vehementiorem ventum, commotio &, vt ſic dicam, criſpatio adhuc manet. Quid tamen ſolatio opus eſt? de quo, & apud quẽ? Ariam noſtrum libenter, & pænè dicam auidè, ab his terris turbiſque abiſſe auſim dicere: & diſſenſum hunc veſtrum, fortaſſe primum, voluntatum fore, ſi reuocas aut retentas. Diu ille vixit, & ad vltima humanæ ætatis venit: vixit in bonis, in aſperis rebus: & guſtauit abundè è duplici dolio, quod ille ſupremus Sympoſiarcha nobis miſcet. Quid illum in rebus humanis delectauerit, ſic gnarum earum & peritum? ventum, fumum, nugas eſſe ſciebat: atque vtinam non verè addam, fraudem, fucum,

ſcelus. Inter hæc haberi eum placet, iactari inter diſſimiles: & re ſi non pollui, tamen aſpectu vel cōtactu? Abeat, cum bono Deo ſe ſubducat, ab iſto carcere in liberum illū & lætificātem locum. Quem nunc inſidere eum, beatum inter beatos, vitæ integritas & candor ille ſpondent. At apud nos bonam famam, & in templo Memoriæ ſcriptis ſuis conſecratam reliquit: alteram ſcilicet & diuturniorem vitam. Hoc de ipſo cogites: de te, quid? virum eſſe, cui cum omnibus concordia, cum Fortunâ ſemper contentio fuit, ne vi deiiceret, ne fraude ſupplantaret. En, magnus & celebris hîc agon. compoſitus es cum ingenti luctu, qui inuadit & ſtringit: eripe & eluctare, & Rationis auxilio nexus illos nodoſque ſolue. Hanc niſi aduocas, & totum affectui te permittis: quis Deus adiuuerit? Imò vt in tenebris ambulare & currere qui amat, impingit & ruit: ſic in te, niſi præfers & præpandis lumen hoc mentis. Ea te docebit, vt folia roſas, ſic vigorem & vitam nos relinquere: atque adeò non hominem, ſed nec elementa & mundū eſſe æterna. Cogitemus, & ipſi paremur, quandocumq. Deo viſum, ad caſum ſimilem: quis ſcit quando ſubeundū? Non anni, menſis, dies, hora excepta ſunt: non hæc ipſa, quâ ſcribo,

Et certam præſens non habet hora fidem.

Tu vale vir Nobilis & Cl^me^, & animo, vt ſoles, conſta. Louanij, XI. Kal. Iul. ∞. Iↄ. XCVII.

EPIST. LI.

MATTHIÆ OVANDO, *Doctori Theologo, Principi à concionibus.*

EPISTOLAM tuam quídni libens viderim, à tali viro teſtem rari in me adfectus? In gratiâ & famâ eſſe velle hominum, homini eſt inſitum: ſed magis

magis apud illustres, & eos qui vtramque suo merito habent. Tu is es eximie Ouande; quem virtus, eruditio, addo & eloquentia commendant, & in gratiâ apud Principes, in famâ apud omnes ponũt. Itaque oblationem amicitiæ tuæ sic amplector, vt amicitiam ipsam vellem, si conspiciendam se mortalibus oculis daret: sed tu habitaculum & sedes eius esto, & in te venerer hãc & colam. Vis dextram fidei meæ testem? habes hîc impressam: etsi coràm ipsam etiam dare & iungere mihi spes est, cùm Aulam vestram videbo. Intereà librorum meorum Indicem (ita petis) mitto: quos ab Hispaniâ tuâ æstimari & appeti quòd ais, gratum est: cur abnuam? imò hoc fine scribimus, vt appetantur. Sicut gloriam mercedem boni operis habere boni non debent: ita possunt comitem, & hîc in terris eò velut melle tẽperare quod in virtute est amarum. Dico gloriam, id est testimonium bonorum. nam vulgi famam & auram tantùm, quis sapiens captat? Sed ista præter rem omitto, te in animo teneo, & tuo teneri voueo ac rogo. Louanij, III. Non. Iul. ∞.IↃ.XCVII.

EPIST. LII. *Romam.*

FRANCISCO SFORTIÆ *S.R.E. Cardinali.*

BENIVOLENTIA & inclinatio tua in me, quam è Fuluij Vrsini & aliorum litteris certò cognoui, duplicem affectum in animo isto genuit; & gaudium simul, & tui cultum. Nam quomodo non gauderem in iudicio & affectu talis viri, quem & dignitate, & stirpe, & animi ingeniique dotibus, inter primos augusti illius Senatus esse scirem? Ego verò gauisus sum, & velut stimulo incitari me sensi ad porrò colendas eas artes, quæ commenda-

bilem me vobis reddunt. Iam de cultu etiam & veneratione tui, verè dixi. quem iamantè fama melior, imò & adſpectus, notum in noſtro quoque orbe fecerant: vbi & nomen & gloria tua viuunt: & nunc benignitate tuâ allicior, vt propiùs inſpiciam, noſcam, colam. Hoc enim virtutem & prudentiam ſequitur, & rapimur ad eas ſuſpiciendas, eoſque qui habent. Quod iamantè indicare & ſcripto profiteri, in votis mihi erat: ſed repreſſi & ſuſtinui, donec poſſem cum * munuſculo. quod nunc mitto, & ſpero ab argumento non ingratum Italici ſanguinis atque animi Principi fore. Certè affectum meum in Romam & Romanos abundè teſtatus ſum: & ſiquid omiſi aut minus feci, non illius, ſed ingenij deliquium ſit & culpa. Ill^me & Reu^me Domine, vt me deuotione tuum cenſeas, rogo, & locum aliquem vel inter infimæ claſſis clientes tuos adſignes. Louanij, x. Kalend. Maij, ∞. Iↄ. XCVIII.

* De Magnit. Rom.

EPIST. LIII.

IOANNI RAMIREZIO AB ARELLANO ICto.

SVAVE mihi fuit non mentior, & ipſum te nuper videre, & nunc à litteris tuis adiri, quæ idipſum quod ſermo, id eſt affectum in me, cum niueo quodam candore, prę ferunt & oſtendunt. In me tantū? in optimas etiam artes noſtras: à quo velut fonte, ſcio, manat ad me hic riuus. Amo, laudo. hoc magis, quòd haud multi hodie illas; & non dicam imbui, ſed tingi Heliconiis aquis ſpernūt. At tu vel mergi, vt ſic dicam, velis: & ideò ad nos quoque, id eſt Louanium, veterem illam Muſarum ſedem adſpiras. Quod vtinam tibi liceat Ramirezi! mihi libeat, & iuuet verſari tecum ſæpiùs, & ſermones miſcere

animis

animis vtriusque nostrûm vel formandis, vel recreandis. Optem ego: quid possis, tu vide, & quocumque tamen loco nos ama. Louanij, VII. Idus Sextil. ∞. Iↄ. XCVII.
Ad discipulum tuũ hîc habes, vtinã ad bona calcar.

EPIST. LIV. *Bruxellam.*

LVPO DIONYSIO A CASTELLA, *nobilissimo iuueni.*

LITTERAS tuas, præsertim sic Latinas, exosculatus sum; & animum, qui impulit ad scribendum. Quid enim ille, nisi beniuolentiâ mei æstuat qûi aperire honestam hãc flammam voluit, & per litteras reuelare? Quas (iterum dico) exosculatus sum: & maximè ob elucens in iis studiũ tuum, & ardorem in res artesque honestas. O mi iuuenis, genus tuum cogita, ætatem tuam, sæculũ nostrum; nihil dignius aut aptius videbis generi, ætati, sæculo, quàm tingi te & formari his artibus, quæ non scientiam solùm, sed prudẽtiam, imò & sapientiam donant. Ecce genus tuum illustre, & ab ipsis Regibus: quid magis huic conuenit, quàm non censeri in reliquo nobilium grege, & dotibus ornamentisque ingenij, nõ solùm fortunæ, eminere? Vide & ætatem; flos ipse est, & anni isti faciles & ad omnẽ disciplinam sequaces. Vide sæculum; turbidum est, res magnæ in motu & exspectatione. quid tam necessarium, quàm rebus magnis magnos item viros admoueri, qui administrent feliciter & gubernent? Mihi crede autem, felicitas illa ex prudẽtiâ oritur, & diuinus ille fauor semina & caussas in nobis habet. Neque ita tamen hæc dissero, quasi ad scholas aut libros tantùm te vocem: absit: memini tui loci & generis, & spei ad quam educaris: sed inter illa externa, & militaria vel aulica, locũ etiam te facere

ſuadeo optimis artibus, quæ animum excolant & forment. Eæ imbibuntur per lectionem & libros: & habes rectorem & doctorem idoneum, qui infundet. Felicem te, qui ſub tali etiam Principe educaris! vide & nota omnia in exemplum: quia nihil ille facit aut dicit, quod nō ſit exemplum. Sed monendi nec hîc locus eſt, nec meū munus: niſi quòd amor impulit, quem iamnunc in pectus hoc vnâ ſcriptione tuâ, velut philtro, immiſiſti. Itaq; ſiquid eſt in toto LIPSIO, quod totum aut in parte ſeruire vſibus tuis poſſit; habes promptum volentemque. Vale Nob^me iuuenis, & animo ac corpore creſce, Deo, Regi, Tuis. Louanij, VI. Idus Sextiles, ꝏ. IↃ. XCVII.

EPIST. LV. *Genuam.*

PAVLO MONELIÆ, *Patricio.*

MEMOREM te noſtri eſſe, nec mētem diuidi etſi multi montes & terræ diuidunt, gratum eſt, mi Monelia, vt cum Plauto dicam, vel contra aurum. Video firmiter fundatam amicitiam noſtram, nec ex leui verborum aut blāditiarum arenâ ſurrexiſſe. Pergamus inædificare, & officiorum & litterarum etiam commerciis; quas equidem iſtas crebrò dabo, & illa vbicunq; vſus erit. Sermonem & ſpem illîc eſſe de meo in Italiam aduentu, non nolo mi Monelia: etſi quis ſparſit? nihil enim decretum etiam. Iuuat tamen & me ea cogitatio; & bona fide inclino, ſi aut valetudo mea, aut ij permittent, qui ius in me habent. An ego non libens amatam ſemper, & guſtatam aliquamdiu, Italiam reuiſam? tot in eâ præclaros viros & ingenia? tot monumēta præclarorū operum, aut virorum? Sanè quàm libens, & non potui temperare, quin hunc affe-

affectum bis terque exprimerem in ADMIRANDORVM libris, quos nunc vulgaui. Ij ſunt de MAGNITVDINE ROMANA: quam ignotam aut non creditam hodie adſtruxi, & benè meritum me cenſeo (ſine ſuperbiâ dicam) de gente & ſolo veſtro. Certè illa ſuſtuli & laudaui: & quàm ex animo, ſcriptio ipſa mea tibi dicet. Exemplar, Deũ teſtor, nullum mihi ad manum eſt quod mittam: ſed recudetur mox liber, & malo te correctius vberiuſq; habere. Suſtine igitur paulliſper, & me ama, vnà cum Cl^mo^ Mercuriali: cui breui item exemplar. Louanij, XIIII. Kal. Iun. ∞. IↃ. XCVIII.

EPIST. LVI.

F. BONAVENTVRÆ CALATAIERONENSI, *Sodalium* D. FRANCISCI *ſupremo Præfecto.*

INOPINATA mihi accidit heſterna humanitas tua: inopinata, ſed grata. Hominem certum vltrò ad me mittis, viſendi à te & ſalutandi cauſsâ: & quid ampliùs? munus etiam adiungis eius generis, quod ſani & pij homines iure æſtimamus. Beneficia mecum cõmunicas ſparſi vbique terrarum tui cœtus, & ex tot virtutibus mercedes vis ad me in parte redundare. Quid ego hîc dicam, niſi non habere me quod dicam? Vt oculi, in quos ſubita & magna lux venit, conniuent & clauduntur: ſic mihi pectus, largâ iſtâ humanitate perfuſum, & pænè addam confuſum. Quid tamen eſt? aperit illud, & me erigit hic animus, cõſcius ſibi ſemper eximij in Sodalitium veſtrũ affectus: atq; eo ſaltem meruiſſe videor aliquem hunc à vobis. Iure eũ habui. quídni in eos, qui pietatis omnes numeros perſequuntur, aut habent: & eam in aliorum animis excitant aut depangunt? Eſt hæc communis laus veſtra: illa tua

propria, quòd in afflicto hoc rei Christianæ statu, nuper maximos duos Reges pacificasti: atque vtinam inter se iunctos, religioni & reipublicę instaurandæ! Quæ felicitas sit? quis splendor ex his tenebris illuceat? Neque despero fore: & Deum calido ac suspirante animo precor. Eumdem etiam, vt te Rev[me] Pater sacro tuo cœtui diu pręesse, & vniuerso populo Christiano prodesse, patiatur. Louanij, VIII. Kal. Iun. ∞. Iↄ. XCVIII.

EPIST. LVII. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO S. D.

FAVSTVM & felix sit te in Italiã venisse, te apud Ill[mum] illũ Principem agere, loco & lege quam scribis. Quem Principem magnum esse scire debes, non à genere tantùm aut externis: sed à veris illis internisque bonis, quæ Deus aut industria largiter ei dederunt. Tu place, & demerere: quod mihi quoque studium esse fateor, etsi non alio fine, quàm vt cerni à nobis virtutem illam & coli sciat. Itaque MILITIAM meam recusam ad illum misi: in quâ recensui quædam, vt solet, & clariùs aut firmiùs dixi. in quibusdam tamen etiamnunc suspenso pede iui, & quasi super oua, vt ille ait, & aristas. Quid mirum in rebus æuo, & paucitate scribentium, obscuris? Sed alius addet fortasse, & illustrabit, & volentem me atque alios docebit. An non iamnunc facere intellego quendam,

Qui mihi præstat, & est diuis quoque carior ipsis?

* Ὅς μευ ἅμα κρείσσων, καὶ φίλτερος ἀθανάτοισιν;

Faciat, liuor aut calumnia in me non cadet. Otiabar nunc aliquid post ADMIRANDA nostra edita. sed fortasse vt qui saltum cogitant, recedũt; sic ego, & maior post otia hæc virtus. Saccum ibi amo, pro meo ingenio virum, & doctum simul & candidum,

si quid

ſi quid litteræ animum reuelant. Et quidni reuelét, certus illius (à veteri verbo) character? Te etiam amo mi Puteane. quem hortor & oro, dignum præſtare elogiis & teſtimoniis, quę dedi. Vt enim maior dolor eſt, cùm nauis onuſta perit, & in ipſo portu: ſic nobis iure, ſi tu ad alia eas aut mutes, qui in virtute & litteris ſic promouiſti. Sed non facies: ita Deus te ſeruet, & honeſtum magis magiſque reddat. Louanij, Nonis Septemb. ∞. IↃ. XCVIII.

Exemplar Teſtimonij, quod huic dedi.

QVICVNQVE HÆC LEGITIS,

TESTOR *apud vos ex animo,* ERYCIVM PVTEANVM, *benè honeſteq; natum, educatum, inſtitutum: ingenio ad optimas artes facili & tenaci, in vtrauis linguâ Græcâ & Latinâ peritum, verſu & proſâ bonum, vitâ moribuſq; modeſtum: & plura etiam reperienda in eo, ſi quis pernouerit, quàm hîc dicam. Habet Matheſim, Philoſophiam, Muſicam quoque: & planè digniſſimus eſt, cui bene velit, ſiue bene faciat, quiſquis Doctrinam, Elegantiam, aut Virtutē amat. Commendo vobis talibus hunc iuuenem, à meâ quoque inſtitutione & manu profectum: ac ſpero, vel confido potiùs, gratiam me debiturum quidem ſiquis meâ cauſsâ bene fecerit, ſed & habituros mihi ſiqui propiùs aut familiariùs ſibi iungent. Rogo, fides mihi ſit ſincerè ſcribenti; rogo, ipſi gratia aliqua & ſubſidium, in meâ ſcriptione. Louanij,* III. *Nonas Sextil.* ∞. IↃ. XCVII.

I. Lipſius, Profeſſor & Hiſtoriographus Regius ipſe ſcripſi.

EPIST. LVIII. *Mediolanum.*

IOH. BAPTISTÆ SACCO.

ANTE mensem ferè scripsi ad te & Puteanum: nunc iterum, vno hoc argumento, vt hunc quem vides Nicolaum Micaultium, libéter videas: quia & ipse meretur, & ego rogo. Vir est inter digniores Belgas, stirpe & opibus: doctrinâ & vitæ instituto Theologus, & ritu nostri qui LICENTIATI titulum adeptus. Fuit mihi amicus, & plures annos sedulus auditor. Porrectâ fronte eum excipe: & si quid visendum apud vos, ostende. Ipsum Principem videre & affari si posset (certè vel à me ei notum) in voto haberet: sed non temerè peto, nec illius benignitate erga me abutor. Misi ad illum & te nuper ADMIRANDA nostra, per cursus publici præfectum: accepistísne? verbo significatum velim. Ego & langueo etiam mi Sacce, & senesco: atque annum quinquagesimum primum ordiri parabam (si peruenio) hoc mense Octobri propinquo. Interea epistolas meas aliquot colligo, & editioni apto. Vale, & saluebit noster Puteanus, à quo ad meas exspecto. Louanij, prid. Kal. Sept. ∞. IↃ. XCVIII.

EPIST. LIX. *Romam.*

NICOLAO MICAVLTIO.

ROMAM enim inscripsi: & nostro voto atque opinione iam peruenisti. Si ita est, gratulor: & vt ea mansio iucunda, honesta, fructuosa tibi sit, Deum veneror & animo precor. Sed ecce, quæ te velut aduentitia excipiat, Dissertatiunculam nostram super CVRSORIBVS: quam in sermone, per

per occaſionem diſceſſus tui, agitatam miſi te petente in ſcripta: & ſi vacas, hîc lege. Vides & fidem, & diligentiam? tu obſequium aut ſuffragium etiam adhibe, nec, vt in ſermone, ambige aut repugna. Etſi quî poſſis? habes omnia diſtinctè hîc, & per ſuos auctores: quibus vulgus fortaſſe aliquid abnuat, tu rerum artiumque veterum, non debes. Audi igitur. *Curſorum* tria genera facimus, hominum *Peditum, Equitum, Animantum.* De Peditibus prætnitto, qui antiquiſſimi, & quos Græci (verba Liuij) **Hemerodromos vocant, ingens vno die ſpatium emetientes.* Quantum? inquies. Iam dicam, ſi priùs aliquid de ipſis Spatiis, per quæ veteres aut nos metimur. Niſi enim iis cognitis, & comparatis etiam aut pariatis; fruſtrà, & apud ſuſpenſum te aut vacillantem, cetera addam. Græci per *Stadia* ferè computant: atque ea etſi alibi alia, tamen communi more & vſu, *ſexcentorum pedum* hîc ſunto. Pes autem Græcanicus Romano ſemunciâ eſt maior. Romani per *Milliaria* metiuntur, quibus à mille paſſibus eſt nomen. Paſſus autem *pedes quinos* continet: & pes Romanus vulgari noſtro paullo eſt maior. *Octo ſtadia* paullo minus (ita Plutarchus) in Milliare vnum imputantur: etſi Suidas ſeptem cum dimidio diſtinctiùs profert. Nos hodie per *Leucas* ferè computamus: atque eas horario ſpatio finimus. Nunc quæritur, quot priſca ſiue Romana milliaria in Leucam noſtram veniunt? vulgò *tria* aſſerunt: nec malè, ſi hodierna Italica aut Romana ſpectemus. Si vetera, vereor vt errent. Antonini Itinerarium qui inſpicit & comparat; videbit palàm, milliaria illa vinci ab hodiernis. qui lapidum interualla, qui hodieque in veteribus viis, ſigna milliarium, cum numeris ſuis exſtant, idem cenſebit. Idem, qui hæc noſtra mox produ-

* *Diarios curſores.* Lib. xxxi.

producenda comparabit. Si enim tria tantùm milliaria in vnum nostrũ sumes: surgent spatia diurna ab homine confecta, supra omnes humanas vires. Sed illud de lapidibus, per mihi firmum est: & exstant cùm alibi hodie, tum in Lusitaniâ, viâ militari ad Emeritam Augustam, vbi singula milliaria singulæ suæ columnæ inscriptæ distinguunt. Qui spatium dimensi sunt (inter alios, amicus noster Carolus Clusius:) certò asserunt, *quattuor* ea venire *in vnam Leucam*. Hoc igitur sequemur, ne nimia mira dicamus: & narrationem iam ordimur. Cursores pedites ingens spatium fecisse dixi, & exemplum primum sit in *Philippidâ* quodam: qui bello Persico ab Atheniensibus Lacedæmonem, auxilij petendi causâ, missus, *confecit biduo stadia mille ducenta sexaginta*. Ea sint Romana milliaria *centũ quinquaginta septem & semis*: ergo nostræ Leucæ, circiter *quadraginta*. Fecerit in diem eas *viginti*: rem haud nimis magnam aut mirãdam. Magis in *Euchidâ*, qui ignis sacri petẽdi causâ, ab iisdem Athenis Delfos missus, vno die iuit rediuitque, *stadia mille emensus*. id est, Romana milliaria CXXV: nostra, XXXI. & quod excedit. Magis iterùm, in *Anisti Lacedæmonio cursore, & Philonide Alexandri Magni, qui à Sicyone Elin, vno die, mille ducenta stadia cucurrerunt*. Sunt Leucæ nostræ, XXXVII. & semis. Sed in stuporem me dat, quod alibi idem Plinius, de hoc ipso Philonide: *Ex Sicyone Elin, mille & ducenta stadia, nouem diei confecisse horis: indeq́, quamuis decliui itinere, tertiâ noctis horâ remensum*. Tótne illa stadia, *nouem horis*? cursores nostri equi non faciunt. Sed fuisse æstiuas & longas horas, ponẽdum est: & de reuersione (quod rem auget) capiendum: quinque dumtaxat horas quieuisse, iterumque sic redisse. Stupebam, sed excitat Plinius, qui vt rem notam & vulgatam tradit:

Plin. lib. VII. & Aemil. Prob.

Plutarc. in Aristide. Plin. VII. cap. XX.

Lib. II. cap. LXXI.

Nunc

Nunc quidem in Circo quosdã CLX. *millia passuum tolerare nõ ignoramus.* Audin' tu? *quadraginta nostra milliaria* vno die, in illis Crispi spatiis remetiendis, præmij caussâ, cõfecêre quidã. Quid amplius? *Nuper* (addit idem) *Fonteio & Vipstano* Coss. *annos octo genitum puerum, à meridie ad vesperam,* XLV. *millia passuũ cucurrisse.* Hem! itáne tantillum puerum? itáne à meridie? Quid dicas aut censeas, nisi Genij alicuius subleuantis operâ factum? Etsi profectò hoc non fuit: sed vsus & exercitatio, & præmij acris cupido. Enimuerò & posteriore æuo, sub Leone Imp. Byzantino, *Indacus* quidam fuit, homo & robore & celeritate præstans. *qui in eundo conspectus* (veteris scriptoris verba, apud Suidã) *subitò euanescebat fulguris instar, nec curreti magis quàm volanti adsimilis. Certè quod iter homo, mutatis equis, vno die conficere non poterat, hoc ipse suis pedibus, &* SINE MOLESTIA, *conficiebat.* Licet his mirandis adnectere singulare exemplum *Philippi*, nobilis iuuenis in cohorte Alexandri. *Is pedes (incredibile dictu) per quingenta stadia vectum regem comitatus est, sæpe equum suum offerente Lysimacho: nec tamen vt digrederetur à rege effici potuit, cùm* LORICA *indutus* ARMA *gestaret.* De spatio, non nimis miror: de armis, magnum est & pænè *incredibile*, vt Curtius dixit. Atque hi cursores Græcanici. quibus vsu, non operâ similes, quos reges *Ingæ* nuper habebant, in vasto illo noui orbis Perüano tractu. Iis casulæ dispositæ, per publicas regni vias, erant, dimidiati milliaris quæque interuallo. In casulis duo cursores, cùm suâ quisq; vxore agebant. Re igitur aliquâ nunciandâ, ad primum illum voce (nam litteris carebant) deferebatur, quidquid hoc erat. Ille cursu intento, à suâ casulâ ad proximam pergens, iam vicinior altâ voce hoc ipsum inclamabat; atque alter accipiens, item pergebat

Suidas in Ἰνδακος.

Curtius lib. VIII.

P. Cieça I. cap. XLII. August. Sarat. I. cap. XIIII.

gebat ad proximã: ac sic per manus ad fines regni. tantâ celeritate, vt Hispani scriptores fateantur, omnium equorũ cursum ab iis superatum. Neque dissimilis ratio, quam maiores nostri Galli vsur-
Lib.VII. pabant. de quâ Cæsar: *Vbi maior atque illustrior res incidit, clamore per agros regionesq́; significant: hunc alij deinceps excipiunt, & proximis tradunt, vt tunc accidit. nam quæ Genabi Oriente sole erant gesta, ante primam confectam vigiliam, in finibus Aruernorum sunt audita: quod spatium est millium passuum circiter* CLX. Nihil nimium est: & miror esse, qui diffidant. Quid? nónne longè mirabilius, quòd Diodorus Siculus, in rebus Eumenis, tradidit: cùm ille milites &
Lib. XIX. arma expediret, *quosdam Persarum, qui* XXX. *dierum spatio abessent, eodem illo die hoc cognouisse*? Fide maior res videtur: sed ille ita denarrat. *Persis*, inquit, *pleraque montana est & vallibus interrupta. in montibus, opportunis locis speculæ sunt, in quibus consistunt homines maximè vocales: speculæ autem ita diuisæ, quantum vox ab vnâ ad alteram venire & excipi potest. Re igitur nunciandâ, vnus inclamat proximo, ille alteri, & sic deinceps per omnes Satrapias, ad extrema regni.* In numero tamen illo Τειάκοντα ἡμερῶν siue *triginta dierum*, subsisto: & vereor vt Τειῶν, siue *trium*, sit satis. Habes *Hemerodromos*, & *pedites* cursores: nisi quod Turcarum *Peichi* me etiam sistunt. Hi in comitatu Principis & antecursores, cùm opus est huc illuc mittuntur: tantâ velocitate currentes, cum securiculâ in manu, & item phialâ odoratæ aquæ, vt adfirment eos Byzantio Hadrianopolim die ac noctu peruenire. quod interuallum est milliarium Romanorũ circiter CLX. At diuersum genus videtur quod
Lib. IX. Laönicus describit, & *Vlacidas* appellat. *Hi*, inquit, *citatissimo gradu magnum iter peragunt. & si fortè eques occurrit, eum deijcit, ipse equum conscendit: iterumq́; si*

alium,

alium, idem facit, & defessum equum ei tradit. *Corpus succingunt, ne doleat in cursu. Ex Peloponeso Hadrianopolim scimus regios istos cursores venisse, intra quinque dies: quod iter* XV. *dierum spatio ægre eques peregerit, etiam festinus & expeditus*. Mixtum hoc postremum genus, & *Equitibus* assidet, ad quos nunc imus. Vetus id inuentum, vt per dispositos equos, & certas stationes currerent: quod Cyro, in Perside quidem, Xenophon adscribit. *Is considerans*, inquit, *quantum* Lib.VIII.
spatij vno die equus posset conficere, sic vt labori non ité Herod.
succumberet: in tali isto interuallo Equilia constituit, Lib.VIII.
inque iis equos & eorum curatores. Tum etiam in quoque loco virum idoneum, qui acciperet literas, & cursu ita perferret: quem nec noctu interdum intermittunt. Nota de die, & rationem nostrã hodie diuersam, qui disponimus ferè per horas. Atque isti sunt, quos Persæ *Angaros* appellarunt, itemque *Astandas*. Græci an vsurparint hoc genus, firmiter nescio. in Liuio tamen lego: *Ti. Sempronium Gracchum acerrimum iuue-* Lib.XXXVI
nem, per dispositos equos, propè incredibili celeritate, ab Amphissâ Pellam tertio die peruenisse. Quid Romani veteres? & de iis ambigo: etsi in eodem Liuio lego, *Censores locasse currules equos præbẽdos*: sed ego ad Cir- Lib.XXIV.
censes traham. In Cęsare etiam scriptum: *Vibullium,* III. Ciuil.
omnibus opidis mutatis ad celeritatem iumentis, ad Pompeium contendisse. Iterumque in eodem: *Nuncios, per* Ibid.
dispositos equites, de victoria Cæsaris, Messanam allatos. Fuit ergo res in vsu: sed vix publico sumptu aut curâ. ac dixerim priuatos, lucelli causâ, equos sic elocasse & præbuisse, præsertim magnatibus notisque viris. Illud certum, Augustum rerum compotem, cursum denique publicum ordinasse. de quo Suetonius: *Quo celeriùs, ac sub manum, annunciari* Cap.XLIX.
cognoscíq́; posset, quid in prouinciâ quaque gereretur: iuuenes primò (nota Perũanam illam rationem dictam)

modicis

modicis interuallis per militares vias, dehinc vehicula dispoſuit. Commodius id viſum eſt. vt qui à loco ijdem perferrent litteras, interrogari quoque, ſiquid res exigeret, poſſent. Ergo in vehiculis, Auguſti inſtituto, is curſus: in quibus commodius molliuſq; ſanè trāſuehi, quàm ſingularibus equis aut *Veredis*, qui tamē poſtea etiam acceſſere. Sed de modo huius curſus, quod præcipuè inſtitui, videamus. Liuius tradit, *M. Catonem, quinto die Hydrunto Romam,* INGENTI CVRSV *perueniſſe*. Ea ſunt milliaria, opinor, paullo plus CCCC: ſed alij longè vicerunt. Cæſar ipſe Iulius, de quo Tranquillus: *Longiſſimas vias incredibili celeritate confecit, expeditus meritoriâ rhedâ, centena paſſuum millia in dies ſingulos*. Nota de *meritoriâ Rhedâ*: & nondum igitur publicè fuiſſe. Aſſidet huic ſpatio, quod Plutarchus vt magnum prodidit, *Cæſarem octauo die ab vrbe ad Rhodanum veniſſe*. Nam ea ſunt milliaria circiter *octingenta*. Supra Cæſarem longè *Icelus* ille Galbæ libertus (in Plutarcho) qui vt patronum imperij nuncio, & cæde Neronis, primus lætificaret, *ſeptimo ab Vrbe die Cluniam*, (ferè in mediam Hiſpaniam) *peruênit*. Etiam vicit Cæſarem Mithridates, quem Appianus, *mille ſtadia vno die, mutatis equis, confeciſſe* tradit. Sunt milliaria CXXV. Supra iſtum Annibal (in eodem Appiano) qui victus à Scipione, *Adrumetum vno comite venit, biduo & binoctio tria admodum ſtadiorum millia emenſus*. Sunt milliaria CCCLXXV. ergo in diem noctemque CLXXXVII. & ſemis. Vicit & hunc nuncius ille, qui à Maximo Romam miſſus, vt cædem Maximini narraret, *tanto impetu* (verba Capitolini) *mutatis animalibus cucurrit, vt quartâ die ab Aquileiâ Romam veniret*. Atquin, ex Antonino, ſpatium intereſt DCCLXXXXVIII. milliarium. ita in noctem diemq; imputes CC. ferè milliaria: quæ ipſa iuſta confecit Tibe-

Lib. XXXVI.
Cap. LVII.

Tiberius Cæſar, pro exemplo (Plinio iudice) ſum-
mi curſus. Nam is, inquit, cùm frater Druſus in
Germaniâ ægrotaret, *nocte ac die longiſsimum iter, ve-* Lib. VII.
hiculis tribus eſt emenſus: in quo fuere ducenta millia paſ-
ſuum. Obſerua, quod admirationē augeat, *vehiculis*
tribus: id eſt, ter tantùm mutatis equis. Imò & de *Ve-*
hiculis mirum; atque omnino expeditius videatur
in equis: quod Valerius etiam vult ita factum. Nam
ipſe hoc narrat: *Iter quàm rapidum & præceps, velut* Lib. V.
vno ſpiritu corripuerit, eo patet: quòd Alpes Rhenumq́; cap. V.
tranſgreſſus, die ac nocte, mutato ſubinde equo, ducenta
millia paſſuum, per modò deuictam Barbariam, Nanda-
baio duce ſolo comite contentus, euaſit. Tamen Plinij
dictio inſtituto Auguſti magis firmatur: & quid
incommodi tunc in Vehiculis? cùm vias publicas
& militares, ſtratas vbiq; lapide aut glariâ ſciamus:
atq; ita æquabiles, & ſine ſalebris, faciles & meabi-
les curribus fuiſſe. Equi tamen, vt antè dixi, & ex
Procopio aliiſq; liquet, ſucceſsêre. atq; ita Socrates
in Eccleſiaſticâ Hiſtoriâ ſcribit, *ſub Theodoſio fuiſſe* Lib. VII.
Palladium quemdam, animi & corporis viribus eximium, cap. XIX.
qui tridui ſpatio, ab vrbe Conſtātinopoli ad fines Perſarum
eques iret, totidemq́; diebus iterum rediret. At Hercules
ea ſunt (ad Eufratem ſi numeras) milliaria plus
DCC. atq; eſſent in diem noſtratia paullo minus LX.
Poſsíntne curſores noſtri hodie, neſcio: etſi ratio iſta
horariæ mutationis percommoda eſt, & maximo
curſui apta. Cui auctor apud nos Ludouicus XI.
Galliarum rex fertur; dum Carolo Audace cæſo,
Arteſiæ & prouinciis noſtris imminet, & nuncios
rerum in horas exſpectat. En de *Equitibus*: addatur
miraculum de ipſis *Equis*. quorum vnus aliquis ſpa-
tium confecit ſenſibus fideique noſtræ ægrè inſi-
nuandum. Probo Imperatori oblatus è captiuis
equus Scythicus, (Vopiſci verba) *nec decorus, nec*

ingens, qui centum in die miliaria currere diceretur, ita vt ad octo aut decem dies continuaret. Exclamas, te non admittere. Quid ergo Plinio facies, qui adauget? *Sarmatæ*, inquit, *longinqua itinera acturi inedia pridie præparant eos, exiguum tantùm potum impertientes: atque ita per centena millia & quinquaginta, continuo cursu eun ibus insident.* Vides Pegasos alatos: atque ab iis ad ipsas *Alites* (quid enim aliud superest?) veniamus. Eas præcipuè intellexi, cùm *Animantes* dixi currere: quídni celeriter istas, per liquidas & vbique peruias cæli oras? Regi Aegyptio *Marrhæ* fuisse cornix ab Æliano proditur, sic edocta, vt litteras quaquauersus prępete volatu deferret, indicio tantùm loci facto. Cui etiam mortuæ sepulchrum, meritissimæ memoriæ ergò, rex condidit. Colūbas olim & nunc hoc officium subiisse, præsertim in obsidionibus, *alibi docui. & addo, quòd bello Sacro cùm Tyrus à Christiano exercitu clauderetur, colūba sæpius emissa, immissa, litteras & alloquia hostibus ferret. Quæ obseruata denique à nostris, clamore tanto à terrestribus naualibusque copiis simul excepta est, vt trepida ales, tamquam turbine moti cæli acta in terram delapsa, prædæ & gaudio, & mox etiā vsui esset. Nam demptâ epistolâ lectâque, cùm inscriptum repperissent, *Breui auxilia adfuturâ, sumerent animos, atque exspectarent*: nostri, Barbaricis item litteris exararunt, *Virtuti & fidei satis eos fecisse, Fortunam deesse: nec spem auxilij, interclusis ab hoste itineribus.* Ita colūba demissa subditiuam chartam retulit, & dolo non suo vrbem reserauit. Legi & in Bernardo quodam Bredenbachio, qui maiorum æuo Syriam atque Ægyptum perlustrauit: *Alexandriæ præfectum* (Sarraceni tunc tenebant) *quem ipsi Amiralium vocabant, semper apud se columbas habere, sic edoctas, vt quocumque delatæ fuerint, mox ad eius*

Lib. VIII.

*Saturnal. II. cap. V. & adde Plin. lib X. cap. XXX. VII.

eius domum mensamq́ reuertantur. Itaque earum duas aut tres, speculatores, qui emittuntur cottidie scaphis in mare, ad naues explorandas quæ peregrè aduenıunt, ne miles aut fraus lateat; eos inquam speculatores, columbas secum ferre: & cognitis quæ vsui, statim scidam inscriptam collo columbæ illigare, ac dimittere: hanc autem ad præfecti mensam bonâ fide statim se sistere. Idem fit in alterâ, tertiaq́, si quid aliud fortè incidit: eóque inuento portum eius vrbis aditumq́ egregiè tuentur. Sed à cælo ad terram iterum redeo, & venia mihi esto Canis etiam huic narratiunculæ inserendi. Is quoque, inquam, defert litteras, fideliter ac celeriter, hoc exemplo. Rex Fessæ, subitario milite collecto, Tingin properabat, erepturus eam, vt censebat, Christianis. Improuisa res erat, & Menesius tamen per occultos indices resciuit, qui præerat Arzillæ. Quid faceret? volebat, nequibat, ad Tingitanũ pręfectum mittere, & periculi iam instantis admonere, viis omnibus obseptis. Excogitat astum. catella relicta, proximis diebus, per obliuionem Arzillæ erat à ciue Tingitano. Hanc litteris illigat ad Præfectum illum, & sub noctem in litore destituit, acriter ibi verberatam. Catella iam libera cursum, quantum potest, Tingin intendit: manè peruenit, litteras ostentat, & ciues militesque periculi admonet, liberatque. Hoc spatiũ est milliarium circiter LXXV. nisi me Io. Leo Afer fallit. Sed hem, hem, quò eo? hoc est epistolam scribere, an Chimæram pingere? Triplici facie certè habes, è *Pedite, Equite, Alite*: tu lege, nec lege, vt voles. Vale mihi saltem. & in beatâ Italiâ benè beateque age. Louanij, prid. Kal. Octobr. ∞. IↃ. XCVIII.

Osorius Lusit. Hist. lib. 11.

Carmen, quod honori tuo scripseram, hic habes.

Reuerendo & Nobili viro
NICOLAO MICAVLTIO
NICOLAI F. cùm SACRA LAVREA donaretur, ODE SYNCHARISTICA.

QVISNAM *hic, quis nouus occupat*
Ardor? quis trepidum rapit
Docti ad culmina montis
Phœbo operatum?
An verus vetus est amor
In te clare MICAVLTI?
Clare à stirpe, opibus, magis
A probitate.
Ille est. ille meum ferit
Thyrso pectus, & intima in-
Fundit gaudia, cùm videt
Inclyto honore
Augendum. date lilia,
Floreis spargite duplices,
Sertos siue solutos,
Thura adolete.
Iam scandit Sophiæ arduas
Arces, iam capiti decus,
Aeternum veniet decus,
LAVREA SACRA.
Qualis Scipio, murice
Insignis, Capitolia,
Victis hostibus Afris,
Aurea scandit.
Plebes atque patres fremunt,
Hic cingit, subit, hic præit:

Illius

Illius noua tentat
Gloria pectus.
Perge ô tu quoque numine
Dextro victor, & assere
Antiquæ fidei sacra,
Heu violata.
Quæ non flagitia adspicis?
Quas labes scelerum? ruit
Doctrina illa vetus patrum, &
Patria virtus.
Vt cùm præcipiti iugo,
Currus non reuocabili
Impete fertur, equi negant
Obsequi habenis.
Nec spes vlla super, nisi
Nostra, ô Belgica, bellicis
Tandem libera curis,
Munia pacis
Amplectare. cape, ô cape,
Quam CLEMENS *hominum pater,*
Quam Regum ille PHILIPPVS
Maximus offert.
Quæ mora vos Bataui tenet?
Quæ vos Mattiaci? date
Dextras, & veteri iugo
Subdite colla.
Tunc tristes superûm minæ,
Tunc Mars & Furor impius
Ibunt, atque redibunt
AVREA SÆCLA.

I. L.

EPIST. LX. *Madritum.*

GARCIÆ FIGVERÖA, *Regi à cubiculo.*

DVPLICI dolore, & quasi ictu, sum affectus, cùm tuam epistolam accepi. Etsi priorem non tam intulit ipsa mihi, quàm illatum renouauit, mentione mortis Ariæ Montani nostri, ô magni rarique viri, & nobis etiam longinquis & exteris ob virtutem & doctrinam cari! Imò credo nobis in pretio pænè maiore, quàm vobis fuisse: vt ferè solent in leui (non dicam in vili) haberi viri magni, apud notos & populares. Certè ego à multis annis amabam virum, amatus etiam ab ipso: & in isto animo sentio doloris hanc plagam, prudētiâ tamen & constantiâ minuendam, aut sanandam. Quod idem & te facere hortor, Illustris Garcia. qui sine fructu vllo lugere eum potes: at cum magno fructu non lugere. quo illo? roboris, quod animo tuo indues, & paullatim assuefacies ad humanos istos casus. In theatro hoc magno sedemus, spectatores aut actores; & eximus alij, inimus alij: nec mirari aut indignari debemus, in cōmuni & receptâ ab æternitate lege. At vulnus alterum, quod cum epistolâ tuâ venit, non tamē in ipsâ. Is enim qui tuam mihi mittebat, idem de fato maximi regum Philippi nunciabat: quod me percussit, vt quod publicam Christiani orbis salutem, aut certè quietem, spectaret. Videbatur enim ille Rex, certo iam & firmo consilio, ad Pacis metam sua omnia dirigere: & in parte effecit, magis pleniusq. fortasse, si vita etiam aliqua ei fuisset. At ô clare Sol occidisti, & nos in caligine istâ reliquisti & nimbis ciuilium bellorum. Etsi non occidisti, sed in filio tuo isto PHILIPPO TERTIO viuis & luces: quem vouemus salubrium consiliorum tuorum, vt potentiæ atque

opum, heredem. Quídni autem erit? tali stirpe, educatione, indole: imò vt nouum & salutare sidus exortum eum speramus, ad illustrandum & vegetandum vtrumque orbem. Deus vota nostra audiat: & illi consilia atque animos donet, benè decernendi, fortiter patrandi. Hæc publica, mi Garcia. quod ad me, sum in veteri iterum languore, id est in viâ quam Arias noster decurrit. Etsi paullo tamen nunc meliùs: sed æstas hæc valde me affecit, & pænè adeò confecit. ADMIRANDA iamdiu ad te misi, & ad vtrumque Idiaqueum: nec culpa nostra est, si litteræ aut libri non sunt perlati. Curauimus per bonos & fidos amicos Antuerpiæ: sed casus maris, & manus vbique sparsas prædonum, non ignoratis. Nunc parabam me dare ad MONITA ET EXEMPLA POLITICA: si Deus tamen æuum & otium dabit. De imagine aureâ nostri tunc Principis, nunc Regis, quam significas ad me missam, non equidem accepi: & per quem ea missa, ignoro. Si videtur, vno verbo indicabis. Scire etiam percupiam, quo loco nunc sis apud nouum Regem: spero equidem bono & virtutibus tuis digno: atque eo nomine (si ita est) iamnunc tibi gratulor, & amici bona, mea puto. Vale Illris Domine, & in animo te gestari à nobis scito. Louanij, XII. Kalend. x.bres. ∞. Io. XCVIII.

EPIST. LXI.

IO. FERDINANDO VELASCIO, *Magistro equitum Castellæ, Gubernatori Mediolanensi.*

MINVS mirari, aut indignari debeamus, si nostræ plebeio ũ litteræ pereant, aut tardiùs reddantur, cùm ea sors per hæc tempora vestras Principum etiam tangat. Nam priores quidē quas

misisse te adsignificas, vnà cum libro Puteani nostri, planè perierunt; alteræ succedaneæ tardiùs etiam ad me venerunt. Quod præmitto, ne accusari tacitâ cogitatione cessatio mea possit: cui apud talem Principem nullum alioqui velum sit aut color. Vidi autem postmodũ *Puteani Reliquias*, & cultum illum tui sanè amaui. Adolescens est, sed specimen ingenij præfert, ad magna surrecturi, si ætas & peritia rerum dirigunt etiam & formant. Ego ab aliquot mensibus solito languidior eram, & eâ caussâ, tum etiam quia affectus iamdiu suadet, statui seriò Italiam reuisere, idque sub annum iam instantem Sæcularem. Præter ea quæ dixi, Religio etiã vocat; &, quod non diffiteor, cupiditas tui coràm videndi, & cultum officiaque mea deferendi. Virtus tua in meo animo maiora meretur, & id sine omni blanditiâ vel adulatione scribo. Inuitant me etiam Romam viri in sacro ordine Principes: quibus parebo, sed dumtaxat vt peregrinatio non emansio sit, & mei me Principes ac patria habebunt. Itaque si viuo, & vel modicè valeo, in proximo autumno me vobis sistam. Deus faxit; vt te, Ill^me^ & Excell^me^ Princeps, saluum, atque in iis locis reperiam: alioqui desiderium hoc peregrinandi valde minuatur & languescat. Louanij, XII. Kalend. Febr. ∞. IↃ. XCIX.

EPIST. LXII. *Mantuam.*

ANTONIO POSSEVINO *Soc. Iesu.*

VIDI iamnunc epistolam, quam ad P. Sallium dedisti, & in eâ benignam honestamque mentionem nostri. Non est nouum. publicè ostendisti quid de me & religione meâ sentires: quæ postrema attestatio pergrata mihi fuit. Nec eius pœniten-

tentiam ages, ita Deus me seruet. sum enim, & ero in veteribus militiæ sacræ castris, nec transfuga vnquam ad nouitates vllas ibo. Tranquillo animo hîc viuo, Deo & studiis me consecrans. studiis, quæ pro ingenij mei copiâ adiutum, aut illustratum eo, etsi non in arduo illo genere, quod vos tractatis. Tu verò nunc etiam ingrauescente ætate non omittis: ô laudabilem conatum, atque operam! nam speciem, & ideam operis vidi, quod paras, varij, laboriosi, vtilis, quod ab interiore animo testor. Deus tibi vires, annosque ad emoliendum det; & mihi largiatur non scripto solùm, sed sermone te affari. Id enim meditor, &, si valetudo patitur, sub annum sacrum Sęcularem in Italiâ vestrâ me sistam, & vel de viâ flectam, vt te complectar. Optime Pater salue, & me precibus tuis apud superum numen velis adiutum. Louanij, IV. Kalend. Febr. ∞. IↃ.XCIX.

EPIST. LXIII. *Patauium.*

THOMÆ SEGETO.

GAVDEO in Italiam incolumem venisse, gaudeo in domũ magni Pinelli admissum: quem virum, æuo & gloriâ iam veterem, Italia vel inter veteres suos præferat & iactet. Quod id beneficij à me habes, & imputas, iucundum est: & libẽs equidem adiutum eo istos, qui cultum aliquem animi nobis debent. Sed & libens audio, agnoscere eos & fateri. Tu fac & enitere, vt quem te promisi præstes: nec abripiant te aut vana illîc aut praua, quorum copiam etiam beata illa regio donet. Sed vt in vrbe, vbi lues est, si agas, vites domus aut vias totas eâ infames: sic hîc moneo, fugere te homines & loca vitiis nota & infecta. Ætas tua allicit? fræna. Populares abducunt? resiste. denique te &

posteritatem cogita: nec posse, quin illa infamiam cum noxâ pariter apud te relinquant. Ah, quàm suaue animo iam maturo erit, meminisse pugnæ & victoriæ: integrum sese à labe,& corpus ab ægritudine asseruasse! Hæc moneo, mi Segete, non quia opus fortasse: sed quia amor inducit,cui agnatam curam aliquam, imo & metum esse, non ignoras. Quídni autem in ætate istâ sit?

*Mẽs homini fit vernior in pube atque iuuentâ.

*Ἤβη καὶ νεότης ἐπικουφίζει νόον ἀνδρός:

ait poëta ille sapiens. Quídni etiam in regione eâ sit? suaui, bellâ, diuite: sed in quâ deliciæ aux luxus sui hærent. Vita, vita, & horridulam virtutem & me ama. Deum ita precor, & eumdem in ambagine omni aut caligine ducem tibi & lucem. Louanij, v. Kal. Ianuar. ∞. I Ͻ. XCVII.

TESTIMONIVM.

QVI HÆC LEGETIS,

TESTOR *apud vos seriò, hac meâ manu,* THOMAM SEGETVM *gente & domo Scotũ, notum mihi à pluribus annis fuiss; imò ab ipsâ primâ eius adolescentia, meũ vel discipulum, vel auditorem. Eo omni tempore, probis se probass, ac mihi inprimis, ob acre & excellẽs ingenium, ardorem studiumq; discendi: atque ita profecisse; vt in meliori omni litteraturâ, paucos sibi æquales habeat, in æquali æuo. Addo & moribus modestum ingenuumq; esse, & dignum quem tales omnes æstiment atque ament. Peto igitur atque absens rogo, vti hunc in occasione adiutum velitis, fauere animis, consiliis, factis; benè locaturi beneficium, quodcumque in eum conferetis. Stirpes istæ fouendæ & attollendæ sunt, in commune reip. bonum, cui boni omnes studemus. Louanij,* VI. *Kalend. Sext.* ∞. I Ͻ. XCVII.

I. L.

EPIST.

EPIST. LXIV. *Romam.*

FRANCISCO SFORTIÆ, *S. R. E. Cardinali.*

Ego verò tertiùm ſcribo, nec indecorum eſt in tantâ tuâ benignitate. Nam & Micaultius iam-nunc indicium mihi fecit ſermonis & curæ, quam de me & itinere meo habes. Quod iter, ita me Deus ſeruet, ſuſcipiam, religionis quidem primùm ſed & tuâ cauſsâ; qui vltrò hanc prolixam beniuolentiam in me oſtendis: qua niſi capi & molliri me fatear, ſim profectò lapis aliquis aut ferrum. Quamquã & ipſum ferrum vt à magnete trahitur, & occultâ vi allicitur, ſic me à tuâ virtute teſtor. O verè magnum, & vt verbo dicam, ROMANVM tuum animum! qui vel hoc argumento valdè virtutibus abundas, quòd alienas ſic excitas aut amas. Nihil blandè aut apud te tua cauſsâ dicam, ſed numen ſupremum appello, eſſe me & fore cultorem tuum, quamdiu terræ me huius eſſe idem numen volet. Sed vt de re dicam, ad iter me paro in Autumnum proximũ, & Septembri (cũ bono Deo) dabo me in viam. Ideò enim paullò maturiùs, quia & amici in viâ alibi tenebunt fortaſſe: & exigua ſpatia cõficere ſuadet hęc valetudo. De eſſedo quod offerebas, planè opus non eſt mitti. Hîc enim facilè paramus, & comites item honeſtiſſimi non deerunt, atque adeò quidam etiam è contubernio aut diſciplinâ noſtrâ. De ratione itineris totâ, certò nondum dixerim: quia incidere aliquid poteſt quod turbet. tamen, vt nunc eſt, cenſebam per Germaniam me iturum, & Alpes Tridentinas, quæ molliore cliuo eſſeda & currus etiam tranſmittunt. Si non; Galliam tranſiero & obiter videro, vbi amici item plures qui inuitant. Sed Romam cùm venero, certum

mihi

mihi est rectà ad te Illme. & vt Iuno illa Homerica, in concilium Deorum veniens, à nemine poculum nisi à Themide accepit; sic ego tuo inter omnes hospitio & beneficio vtar, quod mihi comiter & liberaliter offers. Tum denique in sermonibus ea, de quibus scribis. Deus modò Illme & Reume Princeps te seruet, & me voti mei duplicis dãnet: prisci illius, Romam reuisendi; & huius noui, te visendi, quod animus iste (vt vero verbo dicam) ardet. Louanij, XII. Kal. Maijas, ∞. Iↄ. XCIX.

EPIST. LXV. *Mediolanum.*

IOANNI BAPTISTÆ SACCO S. D.

AVDI rem lætam, vt est tuus amor, cui fideliter equidem respõdeo amore. Rem, inquam, lætam, meum in Italiam aduentum. Quando? inquies. sub Autumnum proximum, ne lõgiùs etiam hoc producam. Lubet esse in anni Sæcularis initio Romæ, quò magnates aliquot inuitant; & inter eos Cardinalis Sfortia, haud dixerim quàm in me pronus. Audis tu ista? crede firmiter, nisi Vita, aut Valetudo prorsus destituit, sic futura. At illum Principem, & heroëm nostrum ante omnes videbo, qui in ditione vestrâ præest. Præsit etiam tunc modò, nec in mutatione rerum istâ aliquid mutetur. Sanè id mihi triste esset, quia acre desiderium concepi eius videndi, ac venerandi; atque id merito solo virtutis. POLIORCETICA nostra recusa sunt, cum figuris additis, quas ille Princeps mihi submisit, quem breuiter, sed fideliter laudaui. Micaultium, quem commendaueram, sic benignè & honestè à te habitum (ipse largiter scripsit) quídni læter? At non hoc, silere nostrum Puteanum, à quo iam à pluribus mensibus ego nihil. Viuit, valet, apud

apud vos agit? per te ſciam, ſi tardat etiam ipſe. At tu vale, mi Sacce, & ſalueat à me Cl^mus^ Septalius, qui meliùs de valetudine iſtâ ominatur, quàm ego. Sed viuam, valeamque in paucos menſes modò: videbor, & videbo. Louanij, XII. Kalend. Febr. ∞. Iↄ. XCIX.

EPIST. LXVI. *Patauium.*

IO. VINCENTIO PINELLO.

SI quis Italiâ hodie veteri & meritâ famâ eſt, eum ego te cenſeo Vincenti Pinelle: & ideo iam à pluribus annis tacito quodam affectu & colo & amo. Non fuit occaſio ſermone aut litteris declarandi: vtrumque fortaſſe erit, certè nunc alterum; & ſtilo te vt conuenirem, duplex mihi cauſſa fuit. Prior, vt gratias agerem pro benignitate quam in Thomam Segetum, ex cõmuni quâdam cõmendatione meâ, contuliſti: quod ex eius litteris intellexi, & eâ re debere me tibi obſtrictumq; eſſe, & ſentio & teſtor. Altera etiam cauſſa, vt hunc adoleſcentem Franc. Saſſenum, in vrbe iſtâ natum bonis honeſtiſque parentibus, ipſum bene educatum & inſtitutum, hactenus tibi inſinuarem, vt videndi adeundique tui copia aliquando ſit, & conſilio, ſi opus ſit, etiam iuues. Nam cetera ei non deſunt, & dumtaxat ſtudiorum & rei medicæ cauſsâ, ad loca illa venit. Sed de ſermone quod initio dixi, nec id quidem deſpero, & valdè certè opto. Spero autẽ ideò, quia pænè decretum mihi, ſub annum inſtantem Sæcularem in Italiâ me ſiſtere: & abſit, vt eâ exeam, niſi vt te videam & amplectar. Quid exeam? imò cùm inibo hoc fiet, opinor: & inter prima & calida deſideria mea eſt, vt hoc reddam effectum. Viue, viuam: niſi caſus aut vis impedit, videbo. Louanij, VI. Kal. April. ∞. Iↄ. XCIX.

EPIST.

EPIST. LXVII. *Genuam.*

PAVLLO MONELIÆ S. D.

SILENTIVM aliquod fuit, mi Monelia; sed quod ego vnicâ istâ scriptione, & nuncio pensauero, & dabo te in gaudium, si amorem tuum noui. Quid igitur nuncio? venturum me in Italiam, ante annum hunc Sæcularem si Deus vitam, & aliquas vires donet. Ita planè decretum est, idque sub autumnum proximum, vt otium sit Italiæ ipsius, & amicorum videndi. Atqui non domicilij caussâ ne erres, sed pietatis primò, tum etiam animi caussâ veniemus: & inuitante item Cardinali Sfortiâ, qui in me se exhibet valde benignum. O quàm libés te quoq; inter amicos complectar! etsi tu à via procul: sed aut ego deflectam, aut tu excurres, & omnino fruemur mutuo aspectu ac sermone. Eâ spe pauciora verba faciam, de rebus aut scriptis meis nihil addens: quid opus, cùm tibi me sistam? Ita faxit ille Deus, & te meque in paucos illos saltem menses seruet. Scribe autẽ interea de ratione itineris optimâ, si quid habes, & has ad Mercurialem nostrum mitte. Louanij, Kal. Febr. ∞. Iↄ. XCIX.

EPIST. LXVIII. *Pisas.*

HIERONYMO MERCVRIALI S. D.

CONSTANTEM amorem tuum amo, quem numero inter Italiæ veterrimos, suauissimosque. Et hortaris vt scriptione eum excolamus: quod lubens fecero. sed quid si aliud etiã epos tibi cantem? inopinato tibi fortasse, & hoc gratius erit. Ego, mi Mercurialis, statui certò (Deus modò & vita velint) in Italiam vestram venire, non habitandi, sed

visendi,

viſendi,& reguſtandi cauſsâ. Vultum tuum videre, & verba audire videor exclamantis, Quando? Iam breui, iam intra quinque aut ſex menſes ad iter me dabo & lubet eſſe in fine æſtatis in aditu Italiæ veſtræ. Annus ſacer Sæcularis me vocat maximè, ſed etiam viri quidam principes qui inuitant; & vos amici trahitis, omnino ante exceſſum videndi. tum de valetudine, tum de ſcriptionibus, & ſtudiis, ſermo nobis ſit vel in multam noctem, ſi dies non exſatiat: & certè explere oportet deſiderium & famem, vt ſic dicam, diu ieiuni & auidi amoris. Ergo pauca nunc ſcribo. tuas ad Wittendellium miſi, tuas item ad me exſpecto, ecquid conſilium noſtrum probes. ſed quid ambigo? ore, ſtilo, pectore, ſcio, probabis. Vale. Louanij, Kalend. Febr. ∞. IↃ. XCIX.

EPIST. LXIX. *Romam.*

ASCANIO COLVMNÆ, *S. R. E. Cardinali.*

MICAVLTIVS ſignificauit mihi de honeſto & beniuolo pariter ſermone, quem de me habuiſſes. Et ſi quid opus fuit? ipſe tuæ litteræ hoc mihi dicunt, quas ante bienniũ ad me, illuſtri teſtimonio vel iudicij vel affectus dediſti. Quas ego, nõ mentior, vt Palladium aliquod Romani olim, aut ſacrum depoſitum, aſſeruo. Itaque non credere ſolùm me par eſt; ſed affectum aut potiùs cultum rependere, quod dignitas tua poſtulat & fortuna. O beatam, ô illuſtrem Romam his, vt ſic dicam, ſideribus! quæ non ſplendore generis ſolùm, ſed luce propriâ virtutum & laudum micant. Ac mihi iamdiu animus eſt & cælum illud Italiæ (liceat manere in hac imagine:) & vos in eo aſtra intueri propiùs: ac fiet ſanè breui, ſi vitam mihi in paucos menſes

menses proroget supremus ille rector. Nam annus sacer Lustralis cùm instet, occasio siue caussa est veniendi: & simul sacris, ac desiderio meo, litandi. Quod significare me tibi Ill^me Princeps cultus hic animi adegit: animi, æternùm virtutibus tuis deuoti. ita propitius mihi sit ille Æternus. Louanij, XII. Kal. Maijas ∞. IƆ. XCIX.

EPIST. LXX. *Mediolanum.*

IOANNI BAPTISTÆ SACCO S. D.

NIHIL ambigebam, mi Sacce, quin lætificassem te nuncio mei aduentus: ita mihi notus & seriò creditus est serius tuus amor. Et tu quàm eum ostendis? nec celari sanè solet hic ignis. Inuitas in domum tuam; & hospitium molle, vbi ego curer, tanquam Regi Antiocho oculi solent (liceat iocari) offers. Accipio mi Sacce, accipio: & vbi sim libentiùs, addo etiam liberiùs? Accipio tamen ita, nisi imperio aliter cogimur, cui leges non damus. Scis me de Principe intelligere, qui perbenignè certè in nos est affectus: & fortasse apud se etiam volet esse, aut ex eius metatione accipere domum. Quicquid erit, vtinam tuam! Sed in paucos tamen dies, quia in amatâ illâ Italiâ plura loca hominesquè videndi nobis sunt: & ante omnia, inclyta illa Roma, in quâ etiamnunc animi & virtutes Romanæ. Nam percurrere Italiam nobis decretum tantùm, non hercules insidere. Cuius rei si vel suspiciuncula proceres nostros tangat, non dimittat profectò, nec vllo titulo impetrem commeatum. Atqui nihil tale est. sacra & amici trahunt, & ipse meus Genius, qui loca ea & homines nescio quo naturæ ductu amat. Tu me mi Sacce, & hunc etiam adolescentem libens aspice, mihi auditorem

& ami-

& amicum, in litteraturâ, & Poësi præsertim, inter paucos præstantem. Louanij, VII. Kal. Maijas. ∞. IϽ. XCIX.

EPIST. LXXI. *Romam.*

CÆSARI BARONIO *S. R. E. Cardinali.*

QVOD animo & voto sæpè facimus, vt te alloquamur, & quasi coràm videamus; id nunc stilo vsurpo & repræsento, in occasione quam NICOLAVS MICAVLTIVS mihi præbuit, iste quem vides. Putat gratiæ mihi aliquē locum apud te esse (nec diffido, in animo isto conscius, quanti te faciam Christiani orbis sidus:) putat, inquā, aliquid apud te cōmendationem meam posse, eò libentiùs dandam, quia tali. Nam vir est, & claris apud nos maioribus, & ipse planè probus, industrius, & vetus auditor meus: et si illum Deus & animus ad diuina studia traxerunt. Nam in Theologiâ eò iam peruênit, vt etiam titulum & testimonium publicè acceperit: & nunc in Italiā & vrbem sacram se contulit, videndi discendique caussâ. Beabis eum, si & tuo interdū aspectu frui, & vel breui colloquio, liceat: quod longum, scio, occupationes tuæ non donant. Hæc pro Micaultio: de me an aliquid addam? addam. Pietate impulsum, & cupidine vos illustres viros videndi, in Italiam venturum sub annum hunc sacrum & Lustralem, qui instat. O Deus mihi det caput illud Ecclesiæ, non dignitate magis quàm meritis inclytum, vel eminus intueri & venerari: vos autem propiùs adire & alloqui! quod inter pręcipua mea vota esse fateor, & animus mihi dicit, FIET. Ill^me & Reu^me Domine, idem Deus Ecclesiæ suæ lucem & tutelam te seruet, cui sincerè testor me toto animo addictum & consecratum. Louanij, VI. Kal. April. ∞. IϽ. XCIX.

EPIST. LXXII. *Mediolanum.*

IO. BAPTISTÆ SACCO S. D.

NE ambige, ego venio, cum vnâ exceptione Fati. Si publica mortalitas, aut priuata mea, Italiam non inuidet; ipſam videbo, vos amplectar. Ad Ill^mum^ Principem parco nunc ſcribere, donec de tempore & totâ viâ meâ certò ſcribam. Etſi de tempore propemodum ſcio, & ſtatui ipſo menſe Septembri: ſed de viâ aut limite mutant turbæ, contagia, & eiuſmodi euentus. Quacumque viâ, certum eſt Mediolanum vel per ambages deflectere, illius Heröis & veſtrâ cauſsâ. Statui & Antuerpiam breui ire, & ſcripta mea quædam apud Typographum deponere, vel mortuo me edenda, ſi quid humanum contingat. Miſi litteras nuper ad te alteras, ſed per adoleſcentem noſtratem N. N. quem commendaui obiter, neque nimis velim, & ambigo (vt apud te liberè) de moribus & vitâ. Etſi certum nihil, ſed ex ſuſpicionibus habebam, quibus vir probus nõ nimis indulget. Idem ille ad Puteanum à me habet, cui in ſtudiis commilitauit. Cardinales Romani, inter eos Sfortia, in me ſunt benigni: videbo illa lumina, niſi Deus hæc mihi claudit, vt vt initio dixi. Vale mi Sacce, cui iamnunc animo circumfundor. Louanij, Pridie Kalend. Maijas, ∞. IↃ. XCIX.

Noſtri hîc ægrè me dimittunt; tamen temporarium hunc commeatum à præcipuis Aulæ iam impetraui, in ſenos dumtaxat menſes.

EPIST. LXXIII. *Romam.*

FREDERICO BORROMÆO *S. R. E. Cardinali.*

ANIMVS me iuſſit, & hic cultus quem tibi deuoui, ſignificare conſilium, quod in re meâ cepi.

cepi. Statui enim ſerio, inſtante iam anno ſacro Sęculari, Italiam veſtram & in eâ vrbem Dominam inuiſere: quò pietas me primùm, ſed & cupiditas aliqua (non nego) vos illuſtria orbis lumina videndi, inuitat & trahit. Inter ea cùm clarâ luce fulgeas, & iam olim honore me beniuolentiæ & litterarij affatus tui affeceris; iure inter primos ad oſculum manus tuæ veniam, & domicilium oſtendam, cui animus includitur virtutibus tuis ſeriò deuotus. Deus mihi det perficere, & te Ill^me^ & Reu^me^ incolumem diu Eccleſiæ ſupereſſe. Louanij, Prid. Kal. Maijas, ∞. Iↄ. XCIX.

EPIST. LXXIV. *Mediolanum.*

PETRO PANTINO *Decano Bruxellenſi.*

GRATVLABOR? animo feci, & nunc ſcripto: etſi veniſſe te Mediolanum, fama adhuc, non litteræ tuæ mihi dicunt. Sed gratulor, & veram hanc famam, quia valdè cupio, puto. Ah mi Pantine, quàm Principes illos nouos patria deſiderat! quàm brachia aduentantibus, vt ſic dicam, pandit! Non illeipſe Albertus ſic nuper ad ſuam ſponſam; quàm nos ad illum & illam anhelamus, tot malorum medicinam & leuamen. Venite, & nouam lucem Belgicæ infundite, tu Sol, tu Luna, & diem noctemque noſtram pariter illuſtrate. Quàm calida vota noſtra ſint, potes ſcire, quia ſuprema. Quæ enim ſpes, præter hanc, vltrà ſupereſt? Iacta eſt è fatiſcente naui noſtrâ ſacra hæc anchora: & ea duplex niſi ſiſtit, cum Tragico exclamo,

> * Οἴ μοι, μέγας θησαυρὸς ὡς ἀνοίγνυται
> Κακῶν.

** Heu me, malorum quænam abyſſus panditur?*

vno verbo, perimus. Sed abite malè ominata verba: illa quoque Iunonia auis nobis cecinit, *Ἔσται πάντα καλῶς.

** Erunt omnia rectè.*

καλῶς. Et profectò erũt, si nostri illi bonis prouidisque consiliis vtentur: quibus nimis est opus. Nam affectus & obsequia nostra non adsunt, sed supersunt: adsit ille auriga modò, qui peritè moderetur & tẽperet, & cui Minerua aliqua (illa illa, vt spero, Isabella) in consilio adsistat. Sanè prudentiâ opus, & si distinguere placet, prouidentiâ, in hoc articulo temporum. quia vt iis qui è puteo extrahuntur, tunc maximè periculum lapsus est, cùm ad oras summas venerunt: sic nobis, qui educi iam incipimus, ne à spei culmine ad barathrum *δυσελπίας relabamur. Veta ô magne Deus, & benigno semel oculo Belgas tuos vide. Sed vtcumque cadet, magni animi hoc regis vtriusque factum: illius, qui dedit, huius qui approbauit. & ingens gloria, non esse solùm magnos & felices, sed fecisse.

*desperationis.

Habere regnum, casus est, virtus dare.

Sed publica sepono, de quibus coràm affatim, quia tu prudens eorum es, quæ ibi acta: nunc audi & priuata. Valemus, vt solemus: id est, viuimus magis quàm valemus. sed quî noster Couarruuia, ille senex senis Homerici æuo dignus? sed non etiam Homeri fato, quo tamen audio & doleo eum affectum. O virum corde mihi, non ab annis, sed à lustris iam amatum!

*Ο῎νδ' ἀυτὴ πολύμητις ἀνέπλασε χερσὶν ἀθήνη.

*Quem manibus propriis finxit cordata Minerua.

Inuideo tibi, qui vidisti & amplexus es, vtinam medio me par illud diuellente! Sed heu, quàm diuulsus à nobis Winckelius! ô spes & destinationes humanas! Ille diu luctatus cũ suâ sorte emerserat, & iam terram nõ videbat, sed tenebat: in ipsâ terrâ spei suæ ac nostræ naufragium fecit, atque adeò ipsius vitæ. Nam Genuæ fato suo functum audiuimus, & suspiriis prosecuti sumus: quid iuuat? magis hæc vota, vt vir quietissimi animi, in quietis illis

locis,

ocis, fruatur æternâ & beatâ pace. At tu de me etiam audi *ῥήματα ἢ θαύματα? vt ait Orator. In eo ſum, ſi vel leuiter moramini, vt vos in locis iis opprimam. Qui poteſt? inquies. poteſt. quia ſtatui ad vrbem ſacram ſub ſacrum hunc annum ire, & ſimul animũ à noxis luſtrare, ſimul perfundere eum ſpectandi illâ honeſtiſſimâ voluptate. Spectandi, inquam, & illuſtres aliquot viros (in iis Io. Ferdinandum Velaſcium, regiâ ibi vice Gubernatorem) & loca regionesque, antiquitatis gratiâ, ſic amata nobis & culta. O quàm deſidero! nec mei aut mea teneant, —— * οὐδ' εἴπερ τε σιδήρεα δέσματ' ἔχῃσι: ſi tamen valetudo non ſiſtat, illa mea Ate, quæ in turri aënea incluſum iamdiu me habet. Quis Iupiter liberabit? an ille ſummus, & ſub nouo Principe nouum vigorem dabit? O fiat, & ego te hîc, aut ibi, ſaluum ſaluus videam!

* *verba, an portenta?*

* *non ſi me vel vincula ferrea ſtringant.*

Da pater omnipotens, atque iſtæc omina firma.

Vale vir R^de & amiciſſime. Louanij, III. Nonas Sext. ∞. Iↄ. XCIX.

EPIST. LXXV. *Bononiam.*

IOH. AB HOLLANDT S. D.

LITTERÆ tuæ loquuntur multum te in libris, atque etiam Senecâ noſtro eſſe: quod ex animo gaudere me fateor, & gratulari tibi hanc bonam mentem. Si ab vllo haurienda ea eſt (ſacra ſemper omitto:) eum Senecam eſſe certum habeo. quem ego nunc meditabar illuſtratum & correctũ edere, & hunc quoque fructum dare (pro ingenij mei copiâ) præſenti & futuro æuo. Totus in eo ſum. Valetudo autem ſemper anceps, plurimùm aduerſa; & vincula hæc euolanti ingenio ſummus arbiter dedit. Quid niſi feramus, & ferendo adeò vincamus?

quia in pugnam hanc compositi cum Fortunâ siue Fato sumus: atque vna hîc victoriæ ratio est, arma submittere, nec pugnare. Næuius olim:

Pati necesse est multa mortalem mala.

Te in florenti Italiâ esse, gaudeo: florenti ingeniis, pace, opibus. vide, vt vidisse te olim iuuet: id est, quæ bona, & in rem tuam, excerpe, cetera nec tange, nec deliba. Nam & rosis suæ spinæ adhærent: atque illas legere licet, & ab his non lædi. Animus mihi erat, & acris cupido loca ea reuisendi hoc anno sæculari: Deus vetat, vt verbo dicam. Vale mi amice. Louanij, IX. Kal. Octobr. ∞. IↃ. XCIX.

EPIST. LXXVI. *Bononiam.*

FRANC. HOVIO S. D.

TESTIMONIVM hîc tibi curauimus, quod ad parentem misimus, atque ad te per illum. Finem impone, meo iudicio, & ad nos tuos ex longâ peregrinatione redi. Quod familiariter mihi scribis de iudiciis ibi aut sermúculis, gratum est, quod ad tuum affectum: nam quod ad me, ne scire quidem cupio, adeò non diluere aut excusare. Tantũ si quid in Religione erit, fortiter purga & pugna, vti debes. Scis enim falsò & insidiosè me peti. de aliis, permitte Famæ & posteritati, quæ Genius meus mihi spondet non iniqua. Illi, qui se opponunt, aut sistere conantur benigniorem hunc cursum, nihil agunt. sese edunt aut atterunt, me aut mea nõ delibant. O quietem in hac parte nostram. & securitatem! Optimo animo feci, dixi, scripsi, quæ vsui reip. aut iuuentuti fore censui: si quis meliora se putat posse, largiatur & promat. ego sum inter eos, qui sinum pandent, & supinis manibus excepta in eum recondent. Illud tantùm risi de Aristotele. non legisse

legiſſe me? à puero pęnè, verè ita dixerim: & ſcripta mea vbique habent notas. Sed mittamus, illud modò dicito, POLITICA illa iam recuſa ante triennium, probata non noſtris modò Cenſoribus, ſed Romanis. An & eos culpant, aut ſuſpiciunt? Improbos, non ſolùm inuidos, ſi ita faciunt: & quos ego non magis curo, quàm, vt cum Homero hoc dicam, —*εἰ μεγυνὴ βάλοι, ἢ παῖς ἄφρων. Quod ad iter meum omiſſum, Valetudo ſola eſt in cauſsâ: nec aliam tu aut alij quærite, non reperietis. Rob. Titium amare me puto, ex quibuſdam publicis eius teſtimoniis: ego eum video ſedulò niti ad attollendam rem litterariam, quæ certè in iis locis (ô mutationes à Leonino ſæculo!) nunc ſquallet & iacet. Fota viderint, tu mi Houi ſalue, & per te Io. ab Hollandt, quem amo. Louanij, VI. Kal. Octobr. ∞. Io. XCIX.

*ſi me mulier, vel verberet infans.

EPIST. LXXVII. *Toletum.*

ANTONIO COVARRVVIÆ S. D.

BENEFICAM tuam naturam, ô Couarruuia, qui nec petenti, quid petenti? nec cogitanti beneficium offers: quod & cupiebam maximè, & vſui futurum ſtudiis meis cenſebam. Accepi enim Græcanicos libros manuſcriptos, quos per noſtrum Pantinum miſiſti: quo nomine quantum & animo huic tuo & muneri debeam, lingua & ſtilus mihi hærent efferre. O cur non pax Europam reſpicit! cur non maria & terræ apertæ commeantibus ſunt! profectò interius votum meum ſit, Hiſpaniam veſtram curſim ſemel, & te in eâ, viſere: te * (μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω) Hiſpaniæ tuæ magnum lumen. Pantinum ipſum à reditu nondum conueni: haueo valdè, & de

*—valde hoc veraciter edam.

te tuiſque audire, quæ opto. Ego nunc in Annæo Senecâ eram, & *perpetuum Commentariolum* ad eum ſcribebam. Scis quid voueam? apud te & in tuâ bibliothecâ paullisper eſſe. Nam habere te vel à libris, vel ab ingenio, rariora & ſelectiora, præſertim in *Senecam patrem*, mihi conſtat. Hoc nunc agebam: poſtea ad alia me daturus, ſi vita & valetudo erit. Tibi illam longam, & hanc bonam, merenti à Numine poſco. Louanij, xv. Kalend. x.bris. ∞. IↃ. XCIX.

EPIST. LXXVIII. *Patauium.*

IO. VINCENTIO PINELLO S. D.

MALO fato & raro factum eſt, vt vna epiſtola bis miſſa nec ſemel peruenerit. Haud magna alioqui iactura, niſi quòd teſtimonium cultus mei & affectus retardarit, non tamen oppreſſerit, vel nunc ecce reuelandum. Nam ego tuum nomen ab adoleſcentiâ primâ & noui, & amaui, & veneratus adeò ſum: vt debui eius, qui virtutem & doctrinam eximiè coleret, & in ſe haberet, in aliis excitaret. Sunt iſtæ breues, ſed veræ tuæ laudes: quas in his annis & maturiore æuo quia pernoui, magis etiam amo. Si aliqua ſimilis affectus tui ſcintilla in me; triũpho, non ſolùm gaudeo: & eſſe cùm aliorũ litteræ, tum tuæ loquuntur, ante duos menſes plus minùs ad me amanter ſcriptæ. Ergo amare amatum me poſſum dicere; & vt ſemper poſſim, te per Genium tuum Virtuti & Honori ſic amicum, rogo. Louanij, Kalend. Decemb. ∞. IↃ. XCIX.

EPIST. LXXIX. *Patauium.*

ERYCIO PVTEANO.

ITA eſt. fraudes aut iniuriæ in noſtris litteris mittendis interueniunt, & pereunt, aut certè eunt; quò

quò non mittuntur. Per amicos inprimis vide ne vmquam,quas saluas quidem voles. Nam illi aut neglegunt,aut resignant & abiiciunt,aut vt optimè cedat,tardè reddunt. De meis ad Pinellum, inprimis dolui. nam diu est, quòd virum illum inter primos Italorum, & qui verâ virtute nitent, habui; eoque amari ab eo, sicut amabam,hauebam. Benè tamen de affectu cecidit, quem meo parem ais, & ego ex litteris etiam eius vidi. Itaque iterum nunc ad eum scribo,feliciùs,spero,dādas. Quod ad studia nostra, sum totus in Senecâ Philosopho, quem perpetuo Commentariolo,sed manu facili,illustro aut emendo. Spero grauibus cordatisq; viris haud illaudatum hunc laborem, & publicè nec infructuosum fore. De meâ hîc mansione dolere quosdam ibi, non doleo: affectus signum est. obloqui alios fero, etsi scio quòd iniustè, nec nisi valetudo me tenuit toto animo eò anhelantem & propendentem. Quid autem nunc tu? apud illum virum vide sis,vt dignum aliquid;tum & illud, vt in gratiâ eius esse perseueres. Mihi crede, verè & sine fuco,magnus vir est. Principes nostri noui hîc fuerunt, iurauimus in verba, publicè coram iis diximus: sed pænè ex tempore, cùm ipsi paucis horis antè ita imperassent. De successu tamen non queror: tu vale mi Puteane.Louanij, Kalend.Decemb. ∞. IↃ. XCIX.

Carmen mitto,subitò etiam mihi hîc natum inter gaudia publica.

IN IGNES STRVCTOS INGRESSV PRINCIPVM, ALBERTI ET ISABELLÆ, LÆTITIÆ ET AVSPICII INDICES,

EPIGRAMMA.

A EMVLVS *assurgat Pharius vel turribus ignis,*
Igne fora, igne viæ, templa quoque igne micent.
Quæ causa? ignis, amor: flagrant nunc omnia amore,
Princeps, ipsa vxor Principis, & populus.
Ille atque hæc, vtriusque; atque vltimus ille, vtriusque.
Dij facite, æternùm mutuus hic sit amor.

IDEM πλατύτερον.

QVOD latis flagrat ignis in plateis;
Quòd fora occupat, & domus sacratas,
Quòd domus simul occupat profanas;
Non miraberis hospes. ecce flamma
Multa huc vênit. & ipse flamma Princeps,
Vrit. vritur: idem & eius vxor.
Ille hanc, hæc magis illum, vtrumque Belgæ.
Nam suos amat ille & illa Belgas,
Suos obsequio & fide perenni.
Quid Belgæ ij quoque amant & illum & illam,
Et colunt sibi cælitùs dicatos
Principes Dominosque. flamma felix!
Vre atque vrere tu caterua triplex,
Donec machina dædala ista mundi
Fatali ruet & peribit igne.

I. LIPSIVS calore deuotionis effudit.

EPIST.

EPIST. LXXX.

GASTONI SPINVLÆ S. D.

AFFECTVS quoque meus ferebat, vt tibi valedicerem, & ratio decori impellebat: sed vterque excusamur (ego certè. nā de te nihil opus) cùm subitus tuus, & iussu Principis discessus, eripuerit hanc facultatem. Atqui animo officium hoc præbui, & eodem defero tibi & deferam omnem cultum. De PARVTA ego iam compingi iussi, vt commodè possit legi. Opus grandiusculum est, nec habeo adhuc quod de eo in alterutram partem dicam. E Senecâ quæ publicè dixi, ea decerpta fuerunt è lib. I. DE CLEMENTIA, Cap. III. verbis, quorum initium; *Illius demum magnitudo stabilis fundataq́ʒ est, quem omnes tam supra se esse,* &c. Exemplar eorum quæ dixi (etsi subitanea ea, me iudice, nō tanti) dedi D. Petro de Toleto, atque etiam Illmo Legato Regio quem virum cum gaudio meo noui: & tibi quoque in parte beneficium hoc debemus. Vtinam Hispania plures tales mittat! Quod autem de Senecæ libris quæris, quem excellere sentiam? sunt sanè plerique omnes eximij & vtiles: sed EPISTOLÆ tamen, meo animo, eminent: deinde DE CLEMENTIA libri duo: tum DE TRANQVILLITATE ANIMI, & vno verbo ceteri vix infra istos. Magnus & magni animi illi vir fuit, & hunc certè lectoribus suis infundit. Spero me breui publicaturum eum, cum nostro Commentariolo, qui vobis lucem plerisque locis dabit. Nam adstrictum scribendi genus habet, eoque subobscurum. Illme Domine, tuum me cense & tuorum, quibus obsequia mea defero, nominatim Dominæ & liberis. Louanij, IIII. Non. Decembris, ∞. IƆ. XCIX.

EPIST.

EPIST. LXXXI. *Bononiam.*

CAROLO LAFAILLIO S. D.

QVÆ à Titio misisti, lubens vidi: sed vidi adhuc tantùm, & celeri oculo libaui. Placent. & ego pariter mea misero, cùm noui aliquid erit. Senecam in manibus habebam, Commentariolo perpetuo illustrandum: & intra paucos menses videbit lucem, si tamen tamdiu ego. Quod ad imaginem nostri, ego Velio eam mitto, cum breui epistolio. Sed heus tu, nos hîc in triumpho. Principes Louanij fuerunt, solennia auspiciorum fecerunt, Scholas quoque viderunt, & me audiuerunt dicentem. Rarum exemplum & nobile in feminâ. nam & ea interfuit, & tota illa *γυναικωνῖτις. Subita tota res fuit, nec meditationi nostræ spatium: sed Deus adfuit, & illo propitio, Principes habuimus propitios & volentes. Houius noster mihi scribit de quorumdam ibi parum dextris iudiciis aut vocibus, & præsertim super nostrâ hîc mansione. Nolim vos contendere, nec protectores mihi esse: quid enim opus? nec sentio illa tela volatica; & nec lædar, si sentiam. Qui in publicâ aliquâ famâ sumus, aut vtramq; excipere debemus, aut nullam: & satis, si melior præponderet. O ita sit, & hactenus certè censi. Vale mi amice. Louanij, postrid. Nonas Decembr. ∞. IƆ. XCIX.

*muliebris cœtus.

EPIST. LXXXII. *Bononiam.*

IVLIO CÆSARI VELIO S. D.

AMOREM tuum video, mi Veli, & parum sim qui sum, id est, humanitatis & virtutis studiosus, nisi eundem tibi reddam, & æquâ, nisi fallor, lance.

lance. Non nego erga plures mihi hunc affectum eſſe: ſed vt ſol radios latè emittit, & lucis nihil amittit: ſic ego amoris, vt ita dicã, hos radios variè ſpargo, & lucere aut ardere ipſe non deſino. Petis imaginem meam mitti, inter illuſtres viros ponendam. illud facio, hoc non poſtulo, imò nec mereri me planè ſcio. Sumus aut erimus, quos fama nos eſſe & æternans ille Genius volet. at illud mihi vindico, toto puroq́ue animo ad bonum publicum propendiſſe, & dotes ingenij mei (quas ille * δωτὴρ ἐάων dedit) huc contuliſſe. Nec queri adhuc de beniuolentiâ publicâ poſſum: etſi interueniunt etiam Aquilones aliqui aut Noti, qui ſecũdantes & ſuauè ſpirantes Fauonios iſtos turbant, nec tamen pellunt. Parum eſt, nihil liquidi in rebus humanis: in alto hoc erit, quò te meq́ue, mi Veli, Altiſſimus ille & ὑψίζυγος ducat. Louanij, poſtrid. Nonas Decembr. ∞. Iↄ. XCIX.

* *bonorum dator*, id eſt Deus.

EPIST. LXXXIII.

Balthasari De Zvniga, *Legato Regio.*

Litteras quas Antuerpiâ ad me, ſanè quàm beneuolas miſiſti, lubens legi, & gratulatus mihi ſum de ſerio tuo in me affectu. Vt vtar eo, rogas. & quídni faciam ſi occaſio ſit? Sed meæ res & vita, vt ſcis, in tranquillo conſiſtunt; nec ſpes meas aut vota ad magna aut longinqua mitto. Hæc eſt felicitas mea, in paucis eſſe felicem. Studia ſolita me habent, & nunc totum Seneca: quem breui, ſed perpetuo, Commentario illuſtratum dabimus cum publico, vt ſpero, fructu. Intereà fortaſſe breuiculum aliquid ad nouos noſtros Principes: & id ex occaſione natum, quòd audiendi nuper nos honore in publico affecerunt. Concepi, ſi pergo & perago,

perago, inter primos ſcies. Gaudeo conuentum à te P. Schottum, veterem amicũ meum, & ante annos XXV. etiam hîc auditorem. Sed & Antuerpiam placuiſſe, & eius pompam, gratum eſt, nec tamen nouum. Præſumebam enim animo omnia ſplendida & decora, & ab ingenio ciuium, & à genio ipſo vrbis: quâ vnâ gloriari Belgica noſtra poteſt, ocello & velut gemmâ in hoc orbe terrarum. Librum, cuius mentio in ADMIRANDIS, hîc adiunctum Ill^me Domine habes. Illo meiſque (quicquid erit) vtere; & me, ſi non ex merito, ex benignitate tuâ ama. Louanij, x. Kal. Ianuar. anni noui. ꝏ. DC. quem votiuum decurrere tibi, Numen precor.

EPIST LXXXIV.

NVÑO MENDOZIO *Luſitano, à cubiculo Principis.*

AFFECTVM tuum, qui ad ſcribendum impulit, quomodò non gratum habeam? Ego verò valde ab humanitate, & iis ſtudiis quæ profiteor abeam, niſi & illum amplectar, & meum viciſſim tibi reponam: quod facere me, hâc ſcriptione ſedulò teſtor. Pauci profectò ſunt, & præſertim è veſtrâ nobilitate, qui optimis honeſtiſſimiſque ſtudiis ſe applicant: & veſtra etiam gens magis adhuc armorum gloriam æmulata eſt, quàm Muſarum. Itaque eo magis amplectendi & æſtimandi nobis ſunt, qui veſtrûm amplectuntur eas & æſtimant: etſi fructus vobis eſt, etiam ſine approbatione aut iudicio noſtro. Te & animum tuum appello. ſcio internâ & ſolita voluptate perfrui, cũ ad amœnos illos hortos, vt ſic dicam, Muſarum diuertis: atque ibi lectione aut meditatione paſceris rerũ vel elegantium, vel ſublimium, & à profano iſto vulgo remo-

remotarum. Nam de prudentiâ, imò & ſapientia, quid dicam? quæ originem & fontem iſtum habent: ſicut & ipſa probitas, & honeſti amor, ſiue à præceptis illis ſaluberrimis manat, ſiue à pulcherrimis exemplis. Itaque gratulor tibi, Vir Ill^{me}, verâ nobilitate dignam hanc mentem: & felicem prædico, qui præceptorem habueris melioris mentis ac iudicij virum, qui ad meliora & altiora hæc duxit. De me verò ſic ſtatue, & amantem viciſſim tui eſſe, & cupidum etiam videndi ac fruendi, vbi prima occaſio erit: quam poſt iſtas peregrinationes Principum aut inueniam, aut faciam. Vale. Louanij, x. Kalend. Februar. ∞. Iↄc.

EPIST. LXXXV. *Romam.*

GASPARI SCHOPPIO S. D.

ROMÆ te eſſe, mi Schoppi, & gratulor & gaudeo: Romæ, id eſt, in luce illâ gentium, in arce olim imperij, nunc pietatis. Quam pietatem veterem & puram te amplexum eſſe, quis non in tali indole atque ingenio gaudeat? Macte adoleſcens, decurre hanc viam, quæ & hîc gloriam tibi pariet, & poſteà illam æternam. Quòd calamum autem ſtringis in illos qui deflexerunt; facito, ſed (meo monito) cum modeſtiæ ſemper, imò & amoris, erga eos notis: vt allicias magis quàm alienes, & docere videaris non pugnare. O vtinam plures è tuâ Germaniâ æmulentur hoc exemplum! regione ſemper mihi amatâ, ob gentis ingenium naturâ rectum, probum, & virtuti candidæ amicum. Deum ex animo precor eam reſpiciat, & caliginem hanc nebulaſque nuper offuſas diſpellat. DE ADMIRANDIS meis illîc recudendis, fiat vt vobis & magnis ibi

viris

viris (ita ſcribis) viſum: ſed exemplar ſecundæ editionis tamen ſequendum ſit, in quo & mutaui aliquid, & auxi. Mutaui autem de Frumentatione, in quâ fortaſſe aliquid parum *μετρίως dixeram, nec firmo auctoritatem fulcro nixum. Sed & quædam alia infirmiora ſtabiliui: & omnino ea vobis habenda, atque vulganda ſit. De rebus tuis ſcire aueo, ſatíſne ex voto ſint? ſpero, neque Romæ certè defuerunt vnquam, qui ingenia talia fouerent attollerentque. Raphelengium vtrumque noſtrum, ſi illic, ſaluere velim: & te longùm, mi Schoppi. Louanij, in acri frigore & inſolenti. VII. Idus Februarij. ∞. IↃC.

*ex modo.

EPIST. LXXXVI. *Romam.*

ASCANIO COLVMNÆ, *S. R. E. Cardinali.*

TARDE admodum in manus meas Oratio tua venit, in Hiſpaniarum regis funere ſcripta; & ideò excuſandus ſum, ſi tardiùs de eâ ſcribam. Gratam fuiſſe & ipſam, & hunc animũ in me tuum ſiue iudicium, quidni fatear? & legi auidè, & quid cenſeam, breuiter & apertè dicam. Video inuentione fœcundam eſſe, ordine diſpoſitam, verbis figuriſque politam, numeris rotundam, membris & periodis ſuis plenam: atque vno verbo, magno vel Oratore, vel Rege dignam. Hoc magis, quod à te ſcripta. id eſt, viro loci generiſque dignitate inter Principes, in aſſiduis arduiſque ſemper occupationibus: vt concipere vel conari talia, admirationem habeat; quid ſic agere, quaſi vnum hoc ageres, & ſemper egiſſes? Felicem ingenij prædico, & Româ illâ vetere dignam prolem: hâc quidẽ in parte. Nam & nouam hanc etiam ornas, & pietatis munia, quâ dote cõmendatur, ipſe vſurpas, atque illuſtri exemplo

plo aliis preis. Audio iam nuper adeò, augustis illis sacratisque mysteriis initiatum esse: quod gratulamur, & toto animo faustum ac salutare comprecamur. Simul illud optamus, plures eiusmodi in hoc Christianæ reip. ædificio COLVMNAS: quod si esset, turbines isti ventique parùm in illud possent, qui nunc quatiunt validè & mouent, præsertim in misero nostro axe. Deus sedabit, cùm volet, & Te Ill^me & Reu^me Domine, longùm bono publico, & decori tui ordinis seruabit. Louanij, VI. Idus Februar. ∞. IↃC.

EPIST. LXXXVII. *Romam.*

NICOLAO MICAVLTIO S. D.

AMARE debeo diligentiam tuam, natam haud dubiè ex fonte affectus, vel potiùs amoris. Semper à te litteræ, semper gratæ: etsi vereor vt paria faciam, aut facere possim (nosti occupatiúculas) in respondendo. Nam de amando, securus esto: vel æquo, vel antecedo. N. N. litteras tandem vidi. nihil secreti aut magni erat, cur opus illo à Secretis tamdiu exspectato. Sed quisque vt volet. ego vana, aut quæ eò inclinant, aspernari incipio, & vela minùs minusque pandere non dicam ambitioni, sed famæ. Quid hæc omnia sunt, opinio, laudes, elogia? venti. In quiete maneamus, quæ à Deo & virtute sit: & huic cibum litteras, aut sapientiæ potiùs studia, demus: in quibus nunc sanè eram. Nam Senecam totum edere parabam, perpetuo Commentariolo illustratum, atque ipsum & verba eius imprimis correcta & probè distincta. Gaudebo, si absoluero. Præmisi autem (ita volentibus amicis) *Dissertatiunculam ad Principes extemporaneam*; & vt huic breuiculæ & leuiculæ pondus adderem, ad-

iunxi *Panegyricum Plinij*, immortale opus, item Commentariolo illustratum. O legant Principes, ô delectentur, & æmulentur! Sed quando tu ad nos? iamdiu animo te reuoco, & nunc etiam hoc calamo: redi ad nos tuos. satis visioni, satis & religioni est datum. Ad Card. Columnam litteras misi per nostrum Houium, qui seriò à me ad illũ Principem petebat. Non dubito quin & te conuenerit (nam ad te priùs ire iussi, siue monui:) & epistolam illam iam destinarit. Quod ad Pigafettam, seorsim hîc habes quod ei legas. Vale mi amice, & salueant à me Lombardus & Desboysius. Louanij, III. Kal. Mart. ∞. IↃC.

EPIST. LXXXIIX.

BALTHASARO DE ZVNIGA, *Legato Regio.*

CVM meus iste Bruxellam iret, litteris salutem libare tibi libuit, & reditum gratulari ex peregrinatione, quam cũ Principibus nostris obiisti. Quid reditum? an & abitum precari prosperum, nisi fama nos fallit? Nam ea nobis insusurrat, parari conuentum & actionem super pace Britannicâ, atque ei te quoque inter primos interfuturum, aut præfuturum, vt locus iste est, quem tenes. Si hoc fit; toto animo precor, & exitum eius rei tibi gloriosum, & patriæ salutarem, quæ profectò & consiliis & solatiis, si vnquam, eget. Ego, quod nuper scribebam agitare me, nunc decreui, & ad Typographum *Dissertatiũculam* meam coram Principibus misi. tum etiam (ne per se leue illud munus sit) *Plinij Panegyricum*, breui Commentariolo illustratum, quem Traiano dixit optimo Principum, & claro sideri gentis vestræ. Rogo te, Ill^{me} Domine, vt vel hac caussâ opusculo meo faueas; tum & illâ,

illâ, quòd auditorem te illius Dissertatiunculæ merui, & posteà approbatorem. Librum *De officiis aulæ Constantinopolitanæ* nuper misi, & spero recepisse: mittam & mea, siue ad præsentem apud nos, siue & absentem, si vera fama est, quam talem opto. Louanij, Kal. Mart. ∞. DC.

EPIST. LXXXIX. *Salamanticam.*

EMANVELI SARMIENTO DE MENDOZA, *Doctori Theologo.*

TALES ne epistolas ex iis oris, & à Theologo? plures accepi, fateor, & amicos illîc alibi habeo: sed Deum testem inuoco, non aliud scriptũ litteratius, aut tersius, & toto genere eruditius vidisse. O pax, cur nos nõ aspicis? ego per te profectò tales viros, & doctrinę & mihi sic amatos & amicos. Sed iactamur veteribus illis procellis, nec duo illa sidera adhuc sedarunt, quæ Hispania vestra misit. Fatales & diutinæ nostræ turbæ, inter alia mala cladesque, hanc occultam perniciem intulerunt, spernendi Pacis omnes artes: id est, nostra studia, quæ, mihi crede, à paucis vel perpaucis potiùs, hîc non dicam colũtur, sed æstimantur. Atque vt est rerum omnium orbis, futurum video atque auguror, atque etiam opto (cur dissimulem?) vt ad vos & longinqua loca migrent: loca iam olim sic feliciter illis insessa: & quis Græciæ Helicon aut Parnassus, super priscam Hispaniam fuit? Scripta & diuina illa monumenta loquuntur æternorum ingeniorum: in quibus Seneca, quem nunc cùm maximè in manibus habebam, & perpetuo Commentariolo illustratum ibam. Cur non auidè & pœnè iustè hoc facerem? Dederam Tacitum, prudentiæ (tuo quoque iudicio) patrem: debui, certè volui, &

Senecam, ſapientię fontem. Sed de Tacito, dici non poteſt quàm me tua elogia delectent. Nã quoſdam eſſe, qui preſſum illũ eant vel abiectum, non ignoras: à quibus ita diſſentio, vt æternæ Prouidentiæ beneficio datum, ſeruatumq́ue in parte ſcriptorem illum arbitrer, ad ingenia & conſilia vel illuſtranda vel dirigenda. In eum quas Notas commentatus es vidi, & ſubtilitatem vbique, iudicium non ſemper (verum amo dicere, & tu audire) probaui. Nam ſcalpro aut cultro nimis interdum indulgere mihi viſus, nec auſim ſic recidere veteres omnes membranas. Franciſcum Sanctium Brocenſem, iam anni multi ſunt, cùm noui, amo, colo. Probitas & eruditio viri merentur, & te rogo non ſalutare tantùm, ſed collum illi inuadere, & pro me amplecti. Ille Mercurius, ille Apollo eſt, Hiſpaniæ veſtrę. atque vtinam multos excitet trahatq́ue ad ſplendidas veraſq́ue artes; neque armis tantùm, vt ſemper, ſed ingeniis etiam, vt olim, floreat ille tractus! Vale vir Reu^me^ & Eximie, cum quo amicitiæ fœdus libens iam nunc coëo, non niſi cum animâ (ſi tu voles) diſcingendum. Louanij, prid. Idus Mart. ∞. IↃC.

Qui has defert, honeſtus eſt vir, & inter meos Auditores, nunc Licentiatus iuris. Pater eius, inter primores Aulæ adminiſtros, ad viſendam Hiſpaniam ablegauit. Amplectere.

EPIST. XC. *Romam.*

IOANNI BAPTISTÆ HANSENIO S. D.

GRATVM eſt, quòd ſcribis mi Hanſeni, neque ingrata quæ ſcribis. Primum illud, de viro ſummo (ita loquendum eſt) in cuius contubernio

bernio agis, valdè tibi gratulor, & tu diuinum hoc beneficium habe,& fruere æterno tuo bono. Affectum autem eius quòd etiam in me nũcias, iam ex litteris eius didici:& gaudere me in eo fateor,atque adeò exſultare. Nam is ſine meliore aliquo iudicio de me eſſe non poteſt: cui autem magis probari optauerim, quàm viro quem Deus hominesque iuxtà probant? Pluris hoc mihi, quàm Principum iſti aduentus, vel interuentus, in Scholas noſtras: quibus tamen quæ tunc dixi (etſi pauca ſunt) iam vulgamus, cum *Plinij Panegyrico* addito, quem leui manu illuſtramus. Ipſum opus Plinij nouo Principe dignum: atque vtinam legat, capiat, obſequatur! Heu, conſiliis in hoc ſtatu rerum quàm egemus! Quid ſtatu dixi? fluxu debebam. ita res noſtræ labuntur, & niſi Deus ſiſtat, iam ruunt. Sed in eo,in cauſsâ,in Principum pietate & probitate (vtramque vterque habet) confidimus: & quanquam initia vacillant,paulatim res & conſilia itura in exitum meliorem. Hæc mœſto oculo ſæpè aſpicimus, & quietæ Italiæ veſtræ deſiderium redit: ſed quid dicam, niſi iniectâ manu ſiſti & teneri me à Fato? Ita valetudo,amici, alia interueniunt, quæ iam in procinctu pænè arcuerunt vel arcent. Itaque omitto, mente & cogitatione adeo, & eâ ſæpè me oblecto. Officia quæ defers, & præſertim in Vaticanâ Bibliothecâ, non refuto, imò in tempore fortaſſe vtar. Nunc quidem in Senecâ eramus,cuius exemplaria plura vidimus, & alij alibi: nec operæpretium ſit te inſpicere, niſi vnum aliquod ſit eximiæ notæ. Quòd autem iniicis de loco honeſtiore dextro, in Electis à me ſcriptum: non muto equidem, etſi concuſſit me tamen ille tuus, & Becani hâc in re, patronus. Sed quædam à nobis ita palàm ſunt, vt refelli vix videantur. ſicut illud

de *Latere claudendo*, quod certò est Sinisterioris, & minùs honesti. Docui ibi ex Suetonio & Eutropio: & adde, si vis, veterem Iuuenalis Scholiasten à Pythœo editum, qui in hunc versum, *Ditis hic serui claudit latus*: *Aut in medium* (inquit) *seruum mittit, aut in sinistrâ ambulat*. Iudæos ita habuisse olim, Sacra docent: & Christianos veteres, nisi fallor, D. etiam Maximus Episcopus Taurinensis, in Homiliâ de Sanctâ Pentecoste. Scribit ad verba illa, *Dixit D. D. meo, sede à dextris meis. Cur autem ad dextram filius esse dicatur, moueat aliquem fortasse. Licet enim dignitatis gradus non sit, vbi plenitudo est diuinitatis; tamen ideò ad dextram sedet filius, non quò præferatur patri, sed ne inferior esse credatur*. Et statim: *Pater Christo filio throni sui offert* SVBLIMEM *consessum*, *&* HONORIS *gratiâ ad dextram suam illum æternâ sede constituit*. De Ouidij versu scripsi in Electis, quæ visa: & ægrè muto ob Horatij illum —*-nec tamen illi Tu comes exterior, si iusserit, ire recuses*. Vbi *exterior* palàm est inhonoratior: ergo contrà, *interior*. Alioqui valdè placeat illud Vaticani codicis, *anterior*. Sed in Electis meis recusis, aliquid etiam refinxi, postea tibi videndum. Hæc, si tanti, diiudicet ille magnus arbiter, à quo non appello. De Gallorum in nos bello quod scribis, nihil equidem inaudiui: nisi quòd N. N. quædam in me dicteria iampridem legi. Sed ille in me ita ex superuacuo & sine caussâ incurrit, vt credam hoc ipso minùs grauem gratumque iis esse, quibus anteà fuit. Equidem nec læsi nec lædam quemquam, pacis ingenium habeo: si me alius, videbo. & in leuibus, silentij tenorem seruabo: si quid grauius aut dignius, fortassè rumpam. Vale, mi Hanseni. Louanij, VII. Kal. April. ∞. IɔC.

EPIST.

EPIST. XCI.

GASTONI SPINVLÆ, *Gubernatori Limburgensi.*

DOLEO, & pænè indignor, me præuentum rogatione tuâ, in re quam ſponte & vltrò faciebam. An non libri mei exemplar ad te mitterem, vt ſoleo, atque etiam (ita loquor) vt debeo? Nam beniuolentia certè tua in me inſignis, & palàm teſtata, ita poſtulat: & mea etiam obſeruatio, & tui cultus, impellebant. Faciebam ergo vltrò: ſed cur diſtuli? ſimpliciter rem dicam, quia pauca exemplaria compacta &, vt ſic dicam, veſtita habebam: nudum autem mittere verecundabar. Quid, quòd nec ad Principes alios viros miſi (Legatũ Hiſpaniæ excipio) ad quos ſolebam? Itaque de morâ ignoſce & fac mihi gratiam: quam aliàs ſanè libens emendabo, cùm videam lucubratiunculas noſtras ſic gratas tibi eſſe, non à ſui pretio ſed accipientis affectu. Quòd porrò Spadam aut & Limburgum tuum me inuitas: mentiar, niſi dicam me velle, aut potiùs geſtire. Sed quid promittam? omnes pericula mihi obiiciunt, & liberas graſſationes hoſtium in Eburonum ſolo. Neque nego terreri me, vt qui ſemel periculo nimis fuerim propinquus. Tamen valetudo mea anhelat ad illas ſalutares Aquas: etiam ad te ego Ill^me^ Domine, & cupiam paſci ac refici ſuauibus ſimul ac prudentibus ſermonibus tuis. Nam iſta quæ in rep. noſtrâ video, haud ſanè vſquequaque mihi placent: & loquamur liberiùs de iis, quàm ſcribamus. Vale cum Dominâ & liberis, quos Deus corpore atque animo attollat. Louanij, VIII. Kal. Iunij, ∞. Iↄc.

EPIST. XCII. *Romam.*

FREDERICO BORROMÆO,
R. S. E. Cardinali.

SICVT Telemachus ille, apud Homerum, Nestorem videt & affatur cum ſubductione & pudore, ſed incitat & perſuadet Minerua: ſic mihi fit in iſto alloquio, quod etſi non primum ad te, tamen cunctanter profero, nec niſi Micaultio incitante. Ille à te recens, de puro affectu tuo in nos ea retulit, quæ ſuauiter in pectus hoc illapſa me recrearunt: & ſimul impulerunt, gratias has & preces ad te deferre. In præteritum, gratias; in futurum preces, vt ſic in me perſeueres, non mei meriti, ſed conſtantiæ tuæ, cauſsâ. Nam de me quid dicam? niſi aut à famâ te, aut tuâ benignitate falli: qui parùm ex propinquo me aſpicis, & in lumine claro cernis. Sicut eminus ſtannum, argentum, plumbum, conſpicienti eadem videantur, admotus diſcernat: ſic vereor vt in meis dotibus, & longinquitas pretium iis addat. Itaque cautè à me factum igitur, qui venire ad vos diſtuli, & conſpicuum me dare: manete in ſuaui mihi errore, & vel immerentem amate. Etſi quid mentior? nulla hîc cautio. ardor eſt, qui fuit: ſed valetudo interceſſit, & alas mihi iam ſubuolanti incîdit. Itaque, vt iterum ille Telemachus,

* Ἧστο μὲν ἐν μνηστῆρσι, φίλον τετιημένος ἦτορ:

* *Ipſe procos inter mæreti corde ſedebat.*

ſic ego iſtîc maneo, non procis tamen, ſed procacibus militibus circumuallatus, qui nos & noſtra valdè turbant. Audiſtis, ne ſentire vobis ſit, & vt tibi Ill^me Domine longùm valere, ſupremum numen precor. Louanij, IIII. Idus Iun. cIↃ. IↃc.

EPIST.

EPIST. XCIII. *Romam.*

PHILIPPO PIGAFETTÆ S. D.

LITTERAS à te legi, quas ipſa Humanitas tibi dictauit. Quídni autem benignè ita ſcribas, qui benignè in me & famam meam is conſultum? Nam MAGNITVDINEM noſtram ROMANAM ſignificas te vulgare in Italicâ veſtrâ linguâ: quod iam aliunde didiceram, ſed libentiùs certiuſq; te nunciante. Mi Pigafetta, an mereatur à me hunc laborem, neſcio: à ſe meretur, & quamuis fidenter apud te, eius ſcientem & amantem, dicam. Ecquando tale, tam diuturnum, tam compoſitum imperium aut fuit, aut erit? Vel illa res argumento, quòd pleriſque logos & fabellas narrare videmur: nec veriſimilia quidem adferre, cùm vera, & vt ſic dicam, oraculis certiora dicamus. Incomprehenſa eſt (de vulgaribus ingeniis loquor) illa MAGNITVDO. Quid de vulgaribus? me ibidem pono. Omnia feci, culmen non attigi. ſed tamen vt in magnis ſignis, vbi caput non eſt tangere,

Ponitur hîc imos ante corona pedes:

ſic ego ingentem illam Romam veneratus, ſertum hoc ingenij vel ad pedes eius conſecraui. Tu aut alius caput ei coronabit. Sed tu tamen iſta magnificas & attollis, & eminere inter ſcripta noſtra, vt Homeri illam Nauſicaam (eâ imagine vteris) inter alias virgines cenſes. Neſcio, & velim, pro affectu meo in Romam, ita ſit: tamen hoc ſcio, pluſculum me iudicij & diſpoſitæ collectionis in hoc opus contuliſſe, quàm celeri mente aut oculo aliquis arbitretur. Qui inſiſtet & rimabitur, non culpabit. Niſi quòd quædam tamen omiſſa etiam nobis, quorum partim in ſecundâ Editione (eam habere

te velim) iam addita: partim in sequenti addenda. Sicut illud, pro ambitu magno vrbis. quod Plutarchus in Niciâ scribit, *vrbem Syracusas fuisse Athenis non angustiorem*: atqui Syracusæ CLXXX. stadia in ambitu habuere, Strabone teste: ergo & Roma, quam cum Athenis Dionysius comparauit. At enim illa tot stadia iustè efficiunt XXII. *milliaria illa cum semisse*, à me adstructa. Item de numeroso illo populo (in quo passim audio abnuere, etiam qui obloqui non possunt:) de illo, inquam, Suetonius valde affirmat, sed me emendante, Leges in Nerone eius, cap. XXXIX. inter magnas rarasque clades, *Pestilentiam Romæ vnius Autumni, quâ triginta millia funerum in rationem Libitinæ venerunt*. Tuam sagacitatem! hæccine res magna aut memoranda, toto Autumo in tantâ vrbe? Ego adsero, & res est, in vnâ aliquâ nostrarum vrbium hanc pestilitatem, in paucis mensibus, sic fuisse. Ne ambige, quin *trecenta millia* scripserit: & meis, si voles, in fine Dialogi III. lib. III. adde. Sed & percussit quosdam de laxitate domorum, quod scripsi lib. III. Dialog. vlt. Audiant Senecam: *Non habebant* (prisci illi) *domos instar vrbium*: vt nos scilicet habemus. Iterum audaciùs: *Aedificia priuata, laxitatem magnarum vrbium vincentia*. Plura sunt talia: & tu à te, atque aliis ibi fortasse, quædam habes, me volente inferenda. Nam iuuari, moneri, doceri, cur abnuam? à quocumquè volo: & cum Euripide,

* Παλαί ποτ' ἐστὶ τοῦτ' ἐμοὶ δεδογμένον.

** Dudum ista sedit animo huic sententia.*

Hoc etiam, te talem amare, atque adeò colere, inter eximios Italiæ fœtus. Non enim lectio tibi solùm multa, sed peregrinatio dedit: varia & multiplex, vt audio, per Europæ nostræ, atque etiam Asiæ oras. Faueo. tu nobis priuatim & publicè: id est,

me ama, me cum aliis doce. Louanij, prid. Kal. Sextil. ∞. Iↄc.

Haud absimili sententiâ (non verbis) epistolam à me aliam habes: si tamen accepisti. Si non, prouidè hæc submissa.

EPIST. XCIV. *Hispalim.*

IOANNI WOVERIO *suo* S. D.

O VOLVPE mihi, te esse saluum! ô magis, te animo esse sanum, nec inter inepta, vana, improba pollutum! O sic semper, ô magis magisque ad illa pura, æterna, alta: quò melior Deus & natura tua, addam & institutio mea, vocarunt. Mihi hoc nunc crede vsu perito, quò magis te in hoc salum vitæ penetrabis, amara plura reperies & quæ acescant: quid remedij? scire, spernere, & Sapientiæ decretis se munire. Vt Vlyssi illi naufrago Leucothea vittam sub pectore ponendam dedit, quâ tutus à turbine & tēpestate esset: sic tu hâc Sapientiæ te præcinge, & audies —* οὐδέν τοι παθέειν δέος, οὐδ' ἀπολέσθαι. Sed hæc domi olim sępiùs: at nūc recole. & quando iterùm licebit? quando vultus & sermones iungere? Pænè diffido, cùm valetudinem meam video, quæ præcipitat & ruit ad metam. Itaque & de *Senecâ* penè diffido, etsi mediū opus peregimus: imò nihil etiam egimus (ita mea sunt) nisi extrema hæc manus accedat. Patria videtur animam agere, ita consilia omnia Principum & optimatum ferox miles turbat. Plura nolo, nec te suadeo vltrà tam liberè quàm nuper. quid si recludantur? non quia improbi aliquid (abest ab vtroque nostrûm) sed quæuis liberior censio odium hodie habet. At nos æternum inter nos amorem. & sic mihi vale. Louanij, III. Idus Iunias. ∞. Iↄc.

**nil vereare pati, nec morte perire.*

EPIST.

EPIST. XCV. *Romam.*

CÆSARI BARONIO, *S. R. E. Cardinali.*

PIETAS, & quidem duplex, hanc ſcriptionem à me expreſſit: ſiue quam Deo, ſiue quam Patriæ debemus. Sacrum luſtralem annum qui obire in ipſâ Vrbe & ſanctis locis non potuere, ſiue morbo, occupatione, inopiâ, aut alio vinculo impediti: benignitas S. S. Pontificum iis quoque, iam more veteri, ſubuenire conſueuit, & Iubilæum ad alias exteraſque oras propagare. Opidatim ſolet inſtitui. & quia Louanium noſtrum, & inter vetuſtiſſimas Brabantiæ vrbes eſt, & religionem veram & priſcam ſemper (quod non aliæ) habuit illibatam: videtur mereri prærogatiuam iſtam, vt ſacri illius beneficij publicatio illîc inſtituatur. Senatus & Academia valdè velint, & apud S^mum^ noſtrum agi per certos homines procurarunt. Sed quia commẽdatio etiam veſtra, Illuſtriſſime Domine, facere huic negotio poteſt, & me aliquid apũd te poſſe cẽſuerunt: rogarunt, & rogo, vti ſuffragij tui calculus piæ petitioni accedat, & nos publicis meritis iamdiu obſtrictos, etiam hoc priuato arctiùs velis deuincire. Ill^me^ & Reu^me^ Domine, Deum precor, te Eccleſiæ ſuæ, magnum & rarum lumen, diu lucere patiatur. Louanij, VI. Idus Sept. ∞. IↃC.

EPIST. XCVI. *Vlyſſiponem.*

EMANVELI CORREA *Luſitano.*

ET epiſtola tua me exhilarauit ac diffudit (ita loquor) & is qui eam dedit Nunus Mendozius, olim in tuâ diſciplinâ. Nam epiſtolâ tuâ quid mei amãtius? quid in iudiciis honeſtius? vt ruborẽ mihi

lectio pænè incuteret, naturâ modeſto, & gnaro alioqui nō eſſe in eo culmine, in quo me ponis. Sed ponis per amorem: nec iudicij tui cenſeo hunc errorem. Iam ipſe nobiliſſimus vir qui attulit, ſcriptione mihi anteà notus, ſermone ſe, & addo geſtu ac vultu ipſo, probauit: planè melioris commatis ac monetæ, vt Græci loquuntur, & qui genus ſuum illuſtret atque etiam gētem. Gentem illam veſtram dico, id eſt, Luſitanos: iam olim armis, imò & litteris inclytos. quas primus Sertorius intulit, & Græcis iis Latiniſque (Plutarchus auctor) imbuit veſtram iuuentutem. Crede mihi Correa, ſemina eius inſtituti etiam nunc fructificant: & ardet in animis veſtris ſemel accenſus honeſtior ille ignis. Audimus certè, non in alio Hiſpaniæ tractu magis veteres artes coli: & exempla ac ſcripta ſunt, quę ad nos quoque manant, & teſtantur. O Deus, cur bella in haud magno interuallo nos dirimunt! terras & maria intuta reddunt? Abſque iis eſſet; iamdiu in voto, nunc in leui habeam, ligneo equo ad vos currere: videre loca & homines, in quibus bona & boni, atque etiam ego ſic amor. Te mi Correa videam, pectori applicer, collo adſtringar. atque ipsâ hâc cogitatione liqueſco & moueor: quid ſi te frui detur? Sed vt tempora fluere, vt meam valetudinem labi video: non dabitur, nec niſi ſub vmbrâ voluptatis hâc ludam. Sed tamen hoc datur, animis adire, affari, iungi: id eſt, optimâ & cæleſti illâ parte noſtri, à qua eſt, ſi quid in me amaſti. Et hanc igitur veloci alâ iamnunc ad te mitto, & pangere iubeo

Fœdera, non vllâ diſſoluēnda die.

Vale vir optime & doctiſſime, Louanij, VIII. Kal. Nouemb. ∞. Iↄc.

EPIST.

EPIST. XCVII.

CYNTHIO ALDOBRANDINO,
Cardinali tit. Sti Georgij.

EFFABOR ex animo, Genium aliquem videri mihi impulſorem eſſe ad te ſcribendi. Bonum haud dubiè,ad omnium vocibus ſic bonum, & qui eximiè vnus retinet priſcam & Romanam illam non probitatem ſolùm, ſed libertatem & candorem. ita ad me omnes qui illinc veniunt, qui illinc ſcribunt: & addunt,quod propriè me tangit, inclinantis tui animi in me affectum. Beatum me qui habeo, nec merito vllo meo conciliatum, ſed tuâ benignitate oblatum. Sicut arbores fructibus grauidæ inclinant ramos & demittunt, & offerunt carpi: ſic vos iſti verâ virtute vberes, & beniuoli & benefici vltrò eſtis, & inuitatis ad fruendum. Ego verò & coràm frui, & videre, hoc anno ſacro Sæculari cenſebam: Deus aliter,qui tenuit,& Valetudinis hoc vinclo ligauit. Venit tamen iſte è diſciplinâ olim meâ Io. Hemelarius, gente Batauus, mente & pietate Romanus: quem ego ſeriò commendare auſim(apud viros Principes quî fallam?) & ingenij doctrinæque titulo, & edecumatæ, vt ſic dicam,honeſtatis. Rogo, Illme Domine, in hunc quoque fauoris tui libra deuergat: ſed in me maximè,eius ſi non merentem, certè cupientem, & fide atque obſequio ſemper meriturum. Deum teſtem aduoco, & eundem Illme & Reume Domine, virtutis tuæ atque æui propagatorem. Louanij, VII. Idus Septemb. ∞. Iↄc.

EPIST.

EPIST. XCVIII. *Romam.*

ROBERTO BELLARMINO,
S. R. E. Cardinali.

GRATVLARI non tibi, ſed nobis & Eccleſiæ dignitatem tuam & hanc purpuram, animus iamdiu fuit, nondum occaſio: & fateor me inter eos eſſe, quos Verecundia aut Modeſtia continent, nec temerè prorumpunt. At nunc os & ſtilum mihi ſoluit adoleſcens iſte quem vides, olim è meâ diſciplinâ, qui inter omnes te elegit cui vellet offerri & commendari. Facio libens, & pænè dicam ſecurus de ſucceſſu. quia ingenium eius noui, induſtriam, progreſſum in optimis artibus, & addo (caput rei) probitatem morum, cum puritate religionis coniunctam: quæ omnia amari à te ſcio, & in titulis laudum ſpectari. Fac periculum Ill^me Domine, plura prædicatione meâ reperies: & in ipſo homine neſcio quid venuſtum & lepidum, quod occulto velut vinclo ad ſe ducat. Quòd ſi fortè ad alium eundum ſit, rogo, vt fiat te auſpice: ego me & debiturum gratiam fateor, & fortaſſe (liberè dixerim) eum mihi, qui me tradente compos gemmulę huius erit. Sed, quod initio propoſui, ego Ill^me & Reu^me Domine, honorem hunc tibi corde gratulor, non donum, ſed præmium: & Deum rogo, velit te in eo Eccleſiæ ſuæ tutorem & vindicem diu ſupereſſe. Louanij, VI. Idus Septembr. ∞. Ioc.

EPIST.

EPIST. XCIX. *Hispalim.*

IOANNI WOVERIO *suo.*

TRISTE mihi (rarum in tuis litteris) quod significas meas non accepisse. Scripsi tamen, & bis quidem in Hispaniam. Ad te neglegerem? è tuo affectu puro sinceroque noris & æstima meum. Itaque nec excusatione vtor, quâ iure apud alios, Occupationis aut Valetudinis: tu mihi eximius, & nescio quomodò animo huic insitus es & innexus. Semel dictum, semel crede. At gratum, quòd iam arrideat magis illa ora: gratissimum, quòd Sapientiæ studia non deseris, solum nepenthes in tristitiâ huius æui. Perge, perge mi Woueri, alta aspice, & vnde veneris, quid veneris, seriò attende. Cælestis tibi origo & imago: quid terrenum aliquid delectet aut teneat? Occupatiunculæ sunt? non abiice, sed subduc semper aliquid aut eripe: & illas tamen potiùs, quàm te relinque. Sed philosophare maximè in seriis, id est, quæ mores, vitam, & ipsum te tangunt. Immutare hoc leuiter lubet apud Euripidem:

Quæ maximè opus est, hæc mihi erat Sapientia:

*Ἃ δεῖ μάλιστα, ταῦτ' ἐγὼ μὲν ἦν σοφός:

tibi hoc sit, & quæ opus est, non quæ discunt, disce. seriò autem, & in facta disce. Vt pluuia illa inutilis, quæ in lapides aut rupes cadit, & supernè irrigat tantùm: sic doctrina, quæ in ore & verbis, in pectus non descendit. Sed heus, coméśne tibi in honestissimis studiis Lucianus Negronius? laudas mihi ex animo virum, & ego iamnunc in animum húc demisi. Saluta, amplectere: atque vtinam in Hispaniâ, bonâ ingeniorum matre, plures! Ingenia certè supersunt: nescio quo fato institutio aut æstimatio deficit, sed hæc quoque (Deus audiat) accedent. De

repu-

republicâ noſtrâ, audiſtin' cladẽ? ſed animum vireſque recepimus, Principe ipſo animosè præeunte. Heroicum illud, & à ſtirpe ſublime, ibi oſtẽdit. Tamen etiam langtiemus, longo lentoq; bello tabeſcimus: & auxilia ab iis oris tarda, ſi non ſera.

———* Τὸ δὲ μέλλον, ἴσον ἀπραξίᾳ λέγω: ait ille. *Quod differas, non facto ſimile cenſeo.

Vale mi Woueri. Louanij, IIII. Kal. Septembr.

EPIST. C. *Romam.*

GVILIELMO SCARBERGERO *ſuo.*

IN ſilentio tuo, vt ſcribis, curam imò angorem aliquem habui; & ſuſpenſum tenuit valetudo aut fortuna tua. In longo & vario iſto itinere, ſcio qui caſus interueniant: inopinati ſæpè etiam ſapiẽtibus, & res noſtras & noſipſos ſæpè inuoluunt, aut euertunt. Sed liberaſti me omnis ſolicitudinis hâc ſcriptione: quâ ſignificas valere te, etſi minùs valuiſſe. Benè eſt quòd ſilueris, & gaudere de reſtitutâ hâc malo, quàm timere in affectâ. Enimuerò mi Scarbergere, vt parens aliqua in abſente ſuâ prole; ſic ego in vobis à domo & diſciplinâ meâ afficior, & omnes in ſinu iſto pectoris circumfero ac geſto. Sed morbus ille fuerit, tu nouum robur indue, & ad nos (ſi me ſolens audis) redi. Diu inuerſari & ſedere in iis locis, quem ſolidum fructum tibi gignat? Ætas tua iam maturuit, vnus es, ſed & orbus es: veni, veni ad quæ vota noſtra te vocant, & hîc apud nos tuam aliquam cape. Cum poëtâ inquam,

Vxorem quære, firmamentum familiæ: Afran.

cuius familiæ, niſi à te propagatur, ſtemma filumque Ætas iam incîdit. In me idem, & vltimus ego (heu res humanas!) omnium Lipſiorum. La-faillium apud te eſſe gaudeo, bonum modeſtumque ingenium: an non & ille ad ſuos? fortaſſe tecum.

De bello Sabaudico, hem malè narras. ſed ſatin' vt certò? Hîc quoque rumores; quos tamẽ auerſamur, & ſcintillas, vt huc etiam peruolent, timemus illius ignis. Apage, apage. vni huic lento Marti vix reſiſtimus: ille alter feruidus & ὀμβριμόθυμος accedet?

*Αἶ αἶ τῶν μεγάλων ἡμετέρων ἀχέων.

Heu noſtros luctus, heu patriæ gemitus.

Sed fata viderint: tu vel ad res turbatas veni, ſed non (meo conſilio) perturbata ea loca. Gallia aliàs, aut non, luſtrator. Vale, mi Scarbergere. Louanij, VII. Idus Septemb. Noſtri omnes valent, Oranus & Baronius honore & titulo conſultorum iuris mox augendi. Antonius, niſi fallor, te cum fratre Legato ibi opprimet.

APPROBATIO.

Tertia hæc ſelectarum Epiſtolarum Iuſti Lipsij V. Cl. Centuria, vtiliter admodum euulgabitur.

Gulielmus Fabricius Nouiomagus, Apoſtolicus & Archiducalis librorum cenſor.

RVDOLPHVS SECVNDVS *diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ & VVirtembergæ, &c. Comes Tirolis, &c. Nostro & Sacri Imperij fideli dilecto* IVSTO LIPSIO *gratiam nostram Cæsaream. Postquam inter alia, quæ* DEVS *immortalis hominibus liberali manu dedit dona, illustria inprimis illa & quasi diuina sunt, quæ in literis liberalibusq; disciplinis consistunt, quibus scilicet homines non tantum ab animalibus ceteris rationis expertibus, sed à rudi etiam & imperito hominum vulgo ita distinguuntur, vt tanquam Dij quidam splendescere in terris videantur: rem sanè præclaram seq; dignam illi præstant, qui diligentem iis ipsis in literis ac disciplinis operam ponunt; præclarißimam verò & Reipub. vtilißimam, qui eas ita excolunt, vt aliorũ menti docendo, scribendo lumina præferant, eosq; ex ignorantiæ tenebris quasi manu educãt. Quos excitare, quos amare atque animare ad dignitatis nostræ munus, ad quod Diuino vocati beneficio, concessuq; sumus, inprimis pertinere existimamus. Cùm itaque ab iis, quorum nobis spectata fides, quiq; iudicare de Literis poßint, acceperimus, insignes te animi ingenijq; tui dotes tibi à natura insitas à primis temporibus ætatis tuæ ita literarum ac disciplinarum studiis excoluisse atque exornasse, vt olim iuuenilibus adhuc annis præclara florescentis minimeq; vulgaris eruditionis specimina præbueris, dum obscura in antiquis scriptoribus loca, quæ quædam tanquam lustra erãt, illustrasti, quæq; in iis iniuria temporum deprauata & corrupta fuerunt, restituisti, dum vetusta Latinæ antiquitatis rudera in nouam subinde structuram singulari artificio eleganter cõuertisti: ad exquisitam adeò & raram doctrinam, quæ magnam de te apud doctos quos-*

que viros opinionem excitarit, perueniſſe, eamq́ variis abs te libris acri & graui cum iudicio ſcriptis atque in lucem editis oſtendiſſe, vt in eo quod tam feliciter tractes ſcriptionis genere paucos tibi pares hodie reperire ſit: iam verò matura te ætate virum, viro magis magiſq́ digna, & viris doctis grata ac Reipub. vtilia ſcribere, quæq́ à primis illis Romanis olim auctoribus ſcripta fuerunt, à mẽdis purgare, & lectiſsimos quoſq́ ex Muſarum hortis, in quibus aſsidue verſeris, flores colligere, cõcinnare, quibus Lectores mirificè recrees, & eorum pectus ad prudentiam, probitatémque informes: haudquaquam prætermittere voluimus, quin Reipub, ad quam hæc abs te ornamenta conferuntur, cauſa, Cæſareo te noſtro elogio decorandum, & quamuis per te ſatis ipſe animatus ſit, animandum magis patrocinioq́ noſtro defendendũ pro benigna noſtra in te ſuſciperemus voluntate. Quoniam verò lucubrationibus atque operibus tuis in lucem edẽdis, peculiarem te eligere velle Typographum, accepimus, Diplomate hoc noſtro priuilegioq́ te & Typographum tuum aduerſus quorumcunque fraudem, qui lucri cauſa, quod fieri ſolet, eadem excudere aut typis imitari fortè velint, munitos cupimus. Quamobrem pro auctoritate noſtra Cæſarea decernimus, ſtatuimus, vetamúſque, ne quis Typographorum, Bibliopolarum, aut aliorum, qui librariam negotiationem exercent, eos libros, quos tu editurus es, quocunque modo, charactere, aut forma, ſiue integros, ſiue aliquam eorum partem typis imitari, edere, excudere, aut venundare intra ſacri Romani Imperij, Regnorumq́ ac Dominiorum noſtrorum hæreditariorum fines triginta annis proximis à primo editionis die computandis, abſque tuo tuorúmve hæredum conſenſu audeat: Hac autem lege addita, vti tria vt minimum cuiuſq́ libri exemplaria, quemadmodum moris eſt, ad Imperialem noſtram Cancellariam mittantur. Si quis verò edictum hoc noſtrum tranſgredi, violare, aut contemnere deprehenſus fuerit, eum nõ ſolum eiuſmodi libris, tibi, hæredibúſue tuis,

auxilio

auxilio Magiſtratus, vbicunque reperti fuerint, vendicandis, priuari, ſed triginta etiam Marcharum auri puri mulcta, cuius ſemiſsis quidem Fiſci noſtri Procuratori, fraudis vindici: alter verò ſemiſsis, tibi hæredibúſue tuis pendatur, puniri volumus. Mandantes vniuerſis & ſingulis noſtris & ſacri Romani Imperij ſubditis & fidelibus dilectis, tam Eccleſiaſticis quàm Politicis, cuiuſcumque ſtatus, gradus aut ordinis extiterint, præſertim verò iis, qui in Magiſtratu conſtituti, vel ſuo vel ſuperiorum ſuorum loco aut nomine, ius dicunt, iuſtitiámue exercent, ne quemquam hoc Priuilegium noſtrum impunè violare, ſpernere aut negligere patiantur: Sed, ſi quos contumaces compererint, conſtituta à nobis mulcta, eos puniri & quibuſcumque modis coërceri curent, ni & ipſimet grauiſsimam noſtram in ſe conuertere indignationem velint. Id quod hoc Diplomate, manu noſtra ſubſcripto, & Cæſarei noſtri ſigilli impreſsione munito, confirmamus. Datum in arce noſtra Regia Pragæ, die prima menſis Auguſti. Anno Domini Milleſimo, Quingenteſimo, Nonageſimo ſecundo: Regnorum noſtrorum Romani decimo ſeptimo, Hungarici vigeſimo, & Bohemici itidem decimo ſeptimo.

Subſig.

RVDOLPHVS.

Iacobus Curtius à Senfftenavv.

Ad mandatum ſacræ Cæſareæ Mtis proprium.

Io. Baruitius.

Additum ſigillum Cæſ. Mtis in cerâ rubrâ.

SVMMA PRIVILEGII REGII.

PHILIPPVS Dei gratia Hiſpaniarum, &c. Rex Catholicus, diplomate ſuo ſanxit, nequis, Iuſti Lipſij Hiſtoriarum in alma Vniuerſitate Louanienſi Profeſſoris, & item Hiſtoriographi ſui libros quoſcunque, à Cenſoribus legitimis approbatos, præter ipſius, hæredúmve eius, voluntatem, intra triginta annos à prima ſingulorum librorum editione computãdos imprimat, aut alibi terrarum impreſſos, in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venaléſve habeat. Qui ſecùs faxit, præter librorum confiſcationem triginta marcharum auri puri illatione mulctabitur. Vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ XIV. Febr. M. D. XCVII.

Verreycken.

Tibi IOANNES MORETE, *pro amicitiâ quæ mihi cum Plantino (heu, quondam meo) & Plantinianis eſt ac fuit, tibi, inquam, permitto, vti* EPISTOLARVM *mearum* CENTVRIAS *typis tuis excudas ac diuulges. Nequis alibi alius præter te, cupio ſiue iubeo, ex lege quam magnus Cæſar & Rex meus dixerunt.*

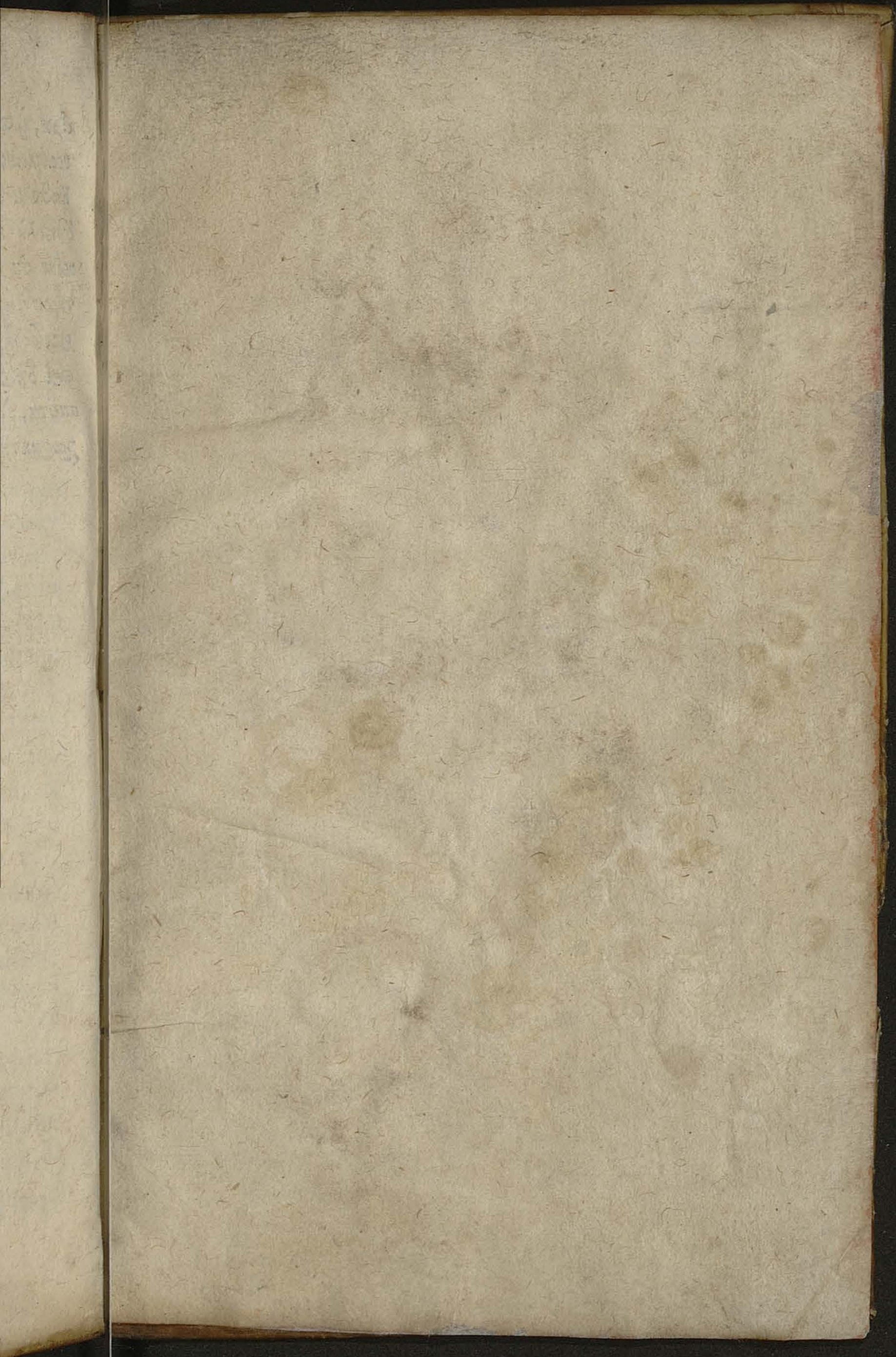
Iuſtus Lipſius.

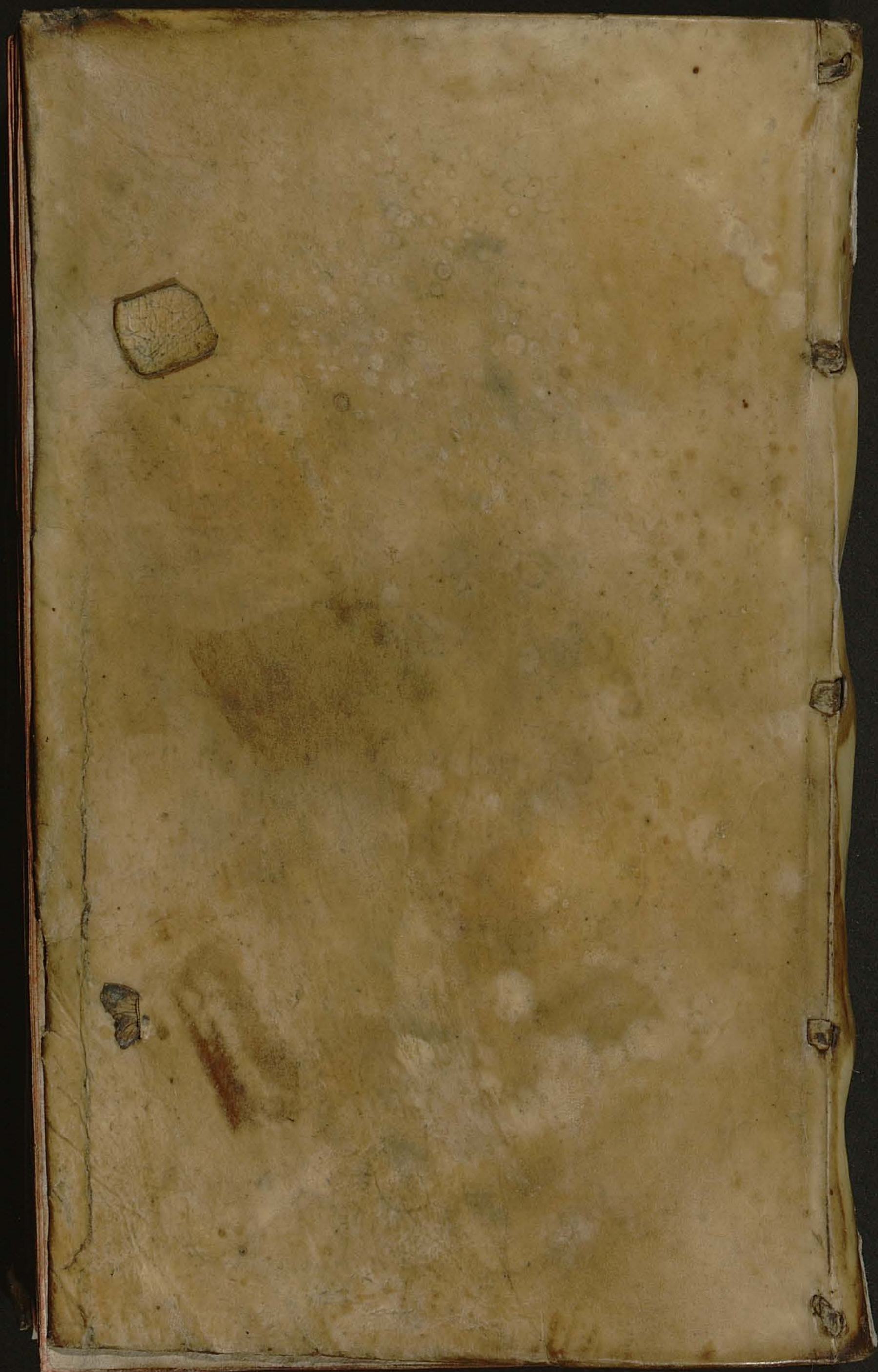
ANTVERPIAE,

EX OFFICINA PLANTINIANA,

APVD IOANNEM MORETVM.

M. DC I.

fragment papieru
odklejony z wieczka
oprawy. +
stare karty katalogowe
z stdr. F. II. 7

SPŁ...
...KŁADEM...
GUSTAWA SE...
...wydanych...

KATECHIZM...
...nauki r...
...i przej...
Wa...
KSIĄŻKA do mo...
...na stał...
NOWE...
...ks. An...
Wa... 6 gr
MOWY... wyj...
m... ...ych C... Ko...
P. Rz...ski, ...185... 12
NAUKI PA...
przy Sakramentach ...
pisane oryg...lnie przez ks. ...
wydanie dru... ...m. 8vo...
NOWE KAZANIA PASYONALNE ...
...latkiem mów pogrze... ...pisa...
...ramowicz. Warsz...
PIELGRZYMKA DO JA...
WIE, odbyta przez...
ko...ismu przez Mie...
1846. Zip. 18.
ROZMYŚLANIE UM...
Jana Ro...

Lipsius Justus

Epistolica institutio

Antverpiae

Apud. Joannem Moretum

1601

8° str. 31 - A - A5 - - B - B5

Opr. prg. wpólnie z „Epistolarum selectarum"

Lipsius Justus

Epistolarum selectarum

III [illegible] quibus [illegible]

[illegible] in lucem emi-

na

Antverpiae

Apud Joannem M[illegible]et[illegible]

1601

8° cent. I^a 4K. + str. 158 - [illegible] - d - d_3

" II^a str. 118 - d_5 - M - S S_5 + 1K. n.

" III^a str. 129 - Aa - [illegible]$_5$ - Hh_5 - Ii + 2K. n.

Opr. perg. współcz. „Epistolica institutio"

Lipsius Justus

Epistolica institutio

Antwerpiae

Apud. Joannem Moretum

1601

8° str. 31 - A-A5 - B-B5.

opr. prz. wspólnie z „Epistolarum selectarum"

